

ကျေးဇူးတော်ရှင်

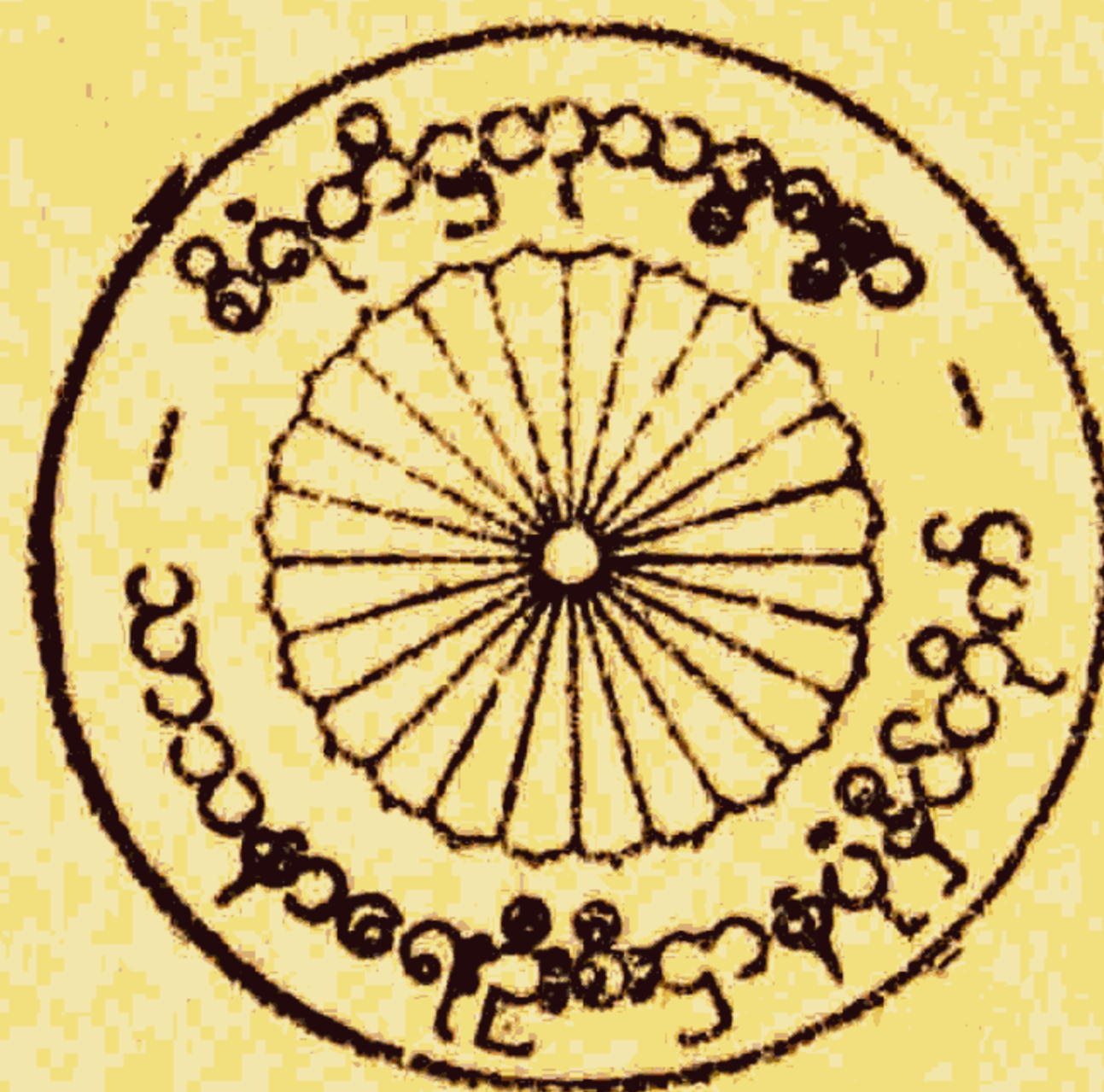
လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး

ပြုစုတော်မူသော

ဝိပဿနာဗိမ္ဗိတိ

နှင့်

မဂ္ဂဗိမ္ဗိတိ

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာနပုံနှိပ်တိုက်၌ မှိတ်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၃၁

ကောဇာ ၁၃၄၉

၁၉၈၈

ကျေးဇူးတော်ရှင်

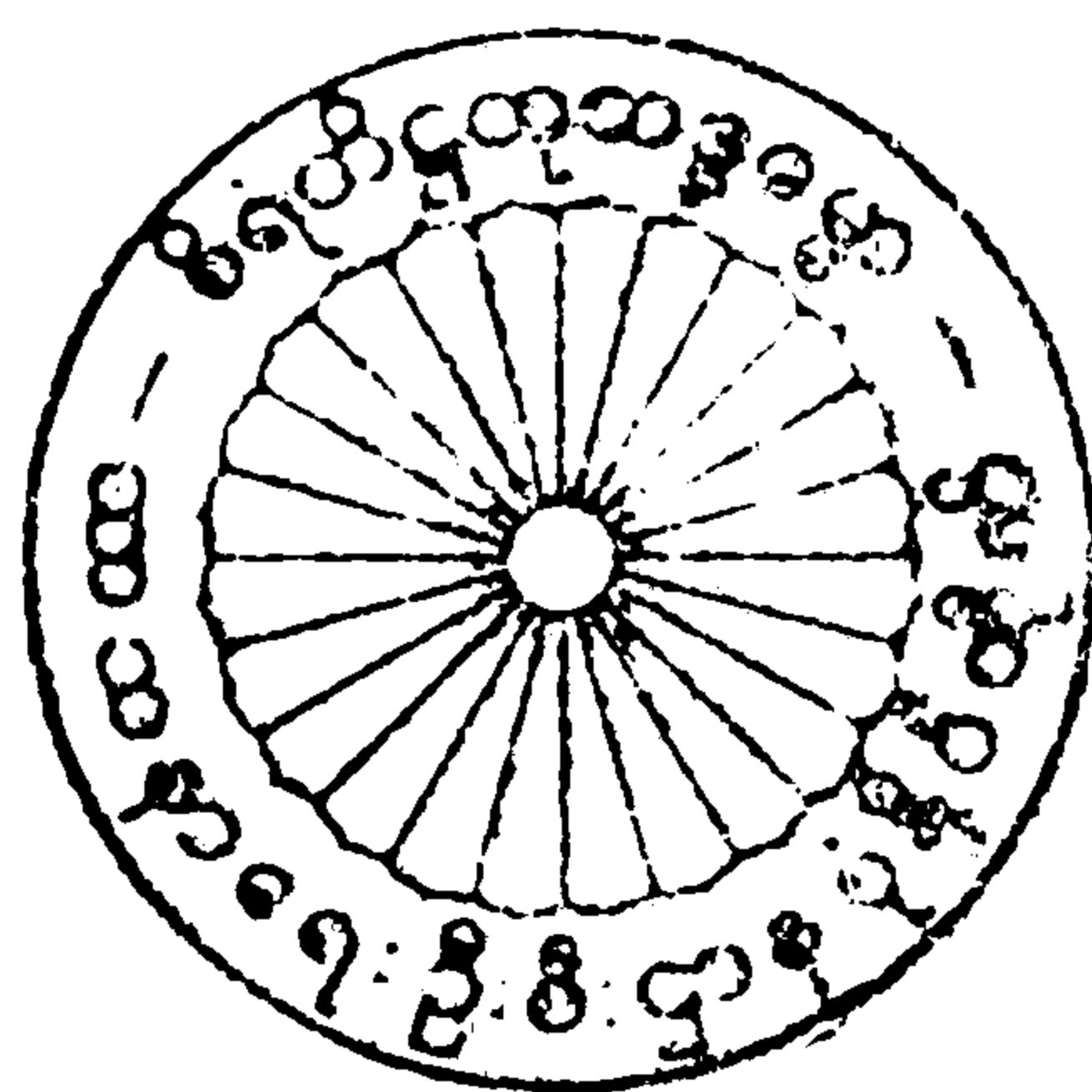
လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး

ပြုစုတော်မူသော

ဝိပဿနာနိပါတ်

နှင့်

မဂ္ဂနိပါတ်

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာနပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၃၁

သာသနာရေးဦးစီးဌာန
စာကြည့်တိုက်
ကမ္ဘာအေး၊ ရန်ကုန်

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးအောင်သန်း
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၁၉၀-ယာယီ/၀၂၅၂၇)က
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

နိဂါန်း

ဘဝသုံးပါး၊ ဟုန်းဟုန်းသွားသည်၊ ရထားသံသရာ၊ ယာဉ်
●ကြာ၏၊ လျင်စွာရပ်ကြောင်း၊ တရားကောင်းကို၊ အပေါင်း
သတ္တဝါ၊ သိစေငှာလျှင်၊ စိတ်ဖြာဟောကြား၊ မြတ်ဘုရား၏၊
တရားအရသာတို့သည် ဓမ္မ၊ အတ္တစသော နက်နဲခြင်း အမျိုး
မျိုးတို့ကြောင့် ထိုအရသာတို့ကို သာမညပုဂ္ဂိုလ်များ ခံစား
သုံးဆောင်နိုင်ကြရန် ခဲယဉ်းလှလေသည်။

ထို ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ တရားအရသာတို့ကို အလွယ်တကူ ဆွတ်ချူ
စားသုံးနိုင်ကြစေရန် ရည်သန်ချက်ဖြင့် ပညာရှင်တို့က အဖွင့်
ကျမ်းများ၊ နိဿယကျမ်းများ၊ ဘာသာပြန် ကျမ်းများနှင့်
တကွ ဂန္ထနိရကျမ်း အမျိုးမျိုးတို့ကို ရေးသားကြပေသည်။

ထို ကျမ်းအမျိုးမျိုးတို့တွင် အချို့ကျမ်းများသည် လူ
များစုအတွက် အသင့်အတင့်သာ ကျေးဇူးပြုနိုင်စွမ်း ရှိကြ
သည်။ အချို့ကျမ်းများကား များစွာကျေးဇူးပြုနိုင်စွမ်း
ရှိကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအဖို့ကား ကျေးဇူးရှင် လယ်တီ ဆရာ
တော်ဘုရားကြီး ရေးသားတော်မူခဲ့သော ကျမ်းများသည်
မြန်မာလူများစုအတွက် များစွာပင် ကျေးဇူးပြုနိုင်စွမ်းရှိသည်
ကို တွေ့ရပေသည်။ အဘယ်ကြောင့် များစွာ ကျေးဇူးပြုနိုင်
စွမ်းရှိသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့က ဝေဖန်ဖော်ပြမည့်အစား ဆရာ
တော်ဘုရားကြီးကိုယ်တော်တိုင် ထိုအချက်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့်
မိန့်ကြားတော်မူချက်များကို ဖော်ပြရလျှင် ပိုမို၍ ခိုင်လုံဖွယ်

ရှိသည့်ပြင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ စေတနာကိုလည်း ပိုမို သိမြင်ကာ ကြည်ညိုနိုင်ကြပေမည်။

၁၂၇၀-ပြည့်နှစ်တွင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ပုသိမ်မြို့ သို့ ကြွတော်မူကာ ဟိုက်စကူးကျောင်းကြီး၌ ညတရားပွဲကြီး များ ကျင်းပ ဟောကြားတော်မူလေရာ တစ်ညတွင် ဆရာ တော်ဘုရားကြီးက (တရားဟောတော်မူရင်း) အင်စပက်တော် မောင်ကျော်စံအား အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူလေ သည်။

“မောင်ကျော်စံရေ-မင်းတို့ ပုသိမ်မြို့သို့သွား လှ အများတို့က တီးတိုးပြောဆိုကြတဲ့ စကားအချက်က သည်လိုတဲ့ကွယ်....”

“လယ်တီဆရာတော် ဟောပြောတဲ့ တရားကလဲ ပါဠိ ဝတ်တိုတစ်စ တစ်ပိုဒ်တစ်ဂံ၊ ထာမျှ မပါဘဲ မြန်မာစကား ပြေသက်သက်နဲ့ ဆားမပါတဲ့ဟင်းလို ပေါ့ပျက်ပျက်ရှိလှ ချေရဲ့-လို့ငြင်တင်စကား ကဲ့ရဲ့သံများကို ကြားရတယ်ကွယ်။ သို့အတွက် သည်နေ့ည၌တရားပွဲမှာ ပါဠိဝါ ည်ပြီး ဟောရ လိမ့်ဦးမယ်။ ကိုင်း-နားထောင်ကြကွယ်....”

“ဟေတု ပစ္စယော”

အဲဒါ ပါဠိကွယ်၊ နားလည် ကြရဲ့လား၊ အဲဒီပါဠိက ပဋ္ဌာန်း ပါဠိတော်ကြီးမှာ အစဖြစ်တဲ့ အခြေခံ ပါဠိတော်ကွယ်။

တို့ဗမာလူမျိုးတွေ ခက်နေတာက ကိုယ်နားမလည်တဲ့ ကိုယ်မပိုင်တဲ့ ပါဠိများကို ရှုတ်ဆိုပြီး မြှင်မြှင်ဆိုင်ဆိုင်

လှိုင်လှိုင်ကြီး ဟောပြောတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကိုမူ လူကော်၊ လူကောင်း၊ လူတတ် လူမြတ်၊ လူသမတ်လို့ ပင့်မြှောက် ချီးကျူးကြတယ်။ တို့ဗမာလူမျိုးမှာ ဗမာလို တံကျမှန်ကန် စွာ ပြန်ဆိုပြီး ဗမာ့နားမှာ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ထင်းခနဲ လင်းခနဲ ဝင်းမနဲ ရှင်းခနဲ မြင်လုံးထွားအောင် ဗမာ ဆန်ဆန် ဘာသာပြန်ခန်းကြီး လိုနေတယ်ကွယ်။

ပဋ္ဌာန်း ၂၄ ကျမ်းကို နှုတ်ငုံဆောင်ပြီး ဟောကြားလို့ နာတဲ့သူက နာသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် ဗမာပြန် ကိန်းကြီး ချက်မပိုင်ရင် ဟောသူ နာသူမှာ ကုသိုလ်တော့ ဖြင့် ရပါရဲ့ ဓမ္မရသ = တရားအရသာ၊ ဓမ္မသဘာဝ = တရား သဘောကိုတော့ ရယူခံစားနိုင်တဲ့ အခြေအနေ မဆိုက် ဘူးကွယ်။

လွန်စွာရခဲတဲ့ တွေ့ကြုံနိုင်ခဲတဲ့ ဘုရားသာသနာတော် မြတ်ကြီးနဲ့ တွေ့ကြုံရတဲ့အခါမှာ ဟောမှု၊ ပြောမှု၊ နာမှု၊ ကြားမှု ဝတ်ကျေ တမ်းကျေ ကုသိုလ်ရရှိမှုနဲ့ တင်းတိမ် ရောင့်ရဲ မနေကြနဲ့ကွယ် မောင်ကျော်စံရဲ့။ ထိုကုသိုလ်မျိုး ထက် အဆင့်အတန်းမြင့်တဲ့ အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ ဟေးဆိုးကြီးကို တွန်းလှန်ဖြိုဖျက်ပြီး အနတ္တ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင်ဝိဇ္ဇာဉာဏ် အမြင်သန်မှသာလျှင် အပါယ် ဘေးမှ စိတ်ချရတယ်ကွယ်။

တို့ဗမာလူမျိုးမှာ ခက်နေတာက တစ်ခုကျန်သေး တယ်။ ကျမ်းစာရေးတော့မယ် ကျမ်းစာပြုစုစီရင်တော့ မယ်ဆိုရင် ဗီရိတေ့ရှိသမျှ စာတိုက်တေ့ရှိသမျှ ပေစာ

ထုပ်တွေ ကျမ်းစာအုပ်တွေ ထုတ်လိုက်ရတာ ပိုးဟပ်တို့ အိမ်မြှောင်တို့တောင် ကောင်းကောင်း မနေရရှာဘူး၊ ပေစာဘုတ်အုပ်တွေထုတ်ပြီး ရွှေကထား၊ ‘ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်က သည်လိုဆိုတယ်၊ အဋ္ဌကထာက၊ ဋီကာက၊ ယောဇနာက၊ နိဿယက၊ အာစရိယဝါဒက သည်လိုဆိုတယ်’လို့ မိမိရေးတဲ့ ကျမ်းစာအုပ်မှာ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ယောဇနာ၊ နိဿယ၊ အာစရိယဝါဒ၊ ပါဠိအကိုးအကား အထောက်အထားတွေ မြိုင်မြိုင်နဲ့ ကျမ်းစာအုပ်များကို ရေးသားစီရင်ကြတယ်။

စာကြည့်ပရိသတ်တွေကလဲ “ပါဠိတော်တွေ စုံပါပေရဲ့... အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ယောဇနာ၊ နိဿယစုံပါပေရဲ့... နှံ့စပ်ပါပေရဲ့ ဂန္ထန္တရဗဟုဿုတတွေ များပါပေရဲ့... တော်ပါပေရဲ့”လို့ ချီးကျူးစကား ပြောကြားကြပေတယ်။ ကျမ်းပြုဆရာကလည်း လူကြိုက်များတဲ့ ပါဠိအကိုးအကား မြိုင်ဆိုင်မှုတွေကိုသာ ဂရုစိုက်ကာ ရေးရတာကြောင့် ပါဠိတတ်ကျွမ်းတဲ့ ရဟန်းတွေရဲ့ဘောင်မှာသာ ခေါင်းပေါင်းစုထောင်ကြပါပေတယ်။

ပါဠိအကိုးအကားများလို့ လူ့သာမန်တို့ မဖတ်နိုင်ဘဲ ခက်ခဲနက်နဲမှသာ ကျမ်းပြုဆရာ ဂုဏ်ထင်ပေါ်ကြသဖြင့် ပါဠိအကိုးအကားများစွာနှင့် ထုတ်ဆောင်ကြရသောကြောင့် ပါဠိမကျွမ်းကျင်ကြသော မြန်မာလူမျိုးများမှာ “ဓမ္မရသ = တရားအရသာ”များကို မခံစားကြရဘဲ ကုသိုလ်ရရှိမှုလောက်နဲ့သာ တင်ဘဝ ပြီးဆုံးသွားကြရလေတော့တယ်။

ငါတို့ မန္တလေး စံကျောင်းတိုက်မှာနေစဉ် ဤအခက်အခဲကြီးတွေကို ကျော်လွန်နိုင်အောင် ငါစာတတ်လျှင် ဗမာလူမျိုးများအတွက် ဗမာပြန်ဆိုမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးကို တွင်ကျယ်စွာ လုပ်ငယ်လို့ ဗမာစကား အပြောအဆို တတ်သိလိမ္မာကြတဲ့ ရွှေပြည်ဝန်ကြီး ဦးဘိုးလှိုင်၊ လူပညာရှိကြီး စာတတ်ပေတတ် စကားတတ် ဦးဖားတို့ထံ သီတင်းနေတိုင်း ဝတ်ထားပီး မြန်မာစကား လေ့လာပြောကြား ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။

ငါတို့သဘောက “ကျမ်းပြုဆရာဂုဏ် မထင်ပေါ်ချင် နေပစေ၊ ကျမ်းစာကြည့်ရှုကြတဲ့ စာကြည့်ပရိသတ်တွေ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ထင်းကနဲ လင်းခနဲ ငင်းခနဲ အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ရှင်းမှုကိုသာ ပစာနထား၍ ရေးသားတဲ့ ကျမ်းစာတွေ များရမယ်။ ပါဠိ အကိုးအကားများမှာ မထည့်လျှင်မဖြစ်မှသာ ထည့်တယ်။ ပါဠိပါဌ်သား နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ဂရုစိုက်ပြီးရေးတယ်။ သို့သော် ပါဠိတော်စည်းမျဉ်း၊ ဓမ္မစည်းမျဉ်း အလွတ်ရေးတာမဟုတ်၊ စည်းမျဉ်းကိုက်ညီအောင် ရေးတယ်။ အချို့က တို့ကျမ်းစာအုပ်တွေ ပါဠိ ပါဌ်သားမပါဘူး၊ ပေါ့ပျက်ပျက်ရှိလှတယ်လို့ ကဲ့ရဲ့ကြတယ်။ တို့က ဗမာလူမျိုးများအတွက် ရေးတာ ပါဠိလူမျိုးများအတွက် ရေးတာမဟုတ်ဘူးလို့ ပြောလိုက်ရတယ်ကွယ် မောင်ကျော်စံရဲ့။ စကားတွေ များလာလိုက်တာ ဘယ်ရောက်လာမှန်းတောင် မသိတော့ဘူး၊ ပထမစကား ပြန်ဆက်ကြဦးစို့။”

ဆရာတော်ကြီး၏ အထက်ပါမိန့်ကြားတော်မူချက်များကို စိစစ်သုံးသပ်လျှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် စာပေကျမ်းဂန် ပြုစုရာဝယ် ဖတ်ရှုသူတို့ အထင်ကြီးစေရန် လုံးဝသဘောထား တော်မမူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပညာရှိသူ လူအနည်းငယ်တို့သိ စေရန်လောက်သာလည်းကောင်း ရည်ရွယ်တော်မမူဘဲ လူ အများစု တတ်သိနားလည်စေရန် ရည်သန်တော်မူခြင်းကို ကော်သိရပေသည်။

ထိုမျှမက ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် အပြောအဟော သက်သက်၊ အရေးအသားသက်သက်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး မဟုတ်ပေ။ “ပြောသည့်အတိုင်း-လုပ်၊ လုပ်သည့်အတိုင်းပြော” (=ယထာ ဝါဒီ တထာ ကာရီ၊ ယထာ ကာရီ တထာ ဝါဒီ) ဟူသကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကြီး ဖြစ်တော်မူသည်နှင့် အညီ ရေးသည့်အတိုင်း ကျင့်၊ ကျင့်သည့်အတိုင်း ရေးတော်မူသည့် ကျမ်းဂန်များသာဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာတော်ဘုရား ကြီး၏ အရေးအသားများသည် စာတွေ့ ကိုယ်တွေ့ နှစ်မျိုး လုံး ပါဝင်သည့် စာပေများသာ ဖြစ်လေသည်။ တစ်ခါတွင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးက—

“စာတိုက်ဗီရိနားမှာ စာရေးရင် စာတိုက်ဗီရိမှာရှိတဲ့ ကျမ်းစာများကို ထုတ်ပြီးကြည့်ရှုရေးသားရတဲ့အတွက်ပါဠိ အကိုးအကားတွေနဲ့ စာတိုက် သံ၊ ဗီရိသံဘေ၊ များနေလို့ လူပြိုနိုးတွေ နားမလည်ကြဘူး၊ သို့အတွက်ငါတို့က တောထဲ ဟောင်ထဲ ချုံထဲမှာနေပြီး ရေးတယ်၊ ငါတို့စာအုပ်တွေ ကတော့ တောသံ တောင်သံ ချုံသံတွေ များသဖြင့် တောသူ တောင်သား လူငြိန်းများ နားလည်ကြတယ်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရင်း ရေးရသဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းသံတွေ
 များစွာပါရှိတယ်။ ငါတို့စီရင်ရေးသားတဲ့ ကမ္မဋ္ဌာန်းစာအုပ်
 များကိုဖတ်နေရင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နေသလိုပဲကွယ်”
 ဟု မိန့်တော်မူဖူးလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝါဒီ လူများစုတို့၏ နေထိုင်ရာဗုဒ္ဓဘာသာ
 မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဝါဒီ လူများစုအား ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏
 ဓမ္မရသ(တရားအရသာ)များကို အများဆုံးခံစားနိုင်စွမ်းရှိစေ
 သည့် ကျေးဇူးရှင်လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကျမ်းစာ
 အုပ်များကို ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိလိုက်ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ရည်မှန်းချက်အတိုင်း လူထု
 တစ်ရပ်လုံးပင် ဓမ္မရသ တရားအရသာကို တတ်သိနားလည်ကြ
 ၍သာယာဝပြောကာ တရားမျှတသည့် လူ့ရိပ်မြုံ လူ့ဘဝကို
 ထူထောင်နိုင်ပြီးလျှင် မဂ်ရောက် ဖိုလ်ပေါက် ကျင့်ကြံ
 ပွားများနိုင်ကြပါစေသောဝံ့။

ဝိပဿနာဒီပနီ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
၁-ဝိပလ္လာသကထာ	၁
ဝိပလ္လာသတရား ၃-ပါး	၁
ဝိပလ္လာသဥပမာ ၃-ပါး	၃
၂-မညနာကထာ	၇
မညနာတရား ၃-ပါး	၇
၃-အဘိနိဝေသကထာ	၉
အဘိနိဝေသတရား ၂-ပါး	၉
၄-ဘူမိကထာ	၁၁
ဘူမိအပြား ၂-ပါး	၁၁
၅-ဂတိကထာ	၁၂
ဂတိအပြား ၂-ပါး	၁၂
၆-သစ္စကထာ	၂၂
သစ္စာတရား ၂-ပါး	၂၂

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဇာတိရုပ် ၁၈-ပါး	၂၈
မဟာဘုတ်ကြီး ၄-ပါး	၂၈
ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါး	၂၉
ဘာဝရုပ် ၂-ပါး	၃၁
ဇီဝိတရုပ်	၃၁
အာဟာရရုပ်	၃၂
ဂေါစရရုပ် ၄-ပါး	၃၂
အဇာတရုပ် ၁၀-ပါး	၃၃
အာကာသဓာတ်	၃၃
ဝိညာတ်ရုပ် ၂-ပါး	၃၄
ဝိကာရရုပ် ၃-ပါး	၃၅
လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါး	၃၆
ရူပသမုဋ္ဌာန ရုပ်ဖြစ်ကြောင်းတရား ၄-ပါး	၃၉
နာမ်တရား ၅၄-ပါး	၄၁
စိတ် ၆-မျိုး	၄၀
စေတသိက် ၅၂-ပါး	၄၂
သဗ္ဗစိတ္တက ၇-ပါး	၄၄

(ည)

ဝိပဿနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပကိဏ်း ၆-ပါး

....

....

၄၆

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

....

....

၄၇

ကုသိုလ်စေတသိက် ၂၅-ပါး

....

....

၅၀

နိဗ္ဗာန် ၃-ပါး

....

....

၅၄

၇-ဗစ္စယကထာ

....

....

၅၅

အကြောင်းအထောက်အပံ့

....

....

၅၅

စိတ်စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း

....

၅၇

၈-အဘိညာကထာ

....

....

၆၁

အဘိညာဏ် ၂-ပါး

....

....

၆၁

၉-ပရိညာကထာ

....

....

၆၃

ပရိညာ ၃-ပါး

....

....

၆၃

တိရုဏပရိညာအကျယ်

....

....

၇၅

လက္ခဏာ ၃-ပါး

....

....

၇၅

ပဟာနုပရိညာအကျယ်

....

....

၉၇

ဝိပဿနာလုပ်ငန်း

....

....

၁၀၁

နိဂုံး

....

....

၁၀၅

မဟ္ဂုင်ဒီပနီ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
မဟ္ဂုင် ၈-ပါး ပါဠိအနက်	၁၀၇
သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး ပါဠိအနက်	၁၀၈
သမ္မာသင်္ကပ္ပ ၃-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၂
သမ္မာဝါစာ ၄-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၃
သမ္မာကမ္မန္တ ၃-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၄
သမ္မာအာဇီဝ ၄-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၄
သမ္မာဝါယာမ ၄-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၅
သမ္မာသတိ ၄-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၆
သမ္မာသမာဓိ ၄-ပါး ပါဠိအနက်	၁၁၇
သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး ဥဒ္ဓေသ	၁၁၈
သမ္မာဒိဋ္ဌိ နိဒ္ဓေသ	၁၁၈
ကမ္မဿကတော သမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဓေသ	၁၁၈
ကမ္မဿကာပုဒ်အဖွင့်	၁၁၈

(၄)

မဂ္ဂင်ဒီပနီ

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ကံသာလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ	၁၁၉
ကံ ၃-မျိုး	၁၂၀
ပစ္စုပ္ပန်ကံ ၂-မျိုး	၁၂၂
အနာဂတ်ကံ ၂-မျိုး	၁၂၂
ကံသည်သာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ	၁၂၄
ပစ္စုပ္ပန်ကံက ပေးပုံ	၁၂၅
အတိတ်ကံက ပေးပုံ	၁၂၆
သစ်ပင်ဥပမာ	၁၂၇
သန္တာန် ၂-မျိုး	၁၂၈
ကမ္မဒါယာဒါ ပုဒ်အဖွင့်	၁၃၀
အမေ့နှင့်အမေ့ခံ	၁၃၀
ဒါနစသည်၏အကျိုးပွားများပုံ	၁၃၀
ညောင်စေ့ငယ်က ညောင်ပင်ကြီးဖြစ်လာပုံ	၁၃၁
ကမ္မယောနိပုဒ်အဖွင့်	၁၃၂
အကြောင်းအမျိုးမျိုးခွဲပုံ	၁၃၂
ကမ္မဗန္ဓုပုဒ်အဖွင့်	၁၃၄
အားကိုးရမည့် ဆွေမျိုးစစ်	၁၃၄

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ကမ္ဘာ့ပဋိသန္ဓေရကာပုဒ်အဖွင့်	၁၃၅
ကိုးကွယ်ခြင်းအဓိပ္ပာယ်	၁၃၅
ကိုးကွယ်ရာ ၄-မျိုး	၁၃၆
အားကိုးရာဌာနအမျိုးမျိုး	၁၃၉
ဘာသာခြားတို့၏ စွဲလမ်းချက်	၁၃၉
ဘာသာခြားတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ	၁၄၁
ထာဝရဘုရား ရှိမရှိ စိစစ်ပုံ	၁၄၂
ထာဝရ၌ တန်ခိုး ရှိမရှိ စိစစ်ပုံ	၁၄၂
စွဲလမ်းချက်အံ့ဩဖွယ်	၁၄၄
ထာဝရနှင့် မသက်ဆိုင်ပုံ	၁၄၅
တဿဒါယာဒါပုဒ်အဖွင့်	၁၄၆
ဒသဝတ္ထုက သမ္မာဒိဋ္ဌိ နိဒ္ဒေသ	၁၄၇
ပဌမသမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၇
ဒုတိယ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၇
တတိယ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၈
စတုတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၈
ပဉ္စမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၈

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဆဋ္ဌမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၉
သတ္တမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၄၉
ဇာတိရဟူသည် အဘယ်နည်း	၁၅၀
ဥပပါတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို မြင်နိုင် မမြင်နိုင်....	၁၅၁
အဋ္ဌမ, နဝမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၅၁
ဒသမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၅၂
ယုံကြည်ခြင်းသုံးပါး	၁၅၄
အစွမ်း ၂-မျိုး	၁၅၅
လမ်း ၂-သွယ်	၁၅၉
ဥပမာတစ်နည်း	၁၅၆
ဘုရားမှန်က လူ့ ဘုံမှာသာပွင့်ပုံ	၁၅၇
မိစ္ဆာဘါဒကို ပယ်သည်	၁၅၈
စတုသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ နိဒ္ဒေသ	၁၅၉
ဒုက္ခသစ္စာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၅၉
ဒုက္ခအမှန်	၁၅၉
နှိပ်စက်ပုံ	၁၆၀
သင်္ခါရဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ	၁၆၁

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဝိပရိကာမဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ	၁၆၁
ဒုက္ခဒုက္ခဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ	၁၆၂
သန္တာပဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ	၁၆၂
သမုဒယသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၆၃
ဒုက္ခပွားကြောင်းအမှန်	၁၆၃
နိရောဓသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၆၄
ဒုက္ခငြိမ်းမှုအမှန်	၁၆၄
မဂ္ဂသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၁၆၄
ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်းအမှန်	၁၆၄
သမ္မာသင်္ကပ္ပနိဒ္ဒေသ	၁၆၅
သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသ	၁၆၆
အတ္တ, မေ့, ဝိနယ	၁၆၈
သမ္မာကမ္မန္တ နိဒ္ဒေသ	၁၆၉
သမ္မာအာဇီဝ နိဒ္ဒေသ	၁၇၀
သမ္မာဝါယာမနိဒ္ဒေသ	၁၇၂
အကုသိုလ် ၂-မျိုး	၁၇၂
ကုသိုလ် ၂-မျိုး	၁၇၃

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မဂ္ဂင်္ဂ၏အာနုဘော်	၁၇၄
စိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး ဖြစ်ပုံ	၁၇၄
ကိုယ်ကျိုးအမှန်	၁၇၅
သမ္မာဝါယာမ ၄-ပါး	၁၇၅
သမ္မာသတိ နိဒ္ဒေသ	၁၇၇
သုရူပဗမာ	၁၇၇
ကြိုးလွန်ဖြင့်ဖွဲ့ထား	၁၇၉
သမ္မာသမာဓိ နိဒ္ဒေသ	၁၈၀
စာသင်ပုံ ဥပမာ	၁၈၀
ဝဋ် ၃-ပါး ၄-လီ ပြဆိုခန်း	၁၈၁
ဝဋ်အဓိပ္ပာယ်	၁၈၂
မဂ္ဂင်္ဂနှင့်ဝဋ် တွဲဖက်ခန်း	၁၈၄
ဒိဋ္ဌိ၏ ပဌမ ဒုတိယ တတိယဘုံ	၁၈၅
သက္ကာယဒိဋ္ဌိသာ ပဓာန	၁၈၅
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အဓိပ္ပာယ်	၁၈၆
ငါ ငါဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ	၁၈၆
ပဌမနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ပုံ	၁၈၇

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ဘုံ ၃-ဆင့်	၁၈၈
မီးခြစ်မီးတောက် ဥပမာ	၁၈၉
မဂ္ဂင်ကို ခန္ဓာ ၃-ပါးဖွဲ့ပုံ	၁၈၉
ပယ်ဖျက်ပုံပြဆိုချက်	၁၉၁
ဒိဋ္ဌိ၏ဘုံနှင့် မဂ္ဂင်ကို နေရာချ၍ပြဆိုခန်း	၁၉၁
သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ထူထောင်ပုံ	၁၉၂
အာဇီဝဋ္ဌမက သီလခံယူပုံ	၁၉၂
နိစ္စသီလမျိုးဖြစ်ပုံ	၁၉၄
ဒုစရိုက် ၇-ပါး အင်္ဂါများ	၁၉၅
သိက္ခာပုဒ်ပျက်ခြင်းနှင့် ကမ္မပထမြောက်ခြင်း	၁၉၉
သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ထူထောင်ပုံ	၂၀၀
ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်တည်ထောင်ရန်	၂၀၀
အာနာပါနအားထုတ်ပုံ	၂၀၁
ဝီရိယ ၂-ပါး	၂၀၁
စိတ်အမှတ်ပြုမှု မြဲစေ	၂၀၂
စိတ်ရှုံးပျောက်နိုင်ပုံ	၂၀၃
ပညာက္ခန္ဓ ထူထောင်ရာကာလ	၂၀၃

အကြောင်းအရာ

ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ထူထောင်ပုံ
ပညာဝိသုဒ္ဓိ ၅ ပါးတည်ဆောက်ပုံ
ခက်မာ- ဖွဲ့စေ့ ပူအေး-ထောက်ကန် ဓာတ် ၄ ပါးအစဉ်
တိုး ဥဒယ, ဆုတ်ဝယ
တက်မှု ကျမှု ဓာတ် ၄ ခု
အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ထင်ရန်
ဦးခေါင်း၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ	
ဦးခေါင်းအင်္ဂါဓာတ် ၄ ဖြာ
မှားသောသိမှတ်ထင်မြင်မှု
ကောင်းစွာထင်မြင်မှု
မြား,မြားနှင့်ချိန်သောလက် ဥပမာ....	
နှစ်မျိုးအားထုတ်ကြရမည်
ဘုံစဉ်စံအရိယာဖြစ်ပုံ
မဂ္ဂင် ၈-ပါး ထူထောင်ပုံအကျဉ်း
သုက္ခဝိပဿကနည်းလမ်း
သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင် ဆင်ခြင်တိုင်းပေါက်ပုံ	
ချမ်းသာ ၃-ပါး ခံစားသေးပုံ

ကျေးဇူးရှင်
လယ်တံဆရာတော်ဘုရားကြီး
ပြုစုတော်မူသော

ဝိပဿနာဝိပနိ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁-ဝိပလ္လာသကထာ

ဝိပလ္လာသတရား ၃-ပါး

ဝိပလ္လာသ ဆိုသည်ကား ဖောက်ပြန် မှားယွင်းခြင်းတည်း။
ဟုတ်သည် မှန်သည်၌ မဟုတ်မမှန်ဟု မှားယွင်းခြင်း၊ ဟုတ်
မမှန်သည်၌ ဟုတ်သည်မှန်သည်ဟု မှားယွင်းခြင်းတည်း။

ဝိပလ္လာသသည်—(၁) သညာဝိပလ္လာသတစ်ပါး (၂) စိတ္တ-
ဝိပလ္လာသတစ်ပါး၊ (၃) ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ တစ်ပါးဟူ၍ သုံးပါး
ရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

၁။ သညာဝိပလ္လာသ ဆိုသည်ကား အမှတ် မှားခြင်း
တည်း။ ထိုအမှတ်မှားခြင်းသည် လေးပါးရှိ၏။

- (က) အနိစ္စ၌ နိစ္စဟုအမှတ်မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ခ) အသုဘ၌ သုဘဟု အမှတ်မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ဂ) ဒုက္ခ၌ သုခဟု အမှတ်မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ဃ) အနတ္တ၌ အတ္တဟု အမှတ်မှားခြင်းတစ်ပါး။

၂။ ခိတ္တဝိပလ္လာသ ဆိုသည်ကား အကြံ အသိ မှားခြင်း တည်း။ ထို အကြံအသိမှားခြင်းသည်လည်း လေးပါးရှိ၏။

- (က) အနိစ္စ၌ နိစ္စဟု အကြံအသိ မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ခ) အသုဘ၌ သုဘဟု အကြံ အသိ မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ဂ) ဒုက္ခ၌ သုခဟု အကြံအသိမှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ဃ) အနတ္တ၌ အတ္တဟု အကြံအသိ မှားခြင်းတစ်ပါး။

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ ဆိုသည်ကား အမြင် အယူမှားခြင်း တည်း။ ထို အမြင်အယူ မှားခြင်းသည်လည်း လေးပါးရှိ၏။

- (က) အနိစ္စ၌ နိစ္စဟုအမြင် အယူ မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ခ) အသုဘ၌ သုဘဟု အမြင် အယူ မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ဂ) ဒုက္ခ၌ သုခဟု အမြင်အယူ မှားခြင်းတစ်ပါး၊
- (ဃ) အနတ္တ၌ အတ္တဟု အမြင် အယူမှားခြင်းတစ်ပါး။

ဤအရာဝယ် အသုဘ၌ သုဘဟုမှားခြင်း၊ အနိစ္စ၌ နိစ္စ ဟုမှားခြင်း၊ ဒုက္ခ၌ သုခဟုမှားခြင်း၊ အနတ္တ၌ အတ္တဟု မှား ခြင်းဟူ၍ မှားခြင်းလေးပါးစီ ရှိကြရာတွင် ငါငါဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ ငါ၏ ပိုင်ရာ ဆိုင်ရာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ငါ၏အတ္တ ငါ၏ဇီဝဟူ၍လည်းကောင်း စွဲလမ်းချက်သုံးပါးတွင် ထိုမှား ခြင်းလေးပါးသည် အတုင်းဝင်လေသည်။ နောက်၌ ထင်ရှား စေတော်မူ၏။

ဝိပလ္လာသဥပမာ ၃-ပါး

- ၁။ သညာဝိပလ္လာသ၌ တောသမင်ဥပမာ၊
- ၂။ စိတ္တဝိပလ္လာသ၌ မျက်လှည့်ကြီး ဥပမာ၊
- ၃။ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ၌ လမ်းမှားကြီးဥပမာ။ ထိုသုံးပါး
တို့တွင်—

၁။ သညာဝိပလ္လာသ၌ တောသမင် ဥပမာ ဆိုသည်ကား တစ်ခုသော တောကြီးအလယ်၌ စပါးခင်းလုပ်ကိုင်၍ထား၏။ တောသမင်တို့သည် လယ်ရှင်ယောက်ျားမရှိခင် ထိုစပါးခင်းသို့လာ၍ အသီးအနှံတို့ကို စားတတ်ကြ၏။ လယ်ရှင်သည် တောသမင်တို့ကို ကြောက်လန့်စေခြင်းငှာ မြက်ခြောက်တို့ကို လူသဏ္ဌာန်ပြုလုပ်၍ စပါးခင်းအလယ်၌ စိုက်ထား၏။ ထိုလူရုပ်၌ မြက်ခြောက်တို့ကို လျှော်ဖြင့်ဖဲ့စည်း၍ ကိုယ်သဏ္ဌာန်၊ ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန်၊ လက်ဘဏ္ဌာန်လုပ်၏။ အိုးငယ်ကို ထုံးဖြူဖြင့် မျက်နှာသဏ္ဌာန်ရေး၍ ဦးခေါင်း၌ စုပ်ထား၏။ အဝတ်ဟောင်း အင်္ကျီဟောင်းတို့ကို ဝတ်စုပ်၍ထား၏။ လက်တို့၌ လေးမြားတို့ကို ကိုင်စွဲ၏။ တောသမင်တို့သည် ထိုစပါးခင်းသို့ စားအံ့သောငှါ လာကြကုန်ရာ ထိုလူရုပ်ကိုမြင်ကြလျှင် လူမဟုတ်သည်၌ လူအဟုတ်ဆင်မှတ် ကြောက်လန့်၍ ပြေးကြကုန်၏။

ဤဥပမာ တွင် တောသမင်တို့၌ ပကတိသော လူ၏အသွင်ကို ရွေး၍မှတ်ရင်းရှိ၏။ ထိုအမှတ်အတိုင်း မြက်ရုပ်ကို လူဟူ၍ မှတ်ပြန်၏။ အမှတ်မှား၏။ သညာဝိပလ္လာသသည် ဤတောသမင် ဥပမာနှင့်တူ၏။ အလွန်တိမ်ကော၏။ မျက်စိသည်သော သူသည် နေထွက် နေဝင် ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့် မှား

သကဲ့သို့ ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့် မှားတတ်၏။ မှားမိပြန်လျှင် အလွန်ခိုင်မြဲတတ်၏။ ပြောင်းလဲ၍ မရနိုင် ရှိတတ်၏။

ကိုယ်ခန္ဓာတို့၌ အသုဘအချက်၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအချက်များသည် ကိုယ်တွေ့မျက်မြင် ထင်ရှားသည်လည်း အလွန်များ၏။ ကြောင်ကြောင်မြင်မျိုးပင်ဖြစ်၏။ သညာဝိပလ္လာသသည် ဘေးသမင်ကဲ့သို့ ကြောင်ကြောင်မြင်လျက်နှင့် မှားတတ်၏။

စိတ္တဝိပလ္လာသ၌ မျက်လှည့်ကြီး ဥပမာဆိုသည်ကား မျက်လှည့်ကြီးပညာမျိုးသည် ရှိ၏။ ထိုပညာဖြင့် ပြုလုပ်၍ ပြာည် ရှိသော် ကြည့်မြင်သူလူအများတို့သည် မြေစိုင်းခဲ စသည်ကို ရွှေခဲ၊ ငွေခဲ စသည် ထင်မြင်ကြကုန်၏။ မျက်လှည့်ပညာ၏ အစွမ်းသည် လူတို့၏ ပကတိသောမျက်စိမြင်မှုကို ဖျက်၍ မျက်စိမြင်မှုတစ်မျိုး ပြောင်းလဲစေနိုင်၏။ တစ်ခဏအားဖြင့် စိတ်ကို ဖောက်ပြန်စေနိုင်၏။ ပကတိအခါ၌ မြေစိုင်းခဲကို မြေစိုင်းခဲအတိုင်း မြင်ကြကုန်၏။ ထိုအခါမြေစိုင်းခဲကို ဝါဝါဝင်းဝင်း ရွှေအဆင်း၊ ဩဗ္ဗလင်းလင်း ငွေအဆင်းအနေနှင့် မြင်ကြကုန်၏။ ရွှေဟူ၍ ငွေဟူ၍ ယုံကြည်ခြင်း မှားယွင်းကြကုန်၏။

ဤဥပမာနှင့်တူစွာ စိတ်သည် မဟုတ်သည်ကို အဟုတ်လုပ်ကြံ၍ လှည့်စားတတ်၏။ ညဉ့်အခါ သစ်ငုတ်ကို မြင်လေရာ လူဟူ၍ လှည့်စား၏။ တောချုံကိုမြင်လေရာ တောဆင်ဟူ၍ လှည့်စား၏။ တောဆင်ကိုမြင်လေရာ တောချုံဟူ၍ လှည့်စား၏။ လောက၌ ဒိဋ္ဌိမျက်မြင်မျိုးထဲတွင် အကယ်မှား

သမျှသည် စိတ်၏လှည့်စားမှုချည်းမှတ်၊ စိတ္တဝိပလ္လာသသည်
မဟုတ်သည်ကို အဟုတ်လုပ်ကြံ၍ လှည့်စားတတ်သောကြောင့်
သညာဝိပလ္လာသထက် နက်နဲ၏။ သို့ရာတွင် အကြောင်းယူ၍
နှင့် ဖြေဖျောက်လျှင် ပြေပျောက်လွယ်၏။ သညာကဲ့သို့မခိုင်
မြဲတတ်။

ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ၌လမ်းမှားကြီးဥပမာဆိုသည်ကား တစ်ခုသော
တောကြီးသည်ရှိ၏။ ဘုံတောကြီး၌ဘီလူးခေါ်သော နတ်ဆိုး
တို့သည် မြို့ရွာတည်ထောင်၍ နေကြကုန်၏။ လမ်းခရီး၌
မကျမ်းကျင်သော ခရီးသည်တို့သည် ထိုတောကြီးသို့ရောက်
ကြကုန်၏။ နတ်ဆိုးတို့သည် မိမိတို့မြို့ရွာကို နတ်မြို့ နတ်ရွာကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ မိမိတို့ကိုယ်ကိုလည်း နတ်သမီး နတ်သားတို့ကဲ့
သို့လည်းကောင်း ဖန်ဆင်းကြကုန်ပြီးလျှင် လမ်းကိုလည်း နတ်
လမ်းကဲ့သို့ သာယာစွာ ဖန်ဆင်းကြကုန်၏။ ခရီးသည်တို့
သည် ထိုလမ်းကို တွေ့မြင်ကြရာ မြို့ကြီးရွာကြီးသို့ သွားသော
လမ်းဟု ယုံကြည်ကြကုန်သဖြင့် လမ်းရိုးလမ်းမှန်ကို စွန့်လွှတ်
ကြကုန်ပြီးလျှင် ထိုလမ်းဆိုး လမ်းမှားကြီးသို့ လိုက်သွားကြ
လေကုန်၏။ နတ်ဆိုးတို့၏ မြို့ရွာသို့ ရောက်ကြကုန်သောအခါ
လူကောင်း သူကောင်းတို့၏ မြို့ရွာဟုထင်မှတ်ကြကုန်၍ ယုံ
ကြည်စိတ်ချ အိပ်နေကြကုန်၏။ နတ်ဆိုးတို့သည် ညဉ့်အခါ၌
ထိုသူတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတိုင်းသို့ ပူးဝင်ကြကုန်ပြီးလျှင် အသည်း၊
အဆုတ်၊ နှလုံးသည်းပွတ်တို့၌ ကိုက်၍ တစ်ကိုယ်လုံးမှ အသွေး
အဆီတို့ကို စုတ်ယူ မျှိုသောက်ကြကုန်၏။ ထိုခရီးသည်တို့
သည် သေဆုံးကြလေကုန်၏။

ဤဥပမာ၌ ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံ ဟူသော ဘုံသုံးပါးသည် ၎င်းတောကြီးနှင့်တူ၏။ ဤသတ္တဝါတို့သည် ၎င်းခရီးသည်တို့နှင့် တူကုန်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူသည် လမ်းရိုးလမ်းမှန်နှင့်တူ၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူမျိုးသည် လမ်းဆိုးလမ်းမှားကြီးနှင့်တူ၏။

ဤမူကား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် (က) လောကီသမ္မာဒိဋ္ဌိ (ခ) ဗောဓိပက္ခိယသမ္မာဒိဋ္ဌိဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

မိမိပြုသော ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံသည်သာလျှင် ဘဝသံသရာ၌ အစဉ်ပါသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ မှန်ချေသည်ဟု ယူသော ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် လောကီသမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နှင့်တကွ ခန္ဓာ အာယတန အနတ္တတို့ကို သိမြင်သောဉာဏ်သည် ဗောဓိပက္ခိယ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဝဇ္ဇပက္ခ၌ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် လမ်းရိုးလမ်းမှန်ကြီးနှင့် တူ၏။ လူ့ပြည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည် ဟူသော သုဂတိဘုံများသည် လူကောင်း သူကောင်းတို့၏ မြို့ရွာနှင့်တူ၏။

ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံကိုလည်းကောင်း ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း ပစ်ပယ်သောနတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိများသည် လမ်းဆိုးလမ်းမှားကြီးနှင့်တူ၏။ ငရဲပြည်၊ တိရစ္ဆာန်ပြည်၊ ပြိတ္တာပြည်၊ အသုရကာယ်ပြည် ဟူသော ဒုဂ္ဂတိဘုံများသည် နတ်ဆိုးတို့၏ မြို့ရွာနှင့် တူ၏။

ဝိဝဇ္ဇာက္ခ၌ မူကား ဗောဓိပက္ခိယသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် လမ်းရိုးလမ်းမှန်ကြီးနှင့် တူ၏။ နိဗ္ဗာန်သည် လူကောင်း သူကောင်းတို့၏ မြို့ရွာနှင့် တူ၏။

မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ငါ၏ အတ္တဟု စွဲလမ်းသော အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် လမ်းဆိုး လမ်းမှန်ကြီးနှင့် တူ၏။ လူ့ပြည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်နှင့်တကွသော သံသရာလောကကြီးသည် နတ်ဆိုးတို့၏ မြို့ရွာနှင့် တူ၏။

ဤဝိဝဿနာ၌ အတ္တဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကိုပင် ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဆို ၏။ ဤဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသသည် စိတ္တဝိပလ္လာသထက် နက်နဲ၏။ အလွန်လည်း ခိုင်မြဲ၏။

ဝိပလ္လာသကထာပြီး၏။

၂-မညနာကထာ

မညနာတရား ၃-ပါး

မညနာ ဆိုသည်ကား အထင်ကြီးခြင်းတည်း။ ဟုတ်မှန် သည်ထက် ပိုလွန်၍ ထင်ခြင်းတည်း။ အဝိဇ္ဇာအတွက်ကြောင့် ဝိပလ္လာသတရား ဖြစ်ပွား၏။ ဝိပလ္လာသတရား အတွက် ကြောင့် အထင်ကြီးခြင်း ဖြစ်ပွား၏။

ထိုမညနာသည်— (၁) တဏှာမညနာတစ်ပါး (၂) မာနမညနာတစ်ပါး (၃) ဒိဋ္ဌိမညနာတစ်ပါး ဟူ၍ သုံးပါး ရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

(၁) တဏှာမညနာ ဆိုသည်ကား ငါ၏ ပိုင်ရာဆိုင်ရာ မဟုတ်သည့် ငါ၏ ပိုင်ရာ ဆိုင်ရာဟုတ်၏ဟု ခင်တွယ်မှုနှင့် အထင်ကြီးခြင်းတည်း။ အမှန်အားဖြင့် ငါဟူ၍ပင် မရှိ၊ ငါဟူ၍ မရှိလျှင် ငါ၏ ပိုင်ရာဆိုင်ရာဟူ၍ မရှိ၊ ထိုသို့ မရှိပါဘဲလျက်

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုတို့၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုတို့၌လည်းကောင်း
 “ဤသည်ကား ငါ၏ ပိုင်ရာတည်း၊ ဤသည်ကား ငါ၏ ပိုင်ရာ
 မဟုတ်၊ ဤသည်ကား ငါ၏ ဆိုင်ရာတည်း၊ ဤသည်ကား
 ငါ၏ ဆိုင်ရာမဟုတ်” ဟူ၍ ငါ၏ ပိုင်ရာ ဆိုင်ရာအနေနှင့်
 စိတ်ထဲတွင် ကွက်ခြားမှုကြီး အထင်အစွဲရှိနေခြင်းသည်
 တဏှာမညနာ မည်၏။

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုဆိုသည်ကား မိမိ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ မိမိ၏
 ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်၊ မိမိ၏ စက္ခု သောတ စသည်တို့ပေ
 တည်း၊ ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုဆိုသည်ကား မိမိ၏ အမိ၊ အဖ၊ ဆွေမျိုး
 စသည် မိမိ၏ နှား၊ ကျွဲ၊ ဆင်၊ မြင်း စသည် မိမိ၏ အိမ်ရာ၊
 ဝင်းခြံ၊ လယ်ဥယျာဉ်၊ သစ်ပင်၊ ချုံနွယ်၊ မိမိ၏ ဝတ်စား
 တန်ဆာ၊ ရတနာ၊ ရွှေ၊ ငွေ စသည်တည်း။

(၂) မာနမညနာ ဆိုသည်ကား အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုတို့ကို ငါငါ
 ဟူ၍ စိတ်ထဲတွင် အထင်ကြီးနေမှုတည်း၊ ထိုငါဟူသော
 အထင်ကြီးမှုသည် အဇ္ဈတ္တဝတ္ထု ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုတို့က အားပေး
 အားမြှောက် အထောက်အကူရှိခဲ့သော် လွန်စွာ မောက်မာ
 မော်ကြား ထောင်လွှား တက်ကြွတတ်၏။

အဇ္ဈတ္တဝတ္ထု ဆိုသည်ကား မျက်စိအား၊ နားအား၊
 လက်အား၊ ခြေအား၊ သီလအား၊ သုတအား၊ ပညာအား၊
 တန်ခိုးအား စသည်တည်း။

ဗဟိဒ္ဓဝတ္ထု ဆိုသည်ကား ဆွေအား၊ မျိုးအား၊ ရပ်အား၊
 ရွာအား၊ ဥစ္စာနေအား၊ လက်နက်အား စသည်တည်း၊ မျက်စိ
 ကောင်းလျှင် မျက်စိအတွက် ငါ အားတက်၏၊ မျက်စိ
 ကောင်းသူမှာ ထိုအား ယုတ်လျော့၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 မြော်လေ။

(၃) ဒိဋ္ဌိမညနာ ဆိုသည်ကား အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုတို့ကို “ငါ၏ အမာခံ အထည်ခံ အနုစိတ်အသား အတ္တသာရပေတည်း” ဟူ၍ စိတ်ထဲတွင် အထင်ကြီးမှုပေတည်း။ မြေအိုး မြေခွက်ဆိုလျှင် မြေသည် ထိုအိုး ထိုခွက်မှာ အမာခံ အထည်ခံဖြစ်၏။ ထိုမြေ ကိုပင် အိုးခွက်ခေါ်ဆိုကြ၏။ သံအိုး သံခွက်ဆိုလျှင် သံသည် ထိုအိုး ထိုခွက်မှာ အမာခံ အထည်ခံ ဖြစ်၏။ ထိုသံကိုပင် အိုး ခွက် ခေါ်ဆိုကြ၏။

ဤဥပမာကဲ့သို့ အဇ္ဈတ္တဝတ္ထုဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်ကို သတ္တဝါ၏ အမာခံ အထည်ခံ ပြု၍ ငါ၏ အမာခံ အထည်ခံ ပြုသော ထိုပထဝီဓာတ်ကိုပင် သတ္တဝါဟူ၍ အထင်ကြီးမှုသည် ဖြစ်၏။ အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ် စသည်တို့လည်း ထိုအတူတည်း။ ။ ဤအထင်ကြီးမှု၊ အထင်လွဲမှုသည် နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

ဤမညနာတရား သုံးပါးကိုပင် အခိုင်အမြဲ စွဲလမ်းခြင်း အနက်ကြောင့် ဂါဟတရားသုံးပါးလည်း ခေါ်၏။ အကျယ် အကျယ် မငြိမ်းဖွယ်သော အမှုလွဲ အမှုမှားတို့ကို အဆင့်ဆင့် အဆက်ဆက် ပွားများစေတတ်သောအနက်ကြောင့် ပဗ္ဗ တရား သုံးပါးလည်းခေါ်၏။

မညနာကထာ ပြီး၏။

၃-အဘိဓမ္မာသတည်း

အဘိဓမ္မာသတည်း ၂-ပါး

အဘိဓမ္မာသ ဆိုသည်ကား တံခါးတိုင် ကျောက်စာတိုင် မှ်ကုန်းတိုင်များကဲ့သို့ မည်သည့်အကြောင်းနှင့်မှ မလှုပ်

မရွေးနိုင်၊ မရွှေ့မယိုင်အောင် ခိုင်မြဲစွာ စိုက်မြုပ်တည်ထောင်ခြင်းကို ဆိုသတည်း။

ထို့ အဘိနိဝေသသည်— (၁) တဏှာဘိနိဝေသတစ်ပါး၊ (၂) ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသ တစ်ပါးဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) တဏှာဘိနိဝေသ ဆိုသည်ကား မိမိ ခန္ဓာကိုယ်ကို လည်းကောင်း ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အစိတ်ဖြစ်သော ဦးခေါင်း၊ လက်၊ ခြေ စသော အင်္ဂါကြီးစု မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်းစသော အင်္ဂါငယ်စုကိုလည်းကောင်း ငါ၏ကိုယ်၊ ငါ၏လက်၊ ငါ၏ခြေ၊ ငါ၏မျက်စိ၊ ငါ၏နား အစရှိသည်ဖြင့် ဘဝ အဆက်ဆက် မရွှေ့မယိုင် အခိုင်အမြဲ သိမ်းပိုက် စွဲလမ်းမှုကြီးသည် တဏှာဘိနိဝေသ မည်၏။

(၂) ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသ ဆိုသည်ကား သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အမာခံ အထည်ခံဖြစ်၍ အစဉ်အမြဲ ခိုင်မြဲသော အတ္တဟူသော အကြီးအမှူးသည် ရှိ၏။ ဇီဝဟူသော အချုပ်အထိန်းသည် ရှိ၏ဟု ဘဝအဆက်ဆက် မရွှေ့မယိုင် အခိုင်အမြဲ မှတ်ယူစွဲလမ်းမှုကြီးသည် ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသ မည်၏။

တဏှာဘိနိဝေသကို တဏှာနိဿယ၊ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသကို ဒိဋ္ဌိနိဿယဟူ၍လည်းခေါ်၏။

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်၊နာမ်တရားတို့၏ မှီခြင်းနှစ်ပါးဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုပ္ဖဇ္ဇန်သတ္တဝါတို့၏ မှီရာဌာနကြီး နှစ်ပါးဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုလိုသည်။

အဘိနိဝေသကထာ ပြီး၏။

၄-ဘူမိကထာ

ဘူမိအပြား ၂-ပါး

ဘူမိ ဆိုသည်ကား သတ္တဝါတို့၏ မှီရာတည်ရာ ဖြစ်ပြီး ရာကို ဆိုသတည်း။

(၁) ပုထုဇ္ဇနဘူမိ တစ်ပါး (၂) အရိယဘူမိတစ်ပါး ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) ပုထုဇ္ဇနဘူမိ ဆိုသည်ကား ပုထုဇ္ဇနဘာဝကိုဆိုသည်။ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဆိုသည်ကား ဝိပလ္လာသတရားသုံးပါးတို့တွင် ဒိဋ္ဌိ ဝိပလ္လာသတရားကို ဆိုသည်။ ခပ်သိမ်းသော လောကီဘုံသား တို့သည် ငါ၏ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း၌ နိစ္စမျိုးရှိ၏၊ သုခမျိုးရှိ၏၊ အတ္တမျိုးရှိ၏ဟု အမြင်မှားခြင်း၊ အယူမှားခြင်းဟူသော ဒိဋ္ဌိ ဝိပလ္လာသတရားကို တည်ရာ မှီရာပြု၍ နေကြကုန်၏။ ဒိဋ္ဌိမညနာ တရား၊ ဒိဋ္ဌိဂါဟတရား၊ ဒိဋ္ဌိပပဉ္စတရား၊ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသတရားကို အချုပ်အချာတည်ရာ မှီရာပြု၍ နေကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသတရားသည် ပုထုဇ္ဇနဘူမိမည်၏။

(၂) အရိယဘူမိ ဆိုသည်ကား အရိယဘာဝကိုဆိုသည်။ အရိယဘာဝဆိုသည်ကား ထိုဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသတရား အမြစ် အရင်းပါပြတ်ကင်း၍ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း၌ နိစ္စမျိုးမရှိ၊ သုခမျိုး မရှိ၊ အတ္တမျိုးမရှိဟု အမြင် အယူ ဖြောင့်မန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ကို ဆိုသည်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုအမြင် ထိုအယူကို တည်ရာမှီရာ ပြု၍ နေကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိတရားသည် အရိယ ဘူမိ မည်၏။

အနုမတဂ္ဂ သံသရာကာလ၌ ပုထုဇ္ဇနဘူမိတွင် ကျင်လည် ရှည်လျား၍ နေကြကုန်သော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါအနန္တတို့တွင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ခုသောနေ့ရက်၌ ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌဉာဏ်ကို ပိုင်နိုင်စွာရသဖြင့် ထိုဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသတရား အမြစ်အရင်းပါ ပြတ်ကင်း၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုနေ့ ထိုရက်မှစ၍ အရိယ ဘူမိသို့ ရောက်လေ၏။ ပရမတ္ထအရိယာမျိုးဖြစ်လေ၏။

အချို့သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များမှာ သညာဝိပလ္လာသ၊ စိတ္တဝိပလ္လာသများ ကျန်ရှိသေးသော်လည်း ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ ကြီး ပြတ်ကင်းပြီး၍ သမ္မာဒိဋ္ဌဉာဏ်ကြီးကို အတည်ရသဖြင့် ကျန်ရှိသော ဝိပလ္လာသများသည် ဒုစရိုက် မြောက်အောင် မမှိုက်မဲနိုင်ကြလေပြီ။ တရားသဖြင့်ရရှိသော စည်းစိမ်ချမ်းသာ များကို ခံစား စံစားဖို့မျှသာ ရှိတော့၏။

ဘူမိကထာ ပြီး၏။

၅-ဂတိကထာ

ဂတိအပြား ၂-ပါး

ဂတိ ဆိုသည်ကား ဘဝအလားတည်း။ တစ်ဘဝမှ တစ် ဘဝသို့ အဆက်ဆက်ပြောင်းလဲ ကျင်လည်မှုပေတည်း။

ထိုဂတိသည် (၁)ပုထုဇ္ဇနဂတိတစ်ပါး၊ (၂)အရိယဂတိတစ် ပါးဟု ဂတိအပြားနှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) ပုထုဇ္ဇနဂတိ ဆိုသည်ကား ဝိနိပါတ အလားကို ဆို သတည်း။ ဝိနိပါတအလားဆိုသည်ကား ပရမ်းပတာကျခြင်း တည်း။ ပရမ်းပတာ ကျရောက်ခြင်းဆိုသည်ကား အလိုရှိရာ

ဘဝကိုရည်ရွယ်၍ ကျရောက်နိုင်ကြသည်မဟုတ်၊ အမှတ်မရှိ တစ်ခုခုသောကံ၏ ပစ်ချခြင်းဖြင့်ရောက်တတ်ရာရာ ကျရောက် ခြင်းကို ဆိုသတည်း။

ထန်းပင်ပေါ်က ထန်းသီးတို့၏ကြွေကျခြင်းကဲ့သို့ အုန်းပင် ပေါ်က အုန်းသီးတို့၏ ကြွေကျခြင်းကဲ့သို့ ပုထုဇဉ်သဘာဝ တို့မှာ သေသည်၏အခြားမဲ့၌ ပေါက်လွှတ်ကျခြင်းကို ဆို သတည်း။

ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့မှာ တစ်ဘဝလျှင် တစ်ခါသေရ ခြင်းဘေးသည် မြဲ၏၊ သေပြန်လျှင် ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့မှာ သေသည်၏အခြားမဲ့၌ ပရမ်းပတာကျရောက်ခြင်း ဘေးကြီး သည်လည်း မြဲ၏၊ သေခြင်းဘေးကြီးနှင့် ပရမ်းပတာကျခြင်း ဘေးကြီးသည် အစဉ်အမြဲ ဖက်တွဲလျက်ရှိ၏၊ သေခြင်းဘေး ထက် ပရမ်းပတာ ကျရောက်ခြင်းဘေးသည် အလွန် ကြီး ကျယ်၏။

လူ့ပြည်မှ သေလွန်ကြသော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့မှာ အောက် မဟာအဝိစင်ရဲကြီးတိုင်အောင် အလုံးစုံသော အပါယ်လေးဘုံ တို့သည် အဆီးအတားမရှိ ကောင်းကင်ကြီးအသွင် ဟာလာ ဟင်းလင်းအပြင်ကြီးအလားရှိ၏၊ လူ၏ အသက်ဝိညာဏ်ချုပ် ဆုံးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဘယ်ငရဲဘုံသို့မဆို ကျရောက်နိုင်၏၊ ဝေးသည်နီးသည်ဟုအထူးမရှိ၊ ဘယ်တိရစ္ဆာန်မျိုးမဆို၊ ဘယ် ပြိတ္တာမျိုးမဆို၊ ဘယ်အသုရကာယ်မျိုးမဆို၊ မျက်တောင်တစ် ခတ် လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း ခဏချင်းဖြစ်နိုင်၏၊ အထက်နတ် ပြည်ခြောက်သ တို့မှ သေလွန်ကြရာ၌လည်း ထို့အတူပင် တည်း။ ၁. ထက်ရှုစု၊ အရှုပ ဗြဟ္မာပြည်တို့မှ သေလွန်ကြရာ၌မူ

ကား အဖြောင့် အပါယ်လေးဘုံသို့ ဦးတိုက်မကျမူ၍ နတ်ပြည် လူ့ပြည်၌ တစ်ဖန် ရပ်တန့်ပြီးမှ အပါယ်လေးဘုံသို့ ကျရောက် နိုင်ကြကုန်၏။

ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည် သေခြင်းဘေးကို ကြောက် လန့်ကြကုန်မြဲ ဆိုရာ၌ သေခြင်းဘေးမှာ ဤပရမ်းပတာ ကျ ရောက်ခြင်းဘေးကြီး အပြီးပါရှိ၍ နေသည့်အတွက်ကြောင့် သေဘေးကြီးမှ အထူးအချွန် အလွန်ကြောက်ကြရကုန်၏။

ပရမ်းပတာ ကျရောက်ခြင်းဘေးကြီး မရှိကြကုန်သည်ဖြစ် ၍ သေသည့်နောက်၌ မိမိတို့ အလိုရှိရာ ရည်ရွယ်ရာ ဘုံဘဝသို့ ရည်ရွယ်တိုင်း ရောက်နိုင်ကြပါကုန်မူကား သေခြင်းဘေးကို ဤမျှလောက် လန့်ကြကုန်လိမ့်မည် မဟုတ်။ တစ်ဘုံ၌ ကာလ ကြာညောင်းလျှင် ဘုံအသစ်ပြောင်းလိုသောစိတ် ဖြစ်လာ တတ်သော် သေခြင်းကို အလိုရှိကြသောအခါပင် ရှိတန်ရာ သေး၏။

ဤဝိနိပါတအလားဟု ဆိုအပ်သော ပုထုဇ္ဇနဂဏ်သည် အဘယ့်မျှလောက် ကြီးကျယ်လေသနည်းဟူမူ ဤအရာ၌ နခသိခသုတ်၊ ကာဏကစ္ဆပသုတ် ဤသုတ်နှစ်ပါးကိုပြဆိုရာ၏။

နခသိခသုတ်၏ လိုရင်းအနက်ကား တစ်ရံသေအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် လက်သည်းတော်ဖျား၌ မြေမှုန့်ငယ်တို့ကို တင်ထားပြီးလျှင် ရဟန်းတို့ကိုခေါ်၍ ဤသို့မိန့်တော်မူ၏။

ရဟန်းများတို့....ငါ၏လက်သည်းတော်ဖျားတွင် တင်ထား သော မြေမှုန့်စုနှင့် မဟာပထဝီတစ်ပြင်လုံးတွင် ရှိနေသော မြေ မှုန့်တို့ကို အနည်း၊ အများအားဖြင့် နှိုင်းယှဉ်သည်ရှိသော်

အဘယ်မြေမှန်စက နည်းပါး၍ အဘယ်မြေမှန်စက များပြား
မည်နည်းဟု မေးတော်မူ၏။

ထိုအခါ ရဟန်းတို့က လက်သည်းတော်ဖျား၌ တင်ထား
သော မြေမှန်စက အလွန်ပင်နည်းပါးပါကြောင်း၊ မဟာပထဝီ
တစ်ပြင်လုံးမှာ ရှိနေသော မြေမှန်စက အလွန်ပင် များပြားပါ
ကြောင်း၊ ၎င်းမဟာပထဝီမြေမှန်နှင့် အနည်းအများအားဖြင့်
နှိုင်းယှဉ်သည်ရှိသော် ဘုရားလက်သည်းတော်ဖျား၌တင်ထား
သော မြေမှန်စသည် ရှိသည်ဟူ၍ မပြောဆိုလောက်ပါ
ကြောင်း ပြောကြားကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက ရဟန်းတို့....ဤဥပမာနှင့်တူစွာ
ဤလူ့ပြည်မှ သေလွန်ကြကုန်သော သူအပေါင်းတို့တွင် လူ့
ပြည် နတ်ပြည်တို့မှာ ဖြစ်ရသောသူ နတ်ပြည်တို့မှ သေလွန်ကြ
သောသူ အပေါင်းတို့တွင် နတ်ပြည်၊ လူ့ပြည်တို့မှာဖြစ်ရသော
သူများသည် ငါ၏လက်သည်းတော်ဖျား၌ တင်ထားသော
မြေမှန်စကဲ့သို့ အလွန်ပင်နည်းပါး၏။ အပါယ်လေးဘုံတို့၌
ဖြစ်ရသော သူတို့သည်မူကား မဟာပထဝီမြေမှန်ကဲ့သို့ အလွန်
ပင် များပြားကုန်၏ဟူ၍လည်းကောင်း တစ်ဖန် အပါယ်လေး
ဘုံတို့မှ သေလွန်ကြကုန်သော သူအပေါင်းတို့တွင် လူ့ပြည်
နတ်ပြည်တို့မှာဖြစ်ရသော သူများသည် ငါ၏လက်သည်းတော်
ဖျား၌ တင်ထားသော မြေမှန်ကဲ့သို့ အလွန်နည်းပါး၏။
အပါယ်လေးပါးတို့၌ အဖန်တလဲလဲ ဖြစ်နေကြရကုန်သော
သတ္တဝါတို့သည်သာလျှင် အလွန်များပြားကုန်၏ ဟူ၍လည်း
ကောင်း မိန့်တော်မူ၏။ ။ဤကား နခဿိခသုတ်၏ အနက်
အဓိပ္ပာယ်တည်း။

မဟာသမုဒ္ဒရာ လေးစင်း၌ရှိသော ရေသတ္တဝါမျိုးငါးနှင့် တကွ အပါယ်လေးဘုံအသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်ပုံကို စေ့စုံစွာ မျှော်ရှုပြီးလျှင် ယခုပြဆိုခဲ့ပြီးသော နာသိခသုတ်အထွက် အနက်အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း အပါယ်ရောက် အပါယ်ကျ ဝိနိပါတ် အလားကြီးသည် အဘယ်မျှလောက် ကြီးကျယ်ကြောင်းကို မြော်မြင် သိရှိနိုင်ရာ၏။

ကာဏကစ္ဆပသုတ်၏ လိုရင်းအနက်ကား တစ်ရံသောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကိုခေါ်၍ ဤသို့မိန့်ကြား၏။

ရဟန်းတို့...မဟာသမုဒ္ဒရာကြီး၌ မျက်စိနှစ်ဘက်ပျက်ကွယ်သော လိပ်ကန်းငယ်တစ်ခုသည် ရှိရာ၏။ ထိုလိပ်ကန်းငယ်သည် နက်လှစွာသော ရေ၏အတွင်း၌ ဦးခေါင်းလှည့်မိလှည့်ရာ မရပ်မနား သွား၍နေ၏။ အနှစ်တစ်ရာ၊ အနှစ်တစ်ရာရှိမှ ရောက်လေရာရာ၌ တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်သာ အထက်ရေပေါ်သို့ ဦးခေါင်းပေါ်၏။ တစ်ဖန် မဟာသမုဒ္ဒရာကြီး၌ပင်လျှင် တစ်ခုသော အရပ်၌ ရထားထမ်းပိုးတုံးတစ်ခုသည် ကျရောက်နေရာ၏။ ထိုထမ်းပိုးတုံးသည် အပေါက်တစ်ခုသာရှိ၏။ လေလိုက်လှိုင်းလိုက် ရေကြောင်းလိုက် မရပ်မနား လွင့်မျောကာနေ၏။ ထိုသို့နေကြရာတွင် အကြင်အခါ၌ လိပ်ကန်းငယ်၏ ဦးခေါင်းပေါ်ရာအရပ်သို့ ထမ်းပိုးတုံးသည် ရောက်လေ၍ လိပ်၏ ဦးခေါင်းသည် ထမ်းပိုးပေါက်၌ လျှိုမိ စုပ်မိလေရာ၏။ ထိုသို့ လျှိုမိ စုပ်မိသောအခါ အခွင့်သည် ကြုံကြိုက်နိုင်မည်လောဟု မေးတော်မူ၏။

ထိုအခါ ရဟန်းတို့က ကြုံကြိုက်နိုင်ရာ မရှိပါကြောင်း၊ သို့ရာတွင် မြတ်စွာဘုရား...ကမ္ဘာသည်သည် အလွန်ကြာရှည်

လှသည်ဖြစ်၍ လိပ်ငယ်သည်လည်း မသေမပျောက် ထမ်းပိုး
သည်လည်း မပုပ်မဆွေး ကာလအရှည် တည်နေပါကုန်မူကား
တစ်ကြိမ် တစ်ခါ ကြုံကြိုက်သော် ကြုံကြိုက်ရန် ရှိပါကြောင်း
ဖြေကြားကြကုန်၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက ရဟန်းတို့.... ဤအရေးအခွင့်
သည် ခဲယဉ်းသည်ဟုမဆိုလောက်သေး၊ ဤအရေးအခွင့်ထက်
အဆအရာမက အဆအထောင်မက ခဲယဉ်းလှသောအရာသည်
ရှိသေး၏။ အဘယ်အရာနည်းဟူမူ ဤလူ့ဘဝမှ သေလွန်၍
အပယ်လေးဘုံသို့ တစ်ကြိမ် ကျရောက်သောသူသည် လူ့ဘုံ
လူ့ဘဝသို့ တစ်ဖန်ပြန်ရောက်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးပေတည်း။

ဤအခွင့်အရေးသည် လိပ်ကန်းထမ်းပိုးတို့၏ အခွင့်အရေး
ထက် အဆအရာမက အဆအထောင်မက သာလွန်၍ ခဲယဉ်း
ချေသည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ
မည်သည် အကုသိုလ်ဒုစရိုက်မှုတို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ကုသိုလ်
ကောင်းမှုကို ပြုကျင့်သောသူများမှ လူဖြစ်နိုင်သည် နတ်ဖြစ်
နိုင်သည်။

အပယ်ဘုံ၌မူကား အကုသိုလ်မှန်း ကုသိုလ်မှန်း ကောင်းမှု
မှန်း မကောင်းမှုမှန်း သုစရိုက်မှန်း ဒုစရိုက်မှန်း မသိကြကုန်ပြီ၊
နိုင်ရာ နိုင်ရာသတ်မှု စားမှုအစရှိသော အကုသိုလ် ဒုစရိုက်တို့နှင့်
သာ နေကြရကုန်တော့သည်။ ငရဲဘုံ ပြိတ္တာဘုံတို့မှာလည်း
ခံနေရသော ဒုက္ခအတွက် စိတ်ပူ စိတ်လောင် စိတ်ဆိုး စိတ်
ညစ်တွေ့နှင့်သာ နေကြရကုန်တော့သည်။

ထို့ကြောင့် လူ့ ဘုံလူ့ ဘဝသို့ တစ်ဖန်ပြန်ရောက်ရန် အခွင့်အရေးသည် လိပ်ကန်းထမ်းပိုးအရေးထက် အဆရာထောင်မက သာလွန်ခဲယဉ်းလေသည်ဟု ဟောတော်မူသည်။ ။ဤကား ကာဏကစ္ဆပသုတ်သို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပေတည်း။

ဤသုတ္တန်အတိုင်း အပယ်ဘုံဘဝသို့ ရောက်လေသမျှသော သူအပေါင်းတို့သည် လူ့ ဘုံလူ့ ဘဝသို့ ရောက်လာမည့်အရေး အလွန်ဝေးရသည်မှာ အပယ်ဘုံသားတို့မည်သည် အထက်သို့ ဦးခေါင်းမပြု အောက်သို့သာ ဦးခေါင်းပြုကြကုန်၏။

အောက်သို့သာ ဦးခေါင်းပြုခြင်းဆိုသည်ကား တစ်ဘဝထက် တစ်ဘဝ အမှိုက်တရားတိုးပွား၍ သွားကြသဖြင့် မြစ်ရေတို့သည် နိမ့်ရာသို့သာ စီးဆင်းကြကုန်သကဲ့သို့ တစ်ဘဝထက် တစ်ဘဝ ယုတ်နိမ့်ရာသို့သာ ရှေးရှုကြကုန်ရကား အထက်လမ်း ပိတ်၍ အောက်ထက်အောက် နစ်မြုတ်လမ်း ဟင်းလင်းကြီး ပွင့်၍နေခြင်းကို အောက်သို့ ဦးခေါင်းပြုခြင်းဆိုသည်။

ဤကာဏကစ္ဆပသုတ်အရကို မြော်မြင်ကြ သဖြင့်လည်း ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့၏ ဝိနိပါတအလားကြီး ဝိနိပါတဘေးကြီး သည် ပရမ်းပတာ ကျရောက်မှုကြီးသည် ဘယ်မျှလောက် ကြောက်မက်ဖွယ် လန့်ဖွယ် ကြီးကျယ်ကြောင်းကိုလည်း သိရှိ နိုင်ကြကုန်ရာသည်။ ။ဤကား ပုထုဇနဂတိတည်း။

(၂) အရိယဂတိ ဆိုသည်ကား အဝိနိပါတဂတိတည်း။ အဝိနိပါတဂတိဆိုသည်ကား သေသည်၏ နောက်၌ ပရမ်းပတာကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခြင်းတည်း။

တစ်ဘဝလျှင် တစ်ခါသေရခြင်း ဓမ္မတာနှင့် တွဲလျက် အမြဲ ပါရှိနေသော ပရမ်းပတာ ကျရောက်ခြင်းဘေးကြီးသည် အကုန်အရှင်း ကင်းပ၍ တစ်ဘဝလျှင် တစ်ခါသေမြဲ ဓမ္မတာ၏ နောက်၌ မိမိ မိမိတို့ အလိုရှိရာ ဘုံဘဝသို့၊ သို့မဟုတ် ကောင်းမြတ်ရာ ဘုံဘဝသို့သာ ရောက်နိုင်ခြင်းတည်း။

ထန်းပင်ပေါ် အုန်းပင်ပေါ်တို့မှ ထန်းသီးခိုင် အုန်းသီးခိုင် များကျသကဲ့သို့ ပရမ်းပတာ ကျရခြင်းမှ ကင်းလွတ်၍ ထန်းပင်ပေါ် အုန်းပင်ပေါ်တို့မှ ကျေးဇူးတို့သည် အလိုရှိရာ သစ်ပင်တို့သို့ ကောင်ကင်ခရီးဖြင့် ပျံသန်းကူးပြောင်းကြ ကုန်သကဲ့သို့ ပရမတ္ထအရိယာမျိုး ဖြစ်ကြကုန်သော လူနတ် ဗြဟ္မာတို့သည် မိမိ မိမိတို့ဖြစ်ရာဘုံဘဝမှ သေလွန်ကြကုန်၍ ဘဝတစ်ပါးသို့ ပြောင်းသွားကြကုန်သောအခါ ကောင်းမြတ်သော လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝတို့တွင် မိမိ မိမိတို့ ရောက်လိုရာ ဘုံဘဝတို့သို့ ရောက်နိုင်ကြကုန်၏။

ဘယ်ဘုံဘဝသို့ ရောက်လိုသည်ဟု ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိဘဲ အမှတ်မဲ့ သေလွန်ခဲ့သော်လည်း ကောင်းမြတ်သော ဘုံဘဝသို့သာ ရောက်ကြကုန်လေ၏။ အပါယ်လေးပါးသို့ ကျရောက်ခြင်းမှ အလျှင်း ကင်းလွတ်ကြလေကုန်၏။ သည်သာမက သေး၊ လူ့ဘုံလူ့ဘဝသို့ ရောက်ကြရာ၌လည်း အမျိုးစည်းစိမ် ယုတ်ညံ့သောဒုက္ခိတလူမျိုး မသူတော်လူမျိုး မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ လူမျိုးတို့၌ ဖြစ်ခြင်းမှ အရှင်းကင်းလွတ်၍ အမျိုးစည်းစိမ် မြင့်မြတ်သော လူမျိုး သပ္ပုရိသလူမျိုး သမ္မာဒိဋ္ဌိလူမျိုး တို့၌သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

နတ်ဘုံ၊ နတ်ဘဝသို့ ရောက်ကြရာ ဗြဟ္မာ့ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘဝ
သို့ ရောက်ကြရာ၌လည်း ဘုန်းတန်ခိုးယုတ်ညံ့သော နတ်မျိုး
ဗြဟ္မာမျိုး မိစ္ဆာအယူရှိကြသော နတ်မျိုး ဗြဟ္မာမျိုးတို့၌
ဖြစ်ရခြင်းမှ အလျှင်းကင်းလွတ်ကြကုန်၏။ ဘုန်းတန်ခိုးကြီး
မြတ်သော နတ်မျိုး ဗြဟ္မာမျိုး သမ္မာအယူဖြူစင်သော နတ်
မျိုး ဗြဟ္မာမျိုးတို့၌သာ ဖြစ်ကြရကုန်၏။

နာသိခသုတ်၌ လာသော ပုထုဇ္ဇနဂတိ၊ ကာဏကစ္ဆပသုတ်
၌ လာသော ပုထုဇ္ဇနဂတိ၊ ဝိနိပါတ် ဘေးကြီးမှ အလျှင်းကင်း
လွတ်ကြကုန်၏။ ။ ဤကား အရိယဂတိ အရိယာတို့၏ အလား
ကို ပြဆိုချက်တည်း။

ဤစကား၌ လူဖြစ်သော သူတို့သည် သစ်ပင်ပေါ်မှ ကျခဲ
လျှင် ထန်းသီးခိုင် အုန်းသီးခိုင်တို့ကျသကဲ့သို့ ပရမ်းပတာ
ကျကြကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ကောင်းကင်သို့ ပျံ
သန်းနိုင်သော အတောင်မရှိသည့်အတွက်ကြောင့်တည်း။

ထို့အတူ ပုထုဇဉ်မျိုးဖြစ်ကြသော နတ်၊ လူ၊ ဗြဟ္မာ
သတ္တဝါတို့မှာ ဘဝခန္ဓာတစ်ခု ပျက်ဆုံး၍ ဘဝခန္ဓာတစ်ခုသို့
ပြောင်းရွှေ့ကြရာ၌ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသကြီး ရှိနေကြသည့်အတွက်
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးဟူသော အတောင်မရှိကြသည်ဖြစ်၍ ဝိနိပါတ်
ဘေးကြီး၏ ကင်းငြိမ်းခြင်းဟူသော ဟင်းလင်းအပြင် ကောင်း
ကင်ကြီးကို အမှီအတွယ်မပြုဖြစ်ကြကုန်သော နတ်၊ လူ၊ ဗြဟ္မာ
သတ္တဝါတို့မှာ မိမိတို့ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ဆုံး၍ ဘဝတစ်ပါးသို့ပြောင်း
ရွှေ့ကြသောအခါ ဝိနိပါတ်ဘေးကြီး ပရမ်းပတာ ကျကြ
ကုန်၏။

ဤစကား၌ ပကတိသော လူတို့သည် မြင့်စွာသော သစ်ပင်
ထက်သို့တက်ကြကုန်ရာ မှီတယ်ရာဖြစ်သော သစ်ကိုင်းတို့ ကျိုး
ပြတ်ခဲ့သော် သစ်ကိုင်းနှင့်တကွ အောက်မြေ အရပ်သို့ ပရမ်း
ပတာ ကျခြင်းဖြင့် ကျကြလေကုန်၍ သေသော်လည်းသေ၊
မသေသော်လည်း မလှ၊မပ ဒုက္ခကြီးစွာ ရောက်ကြကုန်၏။
အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုလူတို့မှာ သစ်ကိုင်းတို့သည်သာ
လျှင် မှီတယ်ရာရှိကြကုန်၏။ သစ်ကိုင်းမှတစ်ပါးမှီတယ်ရာ မရှိ
ကြကုန်၊ ကောင်းကင်သို့ပျံသွားရန် အတောင်လည်း မရှိကြ
လေကုန်။

ထို့ အတူ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသရှိနေကြကုန်သော လူနတ်၊ ဗြဟ္မာ
သတ္တဝါတို့မှာလည်း အတ္တဒိဋ္ဌိဖြင့် မိမိ၊ မိမိတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတို့
ကို မှီတယ်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ မှီတယ်ရာဖြစ်သော ကိုယ်ခန္ဓာ
ချုပ်ဆုံးခဲ့သော် ပရမ်းပတာကျခြင်းသို့သာ ရောက်ကြလေ
ကုန်၏။

အဘယ်ကြောင့်နည်းဆိုသော် ထိုလူတို့မှာ မိမိတို့၏ ကိုယ်
ခန္ဓာတို့သည်သာလျှင် မှီတယ်ရာ ရှိကြကုန်၏။ ကိုယ်ခန္ဓာတို့မှ
တစ်ပါးဝိနိပါတဂတိမှ လွတ်ငြိမ်းခြင်းဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်
တည်းဟူသော မှီတယ်ရာတစ်ပါးလည်းမရှိကြကုန်၊ ဝိနိပါတသို့
မကျရလေအောင် အလွန် ရှက်ဆောင်နိုင်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး
တည်းဟူသော အလွန်သန့်စမ်းလှစွာသော အတောင်လည်း
မရှိကြလေကုန်။

အတောင်ရှိကြသော ကျေးဇူးတို့သည် မြင့်စွာသောသစ်
ပင်တို့၌ နားနေကြကုန်ရာ နားနေရာဖြစ်သောသစ်ကိုင်းတို့

ကျိုးပြတ်ခဲ့သော်လည်း အောက်သို့ကျခြင်း မရှိကုန်၊ တစ်ပါး
သောသစ်ပင်သို့ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ပျံကြလေကုန်၏။
အဘယ်ကြောင့်နည်းဆိုသော် ထိုကျေးဇူးတို့မှာ သစ်ကိုင်း
ကို မိမိကိုယ်ပြု၍ မှီတယ်ကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ခဏခဏနား
နေရမူ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ကောင်းကင်နှင့် အတောင်တို့ကိုသာ
အမှီကြီးမှီကြကုန်၏။

ထို့အတူ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသမှ ကင်းလွတ်ကြကုန်ပြီးသော
အရိယာမျိုးဖြစ်သော လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့မှာ မိမိမိမိ
တို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတို့ကို ငါ၏အတ္တဟု မှီတယ်ခြင်း မရှိကြကုန်၊
ကိုယ်ခန္ဓာတို့မှတစ်ပါး ဝိနိပါတဂတိမှ လွတ်ငြိမ်းခြင်းဟု ဆိုအပ်
သော နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော နိစ္စထာဝရ ခိုင်မြဲသော မှီတယ်
ရာကြီးလည်းလက်ကိုင်လက်စွဲအမြဲရှိကြကုန်၏။ ကောင်းမြတ်ရာ
ဘုံဘဝသို့သာလျှင် ရောက်နိုင်ကြရန် ကံနှင့်အမြဲ ဖက်တွဲပါရှိ
သော အလွန်သန်စွမ်းလှစွာသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော
အတောင်အားနှင့်လည်း ပြည့်စုံလုံလောက်ကြကုန်၏။ ဤ
ကား ပုထုဇ္ဇနဂတိနှင့် အရိယာဂတိနှစ်ပါးတို့၏ အထူးပေ
တည်း။

ဂတိကထာပြီး၏။

၆-သစ္စကထာ

သစ္စာတရား ၂-ပါး

သစ္စာဆိုသည်ကား သူ့အမည် သညာနှင့်သူသဘော အစဉ်
ထာဝရ ညီညွတ် ဖြောင့်မှန်သည်ကို ဆိုသတည်း။

ထိုသစ္စာသည်—(၁) သမ္မုတိသစ္စာတစ်ပါး (၂) ပရမတ္ထသစ္စာတစ်ပါးဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

(၁) သမ္မုတိသစ္စာဆိုသည်ကား လောကီဘုံသား လူအများတို့၏ ခေါ်ရိုးပြောရိုးဖြစ်သော သမ္မုတိပညတ်တို့၏ အလယ်၌ အဖြောင့် အမှန်မျိုးသည် သမ္မုတိသစ္စာမည်၏။

အတ္တရှိ၏၊ ဇီဝရှိ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရှိ၏၊ သတ္တဝါရှိ၏၊ လူရှိ၏၊ နတ်ရှိ၏၊ သိကြားရှိ၏၊ ဗြဟ္မာရှိ၏၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွားရှိ၏၊ ဦးခေါင်း၊ လက်၊ ခြေစသော အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိ၏၊ ဆံပင်၊ အမေး၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်းရှိ၏ စသည်တို့ပေတည်း။

ဤသမ္မုတိသစ္စာသည် မုသာဝါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ပေတည်း။ မုသာဝါဒကို ပယ်နိုင်၏။ တစ်ဘဝအတွင်းတွင် အခါခါဖြစ်ခြင်း အခါခါချုပ်ခြင်း ဟူ၍ မရှိဘဲ တစ်ခုတည်းနှင့် တစ်သက်လုံးခိုင်မြဲ၍နေသော အတ္တမည်သည်ကေန်အမှန်ရှိ၏။ ဇီဝမည်သည် ကေန်အမှန်ရှိ၏ဟု ပြောဆိုကြသော စကားမျိုးတို့သည် လောကီဘုံသား လူအများတို့၏ ပြောရိုး ဆိုရိုးအတိုင်း ပြောဆိုကြသော စကားဖြစ်၍ ပြောဆိုသောသူမှာ မုသာဝါဒမဖြစ်။ ဘယ်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ လှည့်စားခြင်းမဖြစ်။

ပရမတ္ထသစ္စာ အလိုအားဖြင့် မူကား ထိုစကားမျိုးသည် အနိစ္စ၌နိစ္စဟူ၍ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ အနတ္တ၌ အတ္တဟူ၍ ဖောက်ပြန်ခြင်း တည်းဟူသော ဝိပလ္လာသအမှန်ဖြစ်၏။ ထိုဝိပလ္လာသတရားကိုမပယ်နိုင်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ

မလ္လုတ်နိုင်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရှိ၏၊ သတ္တဝါရှိ၏၊ ဆံပင်၊ အမွေး၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်းရှိ၏ ဟူရာတို့၌လည်း ထိုနည်းအတူဆိုလေ။

(၂) ပရမတ္ထသစ္စာ ဆိုသည်ကား ဓာတ်သဘာဝ ဓမ္မသဘာဝ အလိုအားဖြင့် အလွန်ဟုတ်မှန်လှသော ရှိ၊မရှိ စကားမျိုး တရားမျိုးသည် ပရမတ္ထသစ္စာမည်၏။

ရှိ၊မရှိ နှစ်ပါးတို့တွင် ရှိဆိုသည်ကား ပထဝီဓာတ်ရှိ၏၊ အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်ရှိ၏၊ စိတ် ဝိညာဏ်ရှိ၏၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ သညာ၊ စေတနာရှိ၏၊ ရုပ်ခန္ဓာရှိ၏၊ နာမ်ခန္ဓာရှိ၏ စသည်တို့ပေတည်း။

မရှိဆိုသည်ကား အတ္တမရှိ၊ ဇီဝမရှိ၊ ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ၊ သတ္တဝါမရှိ၊ လူမရှိ၊ နတ်မရှိ၊ သိကြားမရှိ၊ ဗြဟ္မာမရှိ၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွားမရှိ၊ ဦးခေါင်းဟူ၍ မရှိ၊ လက်၊ ခြေ စသော အင်္ဂါကြီး၊ ငယ်ဟူ၍မရှိ၊ ဆံပင်၊ အမွေး၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်းဟူ၍ မရှိ စသည်တို့ပေတည်း။

အတ္တမရှိ၊ ဇီဝမရှိ ဆိုသည်ကား တစ်ဘဝအတွင်းတွင် အခါခါဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းဟူ၍မရှိဘဲ တစ်ခုတည်းနှင့် တစ်သက်လုံး ခိုင်မြဲ၍နေသော အတ္တ၊ ဇီဝဟူ၍ မရှိ ဆိုလိုသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ၊ သတ္တဝါမရှိ စသည်တို့၌လည်း ရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ်တို့သည်သာ ရှိကုန်၏။ ထိုရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ်တို့သည်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ စသည်မဟုတ်၊ ထိုရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ်တို့မှတစ်ပါး ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူ၍ အသီးအခြားမရှိ၊ လူ၊ နတ်ဗြဟ္မာ စသည်လည်း မရှိဟု ဆိုလေ။

ဤပရမတ္ထသစ္စာသည် ဝိပလ္လာသတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ပေတည်း။ ဤပရမတ္ထသစ္စာ တရားမှသာလျှင် ဝိပလ္လာသတရားကို ပယ်နိုင်၏။ ဝိပလ္လာသတရားကို ပယ်နိုင်မှသာလျှင် သသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်နိုင်၏။

သမ္မုတိသစ္စာ အလိုအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရှိ၏၊ သတ္တဝါရှိ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့သည် သံသရာ၌ တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝသို့ ကျင်လည်ပြောင်းသွား၍နေကြ၏။ ပရမတ္ထသစ္စာ အလိုအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ၊ သတ္တဝါမရှိ၊ တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝသို့ ကျင်လည်ပြောင်းသွားသည်ဟူ၍မရှိ၊ သို့သော် ဤသစ္စာနှစ်ပါးသည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေတိ၏တကားဟု ဆိုရန်ရှိ၏။ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ကြစေရန် အဖြေမှာမူကား—

သမ္မုတိသစ္စာအလို ပရမတ္ထသစ္စာအလိုဟူ၍ အလိုနှစ်ပါး သီးသန့်ခြားလျက်ရှိလေပြီ။

သမ္မုတိသစ္စာအလိုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါရှိ၏ဟု ပြောဆိုခဲ့သော် သမ္မုတိသစ္စာအလို ဆိုသောကြောင့် ပရမတ္ထသစ္စာ ဆရာကမငြင်းပယ်ရ၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟု သမ္မုတိပညတ်ရှိသည်ကား အမှန်ပင်ဖြစ်၏။

ပရမတ္ထသစ္စာ အလိုအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမရှိဟူ၍ ပြောဆိုခဲ့သော် ပရမတ္ထသစ္စာအလိုဆိုသောကြောင့် သမ္မုတိသစ္စာဆရာက မငြင်းပယ်ရ၊ ပရမတ္ထသစ္စာဟူသည် ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားသည်သာ အမှန်ဖြစ်၏။ ပရမတ္ထသစ္စာမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍မရှိ၊ သတ္တဝါဟူ၍မရှိ။

ဥပမာကား တစ်ခုသောမြေအရပ်မှ မြေစိုင်ခဲတို့ကို တူးယူ၍ အမှန်ပြုပြီးလျှင် အိုးအမျိုးမျိုး ခွက်အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်သုံးဆောင်ကြသဖြင့် လောကကြီး၌ မြေအိုးအမျိုးမျိုး မြေခွက်အမျိုးမျိုးရှိကြ၏။ တရားစကား ပြောဆိုရာ၌ ဤလောကမှာ မြေအိုး၊ မြေခွက်မည်သည် ရှိ၏လောဟု မေးခဲ့သော် သမ္မုတိသစ္စာအလိုအားဖြင့် မြေအိုး၊ မြေခွက်မည်သည် ကေန့်အမှန်ပင် ရှိ၏ဟူ၍ ဖြေဆိုရမည်။ ပရမတ္ထသစ္စာအလိုအားဖြင့် မြေသည်သာရှိ၍ အိုး၊ ခွက်မရှိဟု ဖြေဆိုရမည်။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် သမ္မုတိသစ္စာအလိုမှာ လောကီဘုံသား လူအများတို့၏ ပြောရိုးဆိုရိုး ထင်ရှားရှိသည့်အတိုင်းပင် ဖြေဆိုသည်ဖြစ်၍ ရှင်းလင်းဖွယ်မရှိ။ ပရမတ္ထသစ္စာအလို၌မူကား ရှင်းလင်းဖွယ်ရှိချေ၏။

ပရမတ္ထသစ္စာအလိုအားဖြင့် မြေအိုး၊ မြေခွက် ဟူသောစကား၌ မြေသည်သာရှိ၏။ အိုးဟူ၍ ခွက်ဟူ၍မရှိ။ အကြောင်းမူကား မြေဟူသောအမည်သည် အိုး၊ ခွက်၏ အမည်မဟုတ်၊ မြေမျိုးမြေစစ်၏ အမည်သရုပ်သာဖြစ်၏။ အကြောင်းမူကား သံအိုး၊ သံခွက် ကြေးအိုး၊ ကြေးခွက် ရွှေအိုး၊ ရွှေခွက် ငွေအိုး၊ ငွေခွက်များလည်းရှိ၏။ ထိုအိုး၊ ထိုခွက်များကို မြေအိုး၊ မြေခွက်ဟူ၍ မခေါ်ရ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ မြေမဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

အိုးခွက်ဟူသော အမည်သည်လည်း မြေ၏အမည်မဟုတ်။ အိုးသဏ္ဌာန် ခွက်သဏ္ဌာန်ဟူသော အဝန်း အဝိုင်းစသော သဏ္ဌာန်ပညတ်၏ အမည်သည်သာဖြစ်၏။

အကြောင်းမူကား အိုးခွက်သဏ္ဌာန် မရှိကြသော မြေစိုင်ခဲ
စသည်ကို အိုး၊ ခွက်ဟူ၍ မခေါ်ရ၊ ထို့ကြောင့် မြေဟူသော
အမည်သည် အိုးခွက်၏ အမည်မဟုတ်၊ မြေဇာတိ၏ အမည်
သာဖြစ်၏။ အိုး၊ ခွက်ဟူသော အမည်သည် ထိုမြေ၏ အမည်
မဟုတ်၊ သဏ္ဌာန်ပညတ်၏ အမည်သာဖြစ်၏။ သဏ္ဌာန်ပညတ်
ဟူသည် မြေမှုန့်တို့မှ အသီးအခြား ဓာတ်သားဝတ္ထု ရှိသည်
မဟုတ်၊ မြေမှုန့်တို့၏ ပေါင်းဖွဲ့ တည်နေပုံအထူးကို အမှီပြု၍
စိတ်ထဲတွင် ထင်မြင်ရသော သဏ္ဌာန်နိမိတ် အရိပ်အသွင်မျိုး
မျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထ အလိုအားဖြင့် မြေသည်
သာရှိသည်။ အိုး၊ ခွက်ဟူ၍ မရှိဟု ဖြေဆိုရပေသည်။
(ရှင်းလင်းချက်)

သမ္မုတိသစ္စာပြီး၏။

ပရမတ္ထသစ္စာမျိုး ဆိုသည်ကား (၁)ရုပ်တရား (၂)နာမ်
တရားဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်-

(၁) ရုပ်တရားသည် နှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးရှိ၏။ နှစ်ဆယ့်ရှစ်
ပါး ဟူသည်ကား-

ပထဝီဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယော-
ဓာတ်ဟူသော မဟာဘူတကြီးလေးပါး၊ စက္ခုဝတ္ထု၊ သော-
တဝတ္ထု၊ သာနဝတ္ထု၊ ဇိဝှိဝတ္ထု၊ ကာယဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထု၊
ဟူသော ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါး၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၊ ပုဗ္ဗာဝရုပ်
ဟူသော ဘာဝရုပ်နှစ်ပါး၊ ဇီဝိတရုပ်တစ်ပါး၊ အာဟာရရုပ်

တစ်ပါး၊ ရှုပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံဟူသော ဂေါဓရ
ရုပ် လေးပါး။ ။ ဤတစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်မှု
ဟူသော ဇာတိတရား ထင်ရှားရှိကြခြင်းကြောင့် ဇာတ
ရုပ်မည်ကုန်၏။

အာကာသဓာတ်ဟူသော ပရိစ္ဆေဒရုပ်တစ်ပါး၊ ကာယ
ဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ်ဟူသော ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ပါး၊ လဟုတာ၊
မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ ဟူသော ဝိကာရရုပ်သုံးပါး၊ ဥပစယ၊
သန္တတိ၊ ဇရတာ၊ အနိစ္စတာ-ဟူသော လက္ခဏာရုပ်လေးပါး
ဤဆယ်ပါးသော ရုပ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်မှုဟူသော ဇာတိ
တရားထင်ရှားမရှိကြခြင်းကြောင့် အဇာတရုပ်မည်ကုန်၏။

ဇာတရုပ် ၁၈-ပါး

မဟာဘုတ်ကြီး ၄-ပါး

မဟာဘုတ်ကြီးဆိုသည်ကား အလွန်ကြီးပွားတတ်သည်ကို
ဆိုသည်။

၁။ ပထဝီဓာတ်ဆိုသည်ကား မြေဓာတ်တည်း၊ မြေဓာတ်
ဆိုသည်ကား ရုပ်တရားတို့၏ တည်ရန်၊ မှီရန် အမာခံသဘော
တည်း၊ ထိုမြေဓာတ်သည် ခက်မာမျိုး၊ ခက်မာသည်ထက်
ခက်မာမျိုး၊ နူးညံ့မျိုး၊ နူးညံ့သည်ထက် နူးညံ့မျိုးဟူ၍ အဆင့်
ဆင့်ရှိ၏။

၂။ အာပေါဓာတ် ဆိုသည်ကား ရေဓာတ်တည်း၊ ရေ
ဓာတ်ဆိုသည်ကား ရုပ်တရားတို့ကို အတုံးအခဲ ဖြစ်စေရန်

ဖွဲ့စည်းမှုတည်း၊ ထိုရေဓာတ်သည် ဖွဲ့စည်းမှုအတင်းအလျော့ အမျိုးမျိုးရှိ၏။

၃။ တေဇောဓာတ် ဆိုသည်ကား မီးဓာတ်တည်း၊ မီးဓာတ်ဆိုသည်ကား ရုပ်တရားတို့ကို လောင်မှု၊ မြိုက်မှု၊ ရင့်စေမှု ပေတည်း၊ ထိုလောင်မြိုက်မှုသည် ပူ၍ လောင်မှု၊ အေး၍ လောင်မှုဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။

၄။ ဝါယောဓာတ် ဆိုသည်ကား လေဓာတ်တည်း၊ လေဓာတ်ဆိုသည်ကား ထောက်ကန်မှုတည်း၊ ထိုလေဓာတ်သည် ထောက်ကန်လေ၊ ထမ်းဆောင်လေ၊ တွန်းငှေ့လေ၊ တိုက်လွှင့်လေစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏။

ဤဓာတ်ဦးသေးပါးတို့မှ အလုံးစုံသော ရုပ်တရားတို့သည် ပေါက်ဖွားကြကုန်၏။

ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါး

ဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား စိတ်၏ ဖြစ်ရာ၊ တည်ရာ၊ မှီရာ၊ ပွားစည်းရာပေတည်း။

၅။ စက္ခုဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား မျက်လုံးအိမ်တွင်းမှာ ပေါ်ရှိသော အကြည်ဓာတ်မျိုးပေတည်း၊ ၎င်းစက္ခုဝတ္ထုရုပ်မှ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ပေါက်ဖွား၏၊ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ဆိုသည်ကား အဆင်းသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးတို့ကို မြင်မှုပေတည်း။

၆။ သေတဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား နားအိမ်တွင်းမှာပေါ်ရှိသော အကြည်ဓာတ်မျိုးပေတည်း၊ ၎င်းသေတဝတ္ထုရုပ်မှ

သောတဝိညာဏ်စိတ် ပေါက်ဖွား၏။ သောတဝိညာဏ်စိတ်ဆိုသည်ကား အသံအမျိုးမျိုးတို့ကို ကြားမှုပေတည်း။

၇။ သာနဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား နှာခေါင်းအိမ်တွင်းမှာ ပေါ်ရှိသော အကြည်ဓာတ်မျိုးပေတည်း။ ၎င်းသာနဝတ္ထုရုပ်မှ သာနဝိညာဏ်စိတ် ပေါက်ဖွား၏။ သာနဝိညာဏ်စိတ် ဆိုသည်ကား အနံ့အမျိုးမျိုးတို့ကို နံမှုပေတည်း။

၈။ ဇိဝှါဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား လျှာအပြင်မှာ ပေါ်ရှိသော အကြည်ဓာတ်မျိုးပေတည်း။ ၎င်းဇိဝှါဝတ္ထုရုပ်မှ ဇိဝှါဝိညာဏ်စိတ် ပေါက်ဖွား၏။ ဇိဝှါဝိညာဏ်စိတ် ဆိုသည်ကား အချို၊ အချဉ်စသော အရသာအမျိုးမျိုးတို့ကို သိမှုပေတည်း။

၉။ ကာယဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား ခြေဖဝါးအပြင်မှစ၍ အတွင်းအပြင်တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ပေါ်ရှိသော အကြည်ဓာတ်မျိုးပေတည်း။ ၎င်းကာယဝတ္ထုရုပ်မှ ကာယဝိညာဏ်စိတ် ပေါက်ဖွား၏။ ကာယဝိညာဏ်စိတ် ဆိုသည်ကား အတွေ့အထိတို့ကို သိမှုပေတည်း။

၁၀။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဆိုသည်ကား နှလုံးအိမ်တွင်းမှာ ပေါ်ရှိသော အလွန်နူးညံ့ထွန်းပလှသော ရုပ်အထူးပေတည်း။ ၎င်းဟဒယဝတ္ထုရုပ်မှမနောဝိညာဏ်စိတ်မျိုး ၇၅-ပါးတို့ပေါက်ဖွားပေကုန်၏။

ဤဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါးတို့မှ အလုံးစုံသော စိတ်ဝိညာဏ်တရားတို့သည် ပေါက်ဖွားကြကုန်၏။

ဘာဝရုပ် ၂-ပါး

ဘာဝရုပ် ဆိုသည်ကား ဖြစ်ကြောင်းတရား တစ်မျိုးပေ
တည်း။

၁၁။ ဣတ္ထိဘာဝရုပ် ဆိုသည်ကား ဣတ္ထိသဏ္ဌာန်အမျိုး
မျိုး၊ ဣတ္ထိအမူအရာ အမျိုးမျိုးတို့၏ ဖြစ်ပွားရန် အကြောင်း
ဗီဇဖြစ်သော ရုပ်အထူးပေတည်း။

၁၂။ ပုမ္မဘာဝရုပ် ဆိုသည်ကား ပုရိသသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး၊
ပုရိသအမူအရာ အမျိုးမျိုးတို့၏ ဖြစ်ပွားရန် အကြောင်းဗီဇ
ဖြစ်သော ရုပ်အထူးပေတည်း။

ဤဘာဝရုပ်တို့သည် ဣတ္ထိသဏ္ဌာန်၊ ပုရိသသဏ္ဌာန်တို့၌
အသီးသီး ကာယ ဝတ္ထုရုပ်ကဲ့သို့ ခြေဖဝါး အပြင်မှစ၍
အတွင်းအပြင် တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ပေါ်ရှိကြကုန်၏။ ဤဘာဝ
ရုပ်တို့၏ အုပ်စိုးမှုကြောင့် မိန်းမနှင့် ယောက်ျားခြားနားမှု
တို့သည် ရှိကြကုန်၏။

ဇီဝိတရုပ်

၁၃။ ဇီဝိတရုပ် ဆိုသည်ကား အသက်ပေတည်း။ အသက်
ဆိုသည်ကား ကြာအိုင်၌ရှိသောရေသည် ကြာပင်ကြာရိုးတို့
ကို မသေမခြောက်စေရန် စောင့်ရှောက်ပေးသကဲ့သို့ ကမ္မဇ
ရုပ် တရားတို့ကို အစဉ်သဖြင့် စိမ်းစိမ်းရှင်ရှင် ရှင်ရှင်လန်း
လန်း ရှိနေကြစေရန် စောင့်ချုပ်အုပ်ထိန်းသော ရုပ်ရှင်ရုပ်နှစ်
အထူးပေတည်း။

လောကတွင် သတ္တဝါသေသည် ရှင်သည်ဟူသော အချက် ကြီးသည် ဤဇီဝိတရုပ်၏ အချက်ပေတည်း။ ဇီဝိတရုပ် အပြီး ချုပ်သည်ကို သတ္တဝါသေသည်ဟု ဆို၏။ ဇီဝိတရုပ်အစဉ်ရှိနေ သည်ကို သတ္တဝါအရှင်ဟု ဆို၏။ ဤရုပ်သည်လည်း တစ်ကိုယ် လုံး၌ တည်၏။

အာဟာရရုပ်

၁၄။ အာဟာရရုပ် ဆိုသည်ကား အလွန်ဆောင်စွမ်းနိုင် သော ရုပ်ဆီရုပ်နှစ် ဓာတ်ဆီဓာတ်နှစ် ပေတည်း။ မြေ၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရေဓာတ်၊ ကောင်းကင်မှ အစဉ်မပြတ် ရွာသော မိုးရေတို့သည် သစ်ပင် ချုံမြက်ကို ပေါက်ပွား ကြစေခြင်း၊ ကြီးပွားကြစေခြင်း၊ တည်ခိုင်ကြစေခြင်းငှာ အလွန်ဆောင်စွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ ကမ္မဇကောယ၊ စိတ္တဇကောယ၊ ဥတုဇကောယ၊ အာဟာရဇကောယဟု ဆိုအပ်သော ကာယကြီး လေးပါး ရုပ်တရားတို့ကို ပေါက်ပွားကြစေခြင်း၊ ကြီးပွားကြ စေခြင်း၊ တည်ခိုင်ကြစေခြင်းငှါ လွန်စွာချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ ဆောင်ရွက်နိုင်သော မြေဆီ မြေဩဇာပေတည်း။

ဤအာဟာရရုပ်သည် ဇီဝိတရုပ်၏ အထောက်အပံ့ကြီးပေ တည်း။ ထို့ကြောင့် လောက၌ အစားအစာ အာဟာရဝတ္ထု ရှာမှီးမှု အချက်ကြီးကို အသက်မွေးမှုကြီး ခေါ်ကြလေသည်။

ဂေါစရရုပ် ၄-ပါး

ဂေါစရရုပ်ဆိုသည်ကား စက္ခုဝိညာဏ်စသော ပဉ္စဝိညာဏ် တို့၏ ကျက်စားရာ အာရုံမျိုး ဆိုလိုသည်။

၁၅။ ရူပါရုံ ဆိုသည်ကား အဆင်းမျိုးတည်း။

၁၆။ သဒ္ဓါရုံ ဆိုသည်ကား အသံမျိုးတည်း။

၁၇။ ဂန္ဓာရုံ ဆိုသည်ကား အနံ့မျိုးတည်း။

၁၈။ ရသာရုံဆိုသည်ကား အချို၊ အချဉ်စသော အရသာ
မျိုးတည်း။

ဖောဠဗ္ဗာရုံ ကျန်ရှိသည်မှာ မဟာဘူတကြီးလေးပါးတွင်
ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ ကျန်ရှိလေသည်။ ပထဝီဖောဠဗ္ဗ၊ တေဇော-
ဖောဠဗ္ဗ၊ ဝါယောဖောဠဗ္ဗ ဟူ၍ ဖောဠဗ္ဗာရုံသုံးပါးပင် ရှိ၏။
ဤဖောဠဗ္ဗာရုံကို ထည့်လျှင် ဂေါရရုပ် ငါးပါးဖြစ်၏။ ထို
ငါးပါးတို့တွင်—

ရူပါရုံသည် ကျွန်၏ အာရုံပေတည်း။ သဒ္ဓါရုံသည် သောတ
၏ အာရုံပေတည်း။ ဂန္ဓာရုံသည် ဃာန၏ အာရုံပေတည်း။
ရသာရုံသည် ဇိဝှိ၏ အာရုံပေတည်း။ ဖောဠဗ္ဗာရုံသည် ကာယ
၏ အာရုံပေတည်း။

ဇာတရုပ် ၁၈-ပါး ပြီး၏။

အဇာတရုပ် ၁၀-ပါး

အာကာသဓာတ်

၁၉။ အာကာသဓာတ် ဆိုသည်ကား ကောင်းကင်သဘော
ပေတည်း။ သဲမှုန့်တို့ကို စုပုံထားရာ၌ သဲမှုန့်ငယ်တစ်ခုနှင့်
သဲမှုန့်ငယ်တစ်ခု၏ အကြားသည် ရှိသည်သာဖြစ်၏။ သဲမှုန့်နှင့်

အညီအမျှ အာကာသ ဓာတ်သည်လည်း အပြည့်ရှိ၏။ အပြည့်ရှိသည့် အတုက်ကြောင့် ဤကားတစ်ခု ဤကားတစ်ခုဟု သဲမှုန့်တို့ကို ခြားနားနိုင်ကြကုန်၏။ ပြိုပျက်ချိန်ဆိုက်ခဲ့သော် ထိုအာကာသတို့မှပင် သဲမှုန့်ချင်းချင်း ကွဲပြား၍ သဲပုံသည် ပြိုပျက်လေ၏။

ထို့အတူ အလွန်ခက်မာလှစွာသော ကျောက်တုံးကျောက်ခဲ သံတုံး သံခဲတို့၌လည်း သဲမှုန့်ငယ် တစ်ခု တစ်ခုနှင့် တူသော ရုပ်ငယ်ကလေးတွေ အသင်္ချေယှ အနန္တရှိကြ၏။ တစ်ခု တစ်ခုသော ရုပ်စုရုပ်ခဲကို ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုဟု ခေါ်ကြ၏။

ထိုရုပ်ကလာပ်တို့၏ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု၏ အကြားသည် ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ ကျောက်တုံး သံတုံးတို့နှင့် အညီအမျှ အာကာသဟူသော ပရိစ္ဆေဒရုပ်သည်လည်း အပြည့်ရှိ၏။ ထိုပရိစ္ဆေဒအာကာသ ရှိသည့်အတုက်ကြောင့် ထိုကျောက်တုံး သံတုံးတို့ကို ဖြတ်နိုင်ကြ၏။ ခွဲနိုင်ကြ၏။ စိတ်နိုင်ကြ၏။ အမှုန်ပြုနိုင်ကြ၏။ အရေပြုနိုင်ကြ၏။

ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါး

ဝိညတ် ဆိုသည်ကား တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စိတ်အလိုကို သိကြစေရန် ဖြစ်သော အမှုအရာ မျိုးပေတည်း။

၂၁။ ကာယဝိညတ်ရုပ် ဆိုသည်ကား မိမိစိတ်အလိုကို သူတစ်ပါးသိဖို့ရန် ကိုယ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်း အမှုအရာ အစူးမျိုးပေတည်း။

၂၁။ ဝစီဝိညတ်ရုပ် ဆိုသည်ကား မိမိစိတ်အလိုကိုသုတစ်ပါးသိဖို့ရန် ဖြစ်သောစကားသံ၌ ပါရှိသော ထိုထိုအက္ခရာကို လှုပ်စေသောအမူအရာ အထူးပေတည်း။

သုတစ်ပါး၏ စိတ်သက်သက်ကို မသိနိုင်ကြ၊ မမြင်နိုင်ကြ၊ သူတို့မှာ ထိုထိုစိတ်အလိုကို လည်းကောင်း၊ ထိုထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လည်းကောင်း၊ ဤဝိညတ်ရုပ်နှစ်ပါးတို့ဖြင့် သိအောင်ပြုလုပ်၍ အချင်းချင်း၏ စိတ်အလိုကို သိကြရကုန်၏။ သိစေလိုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြရကုန်၏။ သုတစ်ပါးအား မိမိအလိုကို သိစေမှုမျိုး မဟုတ်ရာတို့၌လည်း စိတ်အလိုနှင့် ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားသွားလာမှု၊ စိတ်အလိုနှင့်စာပေ ကျမ်းဂန် ရှုတ်အံ့မှုတို့၌ ဤဝိညတ်ရုပ်နှစ်ပါးတို့၏ ကိစ္စပေတည်း။

ဝိကာရရုပ် ၃-ပါး

ဝိကာရရုပ်ဆိုသည်ကား ဇာတရုပ်တို့၏ အမှုထူး အရာထူးပေတည်း။

၂၂။ လဟုတာဆိုသည်ကား ပေါ့ပါးမှုပေတည်း။

၂၃။ မုဒုတာဆိုသည်ကား နူးညံ့မှုပေတည်း။

၂၄။ ကမ္မညတာဆိုသည်ကား ကိုယ်အမှု နှုတ်အမှုတို့၌ အသုံးပြု၍ ကောင်းခြင်းတည်း။

ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ ဓာတ်ကြီးငေးပါတော့ တစ်ပါးပါး ဖောက်ပြန်မှုနှင့် မညီမညွတ်ရှိနေသောအခါ ထိုကိုယ်အင်္ဂါသည် အလိုရှိရာပြုပြင်ခြင်းအမှု၌ ပကတိအခါမှာကဲ့သို့ ပေါ့ပါးခြင်းမရှိ၊ ငေး၏၊ ဒုက္ခဖြစ်၏၊ ပကတိအခါမှာကဲ့သို့ နူးညံ့ခြင်းမရှိ၊

တောင့်တင်း၏။ ဒုက္ခဖြစ်၏။ ပကတိအခါမှာကဲ့သို့ လိုတိုင်းမရ၊ လှုပ်တိုင်းကျင်နာ၏။ စကောပြောဆိုကြရာ နှုတ် လျှာ လှုပ် ရှားမှုတို့၌လည်း ဓာတ်မညီညွတ်ရှိသည့် အခါတို့၌ နှုတ် လျှာ လေးမှု တောင့်တင်းမှု လိုတိုင်းမရမှု ရှိကြ၏။ ဓာတ်လေးပါး ညီညွတ်၍ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါ ကျန်းမာပကတိရှိသော အခါတို့၌မူကား ဤလဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာဟူသော ဂုဏ်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံကြ၏။ ဤဂုဏ်သုံးပါးကို ဝိကာရရုပ် သုံးပါးခေါ်၏။

လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါး

လက္ခဏာဆိုသည်ကား ဤတရားတို့ကား အနိစ္စမျိုးတို့သာ တည်းဟု သန္တဋ္ဌာန်ကျ သိမှတ်နိုင်ကြရန် အမှုအရာမီးပေ တည်း။

၂၅။ ဥပစယရုပ် ဆိုသည်ကား ရှေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် အဆင့်ဆင့် တိုးပွားခြင်း များပေတည်း။ ထိုကွင် ရှေးဦးစွာဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို အာစယဟု ဆိုရ၏။ အာစယ၊ ဥပစယမျိုး ခေါ်ရ၏။

၂၆။ သန္တတိရုပ်ဆိုသည်ကား အဆင့်ဆင့် တိုးပွားမှု ပြီးဆုံးသည်နောက် မတိုးမဆုတ်တည်၍ နေခြင်းပေတည်း။ ၎င်းသန္တတိကို ပဝတ္တိဟူ၍ ခေါ်ရ၏။ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းဟူသော ဇာတိတရား တစ်ပါးတည်းသည်ပင်လျှင် အာစယ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိဟူ၍ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် အမည်သုံးပါးဖြစ်၏။

၂၇။ ဇရတာဆိုသည်ကား အိုမှု ကျမှု ရင့်ရော်မှုည့်ရွမ်း
ဟောင်းနှမ်းဆွေးပုပ် ဆုတ်ယုတ် လျော့ပါးမှုပေတည်း။

၂၈။ အနိစ္စဟာဆိုသည်ကား သေဆုံးချုပ်ပျက်မှု ကုန်ခန်း
ပျောက်ကွယ်မှုပေတည်း။

သစ်ပင်ငယ်တစ်ခု၌ အာစယအခိုက်၊ ဥပဇယအခိုက်၊ သန္တ-
တိအခိုက်၊ ဇရတာအခိုက်၊ အနိစ္စတာအခိုက်ဟူ၍ အခိုက်
အလှည့်အခါအခွင့် ငါးပါးရှိ၏။

ထိုသစ်ပင်ငယ်သည် ရှေးဦးစွာ ပေါ်ပေါက်ပွားလာ၏။
ပေါ်ပေါက်ပြီးနောက် တစ်နေ့ တစ်ခြား တိုးပွားပေ၏။ တိုးပွား
ပြီးနောက် အတိုးအပွားရပ်၍ ကာလမြင့်ရှည် တည်နေ၏။
တည်နေပြီးနောက် ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါး၍သွား၏။ ဆုတ်ယုတ်
လျော့ပါး၍ သွားရာအဆုံး၌ သေလေ၏။ သေပြီးနောက်
ပျက်ပြားကုန်ဆုံးလေ၏။

ပေါ်ပေါက်စဉ်အခါ ရုပ်တို့၏ဥပါဒ်သည် အာစယ မည်
၏။ တိုးပွားစဉ်အခါ ရုပ်တို့၏ဥပါဒ်သည် ဥပဇယ မည်၏။
တည်နေစဉ်အခါ ရုပ်တို့၏ဥပါဒ်သည် သန္တတိ မည်၏။

ဤအခါသုံးပါး၏အတွင်း၌ ရုပ်တို့၏ ခဏိကဇရတာ ခဏိ
ကအနိစ္စတာတို့သည် ရှိကြကုန်သော်လည်း မထင်ရှားကြကုန်။
ထိုသစ်ပင်ငယ်၏ ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါးစဉ်အခါ ရုပ်တို့၏ဦး
ခဏ၌ ရင့်ရော်မှုသည် ဇရတာမည်၏။ ဤဆုတ်ယုတ် လျော့
ပါးစဉ်အခါတွင်း၌လည်း ရုပ်တို့၏ ခဏိကဇာတိ ခဏိကမရဏ
တို့သည် ရှိကြကုန်၏။

ထိုသစ်ပင်ငယ်ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါး၍ သွားလေရာအဆုံး၌ သေလေ၏။ သေသည်မှစ၍ ထိုသစ်ပင်ငယ်၏ အစ အန အလုံးစုံ ကုန်ဆုံးကွယ်ပျောက်သည်တိုင်အောင် ထိုအခါတွင်း၌ ရုပ်တို့၏ ခဏိကမရဏသည် အနိစ္စတာမည်၏။ အနိစ္စတာ၏ အခိုက်အခါတွင်း၌လည်းရုပ်တို့၏ခဏိကဇာတိ၊ ခဏိကဇရတာတို့သည် ရှိကြကုန်၏။ သို့ရာတွင် ထင်ပေါ် ထင်ရှားရာကိုသာ ထုတ်ဖော်၍ အခိုက်အခါငါးပါး ခြားနားချက်ကို ပြသတည်း။

ဤသစ်ပင်နှင့်တူစွာ သစ်ကိုင်း၊ သစ်ခက်၊ သစ်ရွက်၊ သစ်ညွန့်၊ သစ်ပွင့်၊ သစ်သီးတို့၌လည်း အသီးသီး အခိုက်အတန့် ငါးပါးစီရှိကြ၏။

သစ်သီးတစ်ခုမှာ ရှေးဦးစွာပေါ်မှု နောက်၌ တိုးပွားမှု နောက်၌ တည်နေမှု နောက်၌ မှည့်ရှမ်းမှု နောက်၌ အညှာပြတ်ကြွေသေမှုနောက်၌ ပျက်ပြားကုန်ဆုံးကွယ်ပမှုတို့သည် ရှိကြကုန်၏။

သစ်ပင်တို့နှင့်တူစွာ သတ္တဝါတို့၌လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌လည်းကောင်း အစမှစ၍ ပေါ်ပေါက်မှု စသည်တို့ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။

သွားခြင်း လာခြင်း ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း ပြောဆိုခြင်း စသော ကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာ စိတ်အမှုအရာတို့၌လည်း အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးရှိကြကုန်ရာ ထိုအမှုအရာ ငါးချက်တို့ကိုလည်း ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။

အိမ် တိုက် ဗိမာန် ဇရပ် တန်ဆောင်း ညောင်စောင်း
အင်းပျဉ် အဝတ် ပုဆိုး အိုး အင် ခွက်တို့အလျောက် စသည်
တို့၌လည်း အစ, အလယ်, အဆုံး ရှိကြကုန်သည်သာတည်း။

အဇာတရုပ် ၁၀-ပါး ပြီး၏။

ရူပသမုဋ္ဌာန

ရုပ်ဖြစ်ကြောင်းတရား ၄-ပါး

ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ကံ၊
စိတ်, ဥတု, အာဟာရ ဟူ၍ လေးပါးရှိ၏။

၁။ ကံ ဆိုသည်ကား ရှေးဘဝတို့၌ ပြုလုပ်ခဲ့သော
ကုသိုလ်မှု, အကုသိုလ်မှု များပေတည်း။

၂။ စိတ် ဆိုသည်ကား ယခုရှိနေဆဲဖြစ်သော စိတ်, စေတ
သိက်များပေတည်း။

၃။ ဥတုဆိုသည်ကား သီတဇေတဇော, ဥဏှဇေတဇောဟူ
သောမီးဓာတ် နှစ်ပါးပေတည်း။

၄။ အာဟာရ ဆိုသည်ကား ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ပါသော
အဗျတ္တဩဇာတစ်ပါး, မျိုအပ်သော အစာရေစာတို့မှပါသော
ဗဟိဒ္ဓဩဇာတစ်ပါး ဟူသော ဓာတ်ဆီ နှစ်ပါးပေတည်း။

ရုပ် ၂၈-ပါးတို့တွင် ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါး ဘာဝရုပ်နှစ်ပါး
ဇီဝိတရုပ်တစ်ပါး၊ ဤကိုးပါးတို့သည် ကံကြောင့်သာ ဖြစ်
ကုန်၏။

ဝိညတ်ဒေသည် စိတ်ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ သဒ္ဓါရုံသည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောအသံမျိုး၊ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော အသံမျိုးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဝိကာရရုပ် သုံးပါးသည် စိတ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။ ဥတုကြောင့်လည်းဖြစ်၏။ အာဟာရကြောင့်လည်း ဖြစ်၏။

ကျန်ရှိဘော ရုပ်ပေါင်း ၁၃-ပါးတို့တွင် ဇရတာရုပ်၊ အနိစ္စတာရုပ် နှစ်ပါးကို ချန်လှပ်၍ ဓာတ်ကြီးလေးပါး၊ အာဟာရရုပ်၊ ရူပါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ အာကာသဓာတ်၊ ဥပစယရုပ်၊ သန္တတိရုပ်ဟူသော ရုပ်တစ်ဆယ့်တစ်ပါးတို့သည် အကြောင်းလေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ကံကြောင့်ဖြစ်ရာမှာလည်း သူတို့ ပါကြကုန်တော့သည်။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရာ၊ ဥတုကြောင့်ဖြစ်ရာ၊ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်ရာမှာလည်း သူတို့ပါကြကုန်တော့သည်။ သူတို့နှင့်ကင်းသော ရုပ်ဟူ၍ တစ်စုံတစ်ခုမျှမရှိပေ။ သူတို့နှင့်တကွ ရှစ်ပါး၊ ကိုးပါးစသည်အစု အခဲအနေနှင့် ဖြစ်ကြကုန်၏။ ရုပ်စု ရုပ်ခဲတစ်ခုကို ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုဟု ခေါ်၏။

ဇရတာရုပ်၊ အနိစ္စတာရုပ်တို့မှာမူကား ဖြစ်မှုမျိုးမဟုတ်၊ ဖြစ်ပြီးသည်နောက် ဓမ္မတာအလျောက် ရင့်မြဲ ပျက်မြဲ ဖြစ်ကြကုန်၏။ အကြောင်းတရားလေးပါးကြောင့် ဖြစ်မှုမှ အလွတ် ဖြစ်ကြကုန်၏။

ရုပ် ၂၈-ပါးပြီး၏။

နာမ်တရား ၅၄-ပါး

- (၁) စိတ်တစ်ပါး (၂) စေတသိက် ငါးဆယ့်နှစ်ပါး
- (၃) နိဗ္ဗာန်တစ်ပါး။

စိတ်ဆိုသည်ကား အာရုံကိုရှာကြံမှု အာရုံကိုရမှု သိမှု ပေတည်း။ စေတသိက်ဆိုသည်ကား စိတ်မှပေါက်ဖွားသော နာမ်အမှုအရာများပေတည်း။ နိဗ္ဗာန်ဆိုသည်ကား ဒုက္ခ အမျိုးမျိုးတို့မှ လွတ်ငြိမ်းမှုပေတည်း။

စိတ် ၆-မျိုး

၁။ စိတ်သည်—စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၊ သောတဝိညာဏ် စိတ်၊ ဃာနဝိညာဏ်စိတ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ်၊ ကာယဝိညာဏ် စိတ်၊ မနောဝိညာဏ်စိတ်ဟူ၍ ခြောက်ပါးရှိ၏။

စက္ခုဝတ္ထုရုပ်၌ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ခေါ်၏။ အဆင်းကို မြင်မှုပေတည်း။ ။သောတဝတ္ထုရုပ်၌ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို သောတဝိညာဏ်စိတ်ခေါ်၏။ အသံကို ကြားမှုပေတည်း။ ။ဃာနဝတ္ထုရုပ်၌ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို ဃာနဝိညာဏ်စိတ်ခေါ်၏။ အနံ့ကို နံမှုပေတည်း။ ။ဇိဝှိဝတ္ထု ရုပ်၌ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ်ခေါ်၏။ အရသာ ကိုသိမှုပေတည်း။ ။ကာယဝတ္ထုရုပ်၌ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို ကာယဝိညာဏ်စိတ်ခေါ်၏။ အတွေ့အထိကို သိမှုပေတည်း။ ။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၌ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို မနောဝိညာဏ်စိတ် ခေါ်၏။ အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုနှင့်ကင်း၍ လည်း ဖြစ်၏။

ထိုမနောဝိညာဏ်စိတ်သည်-ကမမုဒ္ဓိ၊ ရူပမုဒ္ဓိ၊ အရူပမုဒ္ဓိ၊ လောကုတ္တရာမုဒ္ဓိဟူ၍ လေးမုဒ္ဓိရှိ၏။

ထိုတွင် ကမမုဒ္ဓိဆိုသည်ကား ကမတဏှာ၏ သိမ်းပိုက်ရာဖြစ်သော စိတ်ကြမ်းမုဒ္ဓိတည်း။ ထို ကမမုဒ္ဓိသည် အကုသိုလ်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ကုသိုလ်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ဝိပါက်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ကြိယာစိတ်မုဒ္ဓိဟူ၍ လေးမုဒ္ဓိရှိ၏။

ရူပမုဒ္ဓိဆိုသည်ကား ကမတဏှာမှ ကျွတ်လွတ်၍ ရူပတဏှာ၏ သိမ်းပိုက်ရာဖြစ်သော ဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိတည်း။ ထိုရူပမုဒ္ဓိသည် ကုသိုလ်ဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ဝိပါက်ဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ကြိယာဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိဟူ၍ သုံးမုဒ္ဓိရှိ၏။

အရူပမုဒ္ဓိဆိုသည်ကား ရူပတဏှာမှ ကျွတ်လွတ်၍ အရူပတဏှာ၏ သိမ်းပိုက်ရာဖြစ်သော ဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိတည်း။ ထိုအရူပမုဒ္ဓိသည်လည်း ကုသိုလ်ဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ဝိပါက်ဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ ကြိယာဈာန်စိတ်မုဒ္ဓိဟူ၍ သုံးမုဒ္ဓိရှိ၏။

လောကုတ္တရာမုဒ္ဓိ ဆိုသည်ကား တဏှာသုံးပါးမှ ကျွတ်လွတ်၍ ကမလောက၊ ရူပလောက၊ အရူပလောကဟူသော လောကသုံးပါးကို လွန်မြောက်သော အရိယစိတ်မုဒ္ဓိတည်း။ ထိုလောကုတ္တရာစိတ်သည်မူကား အရိယမဂ်စိတ်မုဒ္ဓိ၊ အရိယဖိုလ်စိတ်မုဒ္ဓိဟူ၍ နှစ်မုဒ္ဓိရှိ၏။

စေတသိက် ၅၂-ပါး

၂။ စေတသိက်သည်—ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတ၊ မနသိကာရ။ ဤ ၇-ပါးတို့သည် သဗ္ဗစိတ္တက မည်ကုန်၏။ စိတ်တိုင်းနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။

ဝိတက္က,ဝိစာရ,ဝိရိယ,ပီတိ,ဆန္ဒ,အဓိမောက္ခ။ ဤ ၆-ပါး
တို့သည် ပကိဏ်း မည်ကုန်၏၊ ပြီးပြမ်း၍သာ ယှဉ်ကုန်၏၊
ဤ ၁၃-ပါးတို့သည် ဝိမိဿက မည်ကုန်၏၊ကောင်း၊ မကောင်း
နှင့် ဆက်ဆံကုန်၏။

လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, ဒိဋ္ဌိ, မာန,ဣဿာ, မစ္ဆရိယ,
ကုက္ကုစ္စ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ, ဥဒ္ဓစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ,ဝိစိကိစ္ဆာ။
ဤ ၁၄-ပါးတို့သည် ပါပဇာတိ မည်ကုန်၏၊ မကောင်းမျိုး
အစစ် ဖြစ်ကုန်၏။

အလောဘ, အဒေါလ, အမောဟ, သဒ္ဓါ, သတိ, ဟိရိ,
ဩတ္တပ္ပ, တတြမဇ္ဈတ္တကာ, ကာယပဿဒ္ဓိ, စိတ္တပဿဒ္ဓိ, ကာယ-
လဟုတာ, စိတ္တလဟုတာ, ကာယမုဒုတာ, စိတ္တမုဒုတာ,
ကာယကမ္မညတာ, စိတ္တကမ္မညတာ, ကာယပါဂုညတာ, စိတ္တ-
ပါဂုညတာ, ကာယုဇုကတာ, စိတ္တုဇုကတာဟူ၍ သောဘဏ
၂၀၊ သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝဟူ၍ ဝီရတိ
သုံးပါး၊ ကရုဏာ, မုဒိတာဟူ၍ အပ္ပမညာနှစ်ပါး။ ဤ ၂၅-
ပါးတို့သည် ကလျာဏဇာတိ မည်ကုန်၏၊ အကောင်းမျိုး
အစစ်ဖြစ်ကုန်၏။

ဝိမိဿက	၁၃-ပါး,
ပါပဇာတိ	၁၄-ပါး,
ကလျာဏဇာတိ		၂၅-ပါး,
စုစုပေါင်း	၅၂-ပါးဖြစ်၏။

သဗ္ဗစိတ္တက ၇-ပါး

၁။ ဖဿ ဆိုသည်ကား တွေ့ထိခြင်းတည်း။ တွေ့ထိခြင်း ဆိုသည်ကား ဣဋ္ဌရသ၊ အနိဋ္ဌရသပေါ်ထွက်စေရန် အာရုံကို ကြိတ်နှိပ်ခြင်းတည်း။ ထိုဖဿသည် အာရုံ၏ရသကို ထုတ်ဖော် သော တရားဖြစ်ပေ၍ ခပ်သိမ်းသော စေတသိက် နာမ်တို့၏ဖြစ်ပွားရန် အမှုရင်းဖြစ်ပေ၏။ ရသမပေါ်ခဲ့လျှင် အာရုံဟူသမျှသည် အသုံးကျမည်မဟုတ်။

၂။ ဝေဒနာ ဆိုသည်ကား ထိုရသကိုခံစားမှုပေတည်း။ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည် ဤခံစားမှု၌ခေါင်းစိုက်၍ နေ ကြကုန်၏။ နစ်မြုပ်၍နေကြကုန်၏။

၃။ သညာ ဆိုသည်ကား အမှတ်ပြုမှုပေတည်း။ ခပ်သိမ်း သောသတ္တဝါတို့သည် အမျိုးလိုက်အရိုးလိုက်အမှတ်မိစုံလင်က ဤသညာဖြင့်ပင် အလိမ္မာပြည့်စုံလုံလောက် ရှိနေကြကုန်၏။

၄။ စေတနာ ဆိုသည်ကား စေ့ဆော်မှုပေတည်း။ နာမ် တရားတို့ကို အမှုကိစ္စ၌ ညီညာဖြဖြ ထကြွကြစေရန် နှိုးဆော် မှု စီရင်ကြီးကြပ်မှုပေတည်း။ ထို့ကြောင့် လောကမှာ ထိုထို အရေးကိစ္စတို့၌ နှိုးဆော်သူ စီရင်ကြီးကြပ်သူကိုသာ အရေး ကိစ္စ၏ အရှင်ပြု၍ ခေါ်ဆိုကြမြဲဖြစ်၏။ ဘယ်အရေးကိစ္စကြီးကို ဘယ်သူပြုလုပ်သည်၊ ဘယ်သူ အမှုသည်ဖြစ်သည်ဟု ပြော ကြရိုးဖြစ်၏။

ထို့ အတူ ဓမ္မမှာလည်း ထိုထိုကာယကံကိစ္စ၊ ဝစီကံကိစ္စ၊ မနောကံကိစ္စတို့၌ နှိုးဆော်သူ စီရင်ကြီးကြပ်သူ ဖြစ်ပေသော

ဤစေတနာကိုသာ အရှင်ပြု၍ စေတနာကိုသာ အမှုသည် ပြု၍ စေတနာကိုသာ ကံဟူ၍ ဆိုရသည်။

လောက၌ ခပ်သိမ်းသော ဥစ္စာအစီးအပွါး ပညာအစီး အပွါးတို့သည် ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ် ပြုလုပ်ပြီးစီးကြသော ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူမှဖြစ် ပွားကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ သေလွန်သည်မှနောက် ကာလ၌ အသစ် အသစ်သော ဘဝအစီးအပွါးတို့သည်လည်း ရှေးရှေး သော ဘဝတို့က ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ် ပြုလုပ်ပြီးစီးခဲ့ကြသော ဤစေတနာဟူသော ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူတို့မှ ဖြစ် ပွားကြကုန်၏။

မြေ ရေ တော တောင် သစ်ပင် နွယ် မြက်အစဉ်အဆက် တို့သည် ဥတုဟူသော မီးဓာတ်မှ ဖြစ်ပွားကြကုန်သည် ဖြစ်၍ မီးဓာတ်၏ သားမြေးတို့ချည်း ဖြစ်ကြကုန်သကဲ့သို့ ခပ်သိမ်း သော သတ္တဝါ အစဉ်အဆက်တို့သည် ဤစေတနာဟူသော ကံဓာတ်မှ ဖြစ်ပွားကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ကံဓာတ်၏ သားမြေး တို့ချည်းဖြစ်ကြကုန်၏။

၅။ ကေကုဘာ ဆိုသည်ကား စိတ်၏ တည်ကြည်ခြင်း တည်း။ သမာဓိလည်းခေါ်၏။ ဈာန်အဘိညာဏ်သမာပတ်တို့၌ အကြီးအချုပ်ပေတည်း။

၆။ ဇိဝိတ ဆိုသည်ကား နာမ်တရားတို့၏ အသက်ပေ တည်း။ နာမ်အစဉ်၏ ကာလဖြင့်ရှည်တည်နေမှု၌ အကြီးအချုပ် ပေတည်း။

၇။ မနသိကာရ ဆိုသည်ကား နှလုံးသွင်းမှုပေတည်း။ အလိုရှိရာအာရုံကိုစိတ်၌အဖန်ဖန်ဆောင်သွင်းပေးခြင်းတည်း။ ဤ ၇-ပါးတို့သည် အလုံးစုံသောစိတ်တို့၌ အမြဲယှဉ်သည်ဖြစ်၍ သဗ္ဗစိတ္တက စေတသိက်မည်၏။

ပကိဏ်း ၆-ပါး

၈။ ဝိတက္က ဆိုသည်ကား စိတ်၏ထွေထွေပြားပြား အကြံ ပွားခြင်းတည်း။ သင်္ကပ္ပလည်းခေါ်၏။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ နှစ်ပါးရှိ၏။

၉။ ဝိစာရ ဆိုသည်ကား အာရုံ၌စိတ်၏ တရစ်ဝဲဝဲ နေခြင်းတည်း။

၁၀။ ဝီရိယ ဆိုသည်ကား အမှုကိစ္စတို့၌ စိတ်၏ အထအကြ ပေါ့ပါးခြင်းတည်း။ သမ္မာဝါယာမ၊ မိစ္ဆာဝါယာမ နှစ်ပါးရှိ၏။

၁၁။ ပီတိ ဆိုသည်ကား စိတ်၏နှစ်သက်ခြင်းတည်း။ စိတ်လုံးကြီးထွားခြင်းတည်း။ စိတ်၏ ရှင်လန်းတက်ကြွ တစ်ဟုန်တည်း မြောက်ကြွခြင်းတည်း။

၁၂။ ဆန္ဒ ဆိုသည်ကားအလိုရှိခြင်းတည်း။ သွားလိုသည်၊ လာလိုသည်၊ ပြောလိုသည်၊ ဆိုလိုသည်အစရှိသည်တည်း။

၁၃။ အဓိမောက္ခ ဆိုသည်ကား အာရုံ၌ကျွတ်လွှတ်ခြင်းတည်း။ ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ သည်လိုလားဟိုလိုလားဟု နှစ်ခွဲမရှိ၊ အငြိအတူယ်မှ စိတ်၏ ကျွတ်လွှတ်ခြင်းတည်း။

ဤခြောက်ပါးတို့သည် အလုံးစုံသော စိတ်တို့၌ မယှဉ်၊
အချို့ အချို့သောစိတ်တို့၌သာ ယှဉ်သည်ဖြစ်၍ ပကိဏ်း
စေတသိက်မည်ကုန်၏။

သဗ္ဗစိတ္တက ခုနစ်ပါးနှင့် ပေါင်းသည်ရှိသော် တစ်ဆယ့်
သုံးပါးဖြစ်၏။ ဤတစ်ဆယ့်သုံးပါးတို့သည်ကောင်းမကောင်း
နှစ်ဘက် ရောယှက်ခြင်းကြောင့် ဝိမိဿကမည်ကုန်၏။ စိတ်
သည်လည်း ကောင်း မကောင်းနှစ်ဘက်နှင့် ရောယှက်သည်
သာဖြစ်၏။

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

၁၄။ လောဘ ဆိုသည်ကား အာရုံ၌ စိတ်၏ငြိတူယံစေး
ကပ်ခြင်းတည်း။ ဤလောဘကို တဏှာလည်းခေါ်၏။ အဘိဇ္ဈာ
လည်းခေါ်၏။ ကာမလည်းခေါ်၏။ ရာဂလည်းခေါ်၏။

၁၅။ ဒေါသ ဆိုသည်ကား အာရုံ၌ စိတ်၏ကြမ်းတမ်း
စွာ ထိခိုက်ခြင်းတည်း။ ဤဒေါသကို ပဋိဿလည်း ခေါ်၏။
ဗျာပါဒလည်းခေါ်၏။

၁၆။ မောဟ ဆိုသည်ကား တရားဓမ္မအရာ၌ အလွန် မသိ
ခြင်းတည်း။ ဤမောဟကို အဝိဇ္ဇာလည်း ခေါ်၏။ အညာဏ
လည်း ခေါ်၏။ အဒဿနလည်း ခေါ်၏။

ဤတရားသုံးပါးသည် အလုံးစုံသော အကုသလပါပဓမ္မ
တို့၏ အရင်းအမြစ် အခြေခံဖြစ်သောကြောင့် အကုသလမူလ
တရားသုံးပါး မည်၏။

၁၇။ ဒိဋ္ဌိ ဆိုသည်ကား တရားဓမ္မအရာ၌ အမြင်မှားခြင်း တည်း၊ အယူမှားခြင်းတည်း၊ အနိစ္စကို နိစ္စဟုယူခြင်း ဒုက္ခကို သုခဟုယူခြင်း အနတ္တကို အတ္တဟုယူခြင်း ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ် ကံကို ပယ်ခြင်း ကံ၊ကံ၏ အကျိုးကို ပယ်ခြင်း စသည်တည်း။

၁၈။ မာန ဆိုသည်ကား အထင်မှားခြင်းတည်း၊ ငါ မဟုတ်သော နာမ်ရုပ်ကို ငါဟုထင်ခြင်း၊ ထိုငါကိုပင် အမျိုးကို စွဲ၍ ယုတ်သည် မြတ်သည်ဟု ထင်ခြင်း၊ အနှယ်ကိုစွဲ၍ ယုတ်သည် မြတ်သည်ဟု ထင်ခြင်းစသည်တည်း။

၁၉။ ဣဿာ ဆိုသည်ကား ငြူစူခြင်းတည်း၊ သူတစ်ပါး ကောင်းစားသည်ကို မနာလိုခြင်း၊ ဝမ်းမမြောက်နိုင်ခြင်း၊ မချီးမွမ်းနိုင်ခြင်း၊ အကောင်းမပြောနိုင်ခြင်း၊ မကောင်း ပြောရန်ကိုသာ ရွာကြံခြင်းတည်း။

၂၀။ မစ္ဆရိယ ဆိုသည်ကား ဝန်တိုခြင်းတည်း၊ မိမိ ကောင်းစားသည်ကို သူတစ်ပါးအား မမျှတလိုခြင်း၊ ဝန်တို ခြင်း၊ နှမြေးခြင်း၊ စေးနဲခြင်းတည်း။

၂၁။ ကုက္ကုစ္စ ဆိုသည်ကား နောင်တ တစ်ဖန် ပူပန်ခြင်း တည်း၊ ကျွန်လွန်ပြီးသောအခါမှ ငါမေ့ခဲ့မိလေခြင်း ငါမိုက်ခဲ့ မိလေခြင်း ငါမှားခဲ့မိလေခြင်းဟု တအံ့နွေးနွေး ပူဆွေး ခြင်းတည်း။

လောက၌ အမှား နှစ်ပါးရှိ၏၊ ဒုစရိုက်မှုကို ပြုခြင်းသည် လည်း အမှားတစ်ပါး၊ သုစရိုက်မှုကို မပြုခြင်းသည်လည်း အမှား တစ်ပါး၊ နောင်တ ဖြစ်ရလေခြင်းလည်း နှစ်ပါးရှိ၏၊

ဒုစရိုက်မှုကို ငါပြုမိခဲ့လေခြင်းဟု နောင်တ ဖြစ်ရခြင်းတစ်ပါး၊
ဒါနသီလ စသော သုစရိုက်မှုကို ငါမပြုခဲ့မိလေခြင်းဟု
နောင်တဖြစ်ရခြင်း တစ်ပါး၊ လောက၌ လူမိုက် နောက်မှ
အကြံရဟု ဆိုကြသော အမေ့ အမိုက်မှား နှစ်မျိုး ရှိကြသည့်
အတွက် ကုက္ကုစ္စဟု ဆိုအပ်သော နောင်တ ပူပန်မှု နှစ်ပါး
ရှိ၏။

၂၂။ အဟိရိက ဆိုသည်ကား အရှက်မရှိခြင်းတည်း၊
မကောင်းမှု ဒုစရိုက်ကို ပြုခွင့်ဆိုက်ခဲ့သော် မိမိ၌ အမိုက်မှု
ငြိစွန်းညစ်နှမ်း လူးလဲချေတော့မည်ဟူ၍လည်း စိုးရွံခြင်းမရှိ၊
လူသိမည် နတ်သိမည်ကိုလည်း မရှက်ခြင်းတည်း။

၂၃။ အနောတ္တပ္ပ ဆိုသည်ကား အကြောက်မရှိခြင်း
တည်း၊ နောက်၌ ငါမိုက်ခဲ့မိလေခြင်း၊ ငါမှားခဲ့မိလေခြင်း
ဟူ၍ မိမိကိုယ်ကို မိမိစွပ်စွဲဆဲရေးခြင်းဟူသော အတ္တာနုဝါဒ
ဘေး သင့်ရောက်မည်ကိုလည်း မကြောက်၊ လူသူတော်
ကောင်း နတ်သူတော်ကောင်းတို့၏ ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော ပရာနု-
ဝါဒဘေး သင့်ရောက်မည်ကိုလည်း မကြောက်၊ အပါယ်ဘေး
သင့်ရောက်မည်ကိုလည်း မကြောက်မရွံ့ မထိတ်မလန့်ခြင်း
တည်း။

၂၄။ ဥဒ္ဒစ္စ ဆိုသည်ကား အာရုံတစ်ခုခု၌ စိတ်၏ရပ်တည်မှု
မရရှိခြင်းတည်း။

၂၅။ ထိန ဆိုသည်ကား စိတ်၏ထိုင်းမှိုင်းခြင်းတည်း၊
အာရုံကို သိလိုရာ၌ မပွင့်မလင်း မေးမြန်ခြင်းတည်း။

၂၆။ မိစ္ဆာ ဆိုသည်ကား စေတသိက်တို့၏ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းတည်း။ အာရုံကို တွေ့မှု ခံစားမှု စသည်တို့၏ မပွင့်မလင်း မှေးမှိန်ခြင်းတည်း။

၂၇။ ဝိစိကိဇ္ဇာ ဆိုသည်ကား ယုံကြည်ထိုက်သည်၌ မယုံကြည်ခြင်းတည်း။

ဤကပ်ဆယ့်ငါးပါးသော စေတသိက်တို့သည် မကောင်းမှုမျိုး ဝေဒနာ ဖြစ်၍ ပါပဇာတိ မည်ကုန်၏။ အကုအလဓမ္မအစစ် မည်ကုန်၏။

ကုသိုလ်စေတသိက် ၂၅-ပါး

၂၈။ အလောဘ ဆိုသည်ကား အာရုံ၌ စိတ်၏အငြိအတူယ် မရှိခြင်းတည်း။ ဤအလောဘကို နေက္ခမဓာတ်တည်းခေါ်၏။ အတိဗျာလည်း ခေါ်၏။

၂၉။ အဒေါသ ဆိုသည်ကား အာရုံ၌ စိတ်ညှတ်နှုံးခြင်းတည်း။ ဤအဒေါသကို အဗျာပါဒလည်း ခေါ်၏။ မေတ္တာလည်း ခေါ်၏။

၃၀။ အမောဟ ဆိုသည်ကား အမှန်ကို သိခြင်းတည်း။ ဤအမောဟကို ဉာဏ်လည်းခေါ်၏။ ပညာလည်း ခေါ်၏။ ဝိဇ္ဇာလည်း ခေါ်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိလည်း ခေါ်၏။ ဤတရားသုံးပါးတို့သည် အသုံးစုံသော ကလျာဏဓမ္မတို့၏ အရင်းအမြစ် အခြေခံဖြစ်သောကြောင့် ကလျာဏမူလ တရားသုံးပါး မည်ကုန်၏။

၃၁။ သဒ္ဓါဆိုသည်ကား ယုံကြည်ထိုက်သော အမှန်တရား
တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းတည်း။ ဤသဒ္ဓါကို ပဿာဒလည်း ခေါ်၏။
အဓိမောက္ခလည်း ခေါ်၏။

၃၂။ သတိ ဆိုသည်ကား ကောင်းမြတ်သော အရာတို့၌
မမေ့မလျော့ မပျောက်မကွယ်နိုင်ရန် အဝန်ဖန် အာရုံပြုခြင်း
တည်း။ သရဏလည်းခေါ်၏။ ဥပဋ္ဌာနလည်းခေါ်၏။

၃၃။ ဟိရီ ဆိုသည်ကား ရှက်ခြင်းတည်း။ ရှက်ခြင်းဆိုသည်
ကား ရှက်သဖြင့် မကောင်းမှုသို့ မတိုးဝံ့ခြင်းတည်း။

၃၄။ ဩတ္တပ္ပ ဆိုသည်ကား ကြောက်ခြင်းလန့်ခြင်းတည်း။
အတ္တနုဝါဒဘေး၊ ပရာနုဝါဒဘေး၊ အပါယ်ဘေးတို့မှ ကြောက်
လန့်သဖြင့် မကောင်းမှုသို့ မတိုးဝံ့ခြင်းတည်း။

၃၅။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ ဆိုသည်ကား ထိုထိုအခါ၌ ငြိတယ်
ခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ခြင်း အစွန်းတို့မှ ကင်းလွတ်သဖြင့် လျစ်လျူ
အနေ၌ တည်ခြင်းတည်း။ ဤကား အဓိမောက္ခတာ ဆို ပြဟူဝိဟာရ
အရာ၌ ဥပေက္ခာပြဟူဝိဟာရခေါ်၏။ ဘောဇ္ဈိအရာ၌ ဥပေက္ခာ-
သမ္ပောဇ္ဈင်ခေါ်၏။

၃၆။ ကာယပဿဒ္ဓိ ဆိုသည်ကား စေတသိက်အပေါင်း
ဟူသော နာမကာယ၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်းတည်း။

၃၇။ ဓိတ္တပဿဒ္ဓိ ဆိုသည်ကား စိတ်၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း
တည်း။ ငြိမ်းချမ်းခြင်းဆိုသည်ကား ကုသိုလ်မှုတို့၌ မငြိမ်းချမ်း
ခြင်းကိုပြုတတ်ကုန်သော ပါပဓမ္မကိုနှင့် မယှဉ်သဖြင့် သဒ္ဓါသုခံ
တရားတို့၏ ကြံ့ခိုင်လင်းချမ်းမြေ့ခြင်းတည်း။

၃၈။ ကာယလဟုတာ ဆိုသည်ကား နာမကာယ၏ ပေါ့ပါးခြင်းတည်း။

၃၉။ စိတ္တလဟုတာ ဆိုသည်ကား စိတ်၏ ပေါ့ပါးခြင်းတည်း။ ပေါ့ပါးခြင်း ဆိုသည်ကား ကုသိုလ်မှုတို့၌ လေးလံခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော ပါပဓမ္မတို့နှင့် မယှဉ်သဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ပေါ့ပါးခြင်းတည်း။

၄၀။ ကာယမုဒုတာ ဆိုသည်ကား နာမကာယ၏ နူးညံ့ခြင်းတည်း။

၄၁။ စိတ္တမုဒုတာ ဆိုသည်ကား စိတ်၏နူးညံ့ခြင်းတည်း။ နူးညံ့ခြင်းဆိုသည်ကား ကုသိုလ်မှုတို့၌ စိတ်၏ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော ပါပဓမ္မတို့နှင့် မယှဉ်သဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းခြင်းကို ဆိုသည်။

၄၂။ ကာယကမ္မညတာ ဆိုသည်ကား နာမကာယ၏ အမှု၌ ကောင်းခြင်းတည်း။

၄၃။ စိတ္တကမ္မညတာ ဆိုသည်ကား စိတ်၏ အမှု၌ ကောင်းခြင်းတည်း။ အမှု၌ ကောင်းခြင်း ဆိုသည်ကား ကုသိုလ်မှုတို့၌ စိတ်၏ မကောင်းမွန်မခန့်ညားခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော ပါပဓမ္မတို့နှင့် မယှဉ်သဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းမြတ်ခန့်ညားခြင်းကိုဆိုသည်။ ကုသိုလ်မှု၌ မငြင်းဆန်ခြင်းကို ဆိုသည်။

၄၄။ ကာယပါဂုညတာ ဆိုသည်ကား နာမကာယ၏ လေ့လာခြင်းတည်း။

၄၅။ ခိတ္တပါဂုဉတော ဆိုသည်ကား စိတ်၏ လေ့လာခြင်းတည်း။ လေ့လာခြင်းဆိုသည်ကား ကုသိုလ်မှုတို့၌ စိတ်၏ ထစ်ထစ်ငေါ့ငေါ့ ရှိခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော ပါဓမ္မတို့နှင့် မယှဉ်သဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ သွက်လက်ကျေမှုန်ခြင်းကို ဆိုသည်။

၄၆။ ကာယုဇုကတာ ဆိုသည်ကား နာမကာယ၏ဖြောင့်မတ်ခြင်းတည်း။

၄၇။ ခိတ္တုဇုကတာ ဆိုသည်ကား စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်းတည်း။ ဖြောင့်မတ်ခြင်း ဆိုသည်ကား ကုသိုလ်မှုတို့၌ စိတ်၏ ကောက်ကျစ်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော ပါပဒမ္မတို့နှင့် မယှဉ်သဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှုမရှိခြင်းကို ဆိုသည်။ ။သောဘဏ ဆိုသည်ကား တင့်တယ် ကောင်းမြတ်သည်ကို ဆိုသည်။

၄၈။ သမ္မာဝါစာ ဆိုသည်ကား မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရုသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပတည်းဟူသော ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးတို့မှ ကြဉ်ရှောင် ခြင်းတည်း။

၄၉။ သမ္မာကမ္မန္တ ဆိုသည်ကား ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ တည်းဟူသော ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးတို့မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းတည်း။

၅၀။ သမ္မာအာဇီဝ ဆိုသည်ကား မကောင်းသော အသက်မွေးမှုတို့မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းတည်း။ ။ဝိရတီ ဆိုသည်ကား ဒုစရိုက်မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းကို ဆိုသည်။

၅၁။ ကရုဏာ ဆိုသည်ကား ဆင်းရဲ၍နေသော သတ္တဝါကို တွေ့မြင်လျှင် သနားခြင်း၊ ကြင်နာခြင်း၊ ညွှာတာခြင်း၊ ထိုဆင်းရဲမှ ကယ်ဆယ်လိုခြင်းတည်း။

၅၂။ မုဒိတာ ဆိုသည်ကား ချမ်းသာသော သတ္တဝါကို တွေ့မြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်းတည်း။ ဤတရားနှစ်ပါးက အသီးအသီး ကရုဏာ ဗြဟ္မဝိဟာရ၊ မုဒိတာ-ဗြဟ္မဝိဟာရတို့ ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

အပ္ပမညာ ဆိုသည်ကား လူသတ္တဝါ တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါတို့မှ စ၍ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ကို အ-ရုံပြု၍ ဆင်းရဲသော သတ္တဝါတို့ကို သနားခြင်း၊ ချမ်းသာသော သတ္တဝါတို့ကို ဝမ်းမြောက်ခြင်း အားဖြင့် ပွားများစေအပ်သော တရားမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် “အပ္ပမာနေသု သတ္တေသု ဧဝါတံ အပ္ပမညာ” ဟူသည်နှင့်အညီ အပ္ပမညာ မည်၏။

စေတသိက် ၅၂-ပါးပြီး၏။

နိဗ္ဗာန် ၃-ပါး

၃။ နိဗ္ဗာန်သည်—

၁။ ပထမနိဗ္ဗာန်၊

၂။ ဒုတိယနိဗ္ဗာန်၊

၃။ တတိယနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

အပါယ်ဘဝတို့မှ လွတ်ငြိမ်းခြင်းသည် ပထမနိဗ္ဗာန်မည်၏။
တစ်ဖန် ကာမဘဝတို့မှ လွတ်ငြိမ်းခြင်းသည် ဒုတိယနိဗ္ဗာန်
မည်၏။ တစ်ဖန် ရူပ, အရူပဗြဟ္မာဘဝတို့မှ လွတ်ငြိမ်းခြင်းသည်
တတိယနိဗ္ဗာန်မည်၏။

စိတ် ၁-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ နိဗ္ဗာန် ၁-ပါးဟူ၍
နာမ်တရား ၅၄-ပါး ဖြစ်၏။

ရုပ်တရား ၂၈-ပါး၊ နာမ်တရား ၅၄-ပါးဟူ၍ ပရမတ္ထတရား
၈၂-ပါး ဖြစ်၏။ ဤပရမတ္ထတရား ၈၂-ပါးကို ပရမဗ္ဗသစ္စာ
တရားဟု ဆိုသတည်း။ ပရမတ္ထသစ္စာမျိုး မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်
သတ္တဝါစသည်ကို သမ္မုတိသစ္စာဟုဆို၏။

သစ္စကထာ ပြီး၏။

၇-ပစ္စယကထာ

ထို ၈၂-ပါးသော ပရမတ္ထဓမ္မတို့တွင် နိဗ္ဗာန်သည် ဖြစ်ပေါ်
ခြင်းဟူသော ဇာတိ၏နယ်မှ အလွတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်စေရန်
အကြောင်းလည်းမလို၊ ဇရာ, မရဏတို့၏နယ်မှ အလွတ်ဖြစ်၍
စောင့်ရှောက်ရန် ထောက်ပံ့မှုန် အကြောင်းလည်းမလို၊
ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် အပစ္စယတရား၊ အသင်္ခတတရား
မည်၏။

နိဗ္ဗာန်မှ ကြွင်းသော ၈၁-ပါးသော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား
များသည်မူကား ဇာတိ, ဇရာ, မရဏတို့နှင့် ဖြစ်ရ, ပျက်ရသည့်
ဖြစ်၍ သပစ္စယတရားများ၊ သင်္ခတ တရားများ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ထိုရုပ်တရား၊ နာမ်တရား နှစ်ပါးတို့တွင် ရုပ် ၂၈-ပါးတို့၌ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု အာဟာရဟူ၍ အကြောင်းတရား လေးပါးကို ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ထိုအကြောင်းလေးပါးတို့တွင် ကံဟူသော အကြောင်းသည် ဦးတည်မှုလ အကြောင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ စိတ်ဟူသော အကြောင်းသည်လည်း အချယ်အလယ် အကြောင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်သည် ဥတုဟူသော ဓာတ်မီးနှင့် အာဟာရဟူသော ဓာတ်ဆီတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ကြီးပွားရ၏။ ကာလမြင့်ရှည် တည်နေရ၏။ ဓာတ်မီး ဓာတ်ဆီ အခြေအနေ ပျက်ခဲ့လျှင် ကံ၏ အစွမ်း၊ စိတ်၏ အစွမ်းတို့လည်း ပျက်ရ ကုန်လေတော့သည်။

ဥပမာကား—သစ်ပင်တို့မှာ မျိုးစေ့သည် ဦးတည်မှုလ အကြောင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ သစ်ပင်တို့သည်မူကား မြေဥတု၊ ရေဥတုတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ကြီးပွားရကုန်၏။ ကာလမြင့်ရှည် တည်နေရကုန်၏။ မြေဥတု၊ ရေဥတု အခြေအနေ အပျက်ကြီး ပျက်ခဲ့သော် မျိုးစေ့၏အစွမ်းသည် ပျက်ရလေတော့သည်။ ဤဥပမာကဲ့သို့မှတ်။

ရူပကာယသည် သစ်ပင်နှင့်တူ၏။ ကံသည် မျိုးစေ့နှင့် တူ၏။ ဥတုဟူသော ဓာတ်မီးသည် မြေကြီးနှင့်တူ၏။ အာဟာရ ဟူသော ဓာတ်ဆီသည် အခါ၊ အခါ၌ မပြတ်ရွာသော မိုးရေနှင့်တူ၏။ စိတ်သည် သစ်ပင်ကို ပြင်ပမှ ကျေးဇူးပြုသော နေဥတု၊ လေဥတုနှင့်တူ၏။

စိတ်၊ စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းသည်ကား ဝိပါက်
တရားတို့မှာ— (က) ရှေးကံဟောင်းသည် အကြောင်း
တစ်ပါး၊ (ခ) မှီရာဝတ္ထုရုပ်သည် အကြောင်း တစ်ပါး၊
(ဂ) အာရုံသည် အကြောင်းတစ်ပါး။

ထိုသုံးပါးတို့တွင် ရှေးကံဟောင်းသည် သစ်ပင်တို့မှာ
မျိုးစေ့နှင့်တူ၏။ ဝတ္ထုရုပ်သည် မြေနှင့်တူ၏။ အာရုံသည်
မိုးရေ မိုးပေါက်နှင့်တူ၏။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ကြိယာ၊ စိတ်၊
စေတသိက်တို့မှာလည်း မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံဟူသော
အကြောင်းနှစ်ပါးစီ ရှိကြ၏။

အကြောင်းထူးမှာမူကား— ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက်တို့မှာ
ယောနိသောမနသိကာရ အကြောင်း၊ အကုသိုလ် စိတ်
စေတသိက်တို့မှာ အယောနိသောမနသိကာရ အကြောင်း၊
ဇဝနကိစ္စရှိသော ကြိယာ စိတ် စေတသိက်တို့မှာ ကုသိုလ်၌
ကဲ့သို့ ယောနိသောမနသိကာရသည်ပင် အကြောင်းဖြစ်သည်။
အာဝဇ္ဇန်းဒွေတို့မှာကား ကုသိုလ်၏ ရှေ့သွားဖြစ်ခိုက် ကုသိုလ်
နှင့် တူသည်။ အကုသိုလ်၏ ရှေ့သွားဖြစ်ခိုက် အကုသိုလ်နှင့်
တူသည်။

ယောနိသော မနသိကာရ ဆိုသည်ကား သင့်မြတ်သော
နှလုံးသွင်းတည်း။ အယောနိသောမနသိကာရ ဆိုသည်ကား
မသင့်မြတ်သော နှလုံးသွင်းတည်း။ အာဝဇ္ဇန်း၏ ကိစ္စနှစ်ပါး
ပေတည်း။

တစ်ယောက်သောသူကို တွေ့မြင်ရာ၌ နှလုံးသွင်းလိမ္မာလျှင်
ထိုသူကို တွေ့မြင်ကြရသည့်အတွက် ကုသိုလ်ဖြစ်ရ၏။ နှလုံးသွင်း

မလိမ္မာလျှင် ထိုသူကို တွေ့မြင်ကြရသည့်အတွက် အကုသိုလ်
ဖြစ်ရ၏။ အဘယ်အာရုံမျိုးကား ကုသိုလ်ဖြစ်ရန် မြဲ၏။
အဘယ်အာရုံမျိုးကား အကုသိုလ်ဖြစ်ရန် မြဲ၏ဟု မရှိ။

စိတ်၏အစဉ်သည် လှေနှင့်တူ၏။ အာဝဇ္ဇန်းသည် ပဲ့သမား
နှင့်တူ၏။ ပဲ့သမားဦးလှည့်၍ ပေးရာသို့ လှေသည် သွားရ
သကဲ့သို့ အာဝဇ္ဇန်း ဦးလှည့်ပေးရာသို့ ကုသိုလ်လမ်း အကု
သိုလ်လမ်း ပွင့်ကြရာ၏။

သစ်ပင်တို့မှာ မျိုးစေ့ တို့ကဲ့သို့ မနသိကာရသည် ကုသိုလ်
အကုသိုလ်တို့ဖြစ်ရန် အရင်းမူလအကြောင်းပေတည်း။ ဝတ္ထု
ရုပ်သည် သစ်ပင်တို့မှာ မြေကြီးနှင့်တူ၏။ အာရုံသည် သစ်ပင်
တို့မှာ မိုးရေ၊ မိုးပေါက်နှင့်တူ၏။

တစ်နည်းကား။ ။ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့တွင် တစ်ပါး
ပါး၌ အကြောင်းတရား လေးပါး လေးပါးစီရှိကြ၏။

၁။ စက္ခုဝတ္ထုရုပ်၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ။
ဤကားစက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းတရား လေးပါး
တည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင် -

မနသိကာရဆိုသည်ကား ထိုရူပါရုံသို့ ရွှေ့ရွှေ့သော အာ-
ဝဇ္ဇန်းပေတည်း။ အာလောကဆိုသည်ကား အရောင်အလင်း
တည်း။ အရောင်အလင်းရှိပါမှ စက္ခုဝိညာဏ်ဟူသော မြင်မှု
ကြိယာ ဖြစ်နိုင်၏။ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်နိုင်မှသာ စက္ခုဒွါရ ဝိထိ
စိတ်များဖြစ်နိုင်၏။

၂။ သောတဝတ္ထုရုပ်၊ သဒ္ဓါရုံ၊ အာကာသ၊ မနသိကာရ။ ဤကား သောတဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းတရား လေးပါးတို့တည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

အာကာသဆိုသည်ကား အပေါက်ဟင်းလင်းတည်း။ နား နှင့်အသံ ဆက်ဆံကြရန် ထိုအာကာသရှိပါမှ သောတဝိညာဏ် ဟူသော ကြားမှု ကြိယာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်၏။ သောတဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်မှသာ သောတဒွါရ ဝိထိစိတ်များ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

၃။ သာနဝတ္ထုရုပ်၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ဝါတ၊ မနသိကာရ။ ဤကား သာနဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်းတရား လေးပါးတည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

ဝါတဆိုသည်ကား နှာခေါင်းလေပေတည်း။ ရှုလေရှိုက် လေပေတည်း။ ထိုလေ မရှိခဲ့လျှင် ဂန္ဓာရုံသည် သာနဝတ္ထုရုပ်၌ မထိခိုက်နိုင်၊ မထိခိုက်လျှင်လည်း နှံ့မှုဟူသော သာနဝိညာဏ် မဖြစ်နိုင်၊ သာနဒွါရဝိထိစိတ်များ မဖြစ်နိုင်။

၄။ ဇိဝှါဝတ္ထုရုပ်၊ ရသာရုံ၊ အာပ၊ မနသိကာရ။ ဤကား ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းတရား လေးပါးတည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

အာပဆိုသည်ကား လျှာ၏စိုစွတ်ခြင်းတည်း။ လျှာ ခြောက် သွေ့ခဲ့ ပျက် ရသာရုံသည် ဇိဝှါဝတ္ထုရုပ်၌ မထိမခိုက်နိုင်၊ မထိခိုက်လျှင်လည်း အရသာကို သိမှုဟူသော ဇိဝှါဝိညာဏ် မဖြစ်နိုင်၊ ဇိဝှါဒွါရဝိထိစိတ်များ မဖြစ်နိုင်။

၅။ ကာယဝတ္ထု၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ ထဒ္ဓ၊ မနသိကာရ။ ဤကား ကာယဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းတရားလေးပါးတည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

ထဒ္ဓ ဆိုသည်ကား အတန်အရာခက်ထန်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘောတည်း။ ထိုသဘောအခြံအရံရှိသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရံမှသာ လျှင် ကာယဝတ္ထုရုပ်၌ ထိခိုက်နိုင်၏။ အလွန်သိမ်မွေ့လှသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရံသည် ကာယဝတ္ထုရုပ်၌ မထိခိုက်နိုင်။ မထိခိုက်နိုင်လျှင် အတွေ့အထိကံ သိမှုဟူသော ကာယဝိညာဏ် မဖြစ်နိုင်။ ကာယဒွါရ ဝိသိစိတ်များလည်း မဖြစ်နိုင်။

၆။ ဟဒယာတ္ထုရုပ်၊ ဓမ္မာရုံ၊ မနောဒွါရ၊ မနသိကာရ။ ဤကားမနောဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်းတရားလေးပါးတည်း။ ထိုလေးပါးတို့တွင်—

ဓမ္မာရုံ ဆိုသည်ကား ပဉ္စာရုံမှတစ်ပါး ကျန်ရှိသမျှသော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား၊ ပညတ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားများ ပေတည်း။

ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဟူသော ပဉ္စာရုံများသည်လည်း မနောဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ပဉ္စာရုံနှင့်မဆိုင်ရာကို ထုတ်ဖော်လို၍ ဓမ္မာရုံကိုသာ ပြဆိုလေသည်။

မနောဒွါရ ဆိုသည်ကား ဘဝင်စိတ် အစဉ်ပေ နည်း။ ဟဒယာတ္ထုရုပ်သည် မနောဝိညာဏ်၏ တည်ရာ မှီရာ ဖြစ်ပွားရာ မှန်ဌားသော်လည်း အကြည်အလင် ပဿာဒမျိုး မဟုတ်

သောကြောင့် အာရုံ၏ အရိပ်အသွင်များသည်၊ ဟဒယဝတ္ထု၊
ရုပ်၌ မသင်နိုင်၊ မနောဒွါရ၌သာ ထင်နိုင်၏။

ပစ္စယကဏ္ဍာ ပြီး၏။

ဂ-အဘိညာဏထာ

အဘိညာဏ် ၂-ပါး

အဘိညာဏ် ဆိုသည်ကား ပကတိသော လူအပေါင်းတို့၏
ဉာဏ်ကို လွန်၍ အထူးကြီး အချွန်ကြီးဖြစ်သော ဉာဏ်၏
ကိစ္စကိုဆိုသည်။

ထိုအဘိညာဏ်သည် (၁) သမထအဘိညာ (၂) ဓမ္မ-
အဘိညာဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

၁။ သမထအဘိညာ ဆိုသည်ကား သမထကမ္မဋ္ဌာန်း
ငါးမ္းမှ ပေါက်ရောက်သော ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်၊
စေတောပရိယဉာဏ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၊ ယထာဏမူပဂဉာဏ်
တို့ကို ဆိုလိုသည်။ ထိုအဘိညာဏ်တို့တွင်—

ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ် ဆိုသည်ကား ကောင်းကင်ပျံခြင်း၊
မြေလျှိုးခြင်း၊ တန်ခိုး အထူးထူးအထွေထွေ ဖန်ဆင်းခြင်းပေ
တည်း။

ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဏ် ဆိုသည်ကား နတ်တို့၏ နားကဲ့
သို့ ကြားနိုင်ခြင်းတည်း။

စေတောပရိယ အဘိညာဏ် ဆိုသည်ကား သူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်အကြံ အမျိုးမျိုးကို သိနိုင်ခြင်းတည်း။

ပုဗ္ဗေနိဝါသအဘိညာဏ် ဆိုသည်ကား ရှေးရှေးသော ဘဝတို့က သိနိုင်ခြင်းတည်း။

ယထာကမ္မပက အဘိညာဏ်ဆိုသည်ကား နတ်မျက်စိကဲ့သို့ မိမိတို့ကံပစ်ချရာ ထိုထိုဘဝသို့ကျရောက်ကြကုန်သော ဘတ္တဝါတို့ကို ဒိဋ္ဌမြင်နိုင်ခြင်း ပစ်ချသော ကံတို့ကို သိနိုင်ခြင်းတည်း။

၂။ ဓမ္မအဘိညာ ဆိုသည်ကား သစ္စကထာတွင် ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သမ္မုတိသစ္စာမျိုးကို လွန်၍ ပရမတ္ထသစ္စာတရားမျိုးတို့ကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိနိုင်ခြင်းတည်း။

ထိုဓမ္မအဘိညာ သည်လည်း (၁) သုတမယဉာဏ် (၂) စိန္တာမယဉာဏ် (၃) ဘာဝနာမယဉာဏ်ဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

ဘာဝနာမယ ဉာဏ်သည်လည်း (၁) သုတမယဉာဏ် (၂) ပဋိဝေဓဉာဏ် ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်၊ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် ဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်သုံးပါးသည် အနုဗောဓဉာဏ်မည်၏။ ဟုတ်မှန်သော ဓမ္မသဘောအားလျော်စွာ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း သိမြင်ခြင်းတည်း။

လောကုတ္တရာ မဂ်ဉာဏ်လေးပါးသည် ပဋိဝေဓဉာဏ် မည်၏။ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိသော ကိလေသာအမှိုက်တရား

ဇွဲကို အမြဲအရင်းပါ ပယ်နိုင်အဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ် အလင်း
ပေါက်ရောက်၍ သွားခြင်းတည်း။

အဘိညာကထာ ပြီး၏။

၉-ပရိညာကထာ

ပရိညာ ၃-ပါး

ပရိညာဆိုသည်ကား ဉာဏ်၏ပိုင်နိုင်ခြင်းတည်း။ ထိုပရိ
ညာသည် (၁)ဉာတပရိညာ (၂)တိရဏပရိညာ (၃)ပဟာန-
ပရိညာဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

၁။ ဉာတပရိညာ ဆိုသည်ကား ပရမတ္ထသစ္စကထာ၊
ပစ္စယကထာတို့တွင် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းနှင့်တကွ
ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို သဘောကျစွာ
တတ်သိလိမ္မာခြင်းတည်း။ အဘိညာဏ်၌ ဆံပင် မွေးညင်း
စသော သဏ္ဌာန်ပညတ်မျိုး ပျောက်ကွယ်၍ ဓမ္မအဘိညာဖြင့်
ပရမတ္ထဓမ္မ သက်သက်သာ ရှိသည်ဟု ပိုင်နိုင်စွာ သိခြင်း
တည်း။ အကုန်လုံးကိုပင် မသိသော်လည်း ရုပ် (၂၈)ပါးတွင်
ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိနိုင်ပေလျှင်ပင် ရုပ်၌
ဉာတပရိညာကိစ္စ ပြီးနိုင်၏။

နာမ်၌လည်း ဝိညာဏ်တစ်ပါး ဝေဒနာတစ်ပါး၊ သညာကဏ်
ပါး၊ စေတနာတစ်ပါး ဤလေးပါးတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိနိုင်
ပေလျှင် နာမ်၌ ဉာတပရိညာကိစ္စပြီးနိုင်၏။ နိဗ္ဗာန်မှာလည်း

ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း သဘောကျနိုင်ပေလျှင် ဉာတပရိညာ ကိစ္စပြီးနိုင်၏။ အကြောင်းတရားမှလည်း ပစ္စယကထာတွင် ပြဆိုခဲ့သမျှအတိုင်း သဘောကျနစွာ သိနိုင်ပေလျှင် ပစ္စယ၌ ဉာတပရိညာကိစ္စ ပြီးနိုင်၏။

၂။ တိရဏပရိညာ ဆိုသည်ကား ထိုရုပ်တရား၊ နာမ်တရား တို့ကို ခဏကဓမ္မ ဖြစ်ကြသည့်အတိုင်း ခဏ ခဏဖြစ်မှုပျက်မှု ကို ရှုသောအားဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့် အပိုင်းပိုင်း ဖြတ်တောက်ခုတ် စဉ်းခြင်းသည် တိရဏမည်၏။ ထိုဖြတ်တောက် ခုတ်စဉ်းမှု၏ ပိုင်နိုင်ခြင်းသည် တိရဏပရိညာမည်၏။

ထိုတိရဏပရိညာသည် (၁)အနိစ္စပရိညာ(၂) ဒုက္ခပရိညာ (၃)အနတ္တပရိညာဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

အနိစ္စပရိညာ ဆိုသည်ကား မရဏတရား၌ ဉာဏ်အမြင် ပိုင်နိုင်ခြင်းတည်း။ ဤစကား၌ မရဏတရားသည် သမ္မုတိ-မရဏ ပရမတ္ထမရဏဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

သမ္မုတိမရဏ ဆိုသည်ကား သမ္မုတိသစ္စာဘက်၌ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ တစ်သက်တွင် တစ်ခါသေမြဲဓမ္မတာဟူ၍ ဆိုကြသော မရဏတရားသည် သမ္မုတိမရဏမည်၏။ ရုပ်ဓာတ်၊ နာမ် ဓာတ်တို့၏ တစ်နေ့တစ်ရက်အတွင်းမှာပင် အကြိမ်ပေါင်း အရာအထောင်မက ချုပ်ပျက်သေဆုံးခြင်းသည်ပရမတ္ထမရဏ မည်၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် သမ္မုတိမရဏသည် အနိစ္စလက္ခဏာ အစစ်မဟုတ်၊ အနိစ္စပရိညာ၏ အရာအချက်မဟုတ်၊ အနုဿ-တိဆယ်ပါးတွင် မရဏာနုဿတိ၏ အရာမျှသာဖြစ်၏။ ရုပ်

ပရိညာ ၃-ပါး

ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့၏ သေခြင်း ချုပ်ပျောက်ပျက်ဆုံးခြင်း ဟူသော ပရမတ္ထမရဏသည်သာလျှင် အနိစ္စလက္ခဏာအစစ် ဖြစ်၏။ အနိစ္စပရိညာ၏ အချက်ဖြစ်၏။

ဒုက္ခပရိညာ ဆိုသည်ကား ဒုက္ခသဘော၌ ဉာဏ်အမြင် ပိုင်နိုင်ခြင်းတည်း။ ဤစကား၌ ဒုက္ခသည်—(၁) ဝေဒယိတ-ဒုက္ခ (၂) ဘယဠဒုက္ခဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

ဝေဒယိတဒုက္ခ ဆိုသည်ကား ကာယိကဒုက္ခ, စေတသိက-ဒုက္ခတို့ကို ဆိုသတည်း။ ။ ကာယိကဒုက္ခ ဆိုသည်ကား ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ ပေါ်ပေါက်ကျရောက်သော မခံသာသော ဒုက္ခဝေဒနာမျိုးကို ဆိုသတည်း။ စေတသိကဒုက္ခ ဆိုသည် ကား စိတ်သန္တာန်၌ ပေါ်ပေါက်ကျရောက်သော သောက, ပရိဒေဝ, ဒေါမနဿ, ဥပါယာသ ဒုက္ခမျိုးတို့ကို ဆိုသတည်း။

ဘယဠဒုက္ခ ဆိုသည်ကား ဘယဉာဏ်, အာဒိနဉာဏ်တို့၏ အရာဖြစ်သော ဒုက္ခမျိုးတို့ကို ဆိုသတည်း။ ဘယဉာဏ်, အာဒိ-နဉာဏ်တို့၏ အရာဆိုသည်ကား ဇာတိဒုက္ခ, ဇရာဒုက္ခ, မရဏဒုက္ခ သင်္ခါရဒုက္ခ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခတို့ပေတည်း။ ဤဒုက္ခ တို့ကို နောက်၌ ပြဆိုလတ္တံ့။ ။

ဝေဒယိတဒုက္ခနှင့် ဘယဠဒုက္ခနှစ်ပါးအတူး၌ ဥပမာကား လူတယောက်မှာ ရောဂါဆိုး, အနာဆိုးကြီးတစ်ခုရှိ၏။ ကြမ်း တမ်းသော အစာ အာဟာရတို့ကို စားသောက်၍နေမှ ပကတိလူမာကဲ့သို့ ချမ်းသာရ၏။ ဝက်သား, ကြက်သား, ငါး, အမဲ အစရှိသော ကောင်းမွန်သော အစာ အာဟာရတို့ကို

စားခဲ့မိလျှင် စားဆဲအခါ၌ အလွန်ကောင်း၏။ စားပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ တစ်ရက်လုံးလုံး သေလုပါးနီး ဒုက္ခကြီးစွာ ခံရသောအခါလည်း ရှိ၏။ နှစ်ရက် သုံးရက် လေးရက် စသည် ရက်ရှည်နေ့များ ဒုက္ခကြီးစွာ ခံရသောအခါလည်း ရှိ၏။ အစာအာဟာရက အလွန်ကောင်းလေလေ ဒုက္ခခံရက် ရှည်လျားလေလေဖြစ်၏။

တစ်ယောက်သောသူသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို လိုလား သည်ဖြစ်၍ ဝက်သား ကြက်သား ငါး အမဲ တို့နှင့်တကွ ထောပတ်ထမင်းကို အလွန်ကောင်းမွန်စွာ ချက်ပြီးလျှင် ထိုသူနာအား သဒ္ဓါတရားနှင့် သွား၍ကျွေး၏။ ထိုသူနာသည် အလွန်စားလိုပါသော်လည်း စားပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ခံရလတ္တံ့သော မိမိဒုက္ခကို ကြောက်ရသည့်အတွက် ဤကဲ့သို့ ကောင်းမွန်လှသော အစာ အာဟာရမျိုးကို ကျွန်ုပ်မစားဝံ့ပါ ဟု ငြင်းပယ်ရလေ၏။ စားမိလျှင်လည်း နေ့ရှည်ရက်များ မိုင်းမိုင်းလဲ၍ သွားရမည်အမှန်ဖြစ်၏။

ဤဝတ္ထု၌ စားဆဲအခါ၌ အလွန်ကောင်းသည့် အတွက် ထိုအစာအာဟာရသည် ထိုသူမှာ ဝေဒယိတသူမမျိုး အမှန် ဖြစ်၏။ လျှာအတွေ၌ အလွန်ကောင်းခြင်းသည် ဝေဒယိတ သူမမည်၏။ ဘယဌအလိုအားဖြင့်မူကား ထိုအစာအာဟာရ များသည် ထိုသူမှာ ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလှသော ဒုက္ခာတ္ထုမျိုး အမှန်ဖြစ်၏။ လျှာအတွေ၌ အလွန်ကောင်း ခြင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလှသော ဘယဌဒုက္ခကြီး

မည်၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လျှာအတွေ့၌ အလွန်
ကောင်းလေလေ နောက်၌ မိုင်းမိုင်းလဲ၍ အသည်းအသန်
ခံစားရန် ဒုက္ခကြီးမား ရှည်လျားလေလေ ဖြစ်သောကြောင့်
တည်း။

ဤလောက၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိနိပါတဘေး တင်းလင်း
ရှိနေသောသူသည် ထိုသူနာနှင့်တူ၏။ လူ့ဘဝ လူ့ချမ်းသာ၊
နတ်ဘဝ နတ်ချမ်းသာ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာများ
သည် ထိုသူနာမှာ အလွန်ကောင်းမွန်သော ကြက်သား၊
ဝက်သား ငါး အမဲဟင်းထောပတ်ထမင်းတို့နှင့်လည်းကောင်း
ထိုသူနာမှာ လျှာအတွေ့ အလွန်ကောင်းခြင်း သုခဝေဒနာ
နှင့်လည်းကောင်း တူလှ၏။ သေလွန်ကြသည်မှ နောက်
ကာလ၌ ဝိနိပါတဘေးကြီး သင့်ရောက် ကျမှသည် ထိုသူနာ
မှာ စားပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ မိုင်းမိုင်းလဲ၍ အသည်း
အသန် ခံစားရသော ဒုက္ခကြီးနှင့်တူ၏။

ဤ၌ ဝေဒယိတဒုက္ခသည် သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊
အနုက္ခမသုခဝေဒနာဟူ၍ လာသော ဝေဒနာတိက် အရာ
များ၌ ဒုက္ခသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်၏။ ဘယဋ္ဌဒုက္ခသည် ဒုက္ခသစ္စာ
အရာ၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟူသော ဝိပဿနာအရာများ၌
ဒုက္ခသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်၏။

ထိုလူ့ဘဝ လူ့ချမ်းသာ၊ နတ်ဘဝ နတ်ချမ်းသာ၊ ဗြဟ္မာ့
ဘဝ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့၌ ဘယဋ္ဌဒုက္ခဉာဏ်အမြင် ပိုင်နိုင်ခြင်း
သည် ဒုက္ခပရိညာမည်၏။

အနတ္တပရိညာ ဆိုသည်ကား ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ အနတ္တ ဉာဏ်အမြင်၏ ပိုင်နိုင်ခြင်းတည်း။

အနတ္တဉာဏ် အမြင်ဆိုသည်ကား ပရမတ္ထသမ္ဘာမျိုးဖြစ် သော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားများသည် သမ္မုတိသစ္စာမျိုး ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အတ္တမဟုတ် ဇီဝမဟုတ်၊ သတ္တဝါ၏အတ္တ မဟုတ်၊ ဇီဝမဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါများသည်လည်း ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားများ၏ အတ္တမဟုတ်၊ ဇီဝမဟုတ်၊ ရုပ်တရား၊ နာမ် တရားမှ လည်းကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမှ လည်းကောင်း အလွတ် အသီးအခြားဖြစ်၍ ချုပ်သည် ပျက်သည်ဟူ၍မရှိဘဲ တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝသို့ ကံပစ်ချရာ ပြောင်းသွား၍နေသော အတ္တဟူ၍လည်းမရှိ၊ ဇီဝဟူ၍လည်းမရှိဟု မြင်နိုင်သော ဉာဏ် သည် အနတ္တဉာဏ်မည်၏။ ထိုအနတ္တဉာဏ်၏ ပိုင်နိုင်ခြင်းသည် အနတ္တပရိညာမည်၏။ ။ဤ အနိစ္စပရိညာ၊ ဒုက္ခပရိညာ၊ အနတ္တပရိညာသုံးပါးကို တိရဏပရိညာ ဆိုသတည်း။

၃။ ပဟာနပရိညာ ဆိုသည်ကား ဝိပလ္လာသ တရားတို့ကို ပယ်ရှားမှု၏ပိုင်နိုင်ခြင်းတည်း။ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နိစ္စ- ဝိပလ္လာသ တရားသုံးပါးတို့ကိုပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ပယ်ရှားခြင်း ဒုက္ခာ နုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုခဝိပလ္လာသ တရားသုံးပါး သုဘ- ဝိပလ္လာသ တရားသုံးပါးတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပယ်ရှားခြင်း အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အတ္တဝိပလ္လာသ တရားသုံးပါးတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ပယ်ရှားခြင်းတည်း။

ဇီဝ ဆိုသည်ကား သန္တတိပညတ်၏ အမာခံ အနှစ်သာရ တည်း။ အတ္တ ဆိုသည်ကား သဏ္ဌာနပညတ်၏ အမာခံ အနှစ်

သာရတည်း၊ အမာခံအနှစ်သာရမျိုးချည်း ဖြစ်သောကြောင့်
ဇီဝသည်လည်း အတ္တမျိုးပင်တည်း၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်သဏ္ဌာန
ပညတ်၏ အမာခံဖြစ်သော အတ္တကို သစ္စာနှစ်ပါး ခွဲခန်းနှင့်
ပင် ပယ်နိုင်ရန်ရှိပြီ၊ သန္တတိပညတ်၏ အမာခံဖြစ်သောဇီဝကို
မူကား အနိစ္စပရိညာအထမြောက်မှ ပယ်နိုင်၏။

ဤစကား၌ သန္တတိ ဆိုသည်ကား တစ်မျိုးတည်းသော
တရား၏ဖြစ်စဉ်ကို ဆိုသတည်း၊ တရားအမျိုးမျိုး အထွေထွေ
ပြောင်းလဲသည်ကို နာနာသန္တတိဆို၏၊ ထိုသန္တတိသည် ရုပ်
သန္တတိ၊ နာမ်သန္တတိဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။

ရုပ်သန္တတိသည်လည်း (၁)ကမ္မဇရုပ်သန္တတိ (၂)စိတ္တဇ
ရုပ်သန္တတိ (၃)ဥတုဇရုပ်သန္တတိ (၄)အာဟာရဇရုပ်သန္တတိ
ဟူ၍ လေးပါးရှိ၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် -

ကမ္မဇရုပ် သန္တတိသည် ကံအထွေထွေ ပြောင်းလဲလျှင်
ပြောင်းလဲ၏၊ စိတ္တဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်သန္တတိတို့
မှာလည်း စိတ်အထွေထွေ၊ အာဟာရအထွေထွေ၊ ဥတုအထွေ
ထွေ ပြောင်းလဲလျှင်အသီးအသီး ပြောင်းလဲကြ၏၊ ထိုလေးပါး
တို့တွင် ကမ္မဇရုပ်သန္တတိသည်ကား ပြောင်းလဲမှု မထင်ရှား၊
စိတ္တဇရုပ်သန္တတိသည်ကား ပြောင်းလဲမှု အလွန်ထင်ရှား၏၊
တစ်ထိုင်တွင်းမှာပင်ကိုယ်အင်္ဂါအထွေထွေလှုပ်ရှားခြင်းဖြစ်၏၊
သန္တတိ အထွေထွေ ပြောင်းလဲခြင်းပေတည်း၊ အမှုအရာ
ကြိယာ အထွေထွေဖြစ်၏၊ ရုပ်အသင်းအသင်းပြောင်းလဲမှုပေ
တည်း၊ တစ်သင်းတစ်သင်းမှာလည်း အသင်း၏ဖြစ်ပေါ်ခြင်း
အသင်း၏ ကြာညောင်းခြင်း အသင်း၏ သေဆုံးခြင်း ဟူ၍
သုံးပါး သုံးပါးစီ ရှိကြ၏၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် ဇာတိတည်း၊

ကြာညောင်းခြင်းသည် ဇရာတည်း၊ သေဆုံးခြင်းသည် မရုဏတည်း။

သွားခြင်း လူရိယာပုထ်၌ ခြေတစ်လှမ်း တစ်လှမ်းမှပင် အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါးရှိ၏။ ခြေလှမ်း၏ဖြစ်ပေါ်မှု ခြေလှမ်း၏ ကြာညောင်းမှု ခြေလှမ်း၏ သေဆုံးမှုများပေတည်း။ တစ်လှမ်းဆိုလျှင် တစ်ကိုယ်လုံးပါ၏။ တစ်ကိုယ်လုံး၏တစ်မျိုး အသစ်ဖြစ်ပေါ်မှုပင်ဖြစ်၏။ တစ်ကိုယ်လုံး၏ကြာညောင်းမှုပင် ဖြစ်၏။ တစ်ကိုယ်လုံးရှိ ဓာတ်တို့၏ သေဆုံးမှုပင်ဖြစ်၏။ ခြေလှမ်းတစ်ရာရှိလျှင် တစ်ကိုယ်လုံး သေဆုံးခြင်းတစ်ရာ ဖြစ်၏။ ခြေလှမ်းတစ်ထောင် ရှိလျှင် တစ်ကိုယ်လုံး သေဆုံးခြင်း တစ်ထောင်ဖြစ်၏။ ခြေတစ်လှမ်းမှာလည်း ချီရုပ်တစ်သင်း၊ ချရုပ်တစ်သင်းဟူ၍ ရုပ်နှစ်သင်းခွဲရန်ရှိသေး၏။ ချီရုပ်အသင်း ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ချီရုပ်အသင်း ကြာညောင်းမှု၊ ချီရုပ်အသင်း သေဆုံးမှု ဟူ၍လည်းရှိ၏။ ချရုပ်အသင်းမှာလည်း ထို့ အတူ၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်းတို့၌လည်း အသီးအသီးအစ၊ အလယ် အဆုံး သုံးပါးစီရှိကြ၏။ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွသော ရပ်ညောင်း၊ ထိုင်ညောင်း၊ အိပ်ညောင်းဟူ၍လည်း ကြာညောင်းမှု အထင်အရှား ရှိကြ၏။ ညောင်းမှုဟူသမျှသည် သန္တတိ ဇရာချည်းပေတည်း။ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်း စသည်တို့၌လည်း ထို့ အတူ၊ အထူးမှတ်ရန်မူကား ညောင်းရုပ်၊ ညာရုပ်၊ နာရုပ်၊ ကျင်ရုပ်၊ ထုံကျင်ကိုက်ခဲရုပ်၊ ယားရုပ်၊ ယံရုပ် စသည်တို့သည် ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဖောက်ပြန်မှုပေတည်း။

ထွက်သက် ရှုမှုမှာလည်း ထွက်သက်စလာပြီ ထွက်သက် ရှည်လာပြီ ထွက်သက်ဆုံးပြီဟု ထင်ရှား၏။ ရှည်မှု၊ ကြာမှုဆို

လျှင် ညောင်းမှုဟူသော သန္တတိဇရာ အပြီးပါ၏။ ရှည်ညောင်းသည် ကြာညောင်းသည် ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြ၏။ ထိုညောင်းမှု ဖြစ်ရခြင်းသည်ကား ပူလောင်သောရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပွားလာခြင်းကြောင့်ဖြစ်ရ၏။ ထိုရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပွားလာသည့်အတွက်မခံသာသော ဒုက္ခဝေဒနာတွေသည်လည်း ဖြစ်ပွားလာ၏။ ထို ဒုက္ခဝေဒနာကိုအမှတ်ပြု၍ ညောင်းမှုဖြစ်၏ဟုသိကြ၏။ ထိုညောင်းမှုမှာ ဒုက္ခဝေဒနာ အချက်ကိုသာ သိကြ၏။ သန္တတိဇရာ အချက်ကိုမသိကြ။ ။ ညောင်းမှုဟူသည်ကား အစဉ် သန်သန်စမ်းစမ်း ရှင်ရှင်လန်းလန်း ဖြစ်ပွား၍ လာကြကုန်သော ထိုထိုရုပ်အသင်းတို့၏ လျှောကျမှု ဆုတ်ယုတ်မှုဟူသော သန္တတိဇရာ၏ အမည်ရင်းပေတည်း။ ။ ထိုထို ရုပ်အသင်းတို့၏ ရင့်ရော်အိုမင်း ဟောင်းနွမ်းဆွေးမြေ့ခြင်းဟူသော သန္တတိဇရာ၏အမည်ရင်းပေတည်း။ ။ ထိုထိုရုပ်အသင်းတို့၏ အဆုံးအဆုံးဟူသမျှသည် သန္တတိမရဏပေတည်း။ ထိုထိုရုပ်အသင်းတို့၏ သေဆုံးခြင်းပေတည်း။ ။ ဝင်သက်မှာလည်းသို့ အတူ။

ရယ်ရုပ်အသင်းပြုံးရုပ်အသင်း ရှင်ရုပ်အသင်း ပျော်ရုပ်အသင်း ပူရုပ်အသင်း ဆွေးရုပ်အသင်း ငိုရုပ်အသင်း မေ့ရုပ်အသင်း စသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ လောဘရုပ် အသင်း ဒေါသရုပ်အသင်း သဒ္ဓါရုပ်အသင်းစသည်တို့၌လည်းကောင်း ရယ်ရုပ်၏သေခြင်း ပြုံးရုပ်၏သေခြင်း စသည်ဖြင့် အသီးသီးရှိကြ၏။ ။ ဝစီကံတို့မှာလည်း စကားတစ်လုံး တစ်လုံးတို့၏ အဆုံးသည် ထင်ရှား၏။ စကားရုပ် အသင်းအသင်းတို့၏ သေဆုံးမှုပေတည်း။

ထိုဥတုဇရုပ် တို့၌ ပူအိုက်လှသည့် အခါ ယပ်လေခတ် ရာ၌ ယပ်ခတ်ချက် တစ်ခု တစ်ခုလျှင် ကိုယ်အင်္ဂါ၌ ရုပ် အသင်းအသင်း ဖြစ်ပေါ်၍ သေဆုံး၏။ ရေ ချိုး ရာ၌ ရေတစ်ခါတစ်ခါ သွန်းလောင်းလျှင် ကိုယ်ခန္ဓာမှာ အေးငုပ် အသင်းအသင်း ဖြစ်ပေါ်၍ သေဆုံး၏။ ညောင်းမှု ညာမှု နာမှု စသည်တို့သည်လည်း ဥတုဇရုပ် အသင်းတို့၏ ဖောက်ပြန်မှု သည်သာများ၏။ အာဟာရဇရုပ်တို့၌လည်း ပူသော အာဟာရကိုမျှ မှု၊ အေးသော အာဟာရကိုမျှတို့ကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာ၌ အထူးထူးအထွေထွေ ဖြစ်ပေါ်မှုများသည် အာဟာရထဲမှာ ပါရှိသော ဥတု၏အစွမ်းလည်းရှိ၏။ မသင့်သော အစာကိုစားမှု ဆေးဝါးခတ်စာကို စားမှုကြောင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှု တိုးပွားမှု ပျောက်ငြိမ်းမှုတို့၌လည်း ထို့အတူ ဥတု၏ အစွမ်းပေတည်း။

ရှေး၌ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိတ္တဇရုပ်အတွင်းမှာလည်း ဥတု၏ အစွမ်း များစွာ ပါရှိသည်သာတည်း။ အာဟာရဓာတ်ဆီ အတွက်နှင့် အနာရောဂါဖြစ်ပွားမှု အနာရောဂါ ပျောက်ငြိမ်းမှု ဆိုသည်မှာ ကိုယ်၌ရှိသော ဥတုဓာတ်ဆီတို့ကို ပွားစီးစေမှု အတွက်ပေတည်း။ ။သက်သက်သော အာဟာရဓာတ်ဆီ အစွမ်းမှာမူကား အဆီအသား တောင့်တင်းမှုပေတည်း။ ။ အဆီအသား တောင့်တင်းမှု ဆိုသည်ကား မျှိုလိုက်သော အာဟာရသည် ဝမ်းကွင်းသို့ ရောက်ခဲ့လျှင် ရောက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် တစ်ကိုယ်လုံးကို ထောက်ပံ့နိုင်၏။ တစ်ကိုယ်လုံး မှာ ရှိကြသော အဆီအသားတို့သည် အားအင်တိုးတက်ကြ ကုန်၏။ တောင့်တင်းကြကုန်၏။ ဤအချက်သည် သတ္တဝါ အပေါင်းတို့မှာ အရေးအကြီးဆုံးသော အချက်ဖြစ်၏။ ဤ

အာဟာရ၏ အရေးကို လောက၌ အသက်မွေးမှု ခေါ်ကြ၏။ အသက်မွေးမှုသည် လောက၌ အဘယ်မျှလောက် အရေးကြီးကြပါသနည်း ဟု မြော်မြင်မိကြပါလျှင် ဤအာဟာရထောက်ပံ့မှု ကြီးကျယ်ပုံသည် ထင်ရှားလတ္တံ့။ အသွေး အသားကို ပွားစေထက်ပင် ဤထောက်ပံ့မှုသည် သာ၍ အရေးကြီး၏။ မိန်းကလေး၌ ထောက်ပံ့သော အာဟာရလျော့ပါးခဲ့လျှင် တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ရှိကြသော အသွေးအသားတို့သည် လျော့ပါးကြရကုန်၏။ အလွန်သိမ်မွေ့ကြသော စက္ခုသောတအစရှိသော ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အသက်သည်ကား ဇီဝိတရုပ်ပေတည်း။ ဇီဝိတရုပ်၏ ကိုးကွယ်ရာကား အာဟာရထောက်ပံ့မှုပေတည်း။ အာဟာရထောက်ပံ့မှု လျော့ပါး၍ သွားခဲ့လျှင် ဇီဝိတရုပ်နှင့် တကွ တစ်ကိုယ်လုံးသည် စင်လုံးယိုင်ရလေတော့သည်။

ခြောက်ရက် ခုနစ်ရက် တိုင်တိုင် အစာအာဟာရအသစ် မထောက်ပံ့ဘဲ ပစ်ထားခဲ့လျှင် ဇီဝိတရုပ်နှင့် တကွ ကမ္မဇရုပ်စု အကုန်ချုပ်ဆုံးကြရကုန်၏။ ဤကမ္မဇရုပ် ချုပ်ဆုံးသည်ကိုပင် သတ္တဝါသေပြီဟု ဆိုကြရကုန်၏။ ဤအာဟာရ ဓာတ်ဆီ အတွက်နှင့် ဖြစ်ကြရကုန်သော အာဟာရဇ ရူပသန္တတိ အထွေအထူး၊ ထိုသန္တတိ အထွေအထူးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ လျော့ပါးမှု၊ သေဆုံးမှုဟု ဆိုအပ်သော သန္တတိဇာတိ၊ သန္တတိဇရာ၊ သန္တတိ မရဏမှုများသည် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုဖွယ်မလိုလှ။ ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌဖြစ်ကြလေပြီ။ ။ဤကား ရုပ်တရားတို့၏ သန္တတိဇရာ၊ သန္တတိမရဏတို့ကို ပြဆိုခြင်းပေတည်း။

နာမ်တရားတို့၏ သန္တတိသည် အလွန်များပြား၏။ မိမိတို့ စိတ်ကို မိမိတို့ သိကြ၏။ မောဟသန္တတိ အမျိုးမျိုးရှိကြ၏။

လောဘသန္တတိ အမျိုးမျိုးရှိကြ၏။ ဒေါသသန္တတိ အမျိုးမျိုးရှိကြ၏။ သဒ္ဓါသန္တတိ အမျိုးမျိုးရှိကြ၏။ မေတ္တာသန္တတိ အမျိုးမျိုးရှိကြ၏။ တစ်ထိုင်တွင်းမှာပင် မိမိစိတ် အကြံအစည် အထွေထွေ အပြားပြား အလွန်များသည်ကို လူတိုင်းလိုပင် သိကြ၏။ ။စိတ်အကြံအစည် တစ်သင်းတစ်သင်းမှာလည်း အကြံဖြစ်ပေါ်မှု၊ အကြံဖြစ်လျော့ပါးမှု၊ အကြံသေဆုံးမှု အသီးသီးရှိကြ၏။ ။ငါ့မှာ လောဘဖြစ်ပွား၍ နေသည်ဟု သိကြ၏။ ငါ့မှာ ထိုလောဘ ပျောက်ငြိမ်းသွားပြီဟု သိကြ၏။ ထိုလောဘသေဆုံးသွားပြီဟု မခေါ်ကြ။ ငါ့မှာ ဒေါသဖြစ်ပွား၍ နေသည်ဟု သိကြ၏။ ငါ့မှာ ထိုဒေါသပျောက်ငြိမ်းသွားပြီဟု သိကြ၏။ ထိုဒေါသ သေဆုံးသွားလေပြီဟူ၍ကား မခေါ်ကြ။ မခေါ်ကြသော်လည်း လောဘ ဒေါသ ပျောက်ငြိမ်းမှု ဆိုသည်ကား လောဘ၏ သေဆုံးမှု ဒေါသ၏ သေဆုံးမှုပင်တည်း။ သန္တတိ မရဏပင်တည်း။

သန္တတိမရဏ ဖြစ်သောကြောင့် လောဘဖြစ်ခွင့်ဆိုက်ပြန်လျှင် ခဏချင်းပင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြန်၏။ ဒေါသဖြစ်ခွင့်ဆိုက်ပြန်လျှင် ခဏချင်းပင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြန်၏။ ဤကား နာမ်တရားတို့၏ သန္တတိဇရာ၊ သန္တတိမရဏတို့ကို ပြဆိုခြင်းပေတည်း။

ဉာတပရိညာသည် တိရဏပရိညာ၏ အကျိုးငှာဖြစ်၏။ တိရဏပရိညာသည် ပဟာနပရိညာ၏ အကျိုးငှာဖြစ်၏။ ပဟာနပရိညာသည်သာ လိုရင်းပဓာနဖြစ်၏။

ပဟာနပရိညာ ပြီး၏။

ပရိညာသုံးပါးအကျဉ်း ပြီး၏။

တိရစ္ဆာန်ပရိညာဒါနကျမ်း

လက္ခဏာ ၃-ပါး

(၁) အနိစ္စလက္ခဏာတစ်ပါး (၂) ဒုက္ခလက္ခဏာတစ်ပါး
(၃) အနတ္တလက္ခဏာတစ်ပါး၊ ဤကား လက္ခဏာသုံးပါး
တည်း။

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာ ဆိုသည်ကား ဝိပရိကာမ အချက်၊
အညထာဘာဝ အချက်တည်း။

ဝိပရိကာမ ဆိုသည်ကား ပကတိ အနေအတိုင်း မဟုတ်ဘဲ
ဖောက်လဲ ဖောက်ပြန် ဖြစ်ခြင်းတည်း။

အညထာဘာဝ ဆိုသည်ကား ရွှေနောက်မတူ အမူအရာ
ပြောင်းလဲခြင်းတည်း။

ဤဝိပရိကာမ၊ အညထာဘာဝ အချက်ကိုမြင်လျှင် ဤ
အချက်ရှိနေကြသော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားများကို အနိစ္စ
မျိုး အမှန်ဖြစ်သည်ဟု သိနိုင် မှတ်နိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်၏။
ထို့ကြောင့် ထိုအချက်ကို အနိစ္စလက္ခဏာ ခေါ်ရ၏။ ။ ညဉ့်အခါ
ညှိထွန်း၍ထားသော မီးဘောက်ကို ကြည့်ရှု၍နေရာ ထိုမီး
တောက်မှာ—အာစယရုပ်၊ ဥပစယရုပ်၊ သန္တတိရုပ်၊ ဇရတာ
ရုပ်၊ အနိစ္စတာရုပ်ဟူ၍ လက္ခဏာရုပ် ငါးပါးကို သိမြင်ရ၏။ ။
မီးဘောက်၌ အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်ပေါက်ပွားမှုသည်
ထင်မြင်ရ၏။ ထိုအမှုသည် အာစယရုပ်ပေတည်း။ မီးရုပ်မဟုတ်။
ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် တိုးပွားမှုသည် ထင်မြင်ရ၏။ ထိုအမှုသည်
ဥပစယရုပ်ပေတည်း။ မီးရုပ်မဟုတ်။ ။ မတိုးမယုတ် အစဉ်

တည်နေမှုသည်လည်း ထင်မြင်ရ၏။ ထိုအမှုသည်လည်း သန္တတိရုပ်ပေတည်း။ မီးရုပ်မဟုတ်။ ။မီးတောက်၏ ဆုတ် ယုတ်မှုသည်လည်း ထင်မြင်ရ၏။ ထိုအမှုသည် ဇရတာရုပ် ပေတည်း။ မီးရုပ်မဟုတ်။ ။ချုပ်ကွယ်မှုသည်လည်း ထင်မြင် ရ၏။ ထိုအမှုသည် အနိစ္စတာရုပ်ပေတည်း။ မီးရုပ်မဟုတ်။ ။ ပူမှုသည်သာလျှင် မီးရုပ်အမှန်ဖြစ်၏။ ။ထိုလက္ခဏာရုပ် ငါးချက်အတွက်ကြောင့် တလှုပ်လှုပ်နေ၏။ တည်ရာဌာန ရွှေ့ရှားမှုကြောင့် လှုပ်သည်လည်း ရှိ၏။ ဝါယောအလှုပ်ပေ တည်း။

ထိုလက္ခဏာငါးချက်သည် မီး၏ အညထာဘာဝဟု ဆိုအပ် သော အနိစ္စလက္ခဏာပေတည်း။ ထိုလက္ခဏာငါးချက်ကိုမြင်၍ မီးသည် အနိစ္စမျိုးဟု သိနိုင်၏။ လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ထင်မြင်သမျှမှာ ဤနည်းချည်းမှတ်။

ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်ကောင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုမှန်ပြောင်းဖြင့် ကြည့်ရှုမှသာမြင်ရသော ပရမာဏုမြူမျှသော ရုပ်သဏ္ဌာန်များ မှာလည်း လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ထင်မြင်ရ၏။ လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ထင်မြင်ရ သည့်အတွက် ပိုးသတ္တဝါမျိုးဟူ၍ပင် မှတ်ဆင်ကြကုန်၏။ ပိုး သတ္တဝါမျိုးမဟုတ်သေး၊ ဥတုဟူသော မီးဓာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဥတုဇရုပ်တရား ပေါက်ပွားမှုပေတည်း။ အာစယရုပ်ကို ပေါက် ပွားမှုဆိုသည်။ (အချို့ဝတ္ထုတို့မှာ ပိုးသတ္တဝါများလည်း ပါရှိပေရာ၏။) စီး၍နေသော မြစ်ရေ ချောင်းရေတို့၌လည်း ကောင်း ဆူပွက်၍နေသော ရေတို့၌လည်းကောင်း လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ထင်မြင်ရ၏။ ဥတုဇရုပ်တရား ပေါက်ပွားမှုပေတည်း။ ပကတိ

မျက်စိအမြင်တွင် တည်ငြိမ်၍နေသော ရေတို့၌လည်း
မှန်ပြောင်းအမြင်မှာ ပေါက်ပွား၍ လှုပ်ရှားလျက်ပင် ထင်မြင်
ရ၏။ ဥတုဇရုပ်ကရား ပေါက်ပွားမှုပေတည်း။

ပေါက်ပွားမှုဆိုသည်ကား အသစ်အသစ် အဆင့်အဆင့်
ဖြစ်ပေါ်ခြင်းဟူသော အာစယရုပ်၏ အခြင်းအရာပေတည်း။
ထိုအသစ်အသစ် အဆင့်အဆင့် ဖြစ်ပေါ်မှုကို ထင်မြင်ရသဖြင့်
အဟောင်းအဟောင်း၏ အဆင့်အဆင့် ပျောက်ကွယ်မှုဟူ
သော အနိစ္စတာရုပ်သည်လည်း ထင်ရှားလှလေ၏။ ။ရုပ်သစ်
ဖြစ်ပေါ်မှုနှင့် ရုပ်ဟောင်းပျောက်ကွယ်မှုသည် အနည်းအများ
တူမျှကြသည်လည်း ရှိ၏။ သန္တတိရုပ်၏ အချက်ပေတည်း။
ရုပ်သစ်ဖြစ်ပေါ်မှုက အဆင့်ဆင့် တိုးတက်ပွားများ၍ လာ
သည်လည်း ရှိ၏။ ဥပစယရုပ်၏ အချက်ပေတည်း။ ရုပ်သစ်
ဖြစ်ပေါ်မှုက အဆင့်ဆင့် ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါး၍ လာသည်
လည်း ရှိ၏။ ဇရတရုပ်၏ အချက်ပေတည်း။ ။သစ်ဖြစ်
သစ်ပင် သစ်ကိုင်း သစ်ခက် သစ်ရွက် သစ်ညွန့် သစ်ပွင့်
သစ်သီးတို့၌ အသီးသီး လက္ခဏာအချက် ငါးပါး ငါးပါးစီ
ရှိကြသည်ကို လက္ခဏာရုပ်ခန်းတွင် ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ထိုလက္ခဏာ
အချက် ငါးပါး ငါးပါးစီ ရှိကြသည့်အတွက်ကြောင့် သစ်ဖြစ်
သစ်ပင်စသည်တို့ကို ခိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုခဲ့သော် အလွန်
သေးငယ်လှသော ပိုးသတ္တဝါတွေအပြည့် လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ရှိနေ
ကြသကဲ့သို့ ထင်မြင်ကြရကုန်၏။ ဥတုဇရုပ်တို့၏ ပေါက်ပွား
မှုတို့ပေတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်ခန္ဓာတို့မှာလည်း ဆံပင်တို့၌ လက္ခဏာအချက် ငါးခု၊ မွေးညင်းတို့၌၊ ခြေသည်း လက်လည်း

တို့၌၊ သွားရိုးတို့၌၊ အရေထူ အရေပါးတို့၌၊ အသားလွှာ
 အသားခ အသားတုံးတို့၌၊ အကြောကြီး အကြောငယ်တို့၌၊
 အရိုးကြီး အရိုးငယ်တို့၌၊ ခြင်ဆီခဲတို့၌၊ အညှို့ခဲတို့၌၊ နှလုံးခဲ၊
 အသည်းခဲ၊ အမြေးလွှာ၊ အဆုတ်ခဲ၊ အူမကြီး၊ အူသိမ်ငယ်၊
 အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊ ဦးနှောက်ခဲတို့၌ အသီးအသီး
 လက္ခဏာအချက် ငါးပါး ငါးပါးစီရှိကြ၏။ ထိုလက္ခဏာအချက်
 ငါးပါး ငါးပါးစီ ရှိကြသည့်အတွက်ကြောင့် ဆံပင် မွေးညင်း
 စသည်တို့ကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုခဲ့သော် အလွန်သေးငယ်လှ
 သော ပိုးသတ္တဝါတွေ အပြည့် လှုပ်လှုပ်ရှုရှု ရှိနေကြသကဲ့သို့
 ထင်မြင်ကြရကုန်၏။ ဤသို့ ထင်မြင်ကြရသည်ကား ကမ္မဇရုပ်၊
 ငိတ္တဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်တို့နှင့်တကွ ဥတုဇရုပ်တို့၏ပေါက်ပွား
 မှတို့ပေတည်း။ (ပိုးသတ္တဝါတို့လည်း ပါရှိကြပေရာ၏။) ဤ
 သို့လျှင် လက္ခဏာအချက် ငါးခုတို့ကို ဉာဏ်ပညာစက္ခုဖြင့်
 ကြည့်ရှုတတ်ကြပါကုန်မူကား တစ်ကိုယ်လုံး တစ်ကောင်လုံး၌
 ချိုသောရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာသည် ထင်ရှားကြလေ
 ရာ၏။ ။ ဤကား ရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာကို ပြဆိုခြင်း
 တည်း။

စိတ်စေတသိက်ဟူသော နာမ်တရားတို့၌လည်း ဝိပရိကာမ၊
 အညထာဘာဝဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာသည် ထင်ရှားရှိသည်
 သာ ဖြစ်၏။ လောက၌ ရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံ
 ပျက်ပုံ အထူးအပြားတွေကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်နေကြသော
 ဝေါဟာရကေား အထူးအပြားတွေကို သိတတ်ကြရာ၌
 မျက်စိမြင်မှု၌ မြင်၊ မမြင်ဟူ၍ စကားနှစ်ခွန်းရှိ၏။ ထိုတွင်
 မြင်ဆိုသည်ကား ကျေဝိညာဏဓာတ်၏ အမည်ပေတည်း။

စက္ခုဝတ္ထုရုပ်, ရူပါရုံ, အာလောက, မနသိကာရဟူသော
 အကြောင်းတရားလေးပါး ပေါင်းဆုံမိ၍ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်
 ဖြစ်ပေါ်မှုကို မြင်သည်ဟုခေါ်ကြ၏။ မမြင်ဆိုသည်ကား
 စက္ခုဝိညာဏဓာတ် ချုပ်ကင်း၍ နေသည်ကိုဆို၏။ ညဉ့်မှောင်
 တိုင်း၌ အာလောကအကြောင်းမရှိသည့်အခါ မျက်စိ၌ စက္ခု
 ဝိညာဏဓာတ် မရှိ၊ ချုပ်ကင်း၍နေ၏။ ။မီးအလင်း ရှိပြန်
 လျှင် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် ရှိပြန်၏။ မြင်ပြန်၏။ ။မီးအလင်း
 ကွယ်ပြန်လျှင် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် ချုပ်ကွယ်ပြန်၏။ ။ဤ၌
 မီးတောက်မှာ အချက်ငါးပါးရှိသည့်အတိုင်း မီးအလင်းဖြစ်
 ပေါ်လျှင် အမြင်ဖြစ်ပေါ်၏။ ။မီးအလင်းပွားလျှင် အမြင်
 ပွား၏။ ။မီးအလင်းတည်လျှင် အမြင်တည်နေ၏။ ။မီး
 အလင်း ဆုတ်ယုတ်လျှင် အမြင်ဆုတ်ယုတ်၏။ ။မီးအလင်း
 ချုပ်ကွယ်လျှင် အမြင်ချုပ်ကွယ်၏။ ။နေအခါ၌လည်း မြင်၊
 မမြင်ဟူ၍ စကားနှစ်ခွန်းရှိ၏။ အကွယ်အကာ မရှိလျှင် မြင်၏။
 အကွယ်အကာရှိလျှင် မမြင်။ ။မျက်တောင်ခတ်မှု၌ မျက်ခွံ
 ဖုံးခိုက် မြင်၏။ မျက်ခွံဖုံးခိုက် မမြင်။ ။ဤကား အာလောက
 ဟူသော အကြောင်းအတွက် စက္ခုဝိညာဏ်၏ ဝိပရိကာမ၊
 အညုတ္တရဘာဝဖြစ်ပုံတည်း။

ပဋိသန္ဓေမှ နောက်၌ ဘယ်အခါမှာမဆို စက္ခုဝတ္ထုရုပ်
 ပျက်ဆုံးခဲ့လျှင် စက္ခုဝိညာဏ်လည်း ကွယ်ဆုံးလေတော့သည်။
 အကြင်အဆင်းကို မြင်၏။ ထိုအဆင်းကွယ်ဆုံးလျှင် ထိုအမြင်
 ကွယ်ဆုံးလေတော့သည်။ ။အိပ်ပျော်၍နေစဉ်အခါ မနသိ-
 ကာရ ကွယ်ပျောက်၍ နေသည့်အတွက် စက္ခုဝိညာဏ်လည်း
 ကွယ်ပျောက်၍ နေလေတော့သည်။ ။မြင်ဆိုလျှင် စက္ခုဒွါရ

ဝိထိစိတ်အားလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်သည်ကိုယူ၊ မမြင်ဆိုလျှင် ထိုဝိထိ
စိတ်အားလုံး၌ ချုပ်ကွယ်သည်ကိုယူ။ ။နားကြားမှု၌လည်း
ကြား၊ မကြား စကားနှစ်ခွန်းရှိ၏။ ။နားခေါင်းနှံမှု၌လည်း
နံ၊ မနံ စကားနှစ်ခွန်းရှိ၏။ လျှာသိမှု၌လည်း အရသာ ခံစားမှု
ရှိ၊ မရှိ စကားနှစ်ခွန်းရှိ၏။ ။ခြေဖဝါးအပြင်မှစ၍ အတွင်း
အပြင် တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ထိုထိုနေရာတွင် ကိုယ်အတွေ့အထိ
သိမှုတို့၌လည်း ထိမှန်း သိမှု၊ မသိမှု၊ နာသည်၊ အနာပျောက်
သည်၊ ကျင်သည်၊ အကျင်ပျောက်သည်၊ ပူသည်၊ အပူပျောက်
သည် အစရှိသည်ဖြင့် စကားနှစ်ခွန်းစီ ရှိကြ၏။

စက္ခုဝိညာဏ်နည်းအတိုင်း အကြောင်းတရားလေးပါးစီ
ထုတ်ဖော်၍ ဝိပရိဏာမ၊ အညထာဘာဝ ဖြစ်ပုံကိုဝေဖန်လေ။

မနောဝိညာဏ်၌မူကား အကြံမျိုးတွေ အလွန်ပင်များ
ပြားသည်ဖြစ်၍ တစ်ခုတစ်ခုသော ကြံမှု၏ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ပျောက်
ပျက်မှုဟူသော ဝိပရိဏာမ၊ အညထာဘာဝဖြစ်ပုံသည် အလွန်
များပြား ထင်ရှား၏။

စေတသိက်တို့တွင်လည်း ဝေဒနာစေတသိက်၌ သုခဝေဒနာ၊
ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊
ဥပပက္ခာဝေဒနာတို့၏ ပြောင်းလဲမှုများသည် ထင်ရှား၏။

ကောင်းသောသညာ၊ မကောင်းသောသညာ၊ ကောင်း
သောစေတနာ၊ မကောင်းသောစေတနာတို့၏ ပြောင်းလဲမှု၊
ကောင်းသောဝိတက်၊ မကောင်းသောဝိတက်၊ ကောင်းသော
ဝိစာရ၊ မကောင်းသောဝိစာရတို့၏ ပြောင်းလဲမှုတို့သည်လည်း
ထင်ရှားကုန်၏။

တစ်ထိုင်တွင်းမှာပင် လောဘ ဖြစ်ထည့်ချည်၊ အလောဘ
ဖြစ်ထည့်ချည်၊ ဒေါသဖြစ်ထည့်ချည်၊ အဒေါသဖြစ်ထည့်ချည်၊
ထွေထွေလာလာ ပြောင်းလဲမှု အလွန်ထင်ရှား၏။ ။ဤကား
နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာကို ပြဆိုခြင်းတည်း။

အနိစ္စလက္ခဏာ ပြီး၏။

၂။ ဒုက္ခလက္ခဏာ ဆိုသည်ကား ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အနိစ္စ-
လက္ခဏာများသည်လည်း သံသရာ၌ ပညာရှိတို့ ကြောက်လန့်
ဖို့ကောင်းလှသောကြောင့် အကျဉ်းအားဖြင့် ဒုက္ခလက္ခဏာ
မည်ပါ၏။ ဝိပရိဏာမအချက်၊ အညထာဘာဝ အချက်များ
ပေတည်း။ ထိုအချက်များသည် အဘယ်ကြောင့် ပညာရှိတို့
ကြောက်လန့်ဖို့ ကောင်းသနည်းဟူမူကား လောက၌ ဇရာ
ဘေး၊ မရဏဘေးများသည် အကြီးဆုံးသော ဘေးများ
ဖြစ်ကြ၏။ ဝိပရိဏာမသည်လည်းခဏိကဇရာဘေး၊ ခဏိကမရဏ
ဘေးများ ဖြစ်ကြ၏။ သေပေါက် သေလမ်း ပွင့်မှုချည်းပင်
ဖြစ်ကြ၏။ ဝိနိပါတလမ်း ပွင့်မှုချည်းပင် ဖြစ်ကြ၏။ ပြုစုမှုတို့နှင့်
အစဉ်မပျက် အလျင်ဆက်နိုင်လှ၍သာလျှင် ဘဝမပြောင်းရဘဲ
ရှိနေကြ၏။ ထို့အတူ လောက၌ မိမိတို့ကိုယ်သန္တာန်မှာ ထိုထို
အကျိုးမဲ့များ ဖြစ်ပေါ် ပေါက်ပွားတည်နေမည်များကိုလည်း
ကြောက်ကြရ၏။ အညထာဘာဝ၌ အာစယ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိ
များသည် ကိုယ်သန္တာန်မှာ ထိုထို အကျိုးမဲ့များကိုလည်း
ဖွင့်လှစ်တည်ထောင်တတ်ကြ၏။

ရုပ်သန္တာန်မှာ ရောဂါအမျိုးမျိုး၊ အနာအမျိုးမျိုး
အကျိုးမဲ့များကိုလည်း ဖွင့်လှစ်တည်ထောင်တတ်ကြ၏။ စိတ်

သန္တာန်မှာ ကိလေသာအမျိုးမျိုး၊ ဝိပလ္လာသအမျိုးမျိုး၊ အကျိုးမဲ့များကိုလည်း ဖွင့်လှင်တည်ထောင်တတ်ကြ၏။ ရုပ် ဟူသမျှသည်လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ နှစ်ပါးရှိကြ၏။ ကာမနာမ်၊ ရူပနာမ်၊ အရူပနာမ်ဟူသမျှသည်လည်း ထိုအနိစ္စလက္ခဏာ နှစ်ပါးရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် လူ့ဘဝ လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာများသည် ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်ကြ ၏။ ထိုအနိစ္စလက္ခဏာနှစ်ပါးနှင့် အမြဲယှဉ်ခြင်းကြောင့် အလဲ အလှယ်အားဖြင့် ဒုက္ခလက္ခဏာ သုံးပါးရှိ၏။

- (၁) ဒုက္ခဒုက္ခတာတစ်ပါး (၂) သင်္ခါရဒုက္ခတာတစ်ပါး
(၃) ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာတစ်ပါး။

၁။ ဒုက္ခဒုက္ခတာဆိုသည်ကား ကိုယ်သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ် တတ်သော ကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာမျိုး၊ စိတ်သန္တာန်၌ ဖြစ် ပေါ်တတ်သော ဇေတသိကဒုက္ခဝေဒနာမျိုးတို့ကို ဆိုသတည်း။

၂။ သင်္ခါရဒုက္ခတာ ဆိုသည်ကား ဘဝတိုင်း ဘဝတိုင်း အမြဲမပြတ် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်၍ ပြုစုနိုင်မှ တည်နေနိုင်ကြ သော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားမျိုးတို့၏ သင်္ခါရသဘောကို ဆိုသတည်း။

ဗြဟ္မာ့ဘဝ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာများသည် သင်္ခါရဒုက္ခ ကြီးလှ၏။ ကာမတရားတို့ကို စွန့်ပြီးလျှင် တောထွက်၍ အသက်ခန္ဓာ ကိုပင် မညှာမတာဘဲ ခြိုးခြံစွာ ကျင့်ဆောင်နိုင်ပါမှ တစ်ရာတွင် တစ်ယောက်မျှ အလွန်ခဲနိုင်ခဲလှ၏။ အလွန်ကောင်းမွန်း သိကြ လျက်နှင့်ပင် မကျင့်နိုင်ကြ။ ဒုက္ခကြီးစွာထင်ကြရ၏။ ဝိပရိ

ဏာမ ဒုက္ခဘေးလည်း အလွန်ကြီးလှ၏။ ဈာန်အာဝိညာဏ်
တို့မည်သည် ရရှိပြီးနောက် စောင့်ရှောက်မှုဒုက္ခ ကြီးလှ၏။
အနည်းငယ်မျှသော အကြောင်းနှင့် ခဏချင်း ပျက်စီးတတ်
ကြကုန်၏။

၃။ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာ ဆိုသည်ကား ပဋိသန္ဓေ နေပြီး
သည်မှ နောက်ကာလ၌ ဘယ်အခါမဆို ဘယ်နေ့ရက်မှာမဆို
ဘယ်နာရီမှာမဆို ပျက်ခွင့်ဆိုက်လျှင် ပျက်တတ်ခြင်း၊ သေခွင့်
ဆိုက်လျှင် သေတတ်ခြင်းကို ဆိုသတည်း။ လူ့ ဘဝ လူ့ ခန္ဓာ
နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာများသည် ထိုဒုက္ခ
လက္ခဏာသုံးပါးနှင့် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ခြင်း
ကြောင့် ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်၏။ အကျယ်အားဖြင့်မူကား
ဇာတိဒုက္ခတစ်ပါး၊ ဇရာဒုက္ခတစ်ပါး၊ မရဏဒုက္ခတစ်ပါး၊
သောကဒုက္ခတစ်ပါး၊ ပရိဒေဝဒုက္ခတစ်ပါး၊ ကာယိကဒုက္ခ
တစ်ပါး၊ စေတသိကဒုက္ခတစ်ပါး၊ ဥပါယာသဒုက္ခတစ်ပါး၊ အပိ-
ယသမ္ပယောဂ ဒုက္ခတစ်ပါး၊ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခတစ်ပါး၊
ဣစ္ဆာဝိဿာတ ဒုက္ခတစ်ပါးဟူ၍ ဒုက္ခလက္ခဏာ (၁၁)ပါး
ရှိ၏။

ထို ၁၁-ပါးတို့တွင် ဇာတိဆိုသည်ကား ဖြစ်ပေါ်မှု ပွားများ
မှုပေတည်း။ ထိုဇာတိသည် - (၁) ကိလေသာဇာတိ(၂) ကမ္မ-
ဇာတိ(၃) ဝိပါကဇာတိဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် -

၁။ ကိလေသာဇာတိ ဆိုသည်ကား လောဘ၊ ဒေါသ၊
မောဟ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာန အစရှိကုန်သော ကိလေသာတရားတို့၏
ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ပွားများမှုသည် ကိလေသာ ဇာတိမည်၏။

၂။ ကမ္မဇာတိ ဆိုသည်ကား ဒုစရိုက်ကံတရား၏ ဖြစ်ပေါ် ဖြစ်ပွားမှုသည် ကမ္မဇာတိမည်၏။

၃။ ဝိပါကဇာတိ ဆိုသည်ကား ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ရောဂါမျိုး အနာမျိုး ဒုက္ခဝေဒနာမျိုးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ပွားများမှု ယုတ်ညံ့လှသော ဘဝခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ပွားများမှုတို့ကို ဝိပါကဇာတိဆိုသတည်း။

တုံသုံးပါးတို့တွင် ကိလေသာဇာတိ၌ လောဘဟူသော ကိလေသာတို့သည် အလွန်သောင်းကျန်း၏။ ဘယ်အခါမဆို ဖြစ်ပေါ်ခွင့်ဆိုက်ခဲ့လျှင် ယမ်းပုံ၌ မီးကျသကဲ့သို့ တားဆီးမရ ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ပွားများခွင့်ရှိခဲ့လျှင် မပယ်နိုင် မရှားနိုင် ပွားများတတ်၏။ ထို့ကြောင့် လောဘ၏ဇာတိသည် အရိယာပညာရှိတို့ အလွန်ကြောက်လန့်ဖို့ ကောင်းလှသည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခမည်၏။ ဒေါသကိလေသာ မောဟကိလေသာ အစရှိကုန် သော တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာတို့၏ ဇာတိ၌လည်း ထို့ အတူတည်း။

အကိပ်ထန်သော မြေနုဂါးတို့၏ နေရာဌာနဖြစ်သော တောင်ပို့များဘက် အနီးအနားသို့ မချဉ်းဝံ့ မကပ်ဝံ့ ကြောက် ရှုံဖွယ်တွေ ဖြစ်ကြလေသကဲ့သို့ လူ့ဘဝ လူ့ခန္ဓာ၊ နတ် ဘဝ၊ နတ်ခန္ဓာ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာများသည်လည်း ထိုကိလေသာဇာတိတို့၏ ဖြစ်ပွားရာ တည်နေရာ ဌာနများ ဖြစ်ကြ၍ ငါ၏ကိုယ် ငါ၏ခန္ဓာဟု အရိယာပညာရှိတို့ မချဉ်းဝံ့ မကပ်ဝံ့ ကြောက်ရှုံဖွယ်တွေ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်၏။

ကမ္မဇာတိ၌ ပါဏာတိပါတအစရှိသော ကာယဒုစရိုက်
ဝစီဒုစရိုက် မနောဒုစရိုက် အမိုက်အမှား ကံတရားတို့သည်
ကိလေသာတရားတို့၏ အပွားအစီးတို့သည်သာ ဖြစ်ကြ၏။
ထို့ကြောင့် ကိလေသာဇာတိ သောင်းကျန်းတိုင်း ဒုစရိုက်
တို့၏ ဖြစ်မှုဟူသော ကမ္မဇာတိသည်လည်း သောင်းကျန်းမြဲ
ဖြစ်လေရကား ထိုကမ္မဇာတိသည်လည်း အရိယာပညာရှိတို့
အလွန်ကြောက်လန့်ဖို့ ကောင်းလှသည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခမည်၏။
သုခိုး ဓားပြတို့၏နေရာဖြစ်သော ရွာများသည် အနားအနီး
သို့ မကပ်ဝံ့ မချဉ်းဝံ့ ကြောက်ရွံ့ဖွယ်တွေ ဖြစ်လေသကဲ့သို့
ထိုလူ့ ဘဝ လူ့ ခန္ဓာစသည်များသည်လည်း ထိုကမ္မဇာတိ၏
ဖြစ်ပွားရာ တည်းနုရာဌာနများ ဖြစ်ကြ၏။ ငါ၏ကိုယ် ငါ၏
ခန္ဓာဟု အရိယာပညာရှိတို့ မချဉ်းဝံ့ မကပ်ဝံ့ ကြောက်ရွံ့
ဖွယ်တွေ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခမျိုးသာအမှန်ဖြစ်၏။

ဝိပါကဇာတိ၌ ကိလေသာဇာတိ ကမ္မဇာတိတို့ သောင်း
ကျန်းကြသည့်အတွက် အပါယ်သို့ ကျရောက်ခြင်းဟူသော
ဝိနိပါတ ဝိပါကဇာတိသည်လည်း ဘဝသံသရာတွင် အစဉ်
ထာဝရ သောင်းကျန်းလျက်ရှိကြ၏။

ထို့ကြောင့် ကိလေသာဇာတိ ကမ္မဇာတိတို့နှင့်အတူတကွ
ထိုဝိပါကဇာတိအစဉ်ပါရှိ၍နေသော လူ့ ဘဝ လူ့ ခန္ဓာစသည်
များသည်လည်း ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်ကြ၏။ သုစရိုက်
တရားများ သုဂတိဘဝများသည်လည်း ကိလေသာဘေး
တို့၏ အစာအာဟာရများ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ကိလေသာမီးတို့ကို
ပျိုးစီးစေတတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒုစရိုက်တို့၏ ဇာတိ၊

သုဂတိဘဝတို့၏ ဝိပါကဇာတိများသည် ကိလေသာဇာတိတို့၌
ပါဝင်လေ၏။

ဇာတိဒုက္ခ ပြီး၏။

ဇရာဒုက္ခ၊ မရဏဒုက္ခတို့သည်မူကား ထိုထိုဘဝတို့၌ ဝဋ်
သန္ဓေတည်နေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ အဘယ်အခါမှာ
မဆို ဘယ်နာရီမှာမဆို ယိုယွင်းခွင့်ဆိုက်ခဲ့လျှင် ယိုယွင်းတဲ့
စေရန် သေခွင့်ဆိုက်ခဲ့လျှင် သေတဲ့စေရန် အပယ်ကျခွင့်
ဆိုက်ခဲ့လျှင် အပါယ်ကျတဲ့ စေရန် အသင့်ရံကာ အမြဲပါရှိ၍
နေသော ခဏိကဇရာ၊ ခဏိကမရဏများပင်ဖြစ်ကြ၍ ဝိပရ်-
ဏာမဒုက္ခအဆိုမှာ ပါဝင်ကြလေပြီ။ ဤဇရာဒုက္ခ၊ မရဏဒုက္ခ
ဘဝမကွာ အမြဲပါရှိ၍ နေသည်အတွက် လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ
ဗြဟ္မာ့ဘဝများသည် ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်ကြ၏။

ဇရာဒုက္ခ၊ မရဏဒုက္ခ ပြီး၏။

သောကဒုက္ခ၊ ပရိဒေဝဒုက္ခ၊ ကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခ
ဥပါယာသဒုက္ခတို့သည်လူ့ဘဝလူ့ခန္ဓာ နတ်ဘဝနတ်ခန္ဓာတို့မှ
သွားလေရာ နေလေရာဖြစ်ခွင့်ဆိုက်လျှင် ဖြစ်ကြဖို့ရာ ဦး
အံ့ခြံရံကာ ပါရှိ၍နေကြကုန်၏။ ငရဲဘုံပြိတ္တာဘုံတို့သည်မူကား
သောကဘုံကြီးတွေ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ပရိဒေဝဘုံကြီးတွေ ဒုက္ခ
ဘုံကြီးတွေ ဒေါမနဿဘုံကြီးတွေ ဥပါယာသ ဘုံကြီးတွေ
ဖြစ်ကြကုန်၏။

သောကဒီဒုက္ခငါးပါး ပြီး၏။

မတွေ့ချင် မမြင်ချင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဝတ္ထုအာရုံတို့
 နှင့် တွေ့မြင်ပေါင်းဖက် ဆက်ဆံရခြင်းသည် အပိယသမ္ပ-
 ယောဂဒုက္ခ မည်၏။ အမြဲလျှင် တွေ့ချင် မြင်ချင် မကွဲမကွာ
 ချင်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ဝတ္ထုအာရုံတို့နှင့် သေကွဲကွဲရခြင်း
 ရှင်ကွဲကွဲရခြင်းသည် ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခ မည်၏။ ရလိလုရ်
 တောင့်တတမ်းရမ်းကြိုးပမ်းအားထုတ် လုပ်ဆောင်ရှာမှီးပါ
 လျက်မရလေဘဲ လွဲချော်ပျက်စီးအချင်းနှီး အကျိုးမဲ့ဖြစ်ရ
 ခြင်းသည် ဣစ္ဆာဝိဿာတဒုက္ခမည်၏။ ဤဒုက္ခများသည်လည်း
 လောကမှာ အလွန်များပြားထင်ရှားလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်
 လူ့ဘဝ လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝ
 ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာများသည် ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်၏။ ဤဒုက္ခ
 လက္ခဏာ တစ်ဆယ့်တစ်ချက်တို့တွင် ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဓရဿဒုက္ခ
 အချက်သုံးပါးသည် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်၏။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ပြီး၏။

အနတ္တလက္ခဏာဆိုသည်ကား ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့
 ကို အနတ္တဟူ၍ သိရာသိကြောင်း ဖြစ်သော အချက်အရာကို
 အနတ္တလက္ခဏာဆိုသည်။

အနတ္တ၌ အတ္တဟူသောစကား၏ အနက်သွားကို ရှေးဦး
 စွာ သိထိုက်၏။ အတ္တဆိုသည်ကား သတ္တပါ၏ အနှစ်အသား
 ဟု ဆိုလိုသည်။ အနှစ်အသားဆိုသည်ကား သစ္စကဏ္ဍ၌ ပြဆို
 ခဲ့သည့်အတိုင်း မြေအိုးဟူသော စကား၌ မြေသည် အိုး၏
 အနှစ်အသား ဖြစ်၏။ အိုး၏အနှစ်အသားဆိုသည်ကား အိုး
 ဟူသောစကားသည် သဏ္ဌာနပညတ်၏အမည်တည်း။ မြေ၏

အမည်မဟုတ်၊ သဏ္ဌာနပညတ်သည်လည်း ပရမတ္ထတရား
 ကဲ့သို့ ဓာတ်နှစ် ဓာတ်သားရှိသည်မဟုတ်၊ မြေသည်သာ
 လျှင် ပရမတ္ထတရားဖြစ်၍ ဓာတ်နှစ်ဓာတ်သားရှိ၏။ သောက
 ၌ အိုးဟူ၍ရှိ၏သောဟု ဆိုခဲ့သော် ပရမတ်နှင့် ပညတ် ခြား
 နားမှုကို မသိညှိသောသူတို့က အိုးဟူ၍ ရှိ၏ဟု ပြောကြကုန်
 လတ္တံ့။ အိုးဟူ၍ရှိ၏ဟုဆိုလျှင် ထိုအိုးကို ပြစမ်းပါဟုမေးရာ
 ၏။ လိုအခါ အနီး၌ရှိသော မြေအိုးကို လက်ညှိုးထိုး၍ ဤ
 သည်ကားအိုးမဟုတ်လောဟု ပြကြကုန်လတ္တံ့။ ထိုသို့ပြခြင်း
 သည် အိုးမဟုတ်သော မြေကို အိုးဟူ၍ စွပ်စွဲခြင်းဖြစ်၏။
 အစွပ်စွဲမှား၏။ ခုနစ်ပုံကား မြေဟူသည် ပရမတ္ထမျိုးဖြစ်၍
 အနှစ်အသားရှိ၏။ အိုးဟူသည် ပညတ်မျိုးဖြစ်၍ အနှစ်အသား
 မရှိ။ ကောင်းကင်ကဲ့သို့ အချည်းနှီးသာတည်း။ မြေကို အိုး
 ဟူ၍ စွပ်စွဲခြင်းသည် မြေကို အိုး၏ အတ္တပြုခြင်းဖြစ်၏။
 အနှစ်အသားရှိသော မြေကို အနှစ်အသားမရှိသော အိုး၏
 အထည်ခံ အမာခံ အနှစ်အသား ပြုခြင်းဖြစ်၏။ မရှိသောအိုး
 သည် ရှိသောအိုးဖြစ်လေ၏။ မြေသည်အိုး၏ အတ္တဖြစ်လေ
 ၏။ အတ္တဖြစ်ခဲ့သော် မြေသည်ပင်လျှင်အိုး အိုးသည် ပင်လျှင်
 မြေဟူ၍ မြေနှင့်အိုးတစ်ခုတည်း ဖြစ်လေ၏။ ဤသို့ဖြစ်သည်ကို
 အစွပ်စွဲမှားခြင်း ဆိုသတည်း။

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားသည် မြေနှင့်တူ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်
 သတ္တဝါသည် အိုးနှင့်တူ၏။ မြေကို အိုးဟုဆိုခဲ့လျှင် မြေသည်
 အိုး၏ အတ္တဖြစ်လေသကဲ့သို့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို
 ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူ၍ ဆိုခဲ့လျှင် ရုပ်နာမ်တရားသည် ပုဂ္ဂိုလ်
 သတ္တဝါ၏ အတ္တဖြစ်ရလေ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အနှစ်သာရ

ဖြစ်လေ၏။ ဤကား အတ္တဟူသောစကား၏ အနက်သွားစေ
တည်း။ စုပ်စွဲခြင်းမှားပုံတည်း။

အနတ္တဟူသောစကား၏ အနက်သွားပုံကား —

မြေအိုးဟူသောစကား၌ မြေကားတစ်ခြား၊ အိုးကား
တစ်ခြား၊ မြေသည်ပရမတ္ထမျိုးတည်း။ အိုးသဏ္ဌန်သည်
ပညတ်မျိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် မြေသည် အိုးမဟုတ်၊ အိုး
သည်မြေမဟုတ်၊ မြေကို အိုးဆိုလျှင် မှား၏။ အိုးကို မြေဆို
လျှင်မှား၏။ မြေသည် အိုး၏အတ္တမဟုတ်ပြီ။ အနတ္တဖြစ်လေ
၏။ အိုးသည်လည်း သဏ္ဌာနပညတ်မျှသာဖြစ်၍ ကောင်းကင်
ပညတ်များကဲ့သို့ အချည်းနှီး ထင်ရှားလေ၏။

ထို့အတူ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားသည် တစ်ခြား၊ ပုဂ္ဂိုလ်
သတ္တဝါသည် တခြား၊ ရုပ်နာမ်တရားများသည် ပရမတ္ထမျိုး
ပေတည်း။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါသည် သဏ္ဌာနပညတ်၊ သန္တတိ
ပညတ်မျိုးပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တရား နာမ်တရား
ကိုသည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် ရုပ်တရား၊
နာမ်တရားမဟုတ်၊ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားကို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟု
ဆိုလျှင် မှား၏။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါကို ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားဟု
ဆိုလျှင် မှား၏။ ဤသို့မြင်နိုင်မှုကား ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား
သည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အတ္တမဟုတ်ပြီ။ အနတ္တဖြစ်လေ၏။
ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည်လည်း သဏ္ဌာနပညတ်၊ သန္တတိပညတ်
မျှသာဖြစ်၍ အချည်းနှီးထင်ရှားလေ၏။ ဤကား အနက်သွား
ပုံတည်း။

အနတ္တလက္ခဏာ ဆိုသည်ကား ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အနိစ္စ
လက္ခဏာသည်လည်း အနတ္တလက္ခဏာပင်တည်း။ ပြဆိုခဲ့ပြီး
သော ဒုက္ခလက္ခဏာသည်လည်း အနတ္တလက္ခဏာပင်တည်း။

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အနိစ္စလက္ခဏာသည် အဘယ်သို့လျှင်
အနတ္တလက္ခဏာ ဖြစ်နိုင်သနည်းဟူမူကား ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည်
ပညတ်မျိုးဖြစ်၍ တစ်ဘဝလုံး မြဲ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘဝ
အဆက်ဆက် မြဲ၏ဟူ၍လည်းကောင်း ဟူကြရင်းဖြစ်၏။

ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့၌မူကား ခဏိကဇရာ၊ ခဏိက-
မရဏဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာသည်ရှိ၏။ ထိုဇရာမရဏနှင့်
တကွ တစ်နေ့ တစ်ရက်အတွင်းမှာပင် အကြိမ်ရာထောင်မက
ရုပ်ဟောင်း၊ နာမ်ဟောင်း အမျိုးမျိုး ကွယ်ပျောက်ခြင်း
အသစ်အသစ် အမျိုးမျိုးဖြစ်ပေါ်ခြင်း ပွားများခြင်းဟူသော
အညဿတာဘဝ အနိစ္စလက္ခဏာသည်ရှိ၏။ တစ်ဘဝလုံးမှာမူ
တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းဟူ၍ ဟူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမှာ
ထိုကဲ့သို့သော ဝိပရိကာမမူ အညဿတာဘဝမူ မရှိသင့်၊ ရှိခဲ့
လျှင် တစ်ဘဝလုံးမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း မဟုတ်၊
ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည်လည်း တစ်နေ့ တစ်ရက်အတွင်းမှာပင်
အကြိမ်ပေါင်း ရာထောင်မက အိုရ၏၊ သေရ၏၊ အကြိမ်ပေါင်း
ရာထောင်မက အသစ်အသစ်ဖြစ်ရ၏။ ဘဝပြောင်းလဲရ၏ဟု
ရှိနေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ကားမရှိ။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တရားတို့၌
ထိုအနိစ္စလက္ခဏာများကို ထင်မြင်ကြရသဖြင့် ရုပ်၊ နာမ်တရား
တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အတ္တမဟုတ်ဟု သိနိုင်မြင်နိုင်လေ
သတည်း။ ဤကား အသာရကဋ္ဌေန အနတ္တာဟူသော ပါဌ်နှင့်

အညီ အနိစ္စလက္ခဏာသည်ပင်လျှင် အနတ္တလက္ခဏာ ဖြစ်ပုံ
တည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာစုသည် အဘယ်သို့လျှင် အနတ္တလက္ခဏာ
ဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟူမူကား ဒုက္ခလက္ခဏာစုမည်သည် မကောင်း
လှသော အကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့များ ဖြစ်ကြ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်
သတ္တဝါတို့မည်သည် မိမိတို့၏ ကောင်းခြင်း မြတ်ခြင်းတို့ကို
သာ အလိုရှိကြ၏။ ရုပ်,နာမ်တရားစုသည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏
အတ္တမှန်ခဲ့သော် ရုပ်,နာမ်တရားနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် တစ်ခု
တည်းပင် ဖြစ်ရာ၏။ တစ်ခုတည်းပင်ဖြစ်ခဲ့သော် အလိုသည်
လည်း တစ်ခုတည်းပင် ဖြစ်ရာ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုသည်ပင်လျှင်
ရုပ်,နာမ်၏ အလိုဖြစ်ရာ၏။ ရုပ်နာမ်၏ အလိုသည်ပင်လျှင်
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဖြစ်ရာ၏။ ထိုသို့လားမဖြစ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏
အလိုကား တစ်ခြား၊ ရုပ်,နာမ်တရားတို့၏အလိုကား တစ်ခြား။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အလိုတို့သည်ကား လောဘတရား
ဆန္ဒတရားများပေတည်း။

ရုပ်,နာမ်တို့၏ အလိုဆိုသည်ကား အကြောင်းအား
လျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အလိုမူကား အခါပေါ်သိမ်း ခိုမိ
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်းကိုသာ အမြဲ လိုလား၏။

ရုပ်,နာမ်တို့သည်မူကား ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်း
တရားအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြ၏။

ရုပ်,နာမ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းတို့သည် အကြောင်း
တရားနှင့်သာ စပ်ဆိုင်ကုန်၏။ အကြောင်းတရားကို လွှတ်၍
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုသက်သက်နှင့် စပ်ဆိုင်သည် ဟုတ်ကုန်၊
အပူကို အလိုရှိလျှင် ပူစေတတ်သော အကြောင်းကို ရှာကြံ
အားထုတ်ကြရကုန်၏။ အအေးကို အလိုရှိလျှင် အေးစေ
တတ်သော အကြောင်းကို ရှာကြံအားထုတ်ကြရကုန်၏။
အသက်ရှည်ခြင်းကို အလိုရှိကြသည့်အတွက် အသက်မွေးမှု
အစာအာဟာရ မှီဝဲမှုကြီးကို အမြဲအားထုတ်ကြရကုန်၏။
အလိုဆန္ဒ သက်သက်နှင့် အသက်ရှည်အောင် မတတ်နိုင်ကြ၊
သုဂတိဘဝကို အလိုရှိကြသည့်အတွက် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို
အားထုတ်ကြရကုန်၏။ အလိုဆန္ဒသက်သက်နှင့် သုဂတိဘဝကို
ရအောင် မတတ်နိုင်ကြ၊ သတ္တဝါတို့သည်မူကား ရှေ့အဖို့၌
အကြောင်းကို ရှာကြံအားထုတ်သည့်အတွက် နောက်အဖို့၌
ထိုအကြောင်းအားလျော်စွာ အလိုရှိရာ ပေါက်ရောက်ကြရ
သည်ကိုပင် မိမိကိုယ်ကို မိမိအလိုရှိတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု
အထင်အယူမှားကြကုန်၏။ ရှေ့ရှေ့သောနေ့၌ အစာအာဟာရ
မှီဝဲခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားကို ရှာကြံအားထုတ်သည့်
အတွက် နောက်နောက်သောနေ့မှာ ဣရိယာပုထ်လေးပါး
တို့၌ မတ်မတ်မားမား လိုက်စားကျင်လည်၍ တည်စေနိုင်
သည်ကိုပင် မိမိကိုယ်ကို မိမိအလိုရှိတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု
အထင်အယူ မှားကြကုန်၏။ ရှေ့အဖို့၌ ပြုလုပ်၍ထားကြ
ကုန်သော အိမ်ယာတိုက်တာ အရိပ်အာဝါသ ရှိနေသည့်
အတွက် နောက်အဖို့၌ အလိုရှိတိုင်း ကြည်လင်ချမ်းမြေ့ နေနိုင်
ကြသည်ကိုပင် မိမိကိုယ်ကို မိမိအလိုရှိတိုင်း ပြည့်စုံ၍ နေကြရ
သကဲ့သို့ အထင်အယူမှားကြကုန်၏။

အကျဉ်းအားဖြင့် လောက၌ သတ္တဝါတို့၏ အရေးကိစ္စ အမှုကြီးငယ်တို့သည် အဘယ်မျှလောက် ကြီးကျယ်ကြကုန် သနည်းဟု စေ့စုံစွာ မျှော်ရှုကြသည်ရှိသော် သင်္ခါရဒုက္ခမူ တို့၏ အနန္တကြီးကျယ်များပြားပုံကို ဉာဏ်မျက်စိတွင် တွေ့ မြင်နိုင်ကြကုန်ရာ၏။ ထိုသင်္ခါရဒုက္ခ အနန္တကြီးကျယ်များပြား ရသည်မှာလည်း ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်,နာမ်တရားတို့သည် သတ္တ ဝါတို့၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်း အာဏာပေးခြင်းနှင့် ပြီးစီးခြင်း မရှိကြကုန်သည့်အတွက်ကြောင့် မိမိ မိမိတို့၏ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်,နာမ်တရားတို့ကို အထိုက်အလျောက် မိမိ မိမိတို့ အလို ရှိရာသို့ ပါရာ ပေါက်ရောက် ပြီးမြောက် နိုင်ကြစေရန် အကြောင်းတရားတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်မှုတို့ချည်း ပေတည်း။ ဤကား အလတ်ဖြစ်သောဒုက္ခလက္ခဏာသုံးပါးတို့တွင်သင်္ခါရ ဒုက္ခတာဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာကို တွေ့မြင်ကြကုန်သဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်,နာမ်တရားတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ အလိုသို့ လိုက်ခြင်းမရှိမှု အလွန်ထင်ရှားလေကော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အတ္တမဟုတ်ပုံကို ပြဆိုချက်တည်း။

ထိုမှတစ်ပါးလည်း ဒုက္ခဒုက္ခတာ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာတို့၏ အတွက်နှင့် အတ္တမဟုတ်ချက်များ ထင်ရှားပုံ၊ ဇာတိဒုက္ခ၊ ဇရာဒုက္ခ၊ မရဏဒုက္ခ စသည်တို့၏ အတွက်နှင့် အတ္တမဟုတ် ချက်များ ထင်ရှားပုံတို့ကိုလည်း အကုန် သိမြင်ကြကုန်ရာ၏။ ဤကား ဒုက္ခလက္ခဏာသည်ပင်လျှင် အနတ္တလက္ခဏာဖြစ်ပုံကို ပြဆိုချက်တည်း။

ထိုလက္ခဏာသုံးပါးတို့ကို ပိုင်နိုင်စွာထင်မြင်သော ဝိပဿ- နာဉာဏ်သုံးပါးသည် တိရဏ ပရိညာမည်၏။

ဝိပဿနာဉာဏ်သုံးပါးဆိုသည်ကား— (၁) အနိစ္စဝိပဿနာ ဉာဏ်တစ်ပါး (၂) ဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ်တစ်ပါး (၃) အနတ္တ ဝိပဿနာဉာဏ်တစ်ပါး။ ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

ရှေးဦးစွာ အတ္တဒိဋ္ဌိကိုပယ်သတ်ခြင်းငှာ အနတ္တဝိပဿနာ ဉာဏ်သည်သာလျှင် ပိုင်နိုင်ရန် အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်၏။ အနတ္တဝိပဿနာဉာဏ် ပိုင်နိုင်ရန်မှလည်း အနိစ္စဝိပဿနာ ဉာဏ်သည် လိုရင်းဖြစ်၏။ အနိစ္စဝိပဿနာဉာဏ် ပိုင်နိုင်ပါလျှင် အနတ္တဝိပဿနာဉာဏ် ပိုင်နိုင်လွယ်တော့သည်သာတည်း။

ဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ်မှာမူကား ဤအနိစ္စဝိပဿနာ ပိုင်နိုင်ရုံ မျှနှင့် မပြီးနိုင်သေး။ လောကုတ္တရာမဂ်သည် လေးဆင့်တိုင် တိုင် ရှိနေရသည်မှာ ဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ် အပြီးတိုင် မပိုင်နိုင် သေးသဖြင့် တဏှာ၊ မာန မကုန်ဆုံးနိုင် ရှိနေသည့်အတွက် ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါကာလ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သူ တို့မှာ အပါယဒုက္ခမှ အပြီးတိုင်ကျွတ်လွတ်ကြရန် အရေး သည် အကြီးဆုံးဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာအပည့် ရောက်၍ သွားကြလျှင် အပါယဒုက္ခမှ ကျွတ်လွတ်ကြရန် နည်းလမ်းပင်မရှိလေပြီ။ အပါယဒုက္ခမှ ကျွတ်လွတ်ရန်ကိစ္စ မှလည်း ဒုစရိုက်တရား၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားတို့ကို အကုန်အစင် ပယ်သတ်ခြင်းပေတည်း။ ဒုစရိုက်တရား၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားတို့ကို အကုန်အစင်ပယ်သတ်ရန် ကိစ္စမှလည်း အတ္တဒိဋ္ဌိကို အကုန် အစင်ပယ်သတ်ခြင်း ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်နှင့် တွေ့ကြုံကြသည့် ဘဝတွင် အနတ္တဝိပဿ-

နာဉာဏ်ကို ပိုင်နိုင်တဲ့ခြင်းငှာ အနိစ္စဝိပဿနာတရားကိုသာ
အရေးကြီးစွာ အားထုတ်ကြကုန်ရာသတည်း။

“အနိစ္စဝိပဿနာဉာဏ် ပိုင်နိုင်လျှင် အနတ္တဝိပဿနာဉာဏ်
ပိုင်နိုင်ခြင်း ကိစ္စပြီးစီးသည်” ဟူရာ၌သာဓကပါဠိတော်ကား-

အနိစ္စသညိဇနာ မေဃိယ အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိ
အနတ္တသညိဇနာ အသ္မိမာနော သမုတ္တိတံ ပါပုဏာတိ
ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာနံ။

အနက်ကား။ ။မေဃိယ၊ မေဃိယရဟန်း။ အနိစ္စ-
သညိဇနာ၊ အနိစ္စသညာပိုင်နိုင်သောသူအား။ အနတ္တသညာ။
အနတ္တသညာသည်။ သဏ္ဌာတိ၊ အလိုလိုတည်လာ၏။ အနတ္တ-
သညိဇနာ၊ အနတ္တသညာပိုင်နိုင်သောသူအား။ အသ္မိမာနော၊
နွှောငါ့ပါး ရှပ်၊ နာမ်တရားတို့ကို ငါ့ငါ့ဟူ၍ အထင်ကြီး
ခြင်းသည်။ သမုတ္တိတံ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့။ ပါပုဏာတိ၊ ရောက်၏။
ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ၊ ပု ခု မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင်။ နိဗ္ဗာနံ၊
စိတ်ဒုက္ခခပ်သိမ်း အကုန်ငြိမ်းခြင်းသို့။ ပါပုဏာတိ၊ ရောက်၏။

ယုတ္တိမှာမူကား အနိစ္စလက္ခဏာသည်ပင်လျှင် အနတ္တ-
လက္ခဏာ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို အကျယ်ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ဤဝိပဿနာအလုပ်သည် သမထအလုပ်ကဲ့သို့ ပလိဗောဓ
ဆိတ်ငြိမ်ရာကြီးကိုရမှသာ ပြီးစီးနိုင်သည်မဟုတ်၊ ပါရမီဉာဏ်
သည်သာ ပဓာနတည်း။ ပါရမီဉာဏ်ရှိခဲ့ပါမူ တရားနာရင်း
နှင့်ပင် ပေါက်ရောက်၍ သွားတတ်၏။ ဃရာဝါသကိစ္စ
အတွင်းမှာပင် ပေါက်ရောက်နိုင်၏။ အကြောင်းမူကား
ဉာဏ်ရှိသူတို့မှာ ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပြင်၊ အိမ်တွင်းအိမ်ပြင်၊

ရွာထွင်းရွာပြင် တွေ့မြင်သမျှသည် အနိစ္စဉာဏ်ပွားစီးပို့
ချည်းသာတည်း။

ပါရမီဉာဏ် နှုသမျှများမှာမူကား သမထအလုပ်ကဲ့သို့ပင်
အထူး အားထုတ်မှ ပေါက်ရောက် နိုင်ကြ၏။ အား
ထုတ်ကြရာမှာလည်း ဝိပရိဏာမ၊ အညထာဘာဝ
ဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာတွင် မျက်တောင်တစ်ဖော် လျှပ်
တစ်ပြက် အတွင်းမှာပင် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်သောခဏိက-
အနိစ္စ အချက်များသည် အဘိဓမ္မာစကား ပြောကြရာ၌သာ
လို၏။ ဝိပဿနာအရာ၌မူကား ကိုယ်တွေ့ မျက်မြင်မျိုးတွင်
ထင်ရှားလျက်ရှိကြသော သန္တတိ ဝိပရိဏာမ၊ သန္တတိ အည-
ထာဘာဝသည်သာ လိုရင်းဖြစ်၏။

သန္တတိ ဝိပရိဏာမ ဆိုသည်ကား လောက၌ ကိုယ်တွေ့
မျက်မြင်တွင် အသီးအသီး စကားဝေါဟာရနှင့် တကွ ထင်
ရှားလျက် ရှိကြသော ပဓမ္မတ္ထဇရာအချက်၊ ပရမတ္ထ မရဏ
အချက်များပေတည်း။ အညထာဘာဝမှာလည်း ထို့အတူ
တည်း။ ဝိပဿနာတင်ရှုရန် တရားမှာလည်း ရုပ်တရားစုတွင်
ဓာတ်ကြီးလေးပါးသည်သာ လိုရင်းဖြစ်၏။ ဓာတ်ကြီးလေး
ပါး၏ တစ်နေ့တစ်ရက်အတွင်းမှာပင် အခါတစ်ရာမက ဖြစ်ပျက်
ပြောင်းလဲမှုကို ထင်မြင်နိုင်ပါလျှင် ထို၌မီကြသော ဥပါဒါရုပ်
တို့၏ ဖြစ်ပျက် ပြောင်းလဲမှုသည် ပါဝင်လေတော့သည်။ နာမ်
တရားစုမှာလည်း ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးဟူသော စိတ်သည်သာ
လိုရင်းဖြစ်၏။ စိတ်၏ ဖြစ်ပျက် ပြောင်းလဲမှုကို ထင်မြင်နိုင်
ပါလျှင် ထိုစိတ်၌ မီကြရသော ဖေတသိုက်တို့၏ ဖြစ်ပျက်

ပြောင်းလဲမှုသည် ပါဝင်လေတော့သည်။ ဝေဒနာ အထူး
 အပြား၊ သညာ အထူးအပြား၊ စေတနာ အထူးအပြား
 စသည်များသည်လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ ထင်လွယ်တဲ့ရန် ဖြစ်
 ပေ၏။ ရုပ်တရားစုမှာလည်း ငဏ္ဍ အထူးအပြား ဂန္ဓအထူး
 အပြား စသည်များသည် ထို့အတူတည်း။ လိုရင်းမှာမူကား
 သတ္တ၊ ပုဂ္ဂလ၊ အတ္တ၊ ဇီဝ၊ နိစ္စ၊ သုခ ဝိပလ္လာသ ဓမ္မတို့၏
 ပျောက်ကင်းခြင်းသည်သာလျှင် လိုရင်းတည်း။ ဤဝိပဿနာ
 ဉာဏ်တို့၏ ရှုမြင်ပွင့်လင်းရန် အချက်မှာမူကား လက္ခဏာသုံး
 ပါးပေတည်း။

ထိုလက္ခဏာ သုံးပါးကိုလည်း လက္ခဏာခန်းမှာ သိသာ
 ထင်ရှား ရှိရုံမျှ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

တိရဏပရိညာအကျယ် ပြီး၏။

ပဟာနပရိညာအကျယ်ကား

ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာ၌ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်သော ပဟာန
 တရားသည် ငါးပါးရှိ၏။

- (၁) တဒင်္ဂပဟာနတစ်ပါး၊
- (၂) ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနတစ်ပါး၊
- (၃) သမုစ္ဆေဒပဟာနတစ်ပါး၊
- (၄) ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာနတစ်ပါး၊
- (၅) နိသာရဏပဟာနတစ်ပါး ဟူသော ဤငါးပါးတည်း။

ထိုငါးပါးတို့ကို ထင်ရှားစေခြင်းငှါ ကိလေသာတို့၏ အခိုက် အတန့် ဟူသော ဘူမိအပြားသုံးပါးတို့ကို ပြဆိုရာ၏။

ဘူမိအပြားသုံးပါး ဆိုသည်ကား (၁) အနုသယဘူမိတစ် ပါး (၂) ပရိယုဋ္ဌာန ဘူမိတစ်ပါး (၃) ဝီတိက္ကမ ဘူမိတစ်ပါး ဟူသော ဤသုံးပါးတည်း။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် -

အနုသယဘူမိ ဆိုသည်ကား ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် အားဖြင့် အသီးအခြား စေတသိက်တစ်ပါးအနေနှင့်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိကြ ကုန်မူ၍ စိတ်သန္တာန်၌သာ အစဉ်စွဲကပ် ဝပ်ဓာတ်၊ ဝပ်ဓာတ်၊ အိပ်ဓာတ်၊ ကိန်းဓာတ်ဖြစ်၍ နေကြကုန်သော ကိလေသာတို့၏ ကိန်းဝပ်မှု အခိုက်အခွင့်ကြီးသည် အနုသယဘူမိ မည်၏။

ခြောက်ဒွါရတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ဒွါရ၌ ကိလေသာဓမ္မ ထကြွဖြစ်ပေါ်ရန် အာရုံတိုက်ဆိုင်လာသဖြင့် မနောဒွါရတွင်မျှ ထကြွ၍လာကြသော ကိလေသာတို့၏ ကိန်းဝပ်ရာမှ ထကြွ ဖြစ်ပေါ်၍လာခြင်း အခိုက်အခွင့်ကြီးသည် ပရိယုဋ္ဌာနဘူမိ မည်၏။

မနောဒွါရတွင်မျှ မတန့်မရပ်ကြကုန်မူ၍ ကိုယ်အင်္ဂါ၊ နှုတ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားမှု တိုင်ရောက်အောင် ကျူးလွန်၍ လာကြ ကုန်သော ကိလေသာတို့၏ ကျူးလွန်ခြင်း အခိုက်အခွင့်ကြီး သည် ဝီတိက္ကမဘူမိ မည်၏။

လောဘကိလေသာသည် အနုမတဂ္ဂ သံသရာတွင် သတ္တဝါ တစ်ယောက်၏ စိတ်သန္တာန်၌လောဘကိလေသာတစ်ခုမှာပင် ဆုံးသုံးဆင့် ရှိ၏။ ထို့အတူ ဒေါသ ကိလေသာမှာလည်း

ဘုံသုံးဆင့်၊ မောဟကိလေသာ၊ ဒိဋ္ဌိကိလေသာ၊ မာနကိလေသာ စသည်တို့မှာ အသီးသီး ဘုံသုံးဆင့်စီ ရှိကြ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟူသော သိက္ခာသုံးပါးတို့တွင် သီလ ဟူသော ပထမသိက္ခာသည် ကိလေသာတို့၏ ဝီတိက္ကမဘူမိဟူသော တတိယဘုံမျှသာ ပယ်နိုင်၏။ တတိယဘုံမျှသာ ပယ်နိုင်သည့်အတွက် ဒုတိယဘုံ၊ ပထမဘုံရှိနေကြသေးသောကြောင့် သီလဖြင့် ပယ်အပ်သော ကိလေသာတို့ မည်သည် မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်၍ ထကြွသဖြင့် ဝီတိက္ကမဘုံတိုင်အောင် ပြည့်မြဲပြည့်နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် သီလဖြင့် ပယ်ခြင်းကို တဒင်္ဂပဟာန် ခေါ်သတည်း။ ထိုထိုသီလ အင်္ဂါဖြင့် ထိုထိုကိလေသာအစိတ်မျှကိုပယ်ခြင်း ဆိုလိုသည်။

ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသောဈာန်သမာဓိဟူသော သမာဓိသိက္ခာသည် သီလပယ်ချက်မှ ကျန်ရှိသောဘူမိနှစ်ပါးတို့တွင် ပရိယုဋ္ဌာနဘူမိဟူသော ဒုတိယဘုံမျှကို ပယ်နိုင်၏။ အနုသယဘူမိ ကျန်ရှိသည့်အတွက် ဈာန်သမာပတ်တို့ဖြင့် ဝယ်အပ်သော ကိလေသာများသည်လည်းဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားနှင့် တွေ့ကြုံလာခဲ့လျှင် ဈာန်ကိုပင် ဖျက်ဆီး၍ ဝီတိက္ကမဘုံတိုင်အောင် ပြည့်မြဲပြည့်နိုင်ပြန်၏။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန် ခေါ်၏။ ဈာန်သမာဓိမည်သည် အပ္ပနာ ဘာဝနာကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်ပေ၍ သီလကုသိုလ်ထက် အာနုဘော် ကြီးမားလျက်ရှိသောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ရုတ်တရက် ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းငှါ မတတ်သာအောင် ဝေးစွာခွာပစ်ခြင်း ဆိုလိုသည်။

ဝိပဿနာပညာ၊ လောကုတ္တရာမဂ်ပညာဟူသော တတိယ သိက္ခာသည်မူကား သီလ၊ သမာဓိတို့မပယ်နိုင်ကြသော အနုသယဘူမိဟူသော ပထမဘုံကို ပယ်နိုင်၏။ ဤပထမဘုံကို ပယ်ခြင်းသည်ကား အကြွင်းအကျန်မရှိသောပယ်ခြင်းမည်၏။ ထိုပညာဖြင့် ပထမဘုံပါ ကျွတ်လွတ်အောင် ပယ်အပ်သော ကိလေသာတို့သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ ဘယ်အခါမှတစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မရှိလေပြီ။ ဤပယ်ခြင်းကို သမုစ္ဆေဒပဟာန် ခေါ်၏။ အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ပယ်ဖြတ်ခြင်းဆိုလိုသည်။ လောကုတ္တရာ မဂ်ပညာတို့၏ ပယ်ခြင်းကိုပင်လျှင် လောကုတ္တရာဖိုလ်ပညာတို့က အရှိန်အငွေ့မျှ ကျေန်ရအောင် ထပ်မံ၍ တစ်ဖန်ငြိမ်းစေခြင်းသည်ပဋိပဿဒွိပဟာန် မည်၏။ နိဗ္ဗာန်ဖြင့်ပယ်ခြင်းသည် နိဿရဏပဟာန် မည်၏။ ထိုသန္တာန်နှင့်မျှ မစပ်မနီးရအောင် အပြီးကျွတ်လွတ်၍ သွားစေခြင်းဆိုလိုသည်။ ထိုပညာသည် ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်ပညာဟူ၍ သုံးပါးရှိသည်တွင် ပြုဆုံးပြီးသော တိရဏပရိညာပညာသည် အနုသယဘူမိကို ပယ်ငြားသော်လည်း အကုန်အစင် မပယ်နိုင်သေး။ မဂ်ပညာ တို့သည်သာလျှင် မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမရှိ အကုန်အစင် ပယ်နိုင်ကြ၏။

သောတာပတ္တိမဂ်ပညာသည် ဒိဋ္ဌိဟူသမျှ ဝိစိကိစ္ဆာ ဟူသမျှတို့ကို အမြစ်အရင်း အကြွင်းအကျန်မရှိ ပယ်ပေ၏။ အပါယဂါမိ ဒုစရိုက်တရားတို့နှင့် အပါယ်ဘဝတို့ကိုလည်း ထိုသန္တာန်မှာ နောက်တစ်ဖန်ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြွင်းအကျန်မရှိ ပယ်ပေ၏။

သကဒါဂါမိမဂ်ပညာသည် ရုန့်ရင်းသော ကာမရာဂ၊ ဗျာပါဒတို့ကို အကြွင်းမရှိ ပယ်ပေ၏။

အနာဂါမိမဂ်ပညာသည် ထိုသန္တာန်တွင်ကျန်ရှိသေးသော သိမ်မွေ့သေးဖွဲ့သော ကာမရာဂ၊ ဗျာပါဒတို့ကို အကြွင်းမရှိ ပယ်ပေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကာမနွယ်ပြတ်လေ၏။ ဗြဟ္မဒုတိယလျှင် လာဓရာဂတိရှိလေ၏။

အရဟတ္တမဂ်ပညာသည် ထိုသန္တာန်တွင် ကျန်ရှိသမျှသော ကိလေသာတို့ကို အကုန်အစင် ပယ်ပေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ကိလေသာကုန်ငြိမ်းသော ရဟန္တာဖြစ်လေ၏။ ဘုံသုံးပါးမှ ကျွတ်လွတ်လေ၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာမှာ သမုစ္ဆေဒပဟာန် သည်သာ လိုရင်းပဓာနဖြစ်၏။

ပဟာနပရိညာအကျယ် ပြီး၏။

ပရိညာကထာ ပြီး၏။

ဝိပဿနာလုပ်ငန်း

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို အားထုတ်ကြသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လိုရင်းအချက်ကိုပြပေအံ့။ ။ဝိပဿနာဉာဏ် သုံးပါးတွင် ရွေးဦးစွာ အနိစ္စထင်မြင်မှုသည် အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်၏။ အဘယ်သို့ ထင်မြင်နိုင်ရမည်နည်းဟူမူ အရိပ်ပွဲပြရာ၌ တစ်ခုသော အရိပ်မှာ တစ်ခဏအတွင်း၌ပင်လျှင် လှုပ်ရှားမှုတွေ၊ အဆက်ဆက် အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲမှုတွေ အဘယ်မျှ လျင်မြန်လေသနည်း၊ အဘယ်မျှ အထွေထွေ အပြားပြား များလေသနည်းဟု ဓာတ်ရိပ်ကြီးငယ်တစ်ခုကို စေ့စုံစွာ စဉ်းစား၍

ကြည့်ရှုကြပါလျှင် ဓာတ်ရိပ်၌ ဝိပရိကာမ၊ အညာထာဘာဝ
အချက်တို့သည် တစ်မိနစ် တစ်စက္ကန့်အတွင်းမှပင် ရာထောင်
မကရှိနေကြသည်ကို တွေ့မြင်ကြကုန်ရာ၏။ တွေ့မြင်သမျှသော
ထိုဝိပရိကာမ၊ အညာထာဘာဝတို့သည် ထိုဓာတ်ပိုင်မှု အနိစ္စ
ချည်းပေတည်း။ မရုဏ်တို့ချည်းပေတည်း။ ဓာတ်၏ သေဆုံး
မှုချည်းပေတည်း။

ထိုဓာတ်ရိပ်ကို သွားခြင်းအခိုက်အတန့်၊ ရပ်ခြင်းအခိုက်
အတန့်၊ ထိုင်ခြင်းအခိုက်အတန့်၊ အိပ်ခြင်း အခိုက်အတန့်၊
ကွေးခြင်းအခိုက်အတန့်၊ ဆန့်ခြင်းအခိုက်အတန့်၊ ထိုထိုကိုယ်
အင်္ဂါအစိတ်တို့၏ အထွေထွေပြောင်းလဲခြင်း အခိုက်အတန့်
တို့ကို လုပ်ကြံ၍ စေ့စုံစွာ ကြည့်ရှုကြပါလျှင် ထိုအရိပ်မှာ
ထိုထိုအခိုက်အတန့်အတွင်း၌ ဓာတ်တို့၏ အနိစ္စမှုတွေ၊ မရုဏ်မှု
တွေ ပြည့်လျက်နေသည်ကို သိမြင်ကြကုန်လတ္တံ့ ၊ သွားခြင်း
အခိုက်အတန့်တွင် တစ်ခုတစ်ခုသော ခြေလှမ်း အတွင်း၌
ဓာတ်တို့၏ အနိစ္စတွေ၊ မရုဏ်တွေ ပြည့်လျက်နေသည်ကို သိ
မြင်ကြကုန်လတ္တံ့ ၊ ကြွင်းကျန်သော အခိုက်အတန့်တို့၌လည်း
တိုနည်းတူ အသီးအသီး အနိစ္စမှုတွေ၊ မရုဏ်မှုတွေပြည့်လျက်
နေကြကုန်သည်သာတည်း။

ဤဓာတ်ရိပ် ဥပမာအတိုင်း မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ
လည်း ဘယ်အခါမှာမဆို ရုပ်ဓာတ် နာမ်ဓာတ်တို့၏ အနိစ္စမှု
တွေ၊ မရုဏ်မှုတွေ ကိုယ်နှင့်အပြည့် ခေါင်းနှင့်အပြည့် လိုထို
အင်္ဂါကြီးငယ်တို့နှင့် အပြည့်ရှိလျက်နေကြကုန်၏။

ထိုကဲ့သို့ ဘယ်အခါမဆို တစ်ကိုယ်လုံး တစ်ကောင်လုံးပြည့်
လျက်ရှိနေကြကုန်သော အနိစ္စအချက်၊ မရဏအချက်တို့ကို
ဉာဏ်ဖြင့် ပေါင်းရုံး၍ ကြည့်ရှုတတ်ကြပါကုန်မူကား မိမိ မိမိ
တို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာ ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည် တစ်စက္ကန့်တစ်မိနစ်အတွင်း
မှာပင်အခါများစွာ ပျက်ဆုံးပြိုကွဲ ပြောင်းလဲ၍ နေကြသည်ကို
လည်း သိမြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့ ။ တစ်စက္ကန့် တစ်မိနစ်အတွင်း
မှာပင် ကိုယ်ခန္ဓာကြီး အခါခါပြောင်းလဲမှု ဦးခေါင်းအင်္ဂါ
အခါခါပြောင်းလဲမှု ခြေအင်္ဂါ လက်အင်္ဂါ အခါခါပြောင်းလဲမှု
ကျောအင်္ဂါ ဝမ်းအင်္ဂါအခါခါပြောင်းလဲမှု အသည်းအင်္ဂါ
အဆုတ်အင်္ဂါ အခါခါပြောင်းလဲမှုတို့ကိုလည်း သိမြင်ကြကုန်
လတ္တံ့ ။

ဤသို့ သိကြ မြင်ကြ ထင်ကြကုန်သည်ရှိသော် အနိစ္စာနု-
ပဿနာအလုပ်တွေ နေရာကျပြီဟုမှတ်၊ အနိစ္စာနုပဿနာ
အလုပ် နေရာကျလျှင်လည်း အနတ္တာနုပဿနာ အလုပ်လည်း
နေရာကျလေတော့သည်။

နေရာကျသည်ဆိုသည်ကား တစ်သက်လုံး စွဲမြဲကျရန်
အချက်ကျသည်ကိုဆိုသည်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ပေါက်
ရောက်သည်ကို ဆိုသည်မဟုတ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သို့
ပေါက်ရောက်မှုမှာမူကား ဣန္ဒြေပါရမီ အရင့်အနုသို့လိုက်၍
အမြန်အနှေးရှိပြန်၏၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ ပေါက်ရောက်မှု
မည်သည် အမှန်အားဖြင့် အလွန်သိနိုင်ခဲ၏။

သောတာပန်ဖြစ်၍နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်ကို
ငါသောတာပန် ဖြစ်ပြီဟု အမှန်အားဖြင့် သိနိုင်ခဲ၏၊ အဘယ်

ကြောင့်နည်းဟူမူ ကိလေသာတို့၏ အနုသယ အခိုက်အတန့်
 နက်နဲလှသောကြောင့်တည်း။ ကိလေသာတို့၏ အနုသယ
 အခိုက်အတန့် နက်နဲပုံကို မသိကြကုန်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနိစ္စနှင့် ကင်းကွာ၍
 နေရုံမျှကိုပင် ငါသောတာပန်ဖြစ်ပြီဟု ထင်တတ်ကြ၏။ ။
 ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့၏ သမုစ္ဆေဒနိစ္စနှင့် အနုသယဘုံကြီးပါ
 ကင်းပြတ်၍ သွားမှသာလျှင် သောတာပန် အစစ်အမှန်
 ဖြစ်ပေသည်။ ။ ဝိပဿနာယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာမူကား အထင်
 အမြင်နေရာကျသော အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကိုရ၍ နေရလျှင်
 ဖင် ကောင်းမြတ်လှပြီဟု ဝမ်းမြောက်၍သာ ထိုအလုပ်ကို
 တစ်သက်လုံး စွဲမြဲကြကုန်ရမည်။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့မှသော်လည်း စိတ္တသုခအကျိုးငှာ ထိုအလုပ်ကို မလွှတ်ကြ
 ပေကုန်။ ။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာလည်း ထိုအလုပ်ကို အသက်
 ထက်ဆုံး ဆွေးနွေးကြသည်ရှိသော် ဉာဏ်ပညာအဆင့်ဆင့်
 ရင့်သန်၍ သွားကြသဖြင့် ယခုဘဝတွင်ပင် မသေမီအကြား
 ဦးသော်လည်းကောင်း၊ သေခါနီးအခါ၌သော် လည်းကောင်း
 ပုထုဇ္ဇနဘူမိ၊ ပုထုဇ္ဇနဂတိတို့ကို လွန်မြောက်၍ အရိယဘူမိ၊
 အရိယဂတိသို့ ပေါက်ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့။ ယခုဘဝ၌ပင်
 မပေါက်ရောက်ရှိကြသော်လည်း နောက်ဘဝ၌ နတ်ပြည်သို့
 ရောက်ကြ၍ ပေါက်ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့။ ။

ဝိပဿနာဒီပနီ ပြီး၏။

နိဂုံး

ဤတွင်ရှေ့ကား ဥရောပတိုက်သား ဗုဒ္ဓဘာသာ လူ
အများတို့၏ အကျိုးငှာ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို အကျဉ်း
ချုပ်စီရင်ချက်ပြီး၏။ အကျယ်မူကား ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေး
သားပြီးရှိသော်လည်း အချောမတင်ရသေးသည့် အတွက်
နောက်မှ ပေးပို့ရန် ကြံရွယ်လျက်ရှိသတည်း။

မန္တလေးမြို့ အနောက်ပြင် စင်ရှင်လမ်း ကျုံးထိပ်တွင်
နိုင်ငံခြားဗုဒ္ဓဘာ သာသနာပြုအသင်းကြီး နှစ်စဉ်စည်းဝေးရာ
ဌာန ရတနာသိရီ ကျောင်းတိုက်ကြီး၌ ၎င်းအသင်းကြီး
အစည်းအဝေးကိစ္စနှင့် ကြုံရောက်နေထိုင်စဉ် စီရင်အပ်သော
“ဝိပဿနာဒီပနီကျမ်း” သည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၇၆-ခု
တပေါင်းလဆန်း ၁၄ ရက်နေ့တွင် ပြီးပေသတည်း။

နိဂုံးပြီး၏။

ကျေးဇူးရှင်
လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး
ပြုစုတော်မူသော
မဇ္ဈိကဒီပနီ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မဂ္ဂင် ၈-ပါး ပါဠိအနက်

သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊
သမ္မာအာဇီဝ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ။

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ်စင်ကြယ်
သော ဉာဏ်အမြင်။

၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ် စင်
ကြယ်သော အကြံအစည်။

၃။ သမ္မာဝါစာ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ်စင်ကြယ်
သော ဝစီကံမူ။

၄။ သမ္မာကမ္မန္တ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ် စင်
ကြယ်သော ကာယကံမူ။

၅။ သမ္မာအာဇီဝ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ် စင်
ကြယ်သော အသက်မွေးမှု။

၆။ သမ္မာဝါယာမ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ် စင်
ကြယ်သော လုံ့လ ဝီရိယမှု။

၇။ သမ္မာသတိ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ်စင်ကြယ်
သော မမေ့မလျော့မှု။

၈။ သမ္မာသမာဓိ၊ ဖြူစင်ဖြောင့်မတ် ကောင်းမြတ် စင်
ကြယ်သော စိတ်တည်ကြည်မှု။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး ပါဌ်အနက်

ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဒသဝတ္ထုကသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ စတုသစ္စ
သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

၁။ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သတ္တဝါတို့အား မိမိတို့ပြုကြ
သော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ၂-ပါးသည်သာလျှင် ဘဝများ
စွာ၊ ကမ္ဘာများစွာ သွားလေရာရာ မိမိတို့သန္တာန်မှာ အစဉ်
ပါသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြကုန်သည်ဟု သိမြင်သော သမ္မာ-
ဒိဋ္ဌိ။

၂။ ဒသဝတ္ထုကသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဉာဏ်၏ သက်ဝင်ရာ ဝတ္ထု၊
အပြားဆယ်ပါးရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

၃။ စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဉာဏ်၏သက်ဝင်ရာ အဟုတ်ကြီး
၄-ပါး အမှန်ကြီး ၄-ပါး ထင်ရှားရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပါဌ်အနက်

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ ကမ္မဒါယာဒါ ကမ္မယောနိ
ကမ္မဗန္ဓု ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာ ယံ ကမ္မံ ကရိဿန္တိ ကလျာဏံ-
ဝါ ပါပကံ ဝါ၊ တဿ ဒါယာဒါ ဘဝိဿန္တိ။

၁။ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ ကမ္မဿကာ၊ မိမိတို့ပြုကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ၂-ပါး သည်သာလျှင် ဘဝများစွာ၊ ကမ္ဘာများစွာ သွားလေရာရာ မိမိတို့သန္တာန်မှာ အစဉ်ပါသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြကုန်၏။

၂။ ကမ္မဒါယာဒါ၊ မိမိတို့ ပြုကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ၂-ပါးသည်သာလျှင် ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ သွားလေရာရာ မိမိတို့သန္တာန်မှာ အစဉ်ပါသော အမေ့ဥစ္စာ ရှိကြကုန်၏။

၃။ ကမ္မယောနိ၊ မိမိတို့ပြုကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ၂-ပါးသည်သာလျှင် ဘဝများစွာ၊ ကမ္ဘာများစွာ သွားလေရာရာ မိမိတို့သန္တာန်မှာ အစဉ်ပါသော ပဓာနအကြောင်းရင်း ရှိကြကုန်၏။

၄။ ကမ္မဗန္ဓု၊ မိမိတို့ပြုကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ၂-ပါးသည်သာလျှင် ဘဝများစွာ၊ ကမ္ဘာများစွာ သွားလေရာရာ အစဉ်ပါသော ဆွေမျိုးမိတ်စစ် ရှိကြကုန်၏။

၅။ ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာ၊ မိမိတို့ ပြုကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ၂-ပါးသည် သာလျှင် ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ သွားလေရာရာ အစဉ်ပါသော ကိုးကွယ်ရာ လည်းလျောင်းရာ ရှိကြကုန်၏။

၆။ ကလျာဏံ ဝါ၊ ကောင်းသည်လည်း ဖြစ်ထသော။ ပါပကံဝါ၊ မကောင်းသည်လည်းဖြစ်ထသော။ ယံ ကမ္မံ၊ အကြင် ကိုယ်အမှု၊ နှုတ်အမှု၊ စိတ်အမှုကို၊ ကရိယန္တိ၊ ပြုကြကုန်သည် ဖြစ်အံ့။ တဿ၊ ထိုမိမိတို့ပြုကြသော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု

၂-ပါး၏။ ဒါယာဒါ၊ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးဟု ဆိုအပ်သော ကောင်းမှုမျိုး၊ ဆိုးမွေးမျိုးကို ဘဝအဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက် ခံစံကြရကုန်သည်။ ဘဝိယန္တိ၊ ဖြစ်ကြကုန်လတ္တံ့။

ဒသဝတ္ထုက သမာဒိဋ္ဌိ ဝါဒ်အနက်

အတ္တိဒိန္နံ၊ အတ္တိယိဋ္ဌံ၊ အတ္တိဟုတံ၊ အတ္တိသုကတဒုက္ကဋ္ဌာနံ၊ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော၊ အတ္တိမာတာ၊ အတ္တိပိတာ၊ အတ္တိသတ္တာ၊ ဩပပါတိကာ၊ အတ္တိ အယံ လောကော၊ အတ္တိ ပရောလောကော၊ အတ္တိ လောကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ၊ ယေ ဣမဉ္ဇ လောကံ ပရဉ္ဇ လောကံ သယံ အဘိညာ သစ္စိကတော ပဝေဒေန္တိ။

၁။ ဒိန္နံ၊ ပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုဟူသော ဒါနကုသိုလ်မျိုး၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်သည်။ အတ္တိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၂။ ယိဋ္ဌံ၊ ယဇ်ခေါ်သော ပူဇော်မှုကြီးမျိုး၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်သည်။ အတ္တိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၃။ ဟုတံ၊ ဟုန်းခေါ်သော ပူဇော်မှုငယ်မျိုး၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်သည်။ အတ္တိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၄။ သုကတဒုက္ကဋ္ဌာနံ၊ ကောင်းစွာပြုအပ်၊ မကောင်းစွာ ပြုအပ်ကုန်သော။ ကမ္မာနံ၊ သုစရိုက်ကံ၊ ဒုစရိုက်ကံတို့၏။ ဖလံ၊ အကျိုးဆက်သည်လည်းကောင်း။ ဝိပါကော၊ အကျိုးရင်းသည်လည်းကောင်း။ အတ္တိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၅။ မာတာ၊ အမိ၌ ကောင်းစွာပြုမှု၊ မကောင်းစွာ ပြုမှု၏ အကျိုးရင်း၊ အကျိုးဆက်သည်။ အတ္တိ၊ အမှန်ရှိ၏။

ပိတာ၊ အဘ၌ ကောင်းစွာပြုမှု၊ မကောင်းစွာ ပြုမှု၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်သည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၇။ ဩပပါတိကာ သတ္တာ၊ လူတို့သည် မမြင်အပ်ကုန်သော ငရဲ ပြိတ္တာ နတ် သင်္ကြား ပြဟွာ ဟူကုန်သော ဥပပါတိ သတ္တဝါမျိုးတို့သည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိကုန်၏။

၈။ အယံ လောကော၊ မျက်မြင်ဒိဋ္ဌ ဤလောကသည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၉။ ပရောလောကော၊ သေသည့်နောက်မှာ ရောက်ကြရာသော လောကတစ်ပါး ဘုံတစ်ပါးသည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။

တစ်နည်းကား။ ။အယံ လောကော၊ ဤလူ့လောကသည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။ ပရောလောကော၊ အပါယ်လေးရပ် ခြောက်ထပ်နတ်ရွာ ပြဟွာနှစ်ဆယ်ဟူသော တစ်ပါးသော လောကသည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။

တစ်နည်းကား။ ။အယံ လောကော၊ ဤလူ့ဘုံနှင့်တကွ အပါယ်လေးရပ် ခြောက်ထပ်နတ်ရွာ ပြဟွာနှစ်ဆယ်ဟူသော ဤစကြဝဠာလောကဓာတ်သည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။ ပရောလောကော၊ ရှစ်မျက်နှာအားလုံးတို့၌ အဆုံးမရှိသော တစ်ပါးသော လောကဓာတ်အနန္တသည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်ရှိ၏။

၁၀။ လောကေ၊ လူ့ဘုံ လူ့ဘဝ လူ့လောက၌။ သမဂ္ဂတာ၊ စိတ်ငြိမ်သက်ခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်သော။ သမ္မာပဋိပန္နာ၊ ကောင်းစွာကျင့်ကြပေကုန်သော။ သမဏဗြာဟ္မဏာ၊ သဗ္ဗညုတဘုရားအစရှိကုန်သော ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည်။ အတ္ထိ၊ အမှန်

ရှိကြကုန်၏။ ယေ၊ အကြင်ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည်။ ဣမဉ္ဇ
 လောကံ၊ ဤလောကကိုလည်းကောင်း၊ ပရဉ္စလောကံ၊ တစ်ပါး
 သော လောကကိုလည်းကောင်း။ သယံ၊ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်။
 အဘိညာ၊ အထူးသိမြင်ကြကုန်၍။ သစ္စိကတော၊ မျက်မှောက်
 ပြုကြကုန်၍။ ပဝေဒေန္တိ၊ လူအများကို ဟောကြားဖော်ပြကြ
 ကုန်၏။

စတုသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပါဌ်အနက်

ဒုက္ခေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ၊
 ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါယ ဉာဏံ။

၁။ ဒုက္ခေ၊ ဒုက္ခအမှန်၌။ ဉာဏံ၊ သိသောဉာဏ်လည်း
 ကောင်း။

၂။ ဒုက္ခသမုဒယေ၊ ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ပွားကြောင်း တရားအမှန်
 ၌။ ဉာဏံ၊ သိသောဉာဏ်လည်းကောင်း။

၃။ ဒုက္ခနိရောဓေ၊ ဒုက္ခ၏ချုပ်ငြိမ်းရာ တရားအမှန်၌။
 ဉာဏံ၊ သိသောဉာဏ်လည်းကောင်း။

၄။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါယ၊ ဒုက္ခ၏ချုပ် ငြိမ်းခြင်းသို့
 ပေါက်ရောက်တတ်သော ပဋိပတ်လမ်းအမှန်၌။ ဉာဏံ၊
 သိသောဉာဏ်လည်းကောင်း။

သမ္မာသင်္ကပ္ပ ၃-ပါး ပါဌ်အနက်

နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ၊ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ၊ အဝိဟိံ သာသင်္ကပ္ပ။

၁။ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ။ လောဘအာရုံ ကာမဂုဏ်ခန္ဓာ သံသ
 ရာညွှန်ဗျာဓိတရားမြောက်ရာ ထွက်မြောက်ကြောင်း ကောင်း
 မြတ်သောအကြံအစည်။

၂။ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ၊ အသင်္ကရိသ္မလ္လ၊ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ
မှန်သမျှတို့အား အသင်္ကခန္ဓာ ချမ်းသာစေလိုကြောင်း
ကောင်းမြတ်သောအကြံအစည်။

၃။ အဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပ၊ အသင်္ကရိသ္မလ္လ၊ တိရစ္ဆာန်
သတ္တဝါမှန်သမျှတို့အား ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာစေလို
ကြောင်း ကောင်းမြတ်သောအကြံအစည်။

သမ္မာဝါစာ ၄-ပါး ပါဠိအနက်

မုသာဝါဒဝိရတိ၊ ပိသုဏ္ဍဝါစာဝိရတိ၊ ဖရုသဝါစာဝိရတိ၊
သမ္မပ္ပလာပဝိရတိ။

၁။ မုသာဝါဒဝိရတိ၊ မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆို
ခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၂။ ပိသုဏ္ဍဝါစာဝိရတိ၊ နှစ်ဦးသောသူတို့၏ အကြား၌
ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၃။ ဖရုသဝါစာဝိရတိ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်နှလုံး၌ ခိုက်
တိုက်ကျင့်နာ မခံသာအောင် ကြမ်းကြုတ်စွာ ထိပါးလျက်
ဆယ်ပါးသော ဆဲရေးခြင်းတို့ဖြင့် ဆဲရေးသောအမှုမှ ကြဉ်
ရှောင်ခြင်း။

၄။ သမ္မပ္ပလာပဝိရတိ၊ ပစ္စုပ္ပန် သံသရာနှစ်ဖြာသော
ကောင်းကျိုးနှင့် မစပ်မလျဉ်းဘဲ ပြိန်ဖျင်းလျက် ဆန်းကြယ်
စွာသော ရာမဇာတ်၊ အီနောင်ဇာတ် အစရှိသော ဒဏ္ဍာရီ
စကားမျိုး၊ သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော တိရစ္ဆာန်ကထာ စကားမျိုး
တို့မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

သမ္မာကမ္မန္တ ၃-ပါး ပါဠိအနက်

ပါဏာတိပါတဝိရတိ၊ အဒိန္နာဒါနဝိရတိ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတိ။

၁။ ပါဏာတိပါတဝိရတိ၊ အသက်ရှိသူ လူ၊ တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါမှန်သမျှတို့ကို သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၂။ အဒိန္နာဒါနဝိရတိ၊ အရှင်မပေးသော သူတစ်ပါးဥစ္စာတို့ ခိုးယူခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတိ၊ ယစ်မျိုးငါးပါး သောက်စားမှုနှင့်တကွ မာတုရက္ခိတစသော နှစ်ကျိပ်သော မိန်းမတို့၌လည်းကောင်း၊ မိမိလင်မှ တစ်ပါးသော ယောက်ျားတို့၌လည်းကောင်း ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

သမ္မာအာဇီဝ ၄-ပါး ပါဠိအနက်

ဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ အနေသနမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ ကုဟနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။

၁။ ဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ လူတို့မှာ ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးတို့ဖြင့် ယုတ်မာစွာသော အသက်မွေးခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၂။ အနေသနမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ ရသေ့၊ ရဟန်းတို့မှာ လူတို့အား သစ်သီးပေးခြင်း၊ ပန်းပေးခြင်းစသော နှစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော အနေသနအမှုတို့ဖြင့် ယုတ်မာစွာသော အသက်မွေးခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၃။ ကုဟနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ အံ့ဖွယ်သရဲကိုပြု၍ စဉ်းလဲလိမ်လည်ခြင်း အစရှိသော ငါးပါးသော အမှုတို့ဖြင့် ယုတ်မာစွာသော အသက်မွေးခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

၄။ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ ရသေ့၊ ရဟန်းတို့၏ အကျင့်သီလနှင့် ဖိလာကန့်လန့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော အင်္ဂဝိဇ္ဇာ၊ နိမိတ္တဝိဇ္ဇာ အစရှိကုန်သော တစ်ရာလေးဆယ်လောက်သော အတတ်ပညာ ဝိဇ္ဇာမှုမျိုးတို့ဖြင့် ယုတ်မာစွာသော အသက်မွေးခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။

သမ္မာဝါယာမ ၄-ပါး ပါဠိအနက်

အနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဝါယာမော၊ ဥပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ ဝါယာမော၊ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဝါယာမော၊ ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘိယျောဘာဝါယ ဝါယာမော။

၁။ အနုပ္ပန္နာနံ၊ မိမိသန္တာန်မှာ ယခုဘဝ၌ မဖြစ်ကုန်သေးသော။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ မကောင်းသော တရားတို့ကို။ အနုပ္ပါဒါယ၊ ဤဘဝမှစ၍ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် နောင် တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်လာစေခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝါယာမော၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတရားကို အားထုတ်ခြင်း။

၂။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ မိမိသန္တာန်မှာ ယခုဘဝ၌ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ မကောင်းသော တရား

တို့ကို။ ပဟာနာယ၊ ဤဟဝမှစ၍ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန် ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် နောင်တစ်ဖန် မိမိသန္တာန်၌ တစ်ရံ တစ်ဆစ်မျှ မဖြစ်ရအောင် ပယ်သတ်ခြင်းငှာ။ ဝါယာမော၊ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးတရားကို အားထုတ်ခြင်း။

၃။ အနုပုဇ္ဇာနံ၊ မိမိသန္တာန်မှာ ယခုဘဝ၌ မဖြစ်ဖူးကုန် သော။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ ဗောဓိပက္ခိယတရား သုံးဆယ် ခုနှစ်ပါးတို့ကို။ ဥပ္ပါဒါယ၊ ယခုဘဝမှာပင် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်းငှာ။ ဝါယာမော၊ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးတရားကို အားထုတ်ခြင်း။

၄။ ဥပ္ပဇ္ဇာနံ၊ မိမိသန္တာန်မှာ ယခုဘဝ၌ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ သီလအစရှိကုန်သော ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ဘိယျောဘာဝါယ၊ အဆင့်ဆင့် တိုး တက်၍ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် မပျက်ကွက်ဘဲ အစဉ်မြဲ၍သွားအောင် ပွားများစေခြင်းငှာ။ ဝါယာမော၊ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးတရားကို အားထုတ်ခြင်း။

သမ္မာသတိ ၄-ပါး ပါဠိအနက်

ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိ-
ပဋ္ဌာနံ၊ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိ-
ပဋ္ဌာနံ။

၁။ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ ထွက်သက်၊ ဝင်သက် အစရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါအစု၌ အရှုအမြင် အလင်အစွဲမြဲသော သတိတရား။

၂။ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ စသော
ဝေဒနာအစဉ် အရူအမြင် အထင်အစွဲ မြဲသော သတိတရား။

၃။ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံ၊ သရာဂ သဒေါသ
စသောစိတ်အစဉ် အရူအမြင် အထင်အစွဲ မြဲသောသတိတရား။

၄။ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ ကာမစွန္ဒစသော ဓမ္မ
အစဉ် အရူအမြင် အထင်အစွဲ မြဲသောသတိတရား။

သမ္မာသမာဓိ ၄-ပါး ပါဠိအနက်

ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ၊ တတိယဇ္ဈာန-
သမာဓိ၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ။

၁။ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ၊ ရှေးဦးစွာ ကသိုဏ်းစသော တစ်ခု
သော သမထအာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိဘဲ ရှုမြင်ထင်စွဲ ခိုင်မြဲ
တည်ငြိမ်သော ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ။

၂။ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ၊ နှစ်ကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်း
စသော တစ်ခုသော သမထအာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိဘဲ ရှုမြင်
ထင်စွဲ ခိုင်မြဲတည်ငြိမ်သော ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ။

၃။ တတိယဇ္ဈာနသမာဓိ၊ သုံးကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်း
စသော တစ်ခုသောသမထအာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိဘဲ ရှုမြင်
ထင်စွဲ ခိုင်မြဲတည်ငြိမ်သော တတိယဇ္ဈာနသမာဓိ။

၄။ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ၊ လေးကြိမ်မြောက် ကသိုဏ်း
စသော တစ်ခုသော သမထအာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိဘဲ
ရှုမြင်ထင်စွဲ ခိုင်မြဲတည်ငြိမ်သော စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ။

[ဤမှနောက်၌ အရကျက်ဖွယ်မရှိ၊ ဉာဏ်၌ ထင်လင်း
အောင် ကြည့်ရှုဖို့သာတည်း။]

မဂ္ဂင် ဂ-ပါးသရုပ် ပြီး၏။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး ဥဒ္ဓေသ

ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဒသဝတ္ထုက သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ စတု-
သစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး ဥဒ္ဓေသပြီး၏။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃ ပါးနိဒ္ဓေသ

ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဓေသ

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ ကမ္မဒါယာဒါ ကမ္မယောနိ
ကမ္မဗန္ဓု ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာ ယံ ကမ္မံ ကရိဿန္တိ ကလျာဏံ ဝါ
ပါပကံ ဝါ တဿ ဒါယာဒါ ဘဝိဿန္တိ။

၁-ကမ္မဿကာပုဒ် အဖွင့်

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာဟူသောပါဌ်၌ ယခုလောက
တွင် ဆင်၊မြင်း၊ရထား၊ကျွဲ၊နွား၊လယ်ယာ၊ တိုက်တာအိမ်ခြေ၊
ရွှေငွေ၊ရတနာ အစရှိကုန်သော ဥစ္စာတို့သည် ရှိကြကုန်၏။

၁-အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ ဒု၊ ဌာနသုတ်(အဘိဓမ္မာသုတ်)၆၆။

ထိုဥစ္စာတို့သည် ယခုဘဝမသေမီကာလ တစ်ခဏ၌သာလျှင် မိမိတို့ဥစ္စာဟု ဆိုရကုန်၏။ သေဆုံးသည်မှနောက်၌ ထိုဥစ္စာတို့သည် ထိုသူ၏နောက်သို့ မလိုက်ကုန်၊ လောက၌ အခိုက်အလျည့်အားဖြင့် ငှါးရမ်း၍ အသုံးပြုရသော သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာနှင့် အလားတူကုန်၏။ ယခုဘဝ၌လည်း ပျက်ခွင့်ဆွဲက်လျှင် ခဏချင်း ပျက်တတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သံသရာ၌ ဘဝအဆက်ဆက် ကျင်လည်ပြောင်းသွား၍ နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့အား ထိုထိုဘဝ၌ ခဏခဏတွေ့ကြုံရရှိကြကုန်သော ထိုဥစ္စာတို့သည် ထိုသူတို့၏ပြောင်းသွားရာ ဘဝတစ်ပါးသို့ မလိုက်ကြကုန်မူ၍ ထိုထိုဘဝတို့၌သာ ကျန်ရှိနေရစ်ကြကုန်သောကြောင့် စင်စစ်အားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဟူ၍ မဆိုထိုက်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေသတ္တာ ကမ္မဿကာ” ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။

ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ

သတ္တဝါတို့သည် ပြုကြသော ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူတို့ သည်သာလျှင် ယခုဘဝ၌ လည်းကောင်း၊ နောက်ဘဝ၌လည်းကောင်း မိမိတို့ ကိုယ်သန္တာန်၌ အစဉ်အမြဲပါရှိ၍ နေကုန်၏။ မီးဘေး၊ ရေဘေး၊ သူခိုးဓားပြဘေး အစရှိသည်တို့ကြောင့် ပျက်ဆုံးခြင်း မရှိကုန်၊ ထို့ကြောင့် ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူတို့သည်သာလျှင် သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမည်ကုန်၏။ သတ္တဝါတို့သည် ထိုကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတည်းဟူသော ဥစ္စာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြကုန်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

ကံသုံးမျိုး

ဤစကား၌ ကာယကံမူဆိုသည်ကား လက်ခြေအစရှိကုန်
သော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ဖြင့် အားထုတ်လုပ်ဆောင်မှုတည်း။ ဝစီကံ
မူဆိုသည်ကား နှုတ်လျှာခံတွင်းဖြင့် ရွတ်အံ့ပြောဆိုမှုတည်း။
မနောကံမူဆိုသည်ကား စိတ်၌ကြံဖန်မှုတည်း။

ဤကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူသုံးမျိုးကိုဗုဒ္ဓဘာသာ၌
ကံသုံးပါးဟူ၍ ဆိုသည်။

သတ္တဝါ အပေါင်းတို့သည် အိပ်ပျော်ဆဲ အခါကို ချန်
လှပ်၍ ကြွင်းသောနေ့အဖို့ ညဉ့်အဖို့တို့၌ ဤကံ ၃-ပါးနှင့် နေ
ကြရကုန်၏။ အလုံးစုံသော ကိစ္စကြီးငယ်တို့ကို ကံ ၃-ပါးနှင့်
ရွက်ဆောင်ကြရကုန်၏။ အိပ်ပျော်ဆဲအခါ၌ကား ကံ ၃ ပါး
သည် ငြိမ်သက်၍နေ၏။ သေသောအလောင်းမှာ ကံ ၃-ပါး
ချုပ်ကင်း၏။

ဤကား လူ့တိရစ္ဆာန်အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တို့၌
ကံ ၃-ပါးဖြစ်ပွား၍ နေပုံတည်း။

ထိုကံ ၃-ပါးသည် ကောင်းသောကံ ၃-ပါး၊ မကောင်း
သောကံ ၃-ပါးဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ ကောင်းသောကံ ၃-ပါးသည်
လည်း ယခုဘဝအတွက် ပြုကြရသော ကံ ၃ ပါး၊ နောက်
နောက်ဘဝအတွက် ပြုကြရသော ကံ ၃-ပါးဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ
ပြန်၏။ မကောင်းသော ကံ ၃-ပါးသည်လည်း ယခုဘဝအတွက်
ပြုကြရသော ကံ ၃-ပါး၊ နောက်နောက်ဘဝအတွက် ပြုကြရ
သော ကံ ၃-ပါးဟူ၍ ၂-မျိုးစီရှိပြန်၏။ ထိုတွင် -

၁။ ပါဏာတိပါတ၊ လူ့တိရစ္ဆာန်စသော သတ္တဝါတို့ကို သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲမှုတစ်မျိုး။

၂။ အဒိန္နာဒါန၊ သူတစ်ပါးတို့၏ သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ဥစ္စာတို့ကို ခိုးဝှက်ဖျက်ဆီးမှုတစ်မျိုး။

၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ မယား၊ မိမိ လင်မှ တစ်ပါးသောယောက်ျားတို့၌ ကျူးလွန်မှုတစ်မျိုး။

၄။ မုသာဝါဒ၊ မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုမှု တစ်မျိုး။

၅။ ပိသုဏဝါစာ၊ သူ ၂-ယောက်တို့၏အကြား၌ကုန်းတိုက် စကားပြောဆိုမှုတစ်မျိုး။

၆။ ဖရုသဝါစာ၊ သူတစ်ပါးတို့ကို သိပါး ဆဲရေးသော စကားတစ်မျိုး။

၇။ သမ္ပပ္ပလာပ၊ အကျိုးမရှိသောစကားကို များများ ကြီး ပြောဆိုမှုတစ်မျိုး။

၈။ အဘိဇ္ဈာ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ သက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာကို ငါ့ဟာဖြစ်သော်ကောင်းလေစွဟု တောင့်တခြင်းတစ်မျိုး။

၉။ ဗျာပါဒ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ အသက်ခန္ဓာပျက်စီးသော် ကောင်းလေစွဟု တောင့်တခြင်းတစ်မျိုး။

၁၀။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ အလှူပေး၍ အကျိုးမရှိစသည်ဖြင့် ယူ သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတစ်မျိုး။

[ဤဆယ်မျိုးသည် မကောင်းမှုဒုစရိုက်ဆယ်ပါးမည်၏။]

ပစ္စုပ္ပန်ကံ ၂-မျိုး

ဤမကောင်းမှုဒုစရိုက်ဆယ်ပါးမှ လွတ်ကင်းသောအလုံးစုံသော အသက်မွေးမှု၊ ဥစ္စာစီးပွားရှာမှု၊ ပညာရှာမှု၊ ကုန်သွယ်မှု၊ လယ်ယာဥယျာဉ်လုပ်မှု၊ အစိုးရလခစားလုပ်မှု၊ သေဋ္ဌေးလခစားလုပ်မှု၊ ကုလီလုပ်မှု အစရှိသော ခပ်သိမ်းသော ကာယကံမှုမျိုး၊ ဝစီကံမှုမျိုး၊ မနောကံမှုမျိုးသည် ယခုဘဝအတွက် ပြုကြရသော ကောင်းသောကံမျိုးမည်၏။

မကောင်းမှုဒုစရိုက်ဆယ်ပါးမှ မလွတ်မကင်းသော အလုံးစုံသော အသက်မွေးမှု၊ ဥစ္စာစီးပွားရှာမှု အစရှိသောခပ်သိမ်းသော ကာယကံမှု၊ ဝစီကံမှု၊ မနောကံမှုမျိုးသည် ယခုဘဝအတွက် ပြုကြရသော မကောင်းသောကံမျိုးမည်၏။

အနာဂတ်ကံ ၂-မျိုး

နောက်နောက်ဘဝအတွက် ယခုဘဝက တင်ကူး၍ ပြုကြသော ကံ ၃-ပါးသည်လည်း ကောင်းသော ကံ ၃-ပါး မကောင်းသော ကံ ၃ ပါးဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

မကောင်းမှုဒုစရိုက်ဆယ်ပါးမှ လွတ်ကင်းသော လှူဒါန်းမှု၊ ဥပုသ်သီလစောင့်သုံးမှု၊ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှု၊ ဘုရားတရားသံဃာရတနာသုံးပါးတို့အား ရှိခိုးကိုးကွယ်မှု၊ အရိုအသေပြုမှု အစရှိသော ကာယကံမှု၊ ဝစီကံမှု၊ မနောကံမှုမျိုးသည် နောက်နောက်ဘဝအတွက် ယခုဘဝက တင်ကူး၍ ပြုကြသော ကောင်းမှုကံမျိုးမည်၏။ နောက်နောက်ဘဝ၌ ကောင်းသောဘုံ ကောင်းသောဘဝသို့ ရောက်ဖို့ပြုကြသော ကံမျိုးပေတည်း။

မကောင်းမှု ဒုစရိုက် ဆယ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဒုစရိုက်မှုမျိုးသည် ယခုဘဝအတွက်နှင့် ပြုကြသည်ဖြစ်စေ၊ နောက်နောက်ဘဝအတွက်နှင့် ပြုကြသည်ဖြစ်စေ၊ နောက်နောက်ဘဝ၌ အပါယ်ငရဲသို့ ချတတ်သော ကံမျိုးဖြစ်ခဲ့၍ နောက်ဘဝအတွက် ပြုကြသော မကောင်းသော ကံမျိုးမည်၏။

ဤသို့ ကောင်းသော ကံမျိုး၊ မကောင်းသော ကံမျိုး ခွဲခြမ်းဝေဖန်ရာ၏။

ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ်အပြင် ကုန်းနယ်တစ်ခွင်လုံး၊ ရေနယ်တစ်ခွင်လုံး၊ ကောင်းကင်နယ် တစ်ခွင်လုံးတို့၌ တအုန်းအုန်း တရုန်းရုန်းနေကြသော ကံ ၃-ပါး အမှုတွေကို အကုန် မြော်လေ။

ယခုမျက်မြင် ထင်ရှားရှိသော ဤကမ္ဘာကြီး၌ ကံ-၃ပါး တရုန်းရုန်း တအုန်းအုန်းဖြစ်၍ နေသည်ကို သိမြင်ကြကုန်သဖြင့် ကွယ်လွန်လေပြီးသော အစအဆုံးမရှိ များပြားလှစွာကုန်သော ရှေးရှေးသော အတိတ်ကမ္ဘာကြီးတို့၌လည်း ကောင်း နောက်နောက် အသစ်အသစ် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့ကုန်သော အနာဂတ် ကမ္ဘာကြီးတို့၌လည်း ကောင်း ကုန်းသတ္တဝါခပ်သိမ်း၊ ရေသတ္တဝါခပ်သိမ်း၊ ကောင်းကင်သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့၏ တရုန်းရုန်း တအုန်းအုန်း ကံ ၃-ပါး အမှုတွေကို အကုန်သိမြင်ကြကုန်ရာ၏။

ဤ လောကဓာတ်ကြီးမှာကဲ့သို့ အရှေ့အရပ်မှာလည်း လောကဓာတ်တို့သည် အဆုံးမရှိကုန်၊ အနောက်အရပ်

မှာလည်း အဆုံးမရှိကုန်၊ တောင်အရပ်မှာလည်း အဆုံးမရှိ
ကုန်၊ မြောက်အရပ်မှာလည်း အဆုံးမရှိကုန်။

ထိုအဆုံးမရှိကုန်သော လောကဓာတ် အနန္တတို့၌လည်း
ကုန်းသတ္တဝါ၊ ရေသတ္တဝါ၊ ကောင်းကင်သတ္တဝါတို့၏ ကံ ၃-ပါး
အမှုတွေကို မြော်လေ။

ကံသည်သာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ

အကုန်မြော်မိကြကုန်သည်ရှိသော် ခပ်သိမ်းသောသတ္တဝါ
တို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်ခန္ဓာမှဖြစ်သော ကံ ၃-ပါးတို့ဖြင့်
အသက်ရှည်ကြကုန်၏။ ကံ ၃-ပါးတို့ဖြင့် ချမ်းသာသူခံကို
ရကြကုန်၏။ ကောင်းသော ကံ ၃-ပါးကိုပြု၍ ကောင်းကျိုး
သူခံအမျိုးမျိုးကို ရကြကုန်၏။ မကောင်းသော ကံ ၃-ပါးကို
ပြု၍ မကောင်းကျိုး ဒုက္ခအမျိုးမျိုး ရကြကုန်၏။

ကံ ၃-ပါးသည်သာလျှင် သတ္တဝါတို့မှာ အတွင်းဥစ္စာ
အမှန်ဖြစ်၏။ မီးဘေး၊ ရေဘေး၊ ခိုးသူဓားပြဘေးတို့ကြောင့်
မပျက်မဆုံးနိုင်သော ထာဝရဥစ္စာ အမှန်ဖြစ်၏။ တခြား
တစ်ပါးသောဥစ္စာဟူ၍ ကြွေးနီပိုက်ဆံ တစ်ပြားတန်မျှ မရှိ
သော်လည်း အတတ်ပညာ အလိမ္မာဟူသော မနောကံရှိ
ခဲ့လျှင် ချမ်းသာအောင် ကြံဆောင်နိုင်တော့၏။

ရေတိရစ္ဆာန်၊ ကောင်းကင်ပျံ တိရစ္ဆာန်တို့သည် ကံ
၃-ပါးသက်သက်နှင့် အသက်ရှည်ကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ” ဟူ၍ ဟော
တော်မူပေသည်။

ပစ္စုပ္ပန်ကံက ပေးပုံ

ယခုဘာ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများခြင်း၊ အစိုးရဂုဏ်ကျက်
 သရေနှင့်ပြည့်စုံခြင်း အစရှိသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို
 အလိုရှိကြကုန်သော သူတို့သည် အတတ်ပညာ အလိမ္မာ
 မျိုးကို ကောင်းစွာပြည့်စုံအောင် အားထုတ်လုပ်ဆောင်
 ပါလျှင် ထိုကောင်းကျိုး ချမ်းသာတို့ကို ရနိုင်၏။ အတတ်
 ပညာ အလိမ္မာမျိုးကို အားမထုတ်ဘဲ ထာဝရဘုရားကို
 ယုံကြည်စွာရှိခိုး၍ ဤကဲ့သို့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို
 ရသည်ဟူ၍ မရှိ။ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည်စွာရှိခိုး၍
 ဤကဲ့သို့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ရနိုင်ကြကုန်သည်ဖြစ်
 ငြားအံ့။ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည်ကြကုန်သော လူမျိုး
 တို့သည် ကုန်သွယ်ခြင်း၊ လယ်လုပ်ခြင်း အတတ်ပညာအလိမ္မာ
 တို့ကို သင်ကြား အားထုတ်ကြခြင်း အစရှိကုန်သော
 ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူတို့ကို မပြုကြကုန်မူ၍
 ထာဝရဘုရားကို ရှိခိုးခြင်းအလုပ်တစ်ခုကိုသာ ပြု၍နေကြ
 ကုန်ရာ၏။

ထိုသို့ကားမဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာလူမျိုးတို့ကဲ့သို့ပင် ကုန်
 သွယ်ခြင်း၊ လယ်လုပ်ခြင်း၊ အတတ်ပညာ အလိမ္မာတို့ကို
 သင်ကြားအားထုတ်ခြင်း အစရှိကုန်သော ကာယကံမူ၊ ဝစီ
 ကံမူ၊ မနောကံမူတို့ကို ခရစ်ယန်လူမျိုး၊ မဟာမက်လူမျိုး၊
 ဗရင်ဂျီလူမျိုးတို့လည်း ပြုလုပ်အားထုတ်ကြ ကုန်၏။ ထို့
 ကြောင့် ထိုလူမျိုးတို့သည်လည်း ယခုဘဝ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့်
 ပြည့်စုံခြင်း၊ အစိုးရဂုဏ်ကျက်သရေနှင့် ပြည့်စုံခြင်းအစရှိ

ကုန်သော ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို ထာဝရဘုရားပေး၍
ရကြကုန်သည်မဟုတ်၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံဟူသော
မိမိတို့ ပစ္စုပ္ပန်ကံပေး၍သာ ရကြကုန်သည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်
နိုင်ရာ၏။

ပစ္စုပ္ပန်ကံအချက်ကို ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

အတိတ်ကံက ပေးပုံ

ယခုဘဝ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများခြင်း၊ အစိုးရဂုဏ်ကျက်
သရေနှင့် ပြည့်စုံခြင်း အစရှိကုန်သော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ
တို့ကို ထာဝရဘုရားပေး၍ ရနိုင်ကြကုန်သည်မဟုတ်၊ မိမိတို့
ပြုကြသော အလိမ္မာမှုဟူသော ကံပေး၍သာ ရနိုင်ကြကုန်
သည်ဟု ဒိဋ္ဌမျက်မြင် ယုံကြည်နိုင်ကြကုန်သကဲ့သို့ သေသည်မှ
နောက်ဘဝတို့၌ ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများသော သူဌေးသူကြွယ်
မျိုးတို့၌ လူအဖြစ်ကို ရခြင်း၊ နတ်ကောင်း သိကြားကောင်း
အဖြစ်ကို ရခြင်းဟူသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကိုလည်း
ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်ရှိခိုး၍ ထာဝရဘုရားပေး၍ ရကြ
ကုန်သည်မဟုတ်၊ ရှေးရှေးဘဝ၌ မိမိတို့ပြုခဲ့ကြသော ဒါနမှု၊
သီလမှု အစရှိသော မိမိတို့အတိတ်ကံပေး၍သာ ရကြကုန်
သည်ဟု သိမြင် ယုံကြည်ကြကုန်ရာ၏။ ဥစ္စာနေကြွယ်ဝသော
အမျိုး၌ ရှေးကံပို့ချ၍ ပဋိသန္ဓေတည်နေသူမှာ ထိုအမျိုး၌
ရှိသမျှသော ဥစ္စာနေတို့သည် ထိုသူ၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်၏။
ဆိုဥစ္စာစုသည် ထိုသူမှာ ရှေးကံပေး၍ ရသည်မည်၏။

သစ်ပင် ဥပမာ

ဤအရာ၌ သစ်ပင်ဥပမာကို ပြုဦးအံ့။ သစ်ပင် အစဉ် အဆက်ဖြစ်ရာ၌ လောကအလိုအားဖြင့် မျိုးစေ့မှ ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုရာ၏။ အဘိဓမ္မာအလိုအားဖြင့် ဥတုခေါ်သော တေဇောဓာတ်အထူးမှ ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုရာ၏။

မျိုးစေ့ဟူသည် တေဇောမျိုး အစုအခဲပင် ဖြစ်၏။ ထိုတေဇောမျိုးသည်သာလျှင် မျိုးစေ့ အစစ်ဖြစ်၏။

သစ်ပင်တို့သည် မျိုးစေ့ မရှိသေးမီ ကမ္ဘာဦးအခါ၌ ထိုဥတုဟူသော တေဇောဓာတ်အထူးမှ ဖြစ်ကုန်၏။ နောက်၌ မူကား ထိုသစ်ပင်မှ အသီးမျိုးစေ့တို့သည်ဖြစ်လာကုန်၏။ ထိုမျိုးစေ့တို့မှ သစ်ပင်အဆက်ဆက်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့အတူ လူတိရစ္ဆာန်စသော သတ္တဝါတို့၌လည်း ဒါန၊ သီလ အစရှိသော ကောင်းသောကံ၊ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းအစရှိသော မကောင်းသောကံတို့သည် ရှိကြကုန်၏။ ထိုကံတို့သည် မျိုးစေ့ တို့ပင်တည်း။ ရှေးရှေးကမ္ဘာ ရှေးရှေးဘဝတို့၌ မိမိတို့သန္တာန်မှာ ဖြစ်ခဲ့ကြကုန်သော ကံမျိုးစေ့တို့ကြောင့် နောက်နောက်ကမ္ဘာ နောက်နောက်ဘဝတို့၌ လူတိရစ္ဆာန်စသော သတ္တဝါ အဆက်ဆက် တို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဒါန၊ သီလ စသော ကောင်းသောကံမျိုးစေ့တို့မှ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝဟူသော ကောင်းသော ဘဝတို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။ သူ့အသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော မကောင်းသော ကံမျိုးစေ့တို့မှ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသုရကာယ်ဟူသော မကောင်းသောဘဝတို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။

သစ်ပင်ဟောင်းတို့မှ အသီးမျိုးစေ့တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။
 ထိုအသီးမျိုးစေ့တို့မှ အသစ်အသစ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။
 ဤသို့လျှင် သစ်ပင်မှမျိုးစေ့၊ မျိုးစေ့မှသစ်ပင် အစဉ်
 အဆက် ဖြစ်ပွား၍နေကြသကဲ့သို့ ထိုအတူ သတ္တဝါတို့မှာ
 လည်း ရှေးရှေးသော ဘဝဟောင်းတို့မှ ကံမျိုးစေ့တို့သည်
 ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုကံမျိုးစေ့တို့မှ နောက်ဘဝသစ်တို့သည် ဖြစ်
 ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် သတ္တဝါမှ ကံမျိုးစေ့၊ ကံမျိုးစေ့မှ
 သတ္တဝါအစဉ်အဆက် ဖြစ်ပွား၍ နေကြကုန်၏။

သစ်ပင်တို့မှာ ရုပ်သန္တာန် တစ်ပါးသာရှိ၏။ ထို့ကြောင့်
 သစ်ပင်တစ်ခုမှာ အသီးအများသီး၍ ထိုအသီးတို့မှ သစ်ပင်
 အများ ဖြစ်ပွားနိုင်ကုန်၏။

သန္တာန် ၂-မျိုး

သတ္တဝါတို့ ရုပ်သန္တာန်၊ နာမ်သန္တာန် ၂-မျိုးရှိကြကုန်၏။
 ထို ၂-မျိုးတို့တွင် နာမ်သန္တာန်သည် အကြီးအကဲဖြစ်၏။
 နာမ်သန္တာန်တစ်ခုမှ နာမ်သန္တာန် တစ်ခုသာ ဖြစ်နိုင်၏။

ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့မှာ တစ်ခုသောဘဝ၌ ကောင်း
 သော ကံမျိုးစေ့အများ၊ မကောင်းသော ကံမျိုးစေ့အများ
 ဖြစ်ကြကုန်သော်လည်း နာမ်သန္တာန်ဟောင်းတစ်ခုမှ နောက်
 ဘဝ၌ နာမ်သန္တာန်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပွားရိုးရှိ၏။ နာမ်သန္တာန်
 ဟောင်းတစ်ခုမှ နောက်ဘဝ၌ နာမ်သန္တာန်သစ်အများ
 ဖြစ်ပွားရိုးမရှိ၊ နာမ်သန္တာန်အသစ်များ ဖြစ်ပွားရိုးမရှိသည့်
 အတွက်ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့မှာ ရုပ်သန္တာန်ဟောင်း
 တစ်ခုမှ နောက်ဘဝ၌ ရုပ်သန္တာန်သစ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ရိုးရှိ၏။
 ရုပ်သန္တာန်အများ ဖြစ်ပွားရိုးမရှိ။

ဤသို့လျှင် မြေ၊ ရေ၊ တော၊ တောင်၊ နေ၊ လ၊ နက္ခတ်၊ တာရာ
 ကြယ်ကြီးကြယ်ငယ်တို့မှစ၍ ခပ်သိမ်းသော ကမ္ဘာ့အဆောက်
 အဦတို့သည် ဥတုခေါ်သော တေဇောအမျိုးမျိုးဟူသော
 မျိုးစေ့တို့မှ ဖြစ်ပွားကြကုန်၏။ ထာဝရဘုရားဖန်ဆင်း၍
 ဖြစ်ကြကုန်သည် မဟုတ်။ လူ့ တိရစ္ဆာန်အစရှိကုန်သော
 သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်လည်း ရှေးရှေးကမ္ဘာ ရှေးရှေးဘဝ
 တို့၌ မိမိတို့ပြုခဲ့ကြသော ကံတည်းဟူသော မျိုးစေ့တို့မှ
 နောက်နောက်ဘဝတို့၌ အသစ်အသစ် ဖြစ်ပွား၍ နေကြ
 ကုန်၏။ ထာဝရဘုရား ဖန်ဆင်း၍ ဖြစ်ကြကုန်သည်မဟုတ်ဟု
 သိမြင်ယုံကြည်မှုသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။

ထာဝရဘုရား ဖန်ဆင်း၍ ဖြစ်ကြကုန်သည်ဟု သိမြင်
 ယုံကြည်မှုသည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမည်၏။ ဟုတ်မှန်သောဥတုအစွမ်း
 ကံအစွမ်းတွေကို စေ့စေ့စုံစုံ မြင်နိုင်သောဉာဏ် မရှိကြသည့်
 အတွက်ကြောင့် ထာဝရဘုရား ဖန်ဆင်းသည်ဟု ကြံဖန်
 ရမ်းဆ၍ယူကြသော မိစ္ဆာအယူမျှသာ ဖြစ်သတည်း။

ထို့ကြောင့် ထိုအယူကိုစွန့်ပစ်၍ အသိအလိမ္မာဉာဏ်
 ပညာ ကံတရားတို့ကိုသာ အားကိုးအားထား ကြိုးစားအား
 ထုတ်စေခြင်းငှါ “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ” ဟူ၍ ဟော
 တော်မူသည်။

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ ပုဒ်အဖွင့် ပြီး၏။

၂-ကမ္မဒါယာဒါပုဒ်အပွင့်

အမေ့နှင့်အမေ့ခံ

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဒါယာဒါ ဟူသောပါဌ် လောက၌ မိမိတို့၏ အမေ့ဥစ္စာတို့မည်သည် ရှိကြကုန်၏။ ထိုအမေ့ဥစ္စာတို့ကို ခံယူကြရကုန်သော အမေ့ခံသားသမီးတို့မည်သည် ရှိကုန်၏။ ထိုဥစ္စာတို့သည် မသေမိကာလ၌သာ မိမိတို့၏ဥစ္စာဟု ဆိုရကုန်၏။ သေကြသောအခါ ထိုဥစ္စာတို့ကို စွန့်ပစ်၍ သွားကြရကုန်၏။ ထိုဥစ္စာတို့သည် ဘဝတစ်ပါးသို့ မလိုက်ကုန်။ မသေမိကာလ၌လည်း မီးဘေး၊ ရေဘေး၊ ခိုးသူဘေး၊ ပြဘေးတို့ကြောင့် ပျက်ဆုံးတတ်ကြကုန်၏။ သုံးစား၍သော်လည်းကုန် ဆုံးကုန်၏။ သတ္တဝါတို့ပြုကြသော ဒါန၊ သီလ၊ အစရှိသော ကံ ၃-ပါးတို့သည်မူကား သေသည်မှ နောက်ဘဝသို့လည်း အစဉ်လိုက်ကုန်၏။ မီးဘေး စသည်တို့ကြောင့်လည်း ပျက်ဆုံးခြင်းမရှိကုန်။

ထို့ကြောင့် ထိုကံတည်းဟူသော အမေ့ဥစ္စာတို့သည် သလျှင် သတ္တဝါတို့၏ အမေ့ဥစ္စာ အစစ်မည်ကုန်၏။ ကံကိုပြုကြသော သတ္တဝါတို့သည် နောက်နောက်ဘဝတို့၌ ထိုကံ၏ အကျိုးကို ကေန္တ ခံစံကြရကုန်၏။

ဒါနစသည်၏အကျိုးပွားများပုံ

ခွေး၊ ဝက်၊ ကြက်၊ ငှက်တို့အား ကြည်ဖြူသောစိတ်ဖြင့်တစ်ကြိမ် ကျွေးမွေးသော ဒါနကုသိုလ်ကံသည် နောင်ဘဝတစ်ရာ

လောကံ သုဂတိဘဝကို ပေးနိုင်၏။ သီလရှိသော ရဟန်း သံဃာတို့၌ တစ်ကြိမ်ကျွေးမွေးသော ဒါနကုသိုလ်ကံသည် နောက် ဘဝအသင်္ချေလောက် လူအဖြစ် နတ်အဖြစ်ကိုပေး နိုင်၏။ ယခုဘဝ၌ တစ်မတ်တန်မျှ လှူဒါန်းမှုသည် နောက် နောင်ဘဝ၌ အထောင်တန်မျှမကသော အကျိုးကိုပေးနိုင်၏။

သား၊ ငါး၊ ကြက်၊ ဝက်စသော တိရစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို သတ်မိသည်ရှိသော် နောင်အထောင်မကသော ဘဝတို့၌ အသတ်ခံရခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးကိုခံရ၏။

ညောင်စေ့ငယ်က ညောင်ပင်ကြီးဖြစ်လာပုံ

လောက၌ ညောင်မျိုးစေ့ ငယ်တစ်ခုကို စိုက်ပျိုးလျှင် ညောင်ပင်ကြီးဖြစ်၍ အနှစ်တစ်ထောင်မက အသီးပေါင်း အနန္တဖြစ်ပွား၏။ ထို့အတူ သရက်မျိုးစေ့တစ်ခု၊ ပိန္နဲမျိုးစေ့ တစ်ခုကို စိုက်ပျိုးလျှင် သရက်ပင်ကြီး ပိန္နဲပင်ကြီးဖြစ်၍ အနှစ်များစွာ အသီးပေါင်း အသောင်းမက ဖြစ်ပွား၏။

ဤသို့လျှင် သစ်ပင်တို့၌ အနည်းငယ်မျှသော တစ်ခုတစ် ခုသော မျိုးစေ့သည် အဆပေါင်း အသိန်းမကသော အသီးအရွက် အခက်အသွန့်တို့ကို ဖြစ်ပွားစေနိုင်၏။ ထို့အတူ တစ်ခုသော ဒါနကုသိုလ်၊ တစ်ခုသော သီလကုသိုလ်၊ တစ်ခု သော ဘာဝနာကုသိုလ်ဟူသော ကံမျိုးစေ့သည် နောက်ဘဝ အဆက်ဆက်တို့၌ အသိန်းအသောင်းမကသော ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို ပေးနိုင်၏။ တစ်ခုသော တိရစ္ဆာန်ကို သတ်မှုအစ ရှိသော ကုသိုလ်ကံသည်လည်း နောက်ဘဝအဆက်ဆက်တို့၌

များစွာသော မကောင်းကျိုးဒုက္ခကို ပေးနိုင်၏။ ညောင်
မျိုးစေ့ သရက်မျိုးစေ့ ပိနဲ့မျိုးစေ့ အစရှိသော မျိုးစေ့
ငယ်တို့နှင့် ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံဟူသော ကံမျိုးစေ့တို့
သည် တစ်ခုသောမျိုးစေ့ငယ်မှ များစွာဖြစ်ပွားသော အသီး
အရွက် အခက်အညွန့်တို့နှင့် ယခုဘဝပြုကြသော တစ်ခုသော
ကံမျိုးစေ့မှ နောက်နောက်ဘဝတို့၌ များစွာဖြစ်ပွားသော
အကျိုးရင်းအကျိုးဆက်တို့သည် တူကုန်၏။

ကံတစ်ခုကို ပြုမိသောသူအား ထိုကံသည် ထိုသူ၏စိတ်
သန္တာန်မှာ ဘဝများစွာ ကမ္မာများစွာ အစဉ်ပါရှိ၍ ထိုသူ
အား အကြောင်းအခွင့်သင့်လျော်ရာကာလ၌ ကောင်းသော
အကျိုး မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးကာ၊ ပေးကာ လိုက်
ပါ၍ နေကုန်၏။ ထိုကံကို စွန့်ပစ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်း၊
ထိုကံ၏အကျိုးကို နောက်နောက်ဘဝတို့၌ အလျဉ်းသင့်ရာ
ခံစံကြရမည် ဓမ္မတာ ဖြစ်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဒါယာဒါ”ဟူ၍ ဟော
တော်မူသည်။

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဒါယာဒါ ပုဒ်အဖွင့် ပြီး၏။

၃-ကမ္မယောနိပုဒ်အဖွင့်

အကြောင်းအမျိုးမျိုးခွဲပုံ

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မယောနိ ဟူသောပါဌ်၌ ညောင်ပင်
တစ်ခု ဖြစ်ပွားရာ အကြောင်းစုသည် အများရှိ၏။

ညောင်မျိုးစေ့သည်လည်း အကြောင်းတစ်ပါး၊ မြေသည်လည်း အကြောင်းတစ်ပါး၊ ရေသည်လည်း အကြောင်းတစ်ပါး။

ထို့အကြောင်းတို့တွင် ညောင်မျိုးစေ့သည် အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ မြေရေသည် အခြံအရံအကြောင်းများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့အတူ ကုလီလုပ်မှုကြောင့် ကြေးငွေကိုရရာ၌ ကုလီလုပ်မှုဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကံသည် အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ ကုလီလုပ်ရာ၌၊ ကုလီလုပ်ရန်ပေါက်တူး၊ ခြင်းကောင်း၊ အခပေးသူ၊ သူဌေးသူကြွယ်များသည် အခြံအရံ အကြောင်းများ ဖြစ်၏။ နောက်ဘဝမှာ အမိဝမ်း၌ လူအဖြစ်ကို ပေးသောကံမျိုး၊ အမိဝမ်း၌ ခွေးအဖြစ်၊ ဝက်အဖြစ်၊ ကြက်ငှက် အဖြစ်ကို ပေးသောကံမျိုးတို့မှာ ရှေးဘဝတို့က ပြုခဲ့ကြသော ဒါနသီလစသော ကောင်းသောကံမျိုး၊ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းစသော မကောင်းသောကံမျိုးသည် အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ ညောင်မျိုးစေ့နှင့်တူ၍ အမိအဖ ဟူသောအကြောင်းသည် အခြံအရံ အကြောင်းများဖြစ်ကြ၏။ ညောင်ပင်ပေါက်ရာ၌ မြေအဖို့၊ မိုးချေမိုးပေါက်အဖို့နှင့်တူ၏။

ဤသို့လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ကံဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးတို့၌လည်း မိမိတို့ပြုကြသော လိမ္မာမှု၊ မလိမ္မာမှုသည်သာလျှင် အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ အတိတ်ကံ၏ဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးတို့၌လည်း ရှေးဘဝတို့၌ မိမိတို့ပြုခဲ့ကြသော ဒါနသီလစသော လိမ္မာမှု ပါဏာတိပါတ စသော မလိမ္မာမှုသည်သာလျှင် အကြောင်းဖြစ်၏။ အမိအဖသည်

အကြောင်းမင်းမဟုတ်၊ ထာဝရဘုရားနှင့်မူကား သက်သက်
မဆိုင်။

ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မယောနိ” ဟူ၍ ဟောတော်
မူသည်။

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မယောနိပုဒ်အဖွင့် ပြီး၏။

၄-ကမ္မဗန္ဓုပုဒ်အဖွင့်

အားကိုးရမည့်ဆွေမျိုးစစ်

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဗန္ဓု ဟူသောပါဌ်၌ လောက၌ လူ
တို့လည် အလွန်ချစ်ခင်မြတ်နိုး အားကိုးအားထား ပြုကြရ
သော အမိအဖ အစ်ကိုညီသားအစရှိသော ဆွေမျိုးဉာတိ၊
ဆရာသမား အစရှိသော မိတ်သဟာယများသည် ရှိ၏။ ထို့
ဉာတိ မိတ်သဟာယများသည် မသေမိကာလ တစ်ခဏ၌သာ
ချစ်ခင်မြတ်နိုး အားကိုးအားထား ပြုကြရာဖြစ်၏။ မိမိတို့ပြု
ကြသော ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူသည်သာလျှင်နောက်
နောက်ဘဝသို့ ပြောင်းသွားကြရာ မိမိတို့သန္တာန်မှာ မကွေ
မကွာ အတူပါ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးနိုင်၏။ ထို့
ကြောင့် ဒါနသီလအစရှိသော ကံသည်သာလျှင် အလွန်ချစ်
ခင်မြတ်နိုး အားကိုးအားထား ပြုထိုက်သော ဆွေစစ်မျိုးစစ်
သဟာယအစစ်ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဗန္ဓု” ဟူ၍ ဟောတော်
မူသည်။

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဗန္ဓုပုဒ်အဖွင့် ပြီး၏။

၅-ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာပုဒ်အဖွင့်

ကိုးကွယ်ခြင်းအဓိပ္ပာယ်

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာဟူသောပါဌ်၌ ကိုးကွယ်မှုဆိုသည်ကား အားကိုးအားထားပြုမှု၊ ဒုက္ခဘေးတို့မှ ကွယ်ကာ ပုန်းအောင်ရာပြုမှုကို ဆိုလိုသည်။ လောက၌ အသဏ်ရှည်ခြင်းကို အလိုရှိကြကုန်သော လူတို့သည် ထမင်းရေစာကို အားကိုးအားထား ပြုကြရကုန်၏။ ထမင်းရေစာသည် လူကို ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးမှ ကွယ်ကာနိုင်၏။ ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးကို မတွေ့လိုသော သူတို့သည် ထမင်းရေစာကို လက်၌ပြုကြရကုန်၏။ ထမင်းရေစာပြည့်စုံစွာရှိသောသူတို့၌ ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးမလာနိုင်။ ထို့ကြောင့်သတ္တဝါတို့သည် ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးအတွက် ထမင်းရေစာကို ကိုးကွယ်ကြရကုန်၏။ ထို့အတူ အနာဆုဂါအတွက်ဆေးဝါးကို ကိုးကွယ်ကြရကုန်၏။ ဆေးဆရာကို ကိုးကွယ်ကြရကုန်၏။ ရန်သူအတွက် လက်နက်ကို ကိုးကွယ်ကြရကုန်၏။ ဤနည်းအတူ လောက၌ ကိုးကွယ်ရာ ခပ်သိမ်းတို့ကို အကုန်မြော်လေ။

ကိုးကွယ်မှုဆိုသည်ကား ရှိခိုးပူဇော်မှုကိုသာ ဆိုသည်မဟုတ်။ အားကိုးအားထားပြုမှု၊ ကွယ်ရာကရာပြုမှု အလုံးစုံသည် ကိုးကွယ်ရာမှချည်းပင်တည်း။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ ဆရာသမားစသော မိမိထက်မြတ်သော သူတို့ကိုမူကား ရှိခိုးပူဇော်၍ပင် ကိုးကွယ်ကြရကုန်၏။ ယခုဘဝ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာမရှိခဲ့လျှင် ခဏချင်းဒုက္ခရောက်တတ်၏။ ထိုဒုက္ခမှ ကြောက်ကြ

ကုန်သဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို ရစေနိုင်သော လုပ်မှုဆောင်မှု အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာဟူသောကံကို အားကိုးကြရကုန်၏။

ဒါနသီလစသော ကုသိုလ်ကံမျိုးမရှိခဲ့လျှင် နောက်ဘဝ၌ အပါယ်သို့ကျ၍ ဒုက္ခကြီးစွာ ရောက်ပတ်၏။ ထိုဒုက္ခမှ ကြောက်ကြကုန်သဖြင့် နောက်ဘဝ၌ လူအဖြစ် နတ်အဖြစ်ကို ပေးနိုင်သော ဒါန၊ သီလအစရှိသော ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ် ကြရကုန်၏။

လုပ်မှု ဆောင်မှု အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကံသည် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခမှ ကယ်တင်နိုင်၏။ ဒါနသီလအစ ရှိသော ကုသိုလ်ကံသည် နောက်ဘဝ၌ အပါယ်ကျခြင်းဒုက္ခ မှ ကယ်တင်နိုင်၏။ ယခုဘဝဒုက္ခအတွက် ပစ္စုပ္ပန်ကံအမှုကို အားကိုးကြရကုန်၏။ နောက်ဘဝ အပါယ်ဒုက္ခအတွက် ဒါန သီလအစရှိသော ကုသိုလ်ကံအမှုကို အားကိုးကြရကုန်၏။ အားထုတ်လုပ်ဆောင်ကြရကုန်၏။

ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာ” ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ကိုးကွယ်ရာ သေးမျိုး

ဤအရာ၌ ကိုးကွယ်ရာ သေးမျိုး ဘို့ကို ပေါင်းစု၍ ဂစ်ဆေး ရာ၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ နောက်ဘဝအတွက် ကိုးကွယ်ရာ ၄-ပါး ရှိ၏။

၁။ ဘုရားသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး၊

၂။ တရားသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး၊

၃။ သံဃာသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး၊

၄။ ဒါန သီလအစရှိသော မိမိတို့ပြုကြသော ကုသိုလ်ကံ
သည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး။

ဥပမာကား—လောက၌ အနာရောဂါရှိသူတို့အား ကိုး
ကွယ်ရာ ၄-ပါးရှိ၏။

၁။ ဆရာဝန်ကြီးသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး၊

၂။ ဆေးကောင်း ဝါးကောင်းများသည် ကိုးကွယ်ရာ
တစ်ပါး

၃။ လက်ထောက်ဆရာဝန်များသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး၊

၄။ ထိုသုံးပါးကို ယုံကြည်၍ အနာရောဂါ ပျောက်ငြိမ်း
တုံ့ရန် နေရာတကျ အားထုတ်သော မိမိတို့ အလိမ္မာမှု
သည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး။

ထို ၄-ပါးတို့တွင် ဆရာဝန်ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ လက်
ထောက် ဆရာဝန်များသည် လည်းကောင်း၊ ဆေးနှင့် အနာ
ရောဂါကို နေရာတကျသိ၍ ဆေးကောင်း ဝါးကောင်းကို ပေး
သည့်အတွက် သူနာတို့၏ ကိုးကွယ်ရာမည်ကုန်၏။ ဆေးကောင်း
ဝါးကောင်းများသည် အနာရောဂါကို ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်
သည့်အတွက် သူနာတို့၏ကိုးကွယ်ရာမည်၏။ မိမိတို့၏ အလိမ္မာ
မှုသည်လည်း အနာရောဂါ ပျောက်ငြိမ်းရန် ကျေးဇူးပြုမှု
ဖြစ်ပေ၍ ကိုးကွယ်ရာမည်၏။ ထိုအလိမ္မာမှု မရှိခဲ့လျှင် ကြွင်း
သော ကိုးကွယ်ရာ ၃-ပါးတို့သည် ထိုသူနာ၏ အနာရောဂါကို
ပျောက်ငြိမ်းအောင် မတတ်နိုင်ကြကုန်၊ ထို့ကြောင့် ထို

၄-ပါးစုသည် အနာရောဂါ ပျောက်ငြိမ်းခြင်းငှာ သူနာတို့၏ ကိုးကွယ်ရာချည်း အမှန်ဖြစ်၏။

ကိလေသာဒုစရိုက် အမိုက်နာရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် အနာရောဂါ ရှိကြကုန်သော သူနာတို့နှင့် တူကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆေးဝါးအရာ အနာရောဂါအရာတို့၌ အလွန်လိမ္မာသော ဆရာဝန်ကြီးနှင့် တူ၏။ သံဃာတော်များသည် လက်ထောက်ဆရာဝန်များနှင့် တူ၏။ တရားတော်များသည် ဆေးကောင်း ဝါးကောင်းများနှင့် တူ၏။ ဒါနသီလ အစရှိသော မိမိတို့ပျူကြသော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံများသည် အနာရောဂါ ပျောက်ငြိမ်းတုံ့ရန် အားထုတ်ကြသော သူနာတို့၏ အလိမ္မာနှင့် တူ၏။ ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ကိုးကွယ်ရာ ၄-ပါး ဆိုရိုးရှိကြ၏။

ထို ၄-ပါးတို့တွင် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာဟူသော ကိုးကွယ်ရာ ၃-ပါးသည် ဘုရားသာသနာတွင်း၌သာ ရှိကြ၏။ ဘုရားသာသနာမှအပ၌ မရှိကြ။ ကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော ကိုးကွယ်ရာသည်မူကား ဘုရားသာသနာတွင်း၌လည်း ရှိ၏။ ဘုရားသာသနာပ၌လည်း ရှိ၏။ လောက၌ ကံနှင့် ကင်းကွာသော အခါဟူ၍ မရှိ၊ စကြဝဠာအနန္တတို့၌ ရှိ၏။

“သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ”ဟူသော ဤဒေသနာတော်သည်လည်း သာသနာတွင်း သာသနာမ စကြဝဠာအနန္တတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ဒေသနာဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဤဒေသနာတော်၌ ဘုရား တရား သံဃာဟူသော ကိုးကွယ်ရာ ၃-ပါးကို မဆိုမူ၍ ကံတည်းဟူသော

ကိုးကွယ်ရာကို ဆိုပေသတည်း။ ဤကား ယခုဘဝ၌ လိမ္မာကြရန်အတွက် နောက်ဘဝ၌ ကောင်းရာ မြတ်ရာသို့ ရောက်ကြရန်အတွက်နှင့် ကိုးကွယ်ကြရသော ကိုးကွယ်ရာဌာနကြီး လေးပါးတည်း။

အားကိုးရာဌာနအမျိုးမျိုး

ကိုးကွယ်ရာဌာနဆိုသည်ကား ကယ်ဆယ်နိုင်သောသူကို ဆိုသတည်း။ ထို့ကြောင့် ထမင်းရေစာသည် အသက်ရှည်ရန်အတွက် သတ္တဝါတို့၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ ဆေးဝါးစာတစ်စာသည် အနာပျောက်ငြိမ်းရန်အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ မင်းစိုးရာဇာသည် ခိုးသူဓားပြ ကင်းငြိမ်းရန်အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ အိမ်ရာတိုက်တာသည် အနေအထိုင် ချမ်းသာရန်အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ လှေသင်္ဘောသည် ရေကြောင်းခရီးအတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ မြေကြီးသည် တည်ရာမှီရာအတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ ထို့အတူ ရေသည် ရေကိစ္စအတွက် မီးသည် မီးကိစ္စအတွက် ကောင်းကင်၌ သွားသောလေသည် လေကိစ္စအတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏။ ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် ယခုဘဝ ကိုးကွယ်ရာဌာနငယ်မျိုး အလွန်များပြား၏။ ဤကား ဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအားဖြင့် အားကိုးရာဌာနအမျိုးမျိုးကို ပြဆိုခြင်းတည်း။

ဘာသာခြားတို့၏ စွဲလမ်းချက်

ဘာသာတစ် ဂါးတို့၌ကား ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ထာဝရဘုရားတစ်ခုကိုသာ သိကြကုန်သည့်အတွက်ကြောင့် ခပ်သိမ်းသော

ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့မှာ ထိုတစ်ခုကိုသာ ကိုးတတ် ရိုးတတ်ကြ ကုန်၏။

ထင်ရှားကောင်း ပြဆိုဦးအံ့၊ ခရစ်ဘာသာ၊ မဟာမက် ဘာသာ၊ ဗရင်ဂျီဘာသာတို့၌ ကိုးကွယ်ရာဟူသော စကား၏ အနက်ကို နေရာတကျ မသိမလိမ္မာကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ထာဝရ ဘုရားဟူသော ကိုးကွယ်ရာဌာနတစ်ခုကိုသာ မှတ်ယူစွဲလမ်း ကြကုန်၏။ ထာဝရဘုရားဟူသော ကိုးကွယ်ရာဌာနတစ်ခုသာ ရှိသည်ဟု မှတ်ယူကြကုန်သည့်အတွက် ဂမ္ဘာ၏ အဖြစ်အပျက် သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်အပျက် အလုံးစုံတို့သည် ထာဝရဘုရား၏ တန်ခိုးတော်ကြောင့်ချည်း ဖြစ်ကုန်သည်ဟု မှတ်ယူကြကုန်၏။ ထာဝရဘုရားသည် မိမိကိုယ်ကြည်စွာ ကိုးကွယ်ကြကုန်သော လူအပေါင်းတို့ကို တန်ခိုးတော်၏အစွမ်းဖြင့် ကယ်တင်၏။ ထိုလူတို့၌ရှိသော ဒု၊ ရိုက်အပြစ်တို့ကို တန်ခိုးတော်၏ အစွမ်း အားဖြင့် ပျောက်ငြိမ်းစေ၍ သေသည်မှနှောင့်၌ မိမိနေရာ ကောင်းကင်ဘုံသို့ ကယ်တင်၍ ထာဝရအသက် ထာဝရသုခကို ပေးနိုင်သည်ဟု မှတ်ယူ စွဲလမ်းကြကုန်၏။ သတ္တဝါတို့၌ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးဟူ၍ မျှဘွဲ့သည် ထာဝရဘုရား ပြုပြင်ရာ ဖြစ်ရကုန်၏။ ကံကြောင့် ဖြစ်ရကုန်သည်မဟုတ်ဟု ကံကို လုံးလုံးပစ်ပယ်ကြကုန်၏။ မိမိတို့သည် ကံကို အားထုတ် ၍ နေကြရပါကုန်လျက် ကံကို လုံးလုံးပစ်ပယ်မှုသည် အံ့ဩ ဖွယ် ရှိလှ၏။ ကံဆိုသည်ကား ဘာသာတရားကို ရှိသေစွာ နာခံမှု၊ ယုံကြည်မှု၊ ရေနှစ် ရေဖျန်း မင်္ဂလာပြုမှု၊ ထာဝရ ဘုရားကို နေ့စဉ် ရှိခိုးမှု ဆုတောင်းမှု၊ ပညတ်တော်များကို မကျူးလွန်မှု စသည်ဖြင့် ဘာသာတရားအတွက်နှင့် ပြုလုပ်

ကြရသော ကာယကံမူ၊ ဝစီကံမူ၊ မနောကံမူတို့ကို ကံ ဟူ၍ ဆိုသတည်း။ ထာဝရဘုရားသည် ထိုကံအမှုတို့ကို ပြုကြသော သူတို့ကိုသာလျှင် ကယ်တင်နိုင်သည်။ မပြုသောသူတို့ကို မကယ်နိုင်ဟု ထိုဘာသာတို့၌ မှတ်ယူကြကုန်၏။ ပြုကြရသည် ကို ကံဟူ၍မသိကြကုန်။

ဘာသာခြားတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ

ထိုဘာသာတို့၌လည်း (၁) ထာဝရဘုရားသည် ကိုးကွယ်ရာ တစ်ပါး၊ (၂) ထာဝရဘုရား၏ ပညတ်တော်သည် ကိုးကွယ်ရာ တစ်ပါး၊ (၃) ကောင်းကင်တမန်များနှင့်တကွ ခရစ်ဆရာ၊ မဟာမက်ဆရာ အစရှိသော သာသနာပြုဆရာများသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါး၊ (၄) မိမိတို့ပြုကြသော ဘာသာဝတ်တရားမှ ဟူသောကံသည် ကိုးကွယ်ရာတစ်ပါးဟူ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာကဲ့သို့ ကိုးကွယ်ရာ ၄-ပါးဖြစ်၏။ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဆရာဝန်ကြီး ဥပမာအတိုင်းပင်တည်း။

ထိုဘာသာတို့၌ ကျမ်းပြုဆရာ သာသနာပြုဆရာ တို့သည် မူကား မိမိတို့ဘာသာ၌လည်း ကိုးကွယ်ရာ အမျိုးမျိုးရှိသည်ကို မကြံမိကြကုန်သောကြောင့် ကံကို လုံးလုံးပယ်၍ ထာဝရဘုရားဟူသော ကိုးကွယ်ရာ တစ်ပါးတည်းကိုသာ မှတ်ယူသည့် အတွက်ကြောင့် လူတို့၌ ကောင်းမှု၊ ဆိုးမှု၊ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ သုခ၊ ဒုက္ခ အလုံးစုံတို့သည် ထာဝရဘုရားအစွမ်းကြောင့်သာ ဖြစ်ရကုန်၏။ ထာဝရဘုရားမှပင် စပါး ဖြစ်နိုင်ရန်အကြောင်း မရှိဟု စွဲယူကြကုန်၏။ ကောင်းမှု၊ ဆိုးမှု၊ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု၊ သုခ၊ ဒုက္ခတို့ ဖြစ်ပွားရန် အကြောင်းအမျိုးမျိုးရှိသည်ကို မသိကြကုန်။

ထာဝရဘုရား ရှိ၊ မရှိ စိစစ်ပုံ

လောက၌ ပစ္စည်းဥစ္စာ မရှိကြကုန်သော သူတို့အား ပစ္စည်းဥစ္စာကို အလိုရှိကြကုန်သည်ရှိသော် ထာဝရဘုရား ကိုးကွယ်ဆုတောင်းမှ ပစ္စည်းဥစ္စာ ရနိုင်သလော၊ သို့မဟုတ် ကုလီလုပ်ခြင်း၊ တောင်သူ လယ်ယာလုပ်ခြင်း၊ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ခြင်း အစရှိသော ပစ္စုပ္ပန်ကံကို ပြုလုပ်အားထုတ်မှ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရနိုင်သလော။

ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆုတောင်းလျှင် ပစ္စည်းဥစ္စာ ရသည်ဟု ကမ္ဘာပေါ်မှာ အရိုးအစဉ်မရှိ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံကို ပြုလုပ်လျှင် ပစ္စည်းဥစ္စာ ရမည်ကား ကမ္ဘာပေါ်မှာ အရိုး အစဉ် မျက်မြင်ဒိဋ္ဌဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ယခုဘဝ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာရမည် ထာဝရ ဘုရားနှင့် မသက်ဆိုင်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံနှင့်သာသက်ဆိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ထိုက်၏။

ထာဝရ၌တန်ခိုး ရှိ၊ မရှိ စိစစ်ပုံ

ထာဝရဘုရားသည် ပစ္စည်းဥစ္စာကို ပေးနိုင်သော တန်ခိုး မရှိ၊ ပစ္စုပ္ပန်မှု ကံသည်သာလျှင် ပစ္စည်းဥစ္စာ ကို ပေးနိုင်သော တန်ခိုးရှိ၏။ အကယ်၍ ထာဝရဘုရားသည် ပစ္စည်းဥစ္စာကို ပေးနိုင်သော တန်ခိုးရှိခဲ့ငြားအံ့၊ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည် စွာ ကိုးကွယ်ကြကုန်သော လူမျိုးတို့အား တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စုပ္ပန်ကံအမှုကို ပြုလုပ်ဖွယ်မရှိ၊ ထာဝရဘုရားပေးသော ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝ၍ နေကုန်ရာ၏။ ထာဝရ

ဘုရားကို မကိုးကွယ်ကြသော လူမျိုးတို့အား ကုန်သွယ်ခြင်း၊
လယ်လုပ်ခြင်း အစရှိသော ပစ္စုပ္ပန်ကံအမှုတို့ကို ပြုလုပ်
အားထုတ်ရကုန်သော်လည်း ထာဝရဘုရားကို မကိုးကွယ်ကြ
သောကြောင့် ဘစ်မှူးတစ်ပါးမျှသော ပစ္စည်းဥစ္စာကိုမျှ မရနိုင်
ကြကုန်ရာ။

ထိုသို့ကားမဟုတ်၊ ထာဝရဘုရားကို အမြဲကိုးကွယ်ကြ
သော သူတို့သည်လည်း ပစ္စည်းဥစ္စာကို အလိမ္မော်ကြကုန်သည်
ရှိသော် ပစ္စုပ္ပန်ကံအမှုကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြမှပင် ရနိုင်ကြ
ကုန်၏။ ထာဝရဘုရားကို မကိုးကွယ်ကြသော လူမျိုးတို့
သည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ကံအမှုကို ပြုလုပ်အားထုတ်ကြလျှင် ပစ္စည်း
ဥစ္စာကို ရနိုင်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယခုဘဝ၌ ပစ္စည်း
ဥစ္စာ ချမ်းသာမှုသည် ထာဝရဘုရား၏ ဆိုင်ရာမဟုတ်
ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ဆိုင်ရာသာဖြစ်သတည်း။

ဤနည်းအတူ အဘတ်ပညာ အလိမ္မာကို အလိမ္မော်လျှင်
သင်ကြားလေ့ကျက်မှုဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကံကိုသာ အားထုတ်
မှရနိုင်သည်။ ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်လျှင် ရနိုင်သည်ဟု
ကမ္ဘာ့အရိုးအစဉ်မရှိ၊ အစိုးရလုပ်လိုလျှင် အစိုးရဥပဒေများ
ကို သင်ကြားအားထုတ်မှ အစိုးရဖြစ်နိုင်သည်။ ထာဝရဘုရား
၏ ကိုးကွယ်လျှင် အစိုးရဖြစ်နိုင်သည်ဟု ကမ္ဘာ့အရိုးအစဉ်
မရှိ၊ ဤသို့ အစရှိသဖြင့် အလုံးစုံသော လောကစီးပွားတို့၌
ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အစွမ်းသည် အရိုးအစဉ် မျက်မြင်ဒိဋ္ဌဖြစ်၏၊
ထာဝရဘုရား၏ အစွမ်းဟူ၍ အရိုးအစဉ်မရှိ။

ထာဝရဘုရားကို ကြည်ညိုစွာ ကိုးကွယ်ကြလျှင် မိမိတို့ ပြုမိကြသော ဒုစရိုက်အပြစ်တို့မှ ကင်းလွတ်ကြကုန်သည်ဟု မှတ်ယူစွဲလမ်းကြကုန်၏။ ယခုဘဝ အနာရောဂါ စွဲကပ်ကြသောသူတို့သည် ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်လျှင် အနာရောဂါ အပြစ်တို့မှ လွတ်ကင်းကြကုန်သည်ဟု အရိုးအစဉ်မရှိ၊ ဆေးဝါးဓာတ်စာတို့ကို မှီဝဲခြင်းတည်းဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကံကို ပြုလုပ်လျှင် အနာရောဂါပျောက်ငြိမ်းသည်မှာမူကား အရိုးအစဉ် မျက်မြင်ဒိဋ္ဌဖြစ်၏။

စွဲသမ်းချက်အံ့ဩဖွယ်

ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်လျှင် ယခုဘဝ၌ ပွေး၊ ညှင်း၊ တင်းတိပ်နာ တစ်ခုကိုမျှ ပျောက်ငြိမ်းစေနိုင်သည်ဟူ၍ အရိုးအစဉ် မျက်မြင်ဒိဋ္ဌမရှိကြဘဲလျက် ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်ကြလျှင် နောက်ဘဝအတွက် ဒုစရိုက်အပြစ်တို့မှ ကင်းလွတ်ကြကုန်သည်ဟု မှတ်ယူစွဲလမ်းကြမှုသည် အလွန်အံ့ဩဖွယ်ရှိလှ၏။

ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆုတောင်းလျှင် ယခုဘဝ၌ တစ်မူးတန် ချမ်းသာကိုရသည်၊ တစ်မတ်ဟန် ချမ်းသာကိုရသည်ဟု အရိုးအစဉ် မျက်မြင်ဒိဋ္ဌ မရှိကြပါကုန်ဘဲလျက် ထာဝရဘုရားကို ကိုးကွယ်လျှင် သေသည်မှ နောက်၌ ကောင်းကင်ဘုံသို့ရောက်၍ ထာဝရအသက် ထာဝရသူခံကို ရကြကုန်သည်ဟု မှတ်ယူစွဲလမ်းကြမှုသည်လည်း အလွန်အံ့ဩဖွယ်ရှိလှ၏။ ထို့ကြောင့် ယခုဘဝ၌ မရသေးသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ရကြခြင်းသည် ပစ္စုပ္ပန်အလိမ္မာ ကံအမျိုးမျိုး၏ ဆိုင်ရာသာ ဖြစ်၏။ ထာဝရ

ဘုရား၏ ဆိုင်ရာမဟုတ်ဟု ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရိုးအစဉ် မျက်မြင်
ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ကြကုန်၍ သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား ပစ္စုပ္ပန်
ကောင်းကျိုးချမ်းသာအတွက် ပစ္စုပ္ပန်အလိမ္မာ ကံသာလျှင်
ကိုးကွယ်ရာရှိကြကုန်သည်ဟု ကော်မချ ယုံကြည်ထိုက်လှ၏။

ထာဝရနှင့်မသက်ဆိုင်ပုံ

ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်ကောင်းကျိုးချမ်းသာအရာ၌ သတ္တဝါတို့
အား ပစ္စုပ္ပန်အလိမ္မာ ကံသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာရှိသည်၏
အဖြစ်ကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ကြကုန်
သဖြင့် သေသည်မှ နောက်၌ အထက်ကောင်းကင်ဘုံ အစ
ရှိသော ကောင်းမြတ်ရာ ဘုံဘဝသို့ ရောက်ကြရာမှာလည်း
ဒါန သီလ အစရှိသော အလိမ္မာ ကံအမျိုးမျိုး၏သာ
သက်ဆိုင်ရာဖြစ်၏။ ထာဝရဘုရား၏ သက်ဆိုင်ရာမဟုတ်၊
ထာဝရဘုရားသည် ဒါန သီလ အစရှိသော အလိမ္မာကံမျိုး
မရှိသော သူတို့ကို ကောင်းမြတ်ရာ ဘုံဘဝရောက်အောင်
မကယ်တင်နိုင်။

ထာဝရဘုရားကို မကိုးကွယ်သော်လည်း ဒါန သီလစသော
အလိမ္မာကံရှိသော သူတို့သည် ကောင်းမြတ်ရာ ဘုံဘဝသို့
ရောက်နိုင်ကြကုန်သည်ဟု ယုံကြည်အပ်၏။

နောင်ဘဝ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ အမျိုးမျိုးဆိုသည်
ကား သေသည်မှ နောက်၌ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်ရ
ခြင်း သေဋ္ဌေးမျိုး၊ သူကြွယ်မျိုး၊ မင်းမျိုး၊ ငိုးမျိုးတို့၌ လူဖြစ်ရ
ခြင်း အထက်ကောင်းကင်ဘုံတို့၌ တန်ခိုးကြီးသော နတ်
သိကြား ဗြဟ္မာဖြစ်ရခြင်း အစရှိသည်တို့တည်း။

ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာ” ဟူ၍
ဟောတော်မူသည်။

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မပ္ပဋိဿရဏာပုဒ်အဖွင့် ပြီး၏။

တဿဒါယာဒါပုဒ်အဖွင့်

တစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၏ ကိုယ်ခန္ဓာအစဉ်သည် ရုပ်
ခန္ဓာအစဉ်၊ နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဦးခေါင်း
ခြေယက်အစရှိသော ကိုယ်ခန္ဓာအစသည် ရုပ်ခန္ဓာမျိုးမည်၏။
စိတ်အကြံအစည်မျိုးသည် နာမ်ခန္ဓာမျိုးမည်၏။ ထိုနှစ်မျိုး
တို့တွင် ရုပ်ခန္ဓာမျိုးသည် တစ်ဘဝလျှင် တစ်ခါတစ်ခါပြတ်၏။
တစ်ဘဝလျှင် တစ်မျိုးတစ်မျိုး ပြောင်းလဲ၏။ နာမ်ခန္ဓာမျိုး
သည်မူကား အစဉ်ပြတ်သည်ဟူ၍ မရှိ။ တစ်ဘဝနှင့် တစ်ဘဝ
အစဉ်မပြတ် ဆက်ကာဆက်ကာ သွား၏။ ဒါန၊ သီလ အစ
ရှိသော အလိမ္မာကံမျိုးသည် ထိုနာမ်ခန္ဓာကို ကောင်းမြတ်
ရာ ဘုံဘဝ ချို့၍ အဆက်ဆက် ဖန်ဆင်းတည်ထောင်၍ သွား၏။
နာမ်ခန္ဓာရောက်ရာ၌ ရုပ်ခန္ဓာအသစ်အသစ် အမျိုးမျိုး
ဖြစ်ပေါ်ရ၏။ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း အစရှိသော မလိမ္မာ
သော ကံမျိုးသည် နောက်ဘဝ၌ ခွေး၊ ဝက်၊ ကြက်၊ ငှက်အစရှိ
သော မကောင်းသောဘုံဘဝချို့၍ ထိုသူ၏ နာမ်ခန္ဓာကို
ပစ်ချ၏။

တဿဒါယာဒါပုဒ်အဖွင့် ပြီး၏။

ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

ဒသဝတ္ထုကသမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသ

အတ္ထိ ဒိန္နံ၊ အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ၊ အတ္ထိ ဟုတံ၊ အတ္ထိ သုကတဒုက္ခ-
ဋ္ဌာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော၊ အတ္ထိ မာတာ၊ အတ္ထိ ပိတာ၊
အတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ၊ အတ္ထိ အယံ လောကော၊ အတ္ထိ
ပရောလောကော၊ အတ္ထိ လောကေ သမဏ ဗြာဟ္မဏာ သမဂ္ဂ-
တာ သမ္မာပဋိန္ဒာ ယေ ဣမဉ္ဇေ လောကံ ပရဉ္စလောကံ သယံ
အဘိညာ သစ္စိကတော ပဝေဒေန္တိ။

ပဌမသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဒသဝတ္ထုက သမ္မာဒိဋ္ဌိဆယ်ပါးတို့၌—

၁။ အတ္ထိ ဒိန္နံ—ဆိုသည်ကား ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ခွေး၊ ဝက်၊
ကြက်၊ ငှက်၊ လူ - ရဟန်းအစရှိသော တစ်ပါးသော သတ္တဝါ
တို့အား ကြည်ဖြူသော စိတ်စေတနာဖြင့် စွန့်ကြဲပေးကမ်း
လှူဒါန်းကျွေးမွေးခြင်းကို ပြုကြသည်ရှိသော် နောက်နောက်
သော ဘဝတို့၌ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးနိုင်သော ဒါန
မည်သော ကုသိုလ်မျိုး နည်း လောက၌ ကေနိရှိ၏ဟု သိမြင်
ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

ဒုတိယသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၂။ အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ—ဆိုသည်ကား ရှေးရှေးသောဘဝတို့၌
ကံကိုလည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊
ပညာဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း ယုံကြည်သောသဒ္ဓါဖြင့် ပူဇော်
လှူဒါန်းခြင်းကို ပြုကြသည်ရှိသော် နောက်နောက်သောဘဝ
တို့၌ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော

ယဇ်မည်သော ကုသိုလ်မျိုးသည် လောက၌ ကေနိရိ၏ဟု
သိမြင်ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

တတိယသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၃။ အတ္ထိ ဟုတံ-ဆိုသည်ကား ရှေးရှေးသော ဘဝတို့၌
ကြည်ဖြူသော စိတ်စေတနာဖြင့် ပဏ္ဏာလက်ဆောင်ကိစ္စနှင့်
ပေးကမ်းခြင်းကို ပြုကြသည်ရှိသော် နောက်နောက်ဘဝတို့၌
ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော အာဟုန၊
ဂါဟုနမည်သော ကုသိုလ်မျိုးသည် လောက၌ ကေနိရိ၏ဟု
သိမြင်ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

စတုတ္ထသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၄။ အတ္ထိ သုကတဒုက္ခဋ္ဌာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော-
ဆိုသည်ကား ရှေးရှေးသောဘဝတို့၌ အသက်ရှိသည့် လူ
သတ္တဝါ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့ကို သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲခြင်း အစ
ရှိသော ဒုစရိုက်မှု၊ သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း
အစရှိသော သုစရိုက်မှုတို့ကို ပြုကြသည်ရှိသော်နောက်နောက်
သော ဘဝတို့၌ မကောင်းသော အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်၊
ကောင်းသော အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်မည်သည် လောက၌
ကေနိရိ၏ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

ပဉ္စမသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၅။ အတ္ထိ မာတာ-ဆိုသည်ကား အမိ၌ ကောင်းစွာပြုစု
ခဲ့သည်ရှိသော်လည်းကောင်း မကောင်းစွာ ပြုစုမှားခဲ့သည်
ရှိသော်လည်းကောင်း နောက်နောက်သော ဘဝတို့၌

ကောင်းသောအကျိုး၊ မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းငှာ
စွမ်းနိုင်သော ကံမည်သည့် လောက၌ ကေနိရိ၏ဟု သိမြင်
ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

ဆဋ္ဌမသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၆။ အတ္ထိ ပိတာ-ဆိုသည်ကား အပ၌ ကောင်းစွာပြုခဲ့
သည်ရှိသော်လည်းကောင်း မကောင်းစွာ ပြစ်မှားခဲ့သည်
ရှိသော်လည်းကောင်း နောက်နောက်သော ဘဝတို့၌
ကောင်းသောအကျိုး၊ မကောင်းသောအကျိုးပေးခြင်းငှာ
စွမ်းနိုင်သော ကံမည်သည့် လောက၌ ကေနိရိ၏ဟု သိမြင်
ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

သတ္တမသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၇။ အတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ-ဆိုသည်ကား လူတို့၏
ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်ကောင်းသော ဥပပါတ် သတ္တဝါတို့
သည် လောက၌ ကေနိရိ၏ဟု သိမြင်ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ
တည်း။ ဥပပါတ်သတ္တဝါမျိုးဆိုသည်ကား အမိဝင်း၌ ပဋိသန္ဓေ
ယူရသော သတ္တဝါမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၊ ဦးခေါင်း
အင်္ဂါ၊ လက်အင်္ဂါ၊ ခြေအင်္ဂါ အလုံးစုံတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍
နောက်၌ တစ်ဖန် ကြီးပွားရန် မရှိဘဲ ရှေးဘာတို့၌ ပြုခဲ့ကြ
သော ကံအစွမ်းဖြင့် တစ်ခါတည်း အပြီးအစီး ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်
သော သတ္တဝါတို့ပေတည်း။

အောက်မြေကြီး၊ နတ်တိုင်း မြေဥမင်ကြီး အသီးသီးတို့၌
အဆင့်ဆင့်တည်ရှိကုန်သော ငရဲကြီးမျှစ်ပြည်ထောင်နှင့်တကွ
အလုံးစုံသော ငရဲသတ္တဝါမျိုးတို့သည် ဥပပါတ် သတ္တဝါမျိုးတို့

ပေတည်း၊ မြေအပြင်ရှိ တောအဖို့၊ တောင်အဖို့၊ သမုဒ္ဒရာ
အလယ် ကျွန်းငယ်အဖို့တို့၌ တည်ရှိကြကုန်သော အချို့သော
ပြိတ္တာမျိုး၊ အသုရကာယ်မျိုးတို့သည်လည်း ဥပပါတ်သတ္တဝါ
မျိုးတို့ပေတည်း၊ မြေအပြင်၌ မြို့ရွာတောတောင်ရှိ အချို့
သော ဘုမ္မစိုးနတ်မျိုး၊ သမုဒ္ဒရာအလယ် ကျွန်းငယ်တို့၌ ရှိနေ
သော အချို့သော ဘီလူးမျိုး၊ သူရဲသဘက်မျိုး၊ ထိုထိုမြို့အနီး
ရွာအနီးတို့၌ ရှိကြကုန်သော အချို့အချို့သော ဘီလူးမျိုး၊ သူရဲ
သဘက်မျိုး၊ အချို့သော နဂါးမျိုး၊ ဂဠုန်မျိုးတို့သည်လည်း
ဥပပါတ်သတ္တဝါမျိုးတို့ပေတည်း။

အထက် နေ၊ လ၊ နက္ခတ်တာရာ ကြယ်အပေါင်းတို့၏ တည်
နေရာကောင်းကင်အရပ်မှစ၍ အထက်သို့ အဆင့်ဆင့်တည်ရှိ
ကြကုန်သော စတုမဟာရာဇ်ဘုံ၊ တာဝတိံသာဘုံ၊ ယာမာဘုံ၊
အစရှိသော နတ်ပြည်နယ် ၆-ထပ်နတ်သိကြားတို့သည်လည်း
ဥပပါတ်သတ္တဝါမျိုးတို့သာတည်း၊ နတ်ပြည် ၆-ထပ်မှ အထက်
ကောင်းကင်အရပ်၌ အဆင့်ဆင့် တည်ရှိကြကုန်သော ပဌမ
ဈာန် ၃-ဘုံ၊ ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံ၊ တတိယဈာန် ၃-ဘုံ၊ စတုတ္ထ
ဈာန် ၇-ဘုံ၊ အနုပ ၄-ဘုံ ဤနှစ်ဆယ် အရေအတွက် ရှိသော
ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း ဥပပါတ်သတ္တဝါမျိုးတို့
ပေတည်း။

ထာဝရဟူသည် အဘယ်သူနည်း

ထိုနှစ်ဆယ်တို့တွင် ဒေဝာန်ဆုံးဖြစ်သော ပထမဈာန် ၃-ဘုံ
တို့၌ ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသော ဗြဟ္မာမင်းကြီးသည်ရှိ၏၊ ထိုဗြဟ္မာ
မင်းကြီးကို ဘာသာတစ်ပါးတို့၌ ထာဝရဘုရားဟူ၍ ထင်မှတ်

ကိုးကွယ်ကြကုန်၏။ ထိုဘုံမှ အထက်၌ အဆင့်ဆင့် တည်ရှိကြ
ကုန်သော ကောင်းကင်ဘုံတို့ကိုမူကား ဘာသာတစ်ပါးတို့၌
မသိကြကုန်ပြီ။ ကောင်းကင်၌ နေ၊ လ၊ နက္ခတ်တာရာ ကြယ်
အပေါင်းတို့သည် နတ်တို့၏နေရာ ကောင်းကင်ဘုံဗိမာန်သို့ပေ
တည်း။ ထိုကောင်းကင် ဘုံဗိမာန်တို့ကို သိမြင်ကြကုန်သဖြင့်
အထက်အသက်ဖြစ်သော ကောင်းကင်ဘုံဗိမာန်တို့ကို လည်း
ကောင်း အထက်အထက်ဖြစ်သော နတ်၊ သိကြား၊ ဗြဟ္မာ၊ ဥပ
ပါတ် သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း ယုံကြည်ထိုက်ကုန်၏။

ဥပပါတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို မြင်နိုင်၊ မမြင်နိုင်

ဥပပါတ်သတ္တဝါမျိုးတို့သည်မူကား လူသတ္တဝါတို့မှာ ကိုယ်
ခန္ဓာ၌ ပူးကပ်တယ်မှီ၍ နေကြကုန်သော်လည်းလူတို့၏ ပကတိ
မျက်စိတို့ဖြင့် မမြင်ကောင်းကြကုန်။ လူတို့ မြင်နိုင်လောက်
သော အဆင်းသဏ္ဌာန်ကို ဖန်ဆင်း၍ ဖော်ပြကြကုန်သော
အခါ၌မူကား လူတို့မြင်ကြကုန်၏။ ဘာသာတစ်ပါး တို့၌
ထာဝရဘုရားဆိုသောဗြဟ္မာကြီးနှင့်ကောင်းကင်တမန် အမျိုး
မျိုး နတ်ဆိုးနတ်ဝါးတို့ကဲ့သို့ လူတို့၏ ပကတိ မျက်စိတို့ဖြင့်
မမြင်ကောင်းကုန်သော သတ္တဝါမျိုးတို့ပေတည်း။ ဤကဲ့သို့
သော ဥပပါတ် သတ္တဝါမျိုးတို့သည် လောက၌ ကော်ရှိုကုန်
၏ဟု သိမြင်ယုံကြည်ခြင်းသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိကြီးတစ်ပါး ဖြစ်၏
ဟုလိုသည်။

အဌမ၊ နဝမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ

၈-၉။ အတ္တိ အယံ လောကော၊ အတ္တိ ပရောလောကော
ဟူသောပါဌ်၌ လူ့ ဘုံသည် ဤလောကမည်၏။ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်

ပြိတ္တာ, အသုရကာယ်ဟူသော အပါယ် ၄-ဘုံ, နတ်ဘုံ, ဗြဟ္မာ့ဘုံ တို့သည် ပရလောကမည်၏။ ဤသို့လောကနှစ်ပါး ရှိသည်ကို သိမြင်ယုံကြည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၂-ပါးဖြစ်၏။ ဘာသာ တစ်ပါးတို့၌ ငရဲဘုံ, ပြိတ္တာဘုံ, အသုရကာယ်ဘုံတို့ကို ယည်း နေရာ တကျ မသိကြကုန်ပြီ။ အထက်နတ်ဘုံ, ဗြဟ္မာ့ဘုံ တို့ကိုလည်း နေရာတကျ မသိကြကုန်ပြီ။

တစ်နည်းကား— ဤစကြဝဠာအတွင်း ရှိနေကြသော လူ့ဘုံ, အပါယ် ၄-ဘုံ, နတ်သိကြားဗြဟ္မာတို့နေရာ ကောင်းကင် ဘုံတို့သည် ဤလောကမည်၏။ ဤလောကမှ အရှေ့အရပ် မျက်နှာတို့၌ ဤစကြဝဠာကဲ့သို့ အပါယ်လေးရပ် လူနတ် ဗြဟ္မာတို့နေရာ စကြဝဠာပေါင်းအဆုံးမရှိ၊ အသင်္ချေယျအနန္တ ရှိကြကုန်၏။ ထို့အတူ ဤလောကမှ တောင်အရပ်မျက်နှာတို့ ၌ယည်း စကြဝဠာပေါင်းအဆုံးမရှိ၊ အနောက်အရပ်မျက်နှာ တို့၌ယည်း စကြဝဠာပေါင်းအဆုံးမရှိ၊ မြောက်အရပ်မျက်နှာ တို့၌လည်း စကြဝဠာပေါင်းအဆုံးမရှိ၊ ဤသို့လျှင် ဤစကြဝဠာမှ တစ်ပါးကုန်သော အဆုံးမရှိသော စကြဝဠာအနန္တ လောကဓာတ်အနန္တတို့သည် ပရလောကမည်၏။

ဘာသာတစ်ပါးတို့၌ ဤလောကဓာတ်, အနန္တပရလောက ဓာတ်ကိုမသိကြကုန်ပြီ။

ဒသမသမ္မာဒိဋ္ဌိ

၁၁။ အတ္တံ လောကေ သမဏ၊ ပြဟူဏာ သမဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ ယေ ဣမဉ္စ လောကံ ပရဉ္စလောကံ သံ အဘိညာ သန္တိကတော ပဝေဒေန္တိ-ဟူသောပါဌ်၌ အဘိညာ

ခေါ်သော ဉာဏ်ပညာကြီးမျိုးသည်ရှိ၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ခေါ်သော ဉာဏ်ပညာကြီးမျိုးသည်ရှိ၏။ ဤလူ့ ပြည်၌ ပါရမီအလုပ် သမထဘာဝနာအလုပ် ဝိပဿနာဘာဝနာအလုပ် တို့ကို လွန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်နိုင်ကြကုန်သော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုသို့ ဉာဏ်ပညာကြီးမျိုးကို ရနိုင်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ ဉာဏ်ပညာကြီးမျိုးတို့ကို ပေါက်ရောက်ထမြောက်အောင်မြင်အောင် လုပ်ကြံနိုင်ကြကုန်သောသူတို့သည် ဤလူ့ လောက၌ ရံဖန်ရံခါ ပေါ်ပေါက်ကြကုန်၏။

ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အချို့သောသူတို့သည် အဘိညာခေါ်သော ဉာဏ်ပညာကြီး တစ်မျိုးကိုသာ ပေါက်ရောက်နိုင်ကြကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အပါယ်လေးဘုံနှင့်တကွ နတ်ပြည် ၆-ထပ်တို့ကိုလည်းကောင်း အချို့သော ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကိုလည်းကောင်း ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်ကြကုန်သကဲ့သို့ ဉာဏ်ပညာမျက်စိတို့ဖြင့် သိမြင်ကြကုန်၏။

အချို့သောသူတို့သည် အဘိညာခေါ်သော ဉာဏ်ပညာကြီးမျိုးတို့နှင့်တကွ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ခေါ်သော ဉာဏ်ပညာကြီးမျိုး ပေါက်ရောက်နိုင်ကြကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အလုံးစုံသော သတ္တဝါအနန္တ၊ ကမ္ဘာအနန္တ စကြဝဠာအနန္တ၊ လောကဓာတ်အနန္တတို့ကို အကုန်အစင် သိမြင်နိုင်ကြကုန်၏။

ဤအကုန်အစင် သိမြင်သောသူတို့ကိုသာလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ဘုရားဟူ၍ ခေါ်၏။

ယုံကြည်ခြင်းသုံးပါး

ဤပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုးတို့သည် လူ့လောက၌ ရံဖန်ရံဖန် ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၍ မိမိတို့ သိမြင်ကြကုန်သည့်အတိုင်း သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား ဤလောကကိုလည်း ထုတ်ဖော် ပြောဟောကုန်၏။ အပါယ်၄-ဘုံ နတ်ပြည်၆-ထပ်နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံဟုဆိုအပ်သော ပရလောကကိုလည်း ထုတ်ဖော် ပြောဟောကြကုန်၏။ သဗ္ဗညုဘုရားတို့သည်မူကား အနုမကဂ္ဂ သံသရာရှိကြောင်း၊ ကမ္ဘာအနန္တရှိကြောင်း၊ စကြဝဠာအနန္တရှိကြောင်းကို ထုတ်ဖော် ပြောဟောကြကုန်၏။

ဤကဲ့သို့သော အဘိညာပုဂ္ဂိုလ် သဗ္ဗညုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လူ့ပြည်၌ ရံဖန်ရံဖန် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏ဟု သိမြင်ယုံကြည်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သိမြင်ယုံကြည်ကြသဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထုတ်ဖော် ပြောဟောသော တရားစကားကို သိမြင်ယုံကြည်ခြင်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထုတ်ဖော်ပြောဟောသော တရားစကားကို ယုံကြည်သဖြင့် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ပရလောကဟူသမျှတို့ကို သိမြင်ယုံကြည်ခြင်း သုံးပါးသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိကြီး တစ်ပါးဖြစ်၏။

ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိကြီးရှိသော သူတို့မှသာလျှင် အထက်ကောင်းကင်ဘုံတို့မှာ နတ်သိကြားဗြဟ္မာတို့သာ ရှိကြကုန်၏။ သဗ္ဗညုဘုရားဟူ၍မရှိကြကုန်၊ လူ့ပြည်၌သာ သဗ္ဗညုဘုရားဟူ၍ ရှိကြကုန်သည်ဟု ယုံကြည်နိုင်ကြကုန်၏။

ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိ မရှိကြသော ဘာသာတစ်ပါးတို့၌မူကား အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်နိုင်သော သဗ္ဗညုဘုရားတို့မည်သည်

အောက်ကျသော လူ့ဘုံမှာ မဖြစ်နိုင်ရာ၊ အထက်ဆုံးဖြစ်သော ကောင်းကင်ဘုံကြီး၌သာ ဖြစ်နိုင်ကုန်ရာ၏ဟု ကြံဆ၍ယူကြကုန်၏။

အစွမ်း ၂-မျိုး

(၁) ကံ၏အစွမ်းကားတစ်မျိုး၊ (၂) ဉာဏ်၏အစွမ်းကားတစ်မျိုး၊ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် ကံ၏အစွမ်း၌ ဘာဝနာချာန် ကံ၏အစွမ်းသည် အလွန်ထက်သန်၏၊ အထက်ဆုံးဖြစ်သော ကောင်းကင်ဘုံကြီး၌ အလွန်အသက်ရှည်သော ဗြဟ္မာကြီး အဖြစ်တိုင်အောင် ပေးနိုင်၏၊ သဗ္ဗညု ဘုရားအဖြစ်ကိုမူကား မပေးနိုင်၊ ထိုဗြဟ္မာ ကြီးမှာ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်မရှိ။

ထို့ကြောင့် ထိုဘာသာတို့၌ ထာဝရဘုရား ဟောကြားသော တရားဓမ္မဟူ၍ ဉာဏ်အရာ၌ နက်နဲဆန်းကြယ် အံ့သြဖွယ်သော တရားမရှိ။

အဘယ်ကြောင့်နည်းဆိုသော် ထိုဗြဟ္မာကြီးတို့၏ အငြစ်သည် ဉာဏ်မျိုးမဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

လူ့ပြည်၌သာလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်အလုပ်မျိုးရှိ၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်အလုပ်ကို ထမြောက် ပေါက်ရောက်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သော သူသည်သာလျှင် အလုံးစုံ အကုန်အစင် သိမြင်နိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရနိုင်၏။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌သာလျှင် အလွန်တရာ နက်နဲဆန်းကြယ်အံ့သြဖွယ်သော တရားမျိုးရှိ၏၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဆိုသော် ဉာဏ်လမ်းမျိုးဖြစ်ပေသောကြောင့်တည်း။

လမ်းနှစ်သွယ်

လောက၌ ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများ၍ သေဋ္ဌေးကြီးဖြစ်အောင်
လုပ်ကြံမှုမျိုးကား တစ်လမ်း၊

ရသေ့ရဟန်းအလုပ်နှင့် အသိအမြင်ပေါက်၍ လူအများတို့၏
ဆရာကြီးဖြစ်အောင် လုပ်ကြံမှုမျိုးကားတစ်လမ်း။

ဗြဟ္မာကြီးလမ်းသည် သေဋ္ဌေးကြီးလမ်းနှင့် တူ၏။

ဥပမာတစ်နည်း

ကျေးငှက် ကျီး လင်းတတို့သည် အတောင်ရိက္ခကုန်၍
မြင့်စွာသော ကောင်းကင်၌ ပျံတက် သွားလာနိုင်ကြကုန်၏။
လူတို့ကဲ့သို့ အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာကား မရှိကြကုန်၊ လူတို့
သည် အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာကား ရှိကြကုန်၏။ အတောင်
မရှိကြကုန်၍ ကောင်းကင်၌ ပျံတက်သွားလာခြင်းငှာ မစွမ်း
နိုင်ကြကုန်၊ ဤကား ဥပမာတည်း။

ဗြဟ္မာကြီး၏ ဘာဝနာစျာန် ကုသိုလ်ကံသည် ကျေးငှက်
ကျီး လင်းတတို့၏ အတောင်နှင့်တူ၏။ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏
အဘိညာဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်များသည် လူတို့၏ အသိ
အလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာနှင့်တူ၏။ နေ၊ လ၊ တာဝေ ကြယ်
အပေါင်းဟူသော ကောင်းကင်ဘုံတို့၌ နေကြကုန်သော
နက်သမီး နတ်သားတို့၏ ကုသိုလ်ကံများသည် ကျေးငှက် ကျီး
လင်းတတို့၏ အတောင်နှင့်တူ၏။ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏ အဘိ-
ညာဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်များသည် လူတို့၏ အသိအလိမ္မာ
ဉာဏ်ပညာနှင့်တူ၏။

ဘုရားမှန်က လူ့ ဘုံမှာသာပွင့်ပုံ

အထက်ထက်ဖြစ်ကုန်သော နတ်ပြည် ၆-ထပ် ပြဟွာပြည် အထပ်ထပ်ဟူသော ကောင်းကင်ဘုံတို့၌ ရှိနေကြကုန်သော နတ်သိကြား ပြဟွာတို့၏ ကုသိုလ်ကံများသည် ကျေးဇူး ကျီး လင်းတတို့၏ အတောင်နှင့်တူ၏။ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏ အဘိညာဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်များသည် လူတို့၏ အသိ အလိမ္မာဉာဏ်ပညာနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပြဟွာကြီးသည် ဘာဝနာဖျာန် ကုသိုလ်ကံ၏အစွမ်းကြောင့် နေနတ်သား၊ လနတ်သားတို့ကဲ့သို့ ထို့ထက်အလွန်မြင့်သော အထက် ကောင်းကင်ဘုံကြီး၌ နေရ၏။ တစ်ကမ္ဘာပတ်လုံး အသက်ရှည် ရ၏။ ဘုန်းတန်ခိုးကြီး၏။ အဘိညာဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ် မရှိ သည့်အတွက်ကြောင့် နက်နဲသောတရားမျိုးတို့ကိုမူကား မသိ နိုင်။ မိမိ၏ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌမျိုး၌သာ အသိဉာဏ်ဖြစ်နိုင်၏။

ဤသို့လျှင် အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်နိုင်သော ဘုရားမည် သည် ကောင်းကင်ဘုံတို့မှာ ဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ်။ လူ့ ဘုံမှာသာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု သိမြင်ယုံကြည်ကြရန်တစ်ချက်။

ပကတိလူတို့၏ မျက်မြင်ဒိဋ္ဌမဟုတ်ကြသော ကမ္ဘာ့အခြင်း အရာ၊ လောကဓာတ်အခြင်းအရာ၊ သတ္တဝါတို့၏ ဘဝအဆက် ဆက် ကျင်လည်ပုံအခြင်းအရာ၊ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးပေးပုံအခြင်းအရာများကို-

အဘိညာဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော လူမှဖြစ်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်သာလျှင် ဟုတ်မှန်စွာ သိနိုင်မြင်နိုင်ကြကုန်သည်ဟု ယုံကြည်ကြရန်တစ်ချက်။

ထိုသို့သိနိုင်မြင်နိုင်ကုန်သော သမဏဗြာဟ္မဏတို့၏ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာ စကားတို့ကိုသာလျှင် အဟုတ် အမှန်အားဖြင့် ယုံကြည်ရန်တစ်ချက်။

ဤအချက်တို့ကို သိမြင် ယုံကြည်နိုင်ကြသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်သည် “အတ္ထိလောကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်”မည်၏။

မိစ္ဆာဝါဒကိုပယ်သည်

အလုံးစုံကို အကုန်အစင်သိမြင်နိုင်သော ဘုရားမည်သည် အောက်ကျသော လူ့ ဘုံ၌မဖြစ်သင့်၊ အထက်ဆုံး၊ အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သော ကောင်းကင်ဘုံ၌သာဖြစ်သင့်၏။ အမြတ်ဆုံးသော ဘုရားမည်သည် တစ်ဆူတည်းသာ ဖြစ်ရာ၏။ အများမဖြစ်ရာ၊ အစဉ်ထာဝရမြဲရာ၏။ အိုသည်၊ နာသည်၊ သေသည်ဟူ၍ မရှိရာ အစရှိသည်ဖြင့် ကြံဆ၍ယူကြသော မိစ္ဆာဝါဒကို ဖယ်ရှား တော်မူ၏။

မိစ္ဆာဝါဒနှင့်စပ်လျဉ်းသော စကားအကျယ်ကိုပူကားငါတို့ စီရင်သော ပါဠိဘာသာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဒီပနီပါဌ်အနက်၊ မြန်မာ ဘာသာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဒီပနီကျမ်းတို့မှာ ကြည့်ရှုလေ။

ဒသဝတ္ထုကသမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသပြီး၏။

စတုသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ နိဒ္ဒေသ

စတုသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိဆိုသည်ကား—

- ၁။ ဒုက္ခအမှန်ကိုသိသောဉာဏ်တစ်ပါး၊
- ၂။ ဒုက္ခ၏ပွားစီးကြောင်းအမှန်ကိုသိသော ဉာဏ်တစ်ပါး၊
- ၃။ ဒုက္ခ၏ငြိမ်းမှုအမှန်ကို သိသောဉာဏ်တစ်ပါး၊
- ၄။ ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းခြင်းသို့ ပေါက်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ပဋိပတ်လမ်းမှန်ကို သိသောဉာဏ်တစ်ပါး။

ဤ ၄-ပါးကို စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိခေါ်သည်။

သစ္စာ ၄-ပါးအကျယ်ကိုမူကား ငါတို့စီရင်သော စတုသစ္စ-ဒီပနီကျမ်းမှာ ကြည့်ရှုကြလေ၊ အကျဉ်းမျှသာ ဤကျမ်း၌ ပြဆိုပေအံ့။

၁ ဒုက္ခသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဒုက္ခအမှန်

လူ့စက္ခု၊ နတ်စက္ခု၊ ဗြဟ္မာ့စက္ခုစသည်သည် မိမိ၌ တွယ်တာသော လူ့နတ်၊ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့ကို လွန်စွာနှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းတတ်သည်ဖြစ်၍ ကြောက်မက်ပူပန် ကောင်းလှသော အနက်ကြောင့် ဒုက္ခသာအမှန်ဖြစ်၏။ ထို့အတူ လူ့သေတ၊ နတ်သေတ၊ ဗြဟ္မာ့သေတသည်လည်းကောင်း၊ လူ့ဃာန၊ နတ်ဃာန၊ ဗြဟ္မာ့ဃာနသည်လည်းကောင်း၊ လူ့ဇိဝှါ၊ နတ်ဇိဝှါ၊ ဗြဟ္မာ့ဇိဝှါသည်လည်းကောင်း၊ လူ့ကာယ၊ နတ်ကာယ၊ ဗြဟ္မာ့ကာယသည် လည်းကောင်း၊ လူ့မနော၊ နတ်မနော၊

ဗြဟ္မာ့မနေ့သည့်လည်းကောင်း မိမိ၌ တွယ်တာသော လူ၊
နတ်၊ဗြဟ္မာ သတ္တဝါကို လွန်စွာနှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းတတ်သည်
ဖြစ်၍ ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလှသော အနက်ကြောင့်
ဒုက္ခအမျိုးသော အမှန်ဖြစ်၏။

နှိပ်စက်ပုံ

ယို ၆-ပါးတို့တွင် စက္ခုသည် အဘယ်မျှလောက်သော ဒုက္ခ
ဒဏ်ချက်တို့ဖြင့် သတ္တဝါကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းလေသနည်း ဟူမ
ကား သင်္ခါရဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ ဝိပရိဏာမဒဏ်ချက်ဖြင့်
နှိပ်စက်၏၊ ဒုက္ခဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ တစ်နည်းကား
သင်္ခါရဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ သန္တာပဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊
ဝိပရိဏာမဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ တစ်နည်းကား ဇာတိ
ဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ ဇရာဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏၊ မရဏ
ဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏။

တစ်နည်းကား ရာဂမီးကို ပွားစီးစေ၍ နှိပ်စက်၏၊ ဒေါသ
မီးကို ပွားစီးစေ၍ နှိပ်စက်၏၊ မောဟဒိဋ္ဌိကို ပွားစီးစေ၍
နှိပ်စက်၏၊ မာနမီးကို ပွားစီးစေ၍ နှိပ်စက်၏၊ ဒိဋ္ဌိမီးကို
ပွားစီးစေ၍ နှိပ်စက်၏၊ ကိလေသာ အာသဝတရားကို ပွားစီး
စေ၍ နှိပ်စက်၏၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ဒုစရိုက်တရား
တို့ကို ပွားစီးစေ၍ နှိပ်စက်၏၊ ဇာတိမီး၊ ဇရာမီး၊ မရဏမီး၊
သောကမီး၊ ပရိဒေဝမီး၊ ဒုက္ခမီး၊ ဒေါမနဿမီး၊ ဥပါယာသမီး
တို့ကို ပွားစီးစေ၍ နှိပ်စက်၏။

သင်္ခါရဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ

သင်္ခါရဒဏ်ချက်ဆိုသည်ကား ရှေးဘဝ၌ ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်နိုင်မှ နောက်ဘဝ၌ လူ့စက္ခု၊ နတ်စက္ခု၊ ဗြဟ္မစက္ခု ဖြစ်ပေါ်၏။ အားမထုတ်နိုင်ခဲ့လျှင် ငရဲစက္ခု၊ တိရစ္ဆာန်စက္ခု၊ ပြိတ္တာစက္ခု၊ အသုရကာယစက္ခု ဖြစ်၍သွား၏။ ထို့ကြောင့် သုဂတိစက္ခုသည် ကုသိုလ်မဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို အမြဲနှိပ်စက်၏။ နောင်ဘဝ၌လည်း မပျက်စီး ရအောင် စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့မဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခ ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲနှိပ်စက်၏။ ဤသို့လျှင် သုဂတိစက္ခုသည် သတ္တဝါတို့ကို သင်္ခါရဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲနှိပ်စက်၏။

အမြဲနှိပ်စက်မှုဆိုသည်ကား အနုမတဂ္ဂသံသရာ၌ သင်္ခါရ မှုနှင့် ကင်း၍ဖြစ်ပေါ်သော သုဂတိစက္ခုဟူ၍ တစ်စုံတစ်ခုမျှ မရှိသောကြောင့် ဆိုသတည်း။

ဝိပရိဏာမဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ

ဝိပရိဏာမဒဏ်ချက်ဆိုသည်ကား ပျက်စီးခွင့် ဆိုက်ခဲ့လျှင် ခဏချင်းပျက်စီးတတ်သော အလေ့ကို ဆိုသတည်း။ ပဋိသန္ဓေ မှစ၍ မပျက်စီးနိုင်သောအခါဟူ၍ မျက်တောင်တစ်ခတ် လျှပ်တစ်ပြက်မျှ မရှိ၊ ပျက်စီးမည်ကို ကြောင့်ကြရန် အခွင့် အလမ်းအမြဲပါရှိ၍ နေ၏။ ပျက်စီး၍ သွားပြန်လျှင် ကြီးစွာ သောဒုက္ခဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် သုဂတိစက္ခုသည် သတ္တဝါတို့ကို ဝိပရိဏာမဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲနှိပ်စက်၏။

ဒုက္ခ ဒုက္ခဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ

ဒုက္ခ ဒုက္ခဒဏ်ချက်ဆိုသည်ကား ကာယိကဒုက္ခ စေတသိက-
ဒုက္ခကို ဆိုသတည်း။ ငရဲစက္ခု၊ ပြိတ္တာစက္ခု၊ အသုမုကဿ
စက္ခု ဖြစ်ခိုက်ကြုံသောအခါ ထိုဒုက္ခ ဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်
မှု ထင်ရှား၏။ နှလုံးမသာဖွယ်သော အာရုံကို တွေ့မြင်၍
နှလုံးမသာခြင်းဖြစ်သော အခါ၌လည်းကောင်း၊ နှလုံးမသာ
ရှိ၍ ထိုထိုကာယိကဒုက္ခမှုကိုပြုသောအခါ၌လည်းကောင်း ဒုက္ခ
ဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်၏။ မျက်စိ၌ ရောဂါဥပဒ် ဖြစ်လာ
သောအခါ၌လည်းကောင်း စက္ခုကို စောင့်ရှောက် ထောက်ပံ့မှု
မျိုးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခကိုခံရသော
အခါ၌လည်းကောင်း စက္ခုသည် ဒုက္ခဒုက္ခဒဏ်ချက်ဖြင့် နှိပ်စက်
၏။ ဤသို့လျှင် စက္ခုသည် သတ္တဝါတို့ကို ဒုက္ခဒုက္ခဒဏ်ချက်
တို့ဖြင့် အမြဲနှိပ်စက်၏။

နောက်သုံးပါးတို့၌ သင်္ခါရဒဏ်ချက်၊ ဝိပရိဏာမဒဏ်ချက်
တို့သည် ရှေ့သုံးပါးအတိုင်းပင်တည်း။

သန္တာပဖြင့် နှိပ်စက်ပုံ

သန္တာပဒဏ်ချက်ဆိုသည်ကား စက္ခု၌ဖြစ်သော ကိလေသာ
စသည်အတွက် ပူပန်မှုကို ဆိုသတည်း။ ဤသန္တာပဒဏ်ချက်
သည် နောက်၌ ရာဂဒီးကို ပွားစီးစေခြင်း ဒေါသဒီးကို ပွားစီး
စေခြင်း စသည်ပင်တည်း။ စက္ခုသည် ဤမျှလောက်သော
ဒုက္ခဒဏ်ချက်တို့ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို လွန်စွာနှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း
တတ်သည်ဖြစ်၍ အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ အတွင်းအင်္ဂါကြီး

တစ်ခုပြုလုပ်၍ ကျင်လည်ရန်အတွက် ကြောက်မက်ဖွယ်
ကောင်းလှသောကြောင့် ဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်သတည်း။

သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ မနောတို့၌လည်း ထိုနည်း
အတူ ဒုက္ခဒဏ်ချက်တွေကို အကျယ်ဆိုလေ။

ဤသို့လျှင် စက္ခုအစရှိကုန်သော တေဘူမကတရားတို့တွင်
တစ်ခုခုသောကရား၌ များစွာသော ဒုက္ခဒဏ်ချက် ဒုက္ခ-
လက္ခဏာတို့ကို ကောင်းစွာ ထင်မြင်နိုင်သော ဉာဏ်သည်
ဒုက္ခအမှန်ကို မြင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်မည်၏။

ဒုက္ခသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိအမြက် ပြီး၏။

၂-သမုဒယသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဒုက္ခပွားကြောင်းအမှန်

အကြင်မျှလောက်သော သံသရာကာလပတ်လုံး စက္ခု
ကို ငါ၏ဥစ္စာဟု တွယ်တာစွဲလမ်း၏၊ ငါ့ဟူ၍ တွယ်တာ
စွဲလမ်း၏၊ ငါ၏ အတ္တဟူ၍ တွယ်တာစွဲလမ်း၏၊ ထိုမျှလောက်
သော သံသရာကာလပတ်လုံး စက္ခုသည် ဘဝအစဉ် ပွားစီး
၍သာ နေ၏၊ စက္ခု၏ဒဏ်ချက်တို့သည် ဘဝအစဉ်ပွားစီး၍သာ
နေကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် စက္ခု၌ တွယ်တာစွဲလမ်းသော တဏှာ
လောဘသည် ဒုက္ခ၏ ပွားစီးကြောင်း အမှန်ဖြစ်၏။

သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ မနောတို့၌လည်း ထိုနည်း
တူ မြင်လေ။

ဤသို့ မြင်သောဉာဏ်သည် ဒုက္ခ၏ ပွားစီးကြောင်း
အမှန်ကို မြင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်မည်၏။

သမုဒယသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိအမြက် ပြီး၏

၃-နိရောဓသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဒုက္ခငြိမ်းမှု အမှန်

အကြင်ဘဝ၌ စက္ခု၌ တွယ်တာသောတဏှာလောဘသည်
အပြီးချုပ်ငြိမ်း၏။ ထိုဘဝမှ နောက်၌ စက္ခုသည် တစ်ဖန်
ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိ၊ ချုပ်ငြိမ်း၏။ စက္ခု၏ ဒဏ်ချက်တို့သည်
တစ်ဖန်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိ၊ ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။

သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ မနောတို့၌လည်း ထို အတူ
မြင်လေ။

ဤသို့ သိမြင်သောဉာဏ်သည် ဒုက္ခငြိမ်းမှု အမှန်ကို
မြင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်မည်၏။

နိရောဓသစ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြက် ပြီး၏။

၄- မဂ္ဂသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဒုက္ခငြိမ်းကြောင်းအမှန်

အကြင်အခါ ကောင်းစွာ ပွားများအားထုတ်သဖြင့်
စက္ခု၏ သဘာဝကို ကောင်းစွာမြင်၏။ စက္ခု၏ဒဏ်ချက်ကို
ကောင်းစွာမြင်၏။ ထိုအခါ၌ စက္ခု၌ တွယ်တာသော တဏှာ

လောဘသည် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်၏။ သေသည်မှ
နောက်၌ စက္ခုသည် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်၏။ စက္ခု၏
ဒဏ်ချက်တို့သည် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်၏။

သောဘ ဃာန ဇိဝါ ကာယ မနောတို့၌လည်း သို့ အတူ
မြင်လေ။

ဤသို့ ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းကြောင်း ကောင်းစွာ ပွားများ
အားထုတ်ရန် လမ်းမှန်ကို သိမြင်သော ဉာဏ်သည် ဒုက္ခ၏
ငြိမ်းခြင်းသို့ ပေါက်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ဗဒ္ဓိပတ်
လမ်းမှန်ကို မြင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်မည်၏။

မဂ္ဂသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိအမြွက် ပြီး၏။

စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအရာ၌ ဤစတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် လိုရင်း
ဖြစ်သတည်း။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး နိဒ္ဒေသပြီး၏။

သမ္မာသင်္ကပ္ပနိဒ္ဒေသ

(၁) နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ၊ (၂) အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ၊ (၃) အဝိ-
ဟိံ သာသင်္ကပ္ပဟူသော သမ္မာသင်္ကပ္ပ ၃-ပါးတို့တွင်—

၁။ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ ဆိုသည်ကား ကောင်းသောအဆင်း၊
ကောင်းသောအသံ၊ ကောင်းသောအနံ့၊ ကောင်းသော
အရသာ၊ ကောင်းသော အထိ အတွေ့မျိုး ဟူသော

ကာမဂုဏ် ငါးပါးတို့၌လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်
တရားတို့၌လည်းကောင်း တပ်ခြင်း တွယ်တာခြင်း၊ စွဲလမ်း
ခြင်းကို ပယ်ဖျက်နိုင်သော အလောဘတရားသည် ရှိ၏။ ထို
အလောဘတရားနှင့် ယှဉ်သော အကြံအစည်မျိုးသည်
“နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ”မည်၏။

၂။ အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ ဆိုသည်ကား လူတိရစ္ဆာန်အစရှိ
သော ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၌ ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို
လိုလားသော မေတ္တာတရားသည် ရှိ၏။ ထိုမေတ္တာတရားနှင့်
ယှဉ်သော အကြံအစည်မျိုးသည် “အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပ”မည်၏။

၃။ အဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပ ဆိုသည်ကား ခပ်သိမ်းသော
ဒုက္ခိတ သတ္တဝါတို့ကို သနားညှာတာတတ်သော ကရုဏာ
တရားသည် ရှိ၏။ ထိုကရုဏာတရားနှင့် ယှဉ်သော အကြံ
အစည်မျိုးသည် “အဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပ”မည်၏။

သမ္မာသင်္ကပ္ပနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသ

(၁) မုသာဝါဒ ဝိရတိ၊ (၂) ပိသုဏဝါစာ ဝိရတိ၊
(၃) ဖရုသဝါစာ ဝိရတိ၊ (၄) သမ္မပ္ပလာပ ဝိရတိဟူသော
သမ္မာဝါစာလေးပါးတို့တွင်—

၁။ မုသာဝါဒ ဝိရတိ ဆိုသည်ကား မဟုတ်သည်ကို
အဟုတ်ဟူ၍ ယူမှတ်အောင် ပြောဆိုခြင်း၊ ဟုတ်သည်ကို
မဟုတ်ဟူ၍ ယူမှတ်အောင် ပြောဆိုခြင်းသည် မုသာဝါဒမည်

၏။ ထိုမုသာဝါဒမှ လွတ်ကင်းအောင် ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “မုသာဝါဒ ဝိရတိ” မည်၏။

၂။ ပိသုဏဝါစာဝိရတိဆိုသည်ကား အချင်းချင်းယုံကြည်လေးမြတ်၍ နေကြကုန်သော ၂-ဦးသော သူတို့ကို အယုံအကြည် အလေးအမြတ်ပျက်အောင် ပြောဆိုခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပြောဆိုခြင်း၊ ၂-ဦးသော သူတို့၏အကြား၌ ကုန်းတိုက်ခြင်းသည် ပိသုဏဝါစာမည်၏။ ထိုပိသုဏဝါစာမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “ပိသုဏဝါစာဝိရတိ” မည်၏။

၃။ ဖရုသဝါစာဝိရတိ ဆိုသည်ကား ဆဲရေးလိုသော ဒေါသစိတ်ဖြင့် သူတစ်ပါးအား အမျိုးကို ထိခိုက်အောင် ဆိုခြင်း၊ အနွယ်ကို ထိခိုက်အောင် ဆိုခြင်း၊ သဏ္ဌာန်ကို ထိခိုက်အောင်ဆိုခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်ကို ထိခိုက်အောင်ဆိုခြင်း အစရှိသည်တို့သည် ဖရုသဝါစာမည်၏။ ထိုဖရုသဝါစာမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “ဖရုသဝါစာဝိရတိ” မည်၏။

၄။ သမ္မပ္ပလာပဝိရတိဆိုသည်ကား လောက၌ ဆန်းကြယ်စွာ လုပ်ကိုင်၍ ထားကြကုန်သော ရာမဇာတ်ဝတ္ထု၊ အီနောင်ဇာတ်ဝတ္ထု၊ ငွေတောင်ဇာတ်ဝတ္ထု၊ ဘဒ္ဒရတဇာတ်ဝတ္ထု၊ အစရှိကုန်သော ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထုဇာတ်တို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုဇာတ်ဝတ္ထုတို့၌ ကြားနာသောသူတို့အား အလိမ္မာတိုးပွားရန် အတ္တနှင့်စပ်ယှဉ်သောစကား၊ မေ့နှင့်စပ်ယှဉ်သောစကား၊ ဝိနယနှင့်စပ်ယှဉ်သောစကားဟူ၍ ပေါမရှိ။ သက်သက်အားဖြင့် စိတ်ပျော်မွေ့ဖွယ်တို့ကို လုပ်ကြံ၍ထားသော စကားမျိုးသာ ပါရှိ၏။

အတ္တ, ဓမ္မ, ဝိနယ

“အတ္တနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားမျိုး” ဆိုသည်ကား အသက်ရှည်ခြင်း၊ အနာကင်းခြင်း၊ ဓမ္မိယလဒ္ဓဖြစ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ကို ရနိုင်ခြင်း အစရှိသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး နောက်သတို့၌ လူ့ ချမ်းသာကို ရခြင်း အစရှိသောကောင်းကျိုးချမ်းသာမျိုးကို ပြဆိုသော စကားမျိုးတည်း။ “ဓမ္မနှင့်စပ်ယှဉ်သော စကားမျိုး” ဆိုသည်ကား ထိုအကျိုးတို့ကို ရရာ ရကြောင်းဖြစ်သော နည်းလမ်းဥပဒေသ စကားမျိုးတည်း။ “ဝိနယနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားမျိုး” ဆိုသည်ကား လူ့ ကျင့်ဝတ်တရား၊ ရှင့်ကျင့်ဝတ်တရားတို့နှင့် စပ်ယှဉ်သောကောင်းပျိုးလောဘကို ဖြေဖျောက်ရန် တရားမျိုး၊ ဒေါသကို ဖြေဖျောက်ရန် တရားမျိုးစသည်တည်း။ ဤအတ္တ, ဓမ္မ, ဝိနယတို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားမျိုးတို့သည် ထိုဇာတ်ဝတ္ထုတို့၌မပါမရှိကုန်။ ထိုသို့သော ဒဏ္ဍာရီဇာတ်ဝတ္ထုများကို သူတစ်ပါးတို့အား ပြောဟောခြင်းသည် သမ္မပ္ပလာပမည်၏။ ထိုသမ္မပ္ပလာပစကားမျိုးမှ လွတ်ကင်းအောင် ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “သမ္မပ္ပလာပဝိရတိ” မည်၏။

၃၂-ပါးသော တိရစ္ဆာန်ကထာ စကားမျိုးသည်သည်း သမ္မပ္ပလာပ သာမညမျိုးမည်၏။

အတ္တ, ဓမ္မ, ဝိနယတို့၌ အလိမ္မာပွားစီးခြင်းကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့သည် ထို၃၂-ပါးသော တိရစ္ဆာန်ကထာစကားမျိုးတို့နှင့် အချိန်နာရီကုန်ခြင်းကို ဝေးစွာ ကြဉ်ရှောင်ကြကုန်

ရာ၏။ သမဿဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ အလုပ်များကို တည်ထောင်ကြကုန်သော သူတို့သည်မူကား အတ္တ၊ဓမ္မ၊ဝိနယ နှင့်စပ်ယှဉ်သော စကားမျိုးတို့ကိုသော်လည်း အတိုင်းအရှည် သိ၍ ပြောဆိုကြကုန်၏။

သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

သမ္မာကမ္မန္တ နိဒ္ဒေသ

(၁) ပါဏာတိပါတဝိရတိ၊ (၂) အဒိန္နာဒါနဝိရတိ၊ (၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတိ ဟူသော သမ္မာကမ္မန္တ ၃-ပါးတို့တွင်—

၁။ ပါဏာတိပါတဝိရတိဆိုသည်ကား ကိုယ်ဝန်ကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊ သန်းဥကြမ်းပိုးဥကို ဖျက်ဆီးခြင်းတို့မှစ၍ အသက်ရှူသော သတ္တဝါကို သေပျောက်ပျက်ဆုံးစေလိုသောစိတ်ဖြင့် သေပျောက်ပျက်ဆုံးရန် ကိုယ်ပယောဂ၊ နှုတ်ပယောဂကို ပြုခြင်းသည် ပါဏာတိပါတမည်၏။ ထိုပါဏာတိပါတမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “ပါဏာတိပါတဝိရတိ” မည်၏။

၂။ အဒိန္နာဒါနဝိရတိဆိုသည်ကား မြက်၊ထင်း၊ရေတို့မှစ၍ သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာဟူ၍ သိမ်းပိုက်ဆဲဖြစ်သော သက်ရှိသက်မဲ့တ္ထုတို့ ဥစ္စာရှင် မမြင်မသိအောင် ခိုးယူလိုသော စိတ်ဖြင့် ခိုးယူခြင်း၊ ကိုယ်ပယောဂ နှုတ်ပယောဂကို ပြုခြင်းသည် အဒိန္နာဒါနမည်၏။ ထိုအဒိန္နာဒါနမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “အဒိန္နာဒါနဝိရတိ” မည်၏။

၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတိဆိုသည်ကား အမိစောင့်သော မိန်းမ၊ အဖစောင့်သော မိန်းမတို့မှစ၍ မလွန်ကျူး

ထိုက်သော မိန်းမတို့၌ ကျူးလွန်သော ယောက်ျား၏ လွန်
ကျူးသော မိန်းမ၏ လွန်ကျူးမှုသည်လည်းကောင်း၊ လင်ရှိ
လျက် မိမိ လင်မှတစ်ပါးသော မလွန်ကျူးထိုက်သော
ယောက်ျားနှင့် လွန်ကျူးသောမိန်းမ၏လွန်ကျူးမှုသည်လည်း
ကောင်း ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ မည်၏။ ယစ်မျိုးငါးပါး သောက်
စားမှုကိုလည်းကောင်း၊ ဖဲ၊ ပဆစ်၊ ကြေ၊ အန်အစရှိသော
ကစားမှုများကိုလည်းကောင်း ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၌ သွင်း၏။
ထိုကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် “ကာမေသု-
မိစ္ဆာစာရဝိရတိ” မည်၏။

သမ္မာကမ္မန္တနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

သမ္မာအာဇီဝနိဒ္ဒေသ

(၁) ဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ (၂) အနေသနမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊
(၃) ကုဟနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ (၄) တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာမိစ္ဆာဇီဝဝိရ-
တိဟူသော သမ္မာအာဇီဝ ၄-ပါးတို့တွင်—

၁။ ဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိဆိုသည်ကား ပါဏာတိပါတ
အစရှိသော ကာယဒုစ္စရိုက်သုံးပါး၊ မုသာဝါဒအစရှိသော ငစီ
ဒုစ္စရိုက်လေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ဒုစ္စရိုက်မှုနှင့် ပစ္စည်း
ဥစ္စာရှာကြံ၍ အသက်မွေးခြင်းသည် ဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝမည်၏။

မရောင်းအပ်သော ကုန်မျိုးငါးပါးတို့ကို ရောင်းချ၍
အသက်မွေးခြင်းကိုလည်း ဤမိစ္ဆာဇီဝ၌ သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်အပ်

၏။ ထိုဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝမှ ကြည်ရှောင်ခြင်းသည် “ဒုစ္စရိတမိစ္ဆာဇီဝဝိရတံ” မည်၏။

၂။ အနေသန မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိဆိုသည်ကား လူတို့အား သစ်သီးပေးခြင်း ပန်းပေးခြင်းစသော ၂၁-ပါးသော အနေသနမှုတို့ဖြင့် ပစ္စည်းလာဘ်လာဘကို ဖြစ်စေ၍ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏ အသက်မွေးမှုသည် အနေသနမိစ္ဆာဇီဝ မည်၏။ ထိုမိစ္ဆာဇီဝမှ ကြည်ရှောင်မှုသည် “အနေသနမိစ္ဆာဇီဝဝိရတံ” မည်၏။

၃။ ကုဟနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိဆိုသည်ကား ကုဟန၊ လပန၊ နိမိတ္တ၊ နိဗ္ဗေသန၊ လာဘေန လာဘ နိဇီဂီသနဟူ မိစ္ဆာဇီဝ ဝဋ္ဋုငါးပါး ရှိ၏။

(က) “ကုဟန” ဆိုသည်ကား အံ့ဖွယ်သရဲဖြစ်အောင် လုပ်ကြံ စဉ်းလဲမှုတည်း ၊ သီလမရှိဘဲလျက် သီလရှိသည်ဟု ထင်မှတ်ရအောင် ဟန်ဆောင်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့် မိမိ၌မရှိသော အံ့ဖွယ်သရဲ ထူးကဲလွန်မြတ်သော ဂုဏ်တို့ကို မိမိ၌ရှိသည်ဟုထင်မှတ်ရအောင် ကြံဆောင်စဉ်းလဲ၍ လာဘ်လာဘကို ဖြစ်စေမှု ဆိုလိုသည်။

(ခ) “လပန” ဆိုသည်ကား ပစ္စည်းလာဘ်လာဘနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အပြောအဆို ရဲရင့်ခြင်းတည်း။

(ဂ) “နိမိတ္တ” ဆိုသည်ကား မိမိအား မစ္စည်းဝတ္ထု လှူဒါန်းစေရန် အရိပ် နိမိတ်ကို ပြခြင်းတည်း။

(သ) “နိဗ္ဗေသန”ဆိုသည်ကား မလှူပဲ မနေသာအောင် စကားဖြင့်ကြိတ်ခြင်း နှိပ်ခြင်းတည်း။

(င) “လာဘေန လာဘနိဇ္ဇိသန” ဆိုသည်ကား တစ်အိမ်၌ တစ်မတ်တန်ချပြီးသော လာဘ်ကို တစ်အိမ်၌ပေး၍ ထိုအိမ်မှ တစ်ကျပ်တန် လာဘ် ကိုရအောင် ပြုခြင်းတည်း။

ဤငါးပါးသော မိစ္ဆာဇီဝတို့မှ ကြည်ရှောင်ခြင်းသည် ကုဟနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ” မည်၏။

၄။ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာမိစ္ဆာဇီဝဝိရတိဆိုသည်ကား အင်္ဂုဏိဇ္ဇာ အတတ် လက္ခဏာဝိဇ္ဇာအတတ် အစရှိသော လောကီအတတ် ပညာမျိုးသည် ရသေ့ ရဟန်းတို့၏ ပဋိပတ္တိဓမ္မနှင့် ဖီလာ ကန်လန် ဆန့်ကျင်ဘက်မျိုးဖြစ်၍ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ မည်၏။ ထိုအတတ်ပညာဖြင့် အင်္ဂါလက္ခဏာစသည်တို့ကို ကြည့်ရှု၍ အကျိုးအပြစ်ကို ဟောကြားလျက် အသက်မွေးမှုသည် ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ မိစ္ဆာဇီဝမည်၏။ ထိုမိစ္ဆာဇီဝမှ ကြည်ရှောင်မှုသည် “တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ” မည်၏။

သမ္မာအာဇီဝနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

သမ္မာဝါယာမနိဒ္ဒေသ

အကုသိုလ် ၂ မျိုး

သမ္မာဝါယာမ ၄-ပါးတို့၌ သတ္တဝါတို့ကို အမြဲလျှင် ပူပန် စေတတ်၊ ညစ်ညူးစေတတ်၊ ယုတ်ညံ့သိမ်ဖျင်းခြင်းသို့ ရောက် စေတတ်သော အကုသိုလ်တရားသည်—

(က) ဥပ္ပန္နအကုသိုလ် (ခ) အနုပ္ပန္နအကုသိုလ်ဟူ၍
၂-မျိုးရှိ၏။

ကုသိုလ် ၂-မျိုး

သတ္တဝါတို့ကို အေးငြိမ်းစေတတ်၊ ဖြူစင်စေတတ်၊ မြင့်မြတ်
ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်သော ကုသိုလ်တရားသည်—

(က) ဥပ္ပန္နကုသိုလ် (ခ) အနုပ္ပန္နကုသိုလ်ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ဒုစရိုက်ဆယ်ပါးတို့တွင် အကြင် ဒုစရိုက်တရားသည် ယခု
ဘဝ၌ မိမိသန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖူးသည်ဟူ၍ သိရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဟူ၍
သိရှိ၏။ ထိုဒုစရိုက်တရားသည် မိမိမှာ ဥပ္ပန္နအကုသိုလ်မည်၏။

အကြင် ဒုစရိုက်တရားသည် ယခုဘဝ၌ မိမိသန္တာန်မှာ
ဖြစ်ဖူးသည်လည်းမဟုတ်၊ ဖြစ်ဆဲလည်းမဟုတ်၊ ရွှေ့သို့ဖြစ်
လတ္တံ့သောအဖို့၌ တည်နေ၏။ ထိုဒုစရိုက်တရားသည် မိမိမှာ
အနုပ္ပန္နအကုသိုလ် မည်၏။

သီလဝိသုဒ္ဓိ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၊ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ၊
မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၊ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၊ လောကုတ္တ-
ရာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်သော ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးတို့တွင်
အကြင် ဝိသုဒ္ဓိတရားသည် ယခုဘဝ၌ မိမိသန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖူး
၏၊ ဖြစ်၍တည်၏။ ထိုဝိသုဒ္ဓိတရားသည် မိမိမှာ ဥပ္ပန္နကုသိုလ်
မည်၏။

အကြင်ဝိသုဒ္ဓိတရားသည် ယခုဘဝ၌ မိမိသန္တာန်မှာ မဖြစ်
ဖူးသေး၊ မရူးသေး၊ ထိုဝိသုဒ္ဓိတရားသည် မိမိမှာ အနုပ္ပန္န
ကုသိုလ်မည်၏။

ဤသို့လျှင် အကုသိုလ်သည်လည်း ဥပ္ပန္န အနုပ္ပန္နဟူ၍ ၂-
မျိုး၊ ကုသိုလ်သည်လည်း ဥပ္ပန္န အနုပ္ပန္နဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

မဂ္ဂင်္ဂ၏အာနုဘော်

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးကို ပွားများအားထုတ်သည်
ရှိသော် ယခုဘဝ၌ မိမိသန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖူးသော ဥပ္ပန္နဒုစရိုက်
တို့သည်လည်း မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါး၏ အာနုဘော်ကြောင့် ယခုဘဝမှ
စ၍ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်တိုင်အောင် နောင်
မိမိသန္တာန်မှာ တစ်ဖန် မဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ။ ယခုဘဝ၌ မိမိ
သန္တာန်မှာ မဖြစ်ဖူးသေးကုန်မူ၍ နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော
အဖို့၌တည်နေကုန်သော အနုပ္ပန္နဒုစရိုက်တရားတို့သည်လည်း
မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါး၏ အာနုဘော်ကြောင့် ယခုဘဝမှစ၍ အနုပါဒိ-
သေသ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်တိုင်အောင် နောင်မိမိသန္တာန်
မှာ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ မဖြစ်လာကုန်ပြီ။ ဥပ္ပန္န၊ အနုပ္ပန္နဒုစရိုက်
နှစ်ပါးတို့သည် မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါး၏ အာနုဘော်ကြောင့် ယခုဘဝ
တွင် အမြစ်အရင်းနှင့်တကွ ကုန်ဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ကြလေ
ကုန်၏။

ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးဖြစ်ပုံ

ထို့အတူ ယခုဘဝ၌ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးကို ပွားများအားထုတ်
ကြကုန်သည်ရှိသော် ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးတို့တွင် ယခုဘဝ၌ မိမိ
သန္တာန်မှာရှိရှိနေသော ဝိသုဒ္ဓိတရားသည်လည်း မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါး
၏ အာနုဘော်ကြောင့် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
သည်တိုင်အောင် မိမိသန္တာန်၌ တစ်ဖန်ပျက်စီးခြင်းမရှိသော

နိယာမသဘောသို့ ဆိုက်ရောက်၍ တည်လေ၏။ ယခုဘဝ၌ မိမိ သန္တာန်မှာ မဖြစ်ဖူးကုန်သေး၊ မရဖူးကုန်သေး၊ မရောက်ဖူး ကုန်သေးသော ဝိသုဒ္ဓိတရားတို့သည်လည်း မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၏ အာနုဘော်ကြောင့် ယခုဘဝ၌ပင်လျှင် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ် လာကြကုန်၏။ ရကြရကုန်၏။ ရောက်ကြရကုန်၏။

ကိုယ်ကျိုးအမှန်

ထို့ကြောင့် ဘုရားသာသနာတွင်း၌ ကြုံကြိုက်ကြရကုန် သော ရှင်လူအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့မှာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ပွားများအားထုတ်ခြင်းဟူသော သမ္မာဝါယာမကိစ္စတစ်ခုသည် သာလျှင် ကိုယ်ကျိုး ကိုယ်စီးပွားအမှန် ဖြစ်ချေသည်ဟု သိမြင်ကြရကုန်၏။ တစ်ပါးသောလူ့ကိစ္စ ရှင့်ကိစ္စများသည် မနေသာလှ၍ မလွဲသာလှ၍ မရှောင်သာလှ၍ ပြုကြရသော အပကိစ္စမျိုးသာဖြစ်သည်ဟု သိမြင်ကြရကုန်၏။ ဤကား ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာ၌ လိုရင်းပခာနဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ ကိစ္စကြီးကို ပြဆိုခြင်းတည်း။

ဥပန္န အနုပန္နကို ပြဆိုလျှင် အကုသိုလ်၌ ဒုစရိုက် ၁၀-ပါး နှင့် ပြဆိုမှ လူတို့သိလွယ်သည်။ ကုသိုလ်၌ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးအစဉ် နှင့် ပြဆိုမှ လူတို့သိလွယ်သည်။

သမ္မာဝါယာမ ၄-ပါး

၁။ ယခုဘာတွင် မိမိသန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖူးကုန်သော ဒုစရိုက် တရားတို့ကို နောင် ဤဘဝမှစ၍ ဘာအဆက်ဆက်တို့၌ မိမိ သန္တာန်မှာ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ တစ်ဖန်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိလေ

အောင် မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးကို အားထုတ်ခြင်း “သမ္မာဝါယာမ”
တစ်ပါး။

၂။ ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဖူးကုန်မူ၍ နောင်
မိမိသန္တာန်မှာ ဖြစ်လတ္တံ့သောအဖို့၌ တည်နေကုန်သော
ဒုစရိုက်တရားတို့ကို အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်တိုင်
အောင် နောင် မိမိသန္တာန်မှာ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ ဖြစ်လာခြင်း
မရှိလေအောင်မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးကို အားထုတ်ခြင်း “သမ္မာဝါယာမ”
တစ်ပါး။

၃။ ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်မှာ မဖြစ်ဖူးကုန်သေးသော
အထက်အထက်သော ဝိသုဒ္ဓိတို့ကို ယခုဘဝ၌ပင် မရလျှင်
မနေရ၊ မရောက်လျှင်မနေရအောင် မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးကို အားထုတ်
ခြင်း “သမ္မာဝါယာမ” တစ်ပါး။

၄။ ယခုဘဝတွင် မိမိသန္တာန်မှာ ကျင့်သုံးဆောက်တည်၍
နေသော ငါးပါးသီလ အာဇီဝဌမကသီလ ဟူသော သီလ-
ဝိသုဒ္ဓိတရားကို နိယာမအဖြစ်သို့ရောက်၍ နောင် နိဗ္ဗာန်ရသည်
ဘဝတိုင်အောင် အစဉ်အမြဲတည်နေခြင်းငှာ မဂ္ဂင်္ဂရှစ်ပါးကို
အားထုတ်ခြင်း “သမ္မာဝါယာမ” တစ်ပါး။

ဤကား လူတို့သိလွယ်ရန် ဝေဖန်၍ပြဆိုသော သမ္မာ-
ဝါယာမ ၄ ပါးတည်း၊ ၄-ပါးဆိုသော်လည်း ကိစ္စအားဖြင့်သာ
၄-ပါးရှိသည်၊ တရားကိုယ်မှာ ဝီရိယတစ်ပါးသာတည်း၊ တစ်ခု
ဝိသုဒ္ဓိကိုရရှိအောင် အားထုတ်သောအခါ၌ တစ်ခုသော
ဝီရိယမှာ ထိုကိစ္စ ၄-ပါး တစ်ပေါင်းတည်း ပါဝင်၏။

သမ္မာဝါယာမနိဋ္ဌေသ ပြီး၏။

သမ္မာသတိနိဒ္ဒေသ

သုရူပမာ

သမ္မာသတိ ၄-ပါး၌ သတ္တဝါတို့၏ ပကတိစိတ်သည် ရုပ်တည်မရ လွင့်ပါးပြေးသွား၍နေ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ မိမိတို့စိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာထားခြင်းငှာ အစိုးမရကြကုန်။ စိတ်ကိုအစိုးမရကြကုန်သော် သုရူပသန္တမ်းတို့နှင့် ဝှုပ်ကုန်၏။ ထိုသုရူပသန္တမ်းတို့သည် စိတ်ကို အစိုးမရကြကုန်သည့်အတွက် တစ်စုံတစ်ခုသော လူ့အရေးလူ့အရာတို့၌ လူရာမဝင်ကုန်။

ထို့အတူ ဘာဝနာကိစ္စတို့၌ မိမိတို့စိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာ ထားခြင်းငှာ အစိုးမရကြကုန်သော ရှင်လူအပေါင်းတို့သည် တစ်စုံတစ်ခုသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို နှလုံးသွင်း၍ စမ်းလုပ် သုရူပသန္တမ်းနှင့် အလားတူဖြစ်၍ နေကြကုန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် မိမိတို့စိတ်ကို မိမိတို့ အစိုးမရ ရှိနေကြသည်ကို သိကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တည်မရ လှုပ်ရှား လွင့်ပါး ပြေးသွား၍နေသော စိတ်နှုန်းတို့နှင့် နောင်တို့ကို ငယ် ဖျောက်၍ အလိုရှိရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာ ထားနိုင်ခြင်းငှာ လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့ကို အားထုတ်ကြကုန်သတည်း။ ထို ၄-ပါးသော သတိပဋ္ဌာန် တရားတို့တွင်—

၁။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဆိုသည်ကား မိမိ၏ ရူပကာယခန္ဓာကိုယ်၌ မိမိစိတ်ကို သမ္မာသတိ တည်းဟူသော ကြိုးလွန်ဖြင့် အကြပ်အစည်း ဖွဲ့ချည်၍ထားခြင်းတည်း။ ထွက်သက် ဝင်သက် နေသော တစ်ခုတစ်ခုသော ရူပကာယကို

စွဲမြဲစွာရှုခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ထားဖန်များ၍ ၃-လ
 ၄-လ စသည်ရှိလတ်သော် စိတ်ရူးစိတ်နောက်သည် ပျောက်
 ငြိမ်း၏။ တစ်နေ့တစ်နေ့လျှင် ၁-နာရီတန်သည်၊ ၂-နာရီ၊
 ၃-နာရီ၊ ၄-နာရီ၊ ၅-နာရီ၊ ၆-နာရီတန်သည် ထွက်သက်
 စသော မိမိရူပကာယ ခန္ဓာကိုယ်၌ မိမိစိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာ
 ထားနိုင်၏။ ထိုအခါ အလိုရှိရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌တည်ငြိမ်
 စွာ ထားခြင်းငှာ မိမိစိတ်ကို မိမိအစိုးရ၏။

၂။ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဆိုသည်ကား မိမိ
 သန္တာန်မှာ အလှည့်အလည်အားဖြင့် မပြတ်မစဲဖြစ်၍နေသော
 သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ စသော ဝေဒနာကာယ ခန္ဓာကိုယ်၌
 မိမိစိတ်ကို သမ္မာသတိတည်းဟူသော ကြိုးလွန်ဖြင့် အကြပ်
 အတည်း ဖွဲ့ချည်၍ ထားခြင်းတည်း။ ထိုသို့ ထားဖန်များ
 သော် စိတ်ရူး စိတ်နောက် ပျောက်ငြိမ်း၏။ ထိုအခါ အလို
 ရှိရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ တည်ငြိမ်စွာ ထားခြင်းငှာ မိမိစိတ်ကို
 မိမိအစိုးရ၏။

၃။ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဆိုသည်ကား မိမိသန္တာန်
 မှာ အလှည့်အလည်အားဖြင့် မပြတ်မစဲဖြစ်၍နေသော လောဘ
 နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဒေါသနှင့် ယှဉ်သောစိတ်စသော စိတ်အမျိုး
 မျိုးတို့၌ မိမိစိတ်ကို သမ္မာသတိတည်းဟူသော ကြိုးလွန်ဖြင့်
 အကြပ်အတည်း ဖွဲ့ချည်ထားခြင်းတည်း။ ထိုသို့ထားဖန်
 များလတ်သော် စိတ်ရူး စိတ်နောက်သည် ပျောက်ငြိမ်း၏။
 ထိုအခါ အလိုရှိရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ တည်ငြိမ်စွာထားခြင်း
 ငှာ မိမိစိတ်ကို မိမိအစိုးရ၏။

၄။ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဆိုသည်ကား မိမိသန္တာန်
၌ ရှိနေသော ကာမစွန္ဒ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကစ္စ၊
ဝိစိကိစ္ဆာ အစရှိသော တရားတို့၌ မိမိစိတ်ကို သမ္မာသတိ
တည်းဟူသော ကြိုးလွန်ဖြင့် အကြပ်အတည်း ဖွဲ့ချည်၍
ထားခြင်းတည်း။ ထိုသို့ ထားဖန်များလတ်သော် စိတ်ရူး
စိတ်နောက်သည် ပျောက်ငြိမ်း၏။ ထိုအခါ အလိုရှိရာ
ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ကည်ငြိမ်စွာထားခြင်းငှာ မိမိစိတ်ကို မိမိ
အစိုးရ၏။

ကြိုးလွန်ဖြင့်ဖွဲ့ထား

မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ရူပကာယမျိုး၊ ဝေဒနာကာယမျိုး၊ စိတ္တ
ကာယမျိုး၊ ဓမ္မကာယမျိုးဟု ၄-ပုံ ၄-စုပြု၍ ထားပြီးလျှင်
ပိုင်းခြားရာ နာရီအတွင်း၌ မိမိခန္ဓာကိုယ်မှအပ အာရုံသို့
မိမိစိတ်ကို မထွက်သွားစေမူ၍ ထို ၄-ပါးသော မိမိအဇ္ဈတ္တ-
ကာယတို့၌သာလျှင် သတိတည်း ဟူသော ကြိုးလွန်ဖြင့်
ဖွဲ့ထား၍ ဘဝအဆက်ဆက်တို့က အစဉ်ပါလာသော စိတ်ရူး၊
စိတ်နောက်၊ စိတ်ပူ၊ စိတ်လောင်တွေကို ပျောက်ငြိမ်းအောင်
ပြုမှုကို သတိပဋ္ဌာန်အလုပ်ဆိုသည်။

[အကျယ်ကိုမူကား မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကြီးမှာ ယူလေ၊
ထွက်သက်ဝင်သက်ရှုနည်းကို ငါတို့စီရင်သော အာနာပါနဒီပနီ
ကျမ်းမှာ ယူလေ။]

တစ်နေ့တစ်နေ့တွင် ညဉ့်အခါ၌ ၂-နာရီတန်သည် ၃-နာရီ
တန်သည် အချိန်ကို ပိုင်းခြား၍ အားထုတ်ရမည်။

သမ္မာသတိနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

သမ္မာသမာဓိနိဒ္ဒေသ

စာသင်ပုံဥပမာ

သမ္မာသမာဓိ ၄-ပါး၌ လောက၌ ဗာလေကျမ်းနှင့် သင်ကြားမှုမှာ သင်ပုန်းကြီးသည် အစအဦးဖြစ်၏။ သင်ပုန်းကြီးကြေလည်မှ အထက်စက် သင်ကြား၍ ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဘာဝနာအလုပ်မှာလည်း သတိပဋ္ဌာန်သည် အစအဦးဖြစ်၏။ သတိပဋ္ဌာန်အလုပ် နေရာကျ၍ စိတ်ရှေးစိတ်နောက် ပျောက်ငြိမ်းမှ အထက်အောက်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအမှုများကို တည်ကြည်စွာ အားထုတ်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် သတိပဋ္ဌာန်အလုပ် နေရာကျ၍ မိမိကိုယ်ခန္ဓာအစုတို့၌ ဝစ်နေလျှင် ၁-နာရီ၊ ၂-နာရီ၊ ၃-နာရီ စသည်ဖြင့် မိမိစိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာ ထားနိုင်ကြသောအခါ သင်ပုန်းကြီးကြေလည်ပြီးသောအခါ မင်္ဂလာသုတ်၊ နေဏ္ဍာရ၊ ပရိတ်ကြီး၊ သဒ္ဓါ၊ သင်္ဂြိုဟ် စသည်များကို တက်၍ သင်ကြားသေကံသို့ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဘာဝနာဟု ဆိုအပ်သော သမထဈာန်သမာဓိ ၄-ပါးကို အားထုတ်ရာသတည်း။

ထို ၄-ပါးတို့တွင်—

ပဌမဈာန်သမာဓိဆိုသည်ကား ကသိုဏ်း ဆယ်ပါး၊ အသုဘ ဆယ်ပါး၊ ကေသာလောမေသော ဒွတ္တိံ သာကာရတစ်ပါး၊ အာနာပါနတစ်ပါး၊ မေတ္တာကရုဏာမုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃-ပါး၊ ဤ၂၅-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်တစ်ခုခုသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ပရိကမ္မဘာဝနာ၊ ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာ

တည်းဟူသော ဘာဝနာအစဉ်အားဖြင့် လွန်မင်းစွာအားထုတ်
၍ ရှေးဦးစွာ ရအပ်သော ပဌမဈာန်သမာဓိကို ဆိုသတည်း။
ယခုကာလ၌ စိတ်ရှူးစိတ်နောက် ပျောက်ငြိမ်းရုံမျှ အားထုတ်
သော အာနာပါနအလုပ်သည် ပဌမဈာန်သမာဓိ အလုပ်၌
အဘွင်းဝင်၏။

[သတိပဋ္ဌာန်အလုပ်၊ ပဌမဈာန်သမာဓိအလုပ် ၂-ချက်
ရ၏။ ဤသမာဓိဈာန် ၄-ပါးတို့၏ အစီအရင်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
အဋ္ဌကထာမှာယူလေ။]

သမ္မာသမာဓိနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

ဤတွင်ရွှေ့ မဂ္ဂင် ၈-ပါး သရုပ်အကျယ် ပြီး၏။

ဝဋ် ၃-ပါး ၄-လီပြဆိုခန်း

ယခုအခါ ဘုရားသာသနာတွင်း၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ပွားများ
အားထုတ်သည်ရှိသော် အကြင်ဝဋ်ဒုက္ခတရားတို့မှ လွတ်ငြိမ်း
ခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်၏။ ထိုဝဋ်ဒုက္ခတရားတို့ကို ပြဆိုပေအံ့။

ဝဋ်ဒုက္ခတရားဆိုသည်ကား ကိလေသာဝဋ်တရား၊ ကမ္မဝဋ်
တရား၊ ဝိပါကဝဋ်တရား ဤသုံးပါးကို ဆိုသတည်း။

ထိုဝဋ်သုံးပါးသည်လည်း—

- (က) အပါယ်သံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါး၊
- (ခ) ကာမသုဂတိသံသရာ၏ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါး၊
- (ဂ) ရူပသံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါး၊
- (ဃ) အရူပသံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါးဟူ၍
၃-ပါး ၄-လီရှိ၏။

ထို ၃-ပါး ၄-လီတင်—

(က) အပါယ်သံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါး၌—

၁။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိတစ်ပါး၊ ငိစိကိစ္ဆာတစ်ပါး-ဤကိလေသ ၂-ပါးသည် ကိလေသဝဋ် မည်၏။

၂။ ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ မုသာပါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ-အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အကုသလ၊ ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးတို့သည် ကမ္မဝဋ် မည်၏။

၃။ ငရဲသတ္တဝါ၊ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ၊ ပြိတ္တာသတ္တဝါ၊ အသုရကာယ်သတ္တဝါဟု ဆိုအပ်သော ဝိပါက်ကုဋ္ဌတ္တာ ခန္ဓာငါးပါးသည် ဝိပါကဝဋ် မည်၏။

ဝဋ်အဓိပ္ပာယ်

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ငိစိကိစ္ဆာသည် ရှိနေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အထက်ဆုံးဖြစ်သော ဘဝဂ်ဘုံ၌ ဘဝပေါင်းအသင်္ချေအနန္တတိုင်အောင် အပန်ဖန် ရောက်ကြကုန်သော်လည်း တံငါ မုဆိုး သူခိုး ဓားပြစသော အကုသိုလ်ကမ္မပထ အတွင်းသို့ အလဲလဲ ကျရောက်လာကြရကုန်၏။ အဝီစိအဖျိသော အပယ်ခန္ဓာတွင်းသို့ လျင်တလဲလဲကျရောက်လာကြရကုန်၏။ ဤသို့လျင် မကျွတ်နိုင်ဘဲ တစ်လည်လည် ပြန်လှန်၍နေသည်ကို ဝဋ်ဟူ၍ ဆိုသတည်း။

(ခ) ကာမသုဂတိသံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါး
၌-

၁။ ကောင်းသော အဆင်းမျိုး၊ အသံမျိုး၊ အနံ့ မျိုး၊ အရသာမျိုး အတွေ့အထိမျိုးတို့၌ သာယာခင်မက်နှစ်သက်တူယှဉ်တာသော ကာမတဏှာသည် ကိလေသဝဋ် မည်၏။

၂။ ဒါန သီလ ဘာဝနာစသော ကာမဝစရပုညကြိယဝတ္ထုဆယ်ပါးသည် ကမ္မဝဋ် မည်၏။

၃။ လူသတ္တဝါ နတ်ပြည် ၆-ထပ် နတ်သတ္တဝါဟု ဆိုအပ်သော ဝိပါက်ကဋတ္တာ ခန္ဓာငါးပါးသည် ဝိပါကဝဋ် မည်၏။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကာမတဏှာသည် ရှိနေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အထက်ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂဘုံသို့ အဖန်ဖန် ရောက်ကုန်ငြားသော်လည်း ကာမတဏှာ၏ ကျွန်အဖြစ်သို့ တလဲလဲ ကျရောက်လာကြကုန်၏။

(ဂ-ဆ) ရူပ၊ အရူပဘဝသရာ၏ ဆိုင်ရာဝဋ်သုံးပါးတို့၌-

၁။ ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝတို့၌ သာယာတူယှဉ်တာသော ရူပတဏှာ၊ အရူပတဏှာများသည် ကိသေသဝဋ် မည်၏။

၂။ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပကုသိုလ်များသည် ကမ္မဝဋ် မည်၏။

၃။ ရူပဗြဟ္မာဟု ဆိုအပ်သော ဝိပါက်ကဋတ္တာခန္ဓာငါးပါး၊ အရူပဗြဟ္မာဟု ဆိုအပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာလေးပါး သည်ဝိပါကဝဋ် မည်၏။

ရူပတဏှာ၊ ရူပကုသိုလ်၊ ရူပဗြဟ္မဒန္တာ၊ အရူပတဏှာ၊ အရူပ
ကုသိုလ်၊ အရူပဗြဟ္မဒန္တာဟူ၍ ဝဋ်သုံးပါးနှစ်လီ ဝေဖန်လေ။

ဝဋ် ၃-ပါး ၄-လီ ပြဆိုခန်းပြီး၏။

မဂ္ဂင်နှင့်ဝဋ် တွဲဖက်ခန်း

ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်လည်း သောတာ-
ပတ္တိမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ အနာဂါမိမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊
အရဟန္တမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးဟူ၍ ရှစ်ပါးလေးလီ ရှိပြန်၏။ ထို ၈-ပါး
၄-လီတို့တွင်—

၁။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် အပါယ်သံသရာ၏
ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ် ၃-ပါးကို အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းစေ၏။
ကာမသုဂတိ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ် ၃-ပါး၌မူကား နောက်
၇-ဘဝကို ချန်လှပ်၍ ၇-ဘဝမှအထက်ဖြစ်လတ္တံ့သော ကာမ-
သုဂတိ၏ ဆိုင်ရာဝဋ် ၃-ပါးကိုလည်း သောတာပတ္တိမဂ္ဂင်
ရှစ်ပါးသည် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းစေ၏။

၂။ သကဒါဂါမိမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် အကျန် ၇-ဘဝတို့တွင်
၂-ဘဝကို ချန်လှပ်၍ ၂-ဘဝအထက်၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ၅-ဘဝ
တို့၌ ကာမသုဂတိ၏ ဆိုင်ရာ ဝဋ် ၂-ပါးကို အကြွင်းမဲ့
ချုပ်ငြိမ်းစေ၏။

၃။ အနာဂါမိမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် အကျန်ကာမသုဂတိ ၂-
ဘဝကို အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းစေ၏။ ရူပဘဝ အရူပဘဝသာ
ကျန်ရှိ၏။

၄။ အရဟတ္တမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် ရူပသံသရာ အရူပသံသရာ
တို့၏ ဆိုင်ရာဖြစ်ကုန်သော ဝဋ်သုံးပါးတို့ကို အကြွင်းမဲ့
ချုပ်ငြိမ်းစေ၏။ အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့သည် ချုပ်ငြိမ်း
ကုန်၏။

မဂ္ဂင်နှင့်ဝဋ် တွဲဖက်၍ ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

ဒိဋ္ဌိ၏ ပဌမ ဒုတိယ တတိယဘုံ
သက္ကာယဒိဋ္ဌိသာ ပဓာန

ဝဋ်သုံးပါးလေးလီရှိသည်တွင် ယခုကာလ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်
ရှင်လူအပေါင်းတို့မှာ အပါယ်သံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော
အပါယ်ဝဋ်သုံးပါးသည် လိုရင်းဖြစ်၏။ ဦးခေါင်း၌ လောင်မီး
ကျလောင်၍နေသော ယောက်ျားအား ထိုအခါ၌ ထိုမီးကို
သတ်တဲရန် အရေးသည် အကြီးဆုံးသော အရေးဖြစ်၏။
စစ်မိနစ်မျှ ကြာမြင့်ဖင့်နေ၍ မနေသာမှုကြီးဖြစ်၏။ မြတ်စွာ
ဘုရား သာသနာတော်တွင်း၌ ကြုံကြိုက်ကြကုန်သောသူတို့မှာ
ဦးခေါင်း၌ လောင်မီးကျလောင်၍နေသော အမှုထက်ပင်
အပါယ်ဝဋ်သုံးပါးကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ရန်အမှုသည် အရေး
တကြီး လိုလှ၏။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်း၌ အပါယ်ဝဋ်သုံးပါး၏
ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအစီအရင်ကို ရှေးဦး
စွာ ဆိုပေအံ့။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ၂-ပါးတို့တွင် သက္ကာယ
ဒိဋ္ဌိသည်သာ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အကြွင်းမဲ့
ချုပ်ငြိမ်းလျှင် ဝိစိကိစ္ဆာလည်း အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းတော့
သည်။ အကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးတို့လည်း အကြွင်းမဲ့

ချုပ်ငြိမ်းလေကုန်တော့သည်၊ အပါယ်သံသရာလည်း အကြွင်း
မဲ့ ချုပ်ငြိမ်းလေတော့သည်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိအဓိပ္ပာယ်

သက္ကာယဒိဋ္ဌိဆိုသည်ကား အတ္တဒိဋ္ဌိကို ဆိုသတည်း၊ စက္ခု-
ကို ငါ ငါဟူ၍လည်းကောင်း၊ ငါ၏အတ္တဟူ၍လည်းကောင်း
ကြောင်ကြောင်ကြီး ထင်မြင် စွဲလမ်း၍နေသော ဒိဋ္ဌိတည်း၊
သောတကို၊ ဃာနကို၊ ဇိဝှါကို၊ ကာယကို၊ မနောကို ငါ-ငါဟူ၍
လည်းကောင်း၊ ငါ၏အတ္တဟူ၍လည်းကောင်း ကြောင်ကြောင်
ကြီး ထင်မြင်စွဲလမ်း၍နေသော ဒိဋ္ဌိတည်း။

ငါ-ငါဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ

ထိုထို အဆင်းသဏ္ဌာန်ကို မြင်ကြသောအခါ ငါမြင်သည်
ငါမြင်သည်ဟု ကြောင်ကြောင်ကြီး ထင်မြင်စွဲလမ်း၍ နေမှု
သည် စက္ခုကို ငါ-ငါဟူ၍ ထင်မြင်စွဲလမ်းမှုမည်၏၊ ထိုထိုအသံကို
ကြားကြသောအခါ ငါကြားသည် ငါကြားသည်ဟု ထိုထို
အနံ့ကို နံကြသော အခါ ငါနံသည် ငါနံသည်ဟု ထိုသို့အရသာ
ကို စားကြသောအခါ ငါစားသည် ငါစားသည်ဟု ကိုယ်၌
ပူခြင်း အေးခြင်း ညောင်းခြင်း ညာခြင်း ကျင်ခြင်း စသည်
ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ငါပူသည် ငါအေးသည် ငါညောင်း
ညာသည် ငါကျင်သည်ဟု ထိုသို့အဖုကို ကြံဖန်ကြသော
အခါ ငါကြံသည် ငါကြံသည်ဟု ကြောင်ကြောင်ကြီးထင်မြင်
စွဲလမ်း၍နေမှုသည် မနောကို ငါ-ငါဟူ၍ ထင်မြင်စွဲလမ်းမှု

မည်၏။ ဤကား အတွင်းအာယတနခြောက်ပါးတို့၌သက္ကာယ
ဒိဋ္ဌိစွဲလမ်း၍နေပုံတည်း။

ပဌမနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ပုံ

ရှေးရှေးသောဘဝတို့၌ မိုက်မဲမှောက်မှားခဲ့ကုန်သော ခပ်
သိမ်းသော ဒုစရိုက်ကံဟောင်းတို့သည် ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ တွယ်
တာ၍ သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ အစဉ်လိုက်၍ နေကြကုန်၏။
နောက်နောက်သောဘဝတို့၌ မိုက်မဲ မှောက်မှားလတ္တံ့ ကုန်
သော ခပ်သိမ်းသော ဒုစရိုက်ကံသစ်တို့သည် ထိုသက္ကာယ
ဒိဋ္ဌိမှဖြစ်ကြရ၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိချုပ်ငြိမ်းသည်ရှိသော် အဟောင်း
အသစ်ဖြစ်ကုန်သော ထိုဒုစရိုက်ကံ တို့သည် တစ်ခုမကျန်
အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်း၏။ ထိုသူမှာ အပါယ်သံသရာကြီးသည်
အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်း၏။ ယခုဘဝမှစ၍ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်
သို့ရောက်သည်ဘိုင်အောင် ထိုသူသန္တာန်မှာ ခပ်သိမ်းသော
ဒုစရိုက် အမိုက်အမဲတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခပ်သိမ်းသော
ဒိဋ္ဌိအမှောက်အမှားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခပ်သိမ်းသော
ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသုရကာသ် အပါယ်ဘဝတို့သည်
လည်းကောင်း၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိနှင့် တစ်ပြိုင်နက် တစ်ချက်တည်း
အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းကြကုန်၏။ ထိုသူသည် အပါယ်သံသရာ၏
ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝတ်သုံးပါး၏ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း
ဟူသော သဉ္ဇပါဒိသေသ ပဌမနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်၏။ ဘုံစဉ်စံ
အရိယာ လောကုတ္တရာ ဘုံသားအဖြစ်သို့ရောက်လေ၏။ ဤ
ကား သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ အချက်အရာကို ပြဆိုခန်းတည်း။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ဘုံ ၃-ဆင့်

ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် သတ္တဝါ၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဘုံသုံးဆင့်
ဖြင့် တည်ထောင်၍ နေ၏။

ပထမဘုံကား- အနုသယဘုံတည်း။

ဒုတိယဘုံကား- ပရိယုဋ္ဌာနဘုံတည်း။

တတိယဘုံကား- ဝီတိက္ကမဘုံတည်း။

ကာယကံ သုံးပါး ဝစီကံလေးပါးကို ဝီတိက္ကမဘုံဆိုသည်၊
မနောကံကို ပရိယုဋ္ဌာနဘုံဆိုသည်၊ ကံသုံးပါးသို့မရောက်သေး
မူ၍ ကံသုံးပါး၏ အမြစ် မူလ ဗီဇမျိုးစေ့ အနေနှင့် ကိုယ်
ခန္ဓာတစ်ခုလုံး၌ ကိန်းဝပ်တည်ထောင်၍ အနုမတဂ္ဂသံသရာ၌
အစဉ်အမြဲလိုက်ပါ၍နေသော ဒိဋ္ဌိကို အနုသယဘုံဆိုသည်။

ဒိဋ္ဌိဒုစရိုက်တို့ကို ဖြစ်ပွားနိုင်စေသော အာရုံတရားတို့သည်
စက္ခုစသော ဒွါရခြောက်ပါးတို့တွင် တစ်ခုခုသော ဒွါရ၌
ထိခိုက်လာကုန်သည်ရှိသော် ထိုဒိဋ္ဌိ၏ အပွားအစီး ဖြစ်သော
အကုသိုလ်စုသည် အနုသယဘုံမှ ထကြွ၍ ပရိယုဋ္ဌာနဘုံကို
ပြည့်စေ၍ တည်လေ၏။

မနောကံအဖြစ်သို့ရောက်၍ တည်လေ၏ ဆိုလိုသည်။

မနောကံအဖြစ်တွင် မငြိမ်းနိုင်ပြန်သော် ပရိယုဋ္ဌာနဘုံမှ
ထကြွသောင်းကျန်း၍ ဝီတိက္ကမဘုံကို ပြည့်စေ၍ တည်လေ၏။

ကာယကံ၊ ဝစီကံအဖြစ်သို့ရောက်၍ တည်လေ၏ ဆိုလိုသည်။

မီးခြစ်, မီးတောက်ဥပမာ

ဒိဋ္ဌိအနုသယဘုံသည် မီးခြစ်ဆေးခဲအတွင်း၌ ကိန်းဝပ်၍ နေသောဓာတ်နှင့်တူ၏။ ပရိယုဋ္ဌာန ဒုတိယဘုံသည် ကော်ပတ် နှင့်တိုက်သဖြင့် တောက်ထ၍ မီးခြစ်တံ၌ တောက်လောင်၍ နေသော မီးတောက်နှင့်တူ၏။ ဝီတိက္ကမ တတိယဘုံသည် မီး ခြစ်တံမှကူး၍ အမှိုက်ပုံစံသည်ကို တောက်လောင်သော မီး တောက်နှင့်တူ၏။ အပ၌ ကောင်းသောအဆင်း ကောင်းအသံ အစရှိသော အာရုံ ၆-ပါးသည် ကော်ပတ်နှင့်တူ၏။

ဒိဋ္ဌိ၏ ပဌမဘုံ, ဒုတိယဘုံ, တတိယဘုံကို ပြဆိုခန်းပြီး၏။

မဂ္ဂင်ကို ခန္ဓာ ၃-ပါးဖွဲ့ပုံ

- ၁။ သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ (ဤမဂ္ဂင် သုံး ပါးသည် သီလက္ခန္ဓာမည်။)
- ၂။ သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ (ဤမဂ္ဂင် သုံးပါးသည် သမာဓိက္ခန္ဓာမည်၏။)
- ၃။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ (ဤမဂ္ဂင်နှစ်ပါးသည် ပညာက္ခန္ဓာ မည်၏။)

သီလ, သမာဓိ, ပညာဟူသော သာသနာတော်သုံးပါး ဖြစ်၏။ သီလက္ခန္ဓာမဂ္ဂင် ၃-ပါးကို အကျယ်ဝေဖန်သည်ရှိသော် အာဇီဝဌမကသီလ ဖြစ်၏။ ဖြစ်ပုံကား—

၁။ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ။

၂။ အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ။

၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏိ။

ဤ ၃-ပါးသည် သမ္မာကမ္မန္တမဂ္ဂင် ပေတည်း။

၁။ မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိ

၂။ ပိသုဏဝါစာ ဝေရမဏိ။

၃။ ဇရုသဝါစာ ဝေရမဏိ။

၄။ သမ္ဗပ္ပလာပါ ဝေရမဏိ။

ဤ ၄-ပါးသည် သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင် ပေတည်း။

အသက်မွေးကြောင်း ဖြစ်သော ပါဏာတိပါတစသည်မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင် ပေတည်း။

ဤသို့လျှင် သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၃-ပါးဟူသည် အာဇီဝဌမက သီလပင်တည်း။

လူတို့၏ ငါးပါးသီလ၊ ရသေ့ပရိဗိုဇ်တို့၏ ဒသသီလ၊ သာမဏေတို့၏ ဒသသီလသည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့၏ ၂၂၇- ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တော်တို့သည် လည်းကောင်း ဤနိစ္စသီလမျိုးစုသည် အာဇီဝဌမကသီလ၌ အကျုံးဝင် ကုန်၏။ လူတို့၏ အဋ္ဌင်္ဂဥပေါသထသီလ ဒသသီလများသည် လည်း လူတို့၏ ပဉ္စသီလ အာဇီဝဌမကသီလပေါ်တွင် အမှန်း တင်သီလ အရောင်တင်သီလပေတည်း။

ပယ်ဖျက်ပုံ ပြဆိုချက်

ဤသမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ ဟူသော သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် သုံးပါးသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ တတိယဘုံကို ပယ်ဖျက်ရန် တရားစုပေတည်း။ ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါး ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးတို့ကို ပယ်ဖျက်ရန် တရားစု ဆိုလိုသည်။ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိဟူသော သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၃-ပါးသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ဒုတိယဘုံကို ပယ်ဖျက်ရန် တရားစုပေတည်း။ မနောဒုစရိုက် ၃-ပါးကိုပယ်ဖျက်ရန် တရားစုဆိုလိုသည်။ ။သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်နှစ်ပါးသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ပဌမဘုံကြီးကို ပယ်ဖျက်ရန် တရားစုပေတည်း။ သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာ တစ်ခုလုံး၌ အနုမတဂ္ဂ သံသရာတွင် အစဉ်အမြဲကိန်းဝပ်၍နေသော အနုသယဘုံကြီးကို ပယ်ဖျက်ရန် တရားစုဆိုလိုသည်။

မဂ္ဂင်ကို ခန္ဓာ ၃-ပါးဖွဲ့ပုံ ပြီး၏။

ဒိဋ္ဌိ၏ဘုံနှင့် မဂ္ဂင်ကို နေရာချ၍ ပြဆိုခန်း

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ အစီးအပွား ဖြစ်သော ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါး ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးတို့ကို ပယ်ရှားခြင်းငှာ သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၃-ပါးကို ထူထောင်ရမည်။ အာဇီဝဋ္ဌမက သီလကို ခံယူဆောက်တည်၍ စောင့်ထိန်းရမည် ဆိုလိုသည်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော မနောဒုစရိုက် ၃-ပါးကို ပယ်ရှားခြင်းငှာ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၃-ပါးကို ထူထောင်ရမည်။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်၊ အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်၊ ကသိုဏ်းကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် စသည်တို့တွင် တစ်ခုခုကို တည်

ထောင်၍ ယုတ်စွာအဆုံး တစ်နေ့တစ်ည၌ အဖို့တွင် တစ်နာရီမျှ
သော်လည်း စိတ်တည်ကြည်ခွင့်ရအောင် နေ့စဉ်စွဲမြဲရမည်
ဆိုလိုသည်။

ထို့နောက် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ပဌမဘုံကြီးကို ပယ်သတ်
ခြင်းငှာ ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၂-ပါးကို ထူထောင်ရမည်။ မိမိ
သန္တာန်၌ရှိသော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့တွင် ထင်ရှားလှ
စွာသော တစ်ခုခုသောရုပ်တရား နာမ်တရား၌ အနိစ္စရူ
နည်းကို ထူထောင်၍ အသက်ထက်ဆုံး အခွင့်သာသမျှ
ကြီးစားအားထုတ်၍ ရှုရမည်ဆိုလိုသည်။ ဤကား ဒိဋ္ဌိဘုံ
၃-ခုနှင့် မဂ္ဂင်သုံးမျိုးကို နေရာချ၍ ပြဆိုခန်းတည်း။

ဒိဋ္ဌိ၏ဘုံနှင့် မဂ္ဂင်ကို နေရာချ၍ ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ဟူသောပုံ

အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ ခံယူပုံ

ရှေးဦးစွာ ဒိဋ္ဌိ၏ တတိယဘုံကြီးကို ပယ်ဖျက်ခြင်းငှာ
လူဖြစ်သောသူတို့သည် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလကို ခံယူဆောက်
တည်၍ လုံခြုံစွာစောင့်ထိန်းသဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ၌ တည်ကြ
ကုန်ရာ၏။ မိမိတို့အလိုအလျောက် နှုတ်မြှက်၍ ဆောက်
တည်လျှင်လည်း ပြီးပါ၏။ နှုတ်မြှက်၍ မဆောက်တည်သော်
လည်း ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ရှစ်ပါးသော အမှုတို့ကို
ယခုနေ့မှစ၍ အသက်ထက်ဆုံး လွတ်ကင်းအောင် ကြဉ်ရှောင်
မည်ဟု မိဋ္ဌာန်၍ ကြဉ်ရှောင်လျှင်လည်း ပြီးပါ၏။

မိမိအလိုအလျောက် ဆောက်တည်ရာ၌ သီလကောင်းဖွယ်
ကိစ္စမရှိပြီ။

- ၁။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ ပါဏာတိပါတာ ဝိရမာမိ။
- ၂။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ အဒိန္နာဒါနာ ဝိရမာမိ။
- ၃။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝိရမာမိ။
- ၄။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ မုသာဝါဒါ ဝိရမာမိ။
- ၅။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ ပိသုဏာယ ဝါစာယ ဝိရမာမိ။
- ၆။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ ဖရုသာယ ဝါစာယ ဝိရမာမိ။
- ၇။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ သမ္ပပ္ပလာပါ ဝိရမာမိ။
- ၈။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ မိစ္ဆာဇီဝါ ဝိရမာမိ။

အနက်ကား

- ၁။ အဟံ၊ ငါသည်။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ၊ ယနေ့ကိုအစပြု၍။ ပါဏုပေတံ၊ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး။ ပါဏာတိပါတာ၊ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။
- ၂။ အဒိန္နာဒါနာ၊ အရှင်မပေးသော သူဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။
- ၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ၊ ယစ်မျိုးငါးပါးနှင့်တကွသော ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။
- ၄။ မုသာဝါဒါ၊ မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။

၅။ ပိသုဏ္ဍာယ ဝါစာယ၊ သူ ၂-ယောက်တို့၏အကြား၌ ကုန်းတိုက်စကားမျိုးကို ပြောဆိုခြင်းမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။

၆။ ဖရုဿာယ ဝါစာယ၊ အမျိုးကိုထိအောင်ဆိုခြင်း အစရှိသော ကြမ်းတမ်းသော စကားမျိုးကို ပြောဆိုခြင်းမှ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။

၇။ သမ္မပ္ပလာပါ၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး၊ သံသရာအကျိုး၊ လောကုတ္တရာအကျိုးတို့မှ လွတ်ကင်းသဖြင့် ပြိန်ဖျင်းသောစကားမျိုးကို သူတစ်ပါးတို့အား အရှည်အမြောပြောဟောခြင်းမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။

၈။ အဟံ၊ ငါသည်။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ၊ ယနေ့ကိုအစပြု၍။ ပါဏုပေတံ၊ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး။ မိစ္ဆာဇီဝါ၊ ယုတ်မာမှောင်မှား မတရားသော အသက်မွေးခြင်းမှ။ ဝိရမာမိ၊ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏။

[အလယ် သိက္ခာပုဒ်တို့၌လည်း “အဟံ၊ ငါသည်။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ၊ ယနေ့ကိုအစပြု၍။ ပါဏုပေတံ၊ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး။” ပုဒ်တို့ကို အသီးသီး ထုတ်ဖော်၍ဆိုလေ။]

နိစ္ဆိဒ္ဓိလမ္ပိယံ

တစ်ခါ ခံယူဆောက်တည်၍ထားလျှင် မကျူးမလွန်သမျှ ကာလပတ်လုံး မပျက်ပြီ၊ ကျူးလွန်မိပြန်လျှင် ကျူးလွန်မိသော သိက္ခာပုဒ်ကိုသာထပ်၍ ဆောက်တည်ရသည်။ မကျူး

လွန်မီသော သိက္ခာပုဒ်ကိုကား ထပ်၍ ဆောက်တည်ဖွယ် မရှိ ပြီ။ ထပ်၍ဆောက်တည်သော်လည်း အပြစ်မရှိ၊ ခိုင်မြဲစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ တစ်နေ့တစ်ခါ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း ဆောက်တည် လျင်လည်း ကောင်းပါ၏။ ဤအာဇီဝဌမက သီလမည်သည် ငါးပါးသီလကဲ့သို့ နိစ္စသီလမျိုးဖြစ်၏။ ဥပုသ်နေ့မှာမှ ဆောက် တည်ရသော သီလမျိုးမဟုတ်။ ဥပုသ်နေ့၌ ဥပုသ်စောင့်ထိန်း သူတို့မှာ ဥပေါသထသီလကိုသာ ဆောက်တည်ဖွယ်ရှိ၏။ ဆယ်ပါးသီလကို အမြဲစောင့်ထိန်းရသော သာမဏေ၊ ရသေ့၊ ပရိပိုင်တို့သည်လည်းကောင်း ၂၂၇-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို အမြဲစောင့်ထိန်းရသော ရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း အာဇီ- ဝဌမကသီလကို အထူးခံယူဖွယ်ကိစ္စ မရှိပြီ။

အာဇီဝဌမကသီလခံယူပုံကို ပြဆိုခန်းပြီး၏။

ဒုစရိုက် ၇-ပါး အင်္ဂါများ

ပါဏာတိပါတအင်္ဂါ ၅-ပါး

- ၁။ ပါဏော၊ အသက်ရှိသော သတ္တဝါလည်းဖြစ်စေ။
- ၂။ ပါဏသညိတာ၊ သတ္တဝါဟု သိရှိသည်လည်းဖြစ်စေ။
- ၃။ ဝဓကစိတ္တံ၊ သတ်လိုသောစိတ် ရှိသည်လည်းဖြစ်စေ။
- ၄။ ဥပက္ကမော၊ သတ်အံ့သော ပယောဂကို ပြုသည်လည်း ဖြစ်စေ။
- ၅။ ဘေန၊ ထိုပယောဂကြောင့်။ မရဏံ၊ သေသည်လည်း ဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင် ပထမ သိက္ခာပုဒ်ပျက်၏။ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

အဒိန္နာဒါန အင်္ဂါ ၅-ပါး

- ၁။ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ၊ သူတစ်ပါးသိမ်းပိုက်သော ဝတ္ထုလည်း ဖြစ်စေ။
- ၂။ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညီတာ၊ သူတစ်ပါးသိမ်းပိုက်သော ဝတ္ထုဟုသိရှိသည်လည်း ဖြစ်စေ။
- ၃။ ထေယျစိတ္တံ၊ ခိုးလိုသောစိတ်ရှိသည်လည်း ဖြစ်စေ။
- ၄။ ဥပက္ကမော၊ ခိုးအံ့သော ပယောဂကို ပြုသည်လည်း ဖြစ်စေ။
- ၅။ တေန၊ ထိုပယောဂဖြင့်။ ဟရဏံ၊ ဆောင်ယူခြင်း မြောက်သည်လည်း ဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင် ဒုတိယ သိက္ခာပုဒ် ပျက်၏။ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ အင်္ဂါ ၄-ပါး

- ၁။ အဂမနီယဝတ္ထု၊ မသွားလာထိုက်သော ယောက်ျား၊ မိန်းမလည်း ဖြစ်စေ။
- ၂။ တသ္မိံ၊ ထိုမသွားလာထိုက်သော ယောက်ျား မိန်းမ ၌။ သေဝနစိတ္တံ၊ ပေါင်းဖော်မှီဝဲလိုသောစိတ် ရှိသည် လည်းဖြစ်စေ။

၃။ သေဝနပယောဂေါ၊ ပေါင်းဖော်မှီဝဲအံ့သော ပယောဂ
ကို ပြုသည်လည်းဖြစ်စေ။

၄။ မဂ္ဂေနမဂ္ဂပ္ပဋ္ဌိတတ္ထိအဓိဝါသနံ၊ မဂ်အင်္ဂါချင်း တွေ့ထိ
မှုကို သာယာခြင်းရှိသည်လည်း ဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင်
တတိယသိက္ခာပုဒ်ပျက်၏၊ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

မုသာဝါဒ အင်္ဂါ ၄-ပါး

၁။ အတထဝတ္ထု၊ မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုလည်းဖြစ်စေ။

၂။ ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ၊ ချွတ်ယွင်းစေလိုသော စိတ်ရှိသည်
လည်းဖြစ်စေ။

၃။ တဇ္ဇော ဝါယာမော၊ ထိုစိတ်အားလျော်သော လုံ့လ
ပယောဂကို သိသည်လည်းဖြစ်စေ။

၄။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါးက။ တဒတ္ထဝိဇာနနံ၊ ထိုစကား၏
အနက်ကို သိသည်လည်းဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင်
စတုတ္ထသိက္ခာပုဒ်ပျက်၏၊ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

ပိသုဏဝါဒ အင်္ဂါ ၄-ပါး

၁။ ဘိန္ဒိတဗ္ဗောပရော၊ ကဲ့ပြားစေအပ်သော သူတစ်ပါး
လည်းရှိစေ။

၂။ ဘေဒပုရေက္ခာရတာ၊ သူ ၂-ဦးတို့ ကဲ့ပြားခြင်းကို ရှေ့ရှု
သည်လည်း ဖြစ်စေ။

၃။ တဇ္ဇောဝါယာမော၊ ထိုစိတ်အားလျော်သော လုံ့လ
ပယောဂကို ပြုသည်လည်းဖြစ်စေ။

၄။ တဿ၊ ထိုသူတစ်ပါးက။ တဒတ္တဝိဇာနနံ၊ ထိုကုန်းတိုက်
သောစကား၏ အနက်ကို သိသည်လည်းဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင် ပဉ္စမ
သိက္ခာပုဒ်ပျက်၏။ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

ဖရုသဝါစာ အင်္ဂါ ၃-ပါး

၁။ အက္ခောသိတဗ္ဗောပရော၊ ဆဲရေးအပ်သော သူတစ်ပါး
လည်းရှိစေ။

၂။ ကုပိတစိတ္တံ၊ အမျက်ထွက်သော စိတ်လည်းရှိစေ။

၃။ အက္ခောသနာ၊ ဆဲရေးသည်လည်းဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင် ဆဋ္ဌမ
သိက္ခာပုဒ်ပျက်၏။ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

သမ္မပ္ပလာဘ အင်္ဂါ ၂-ပါး

၁။ နိရတ္ထက ကထာပုရေက္ခာရတာ၊ အကျိုးမရှိသော
စကားကို ရှေ့ရှုရင်းလည်းဖြစ်စေ။

၂။ တထာမူပီကဿာကထနံ၊ ထိုသို့ သဘောရှိသော
စကားမျိုးကို ပြောဆိုသည်လည်းဖြစ်စေ။

သိက္ခာပုဒ်ပျက်ခြင်းနှင့် ကမ္မပထမြောက်ခြင်း ၁၉၉

ဤအင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျူးလွန်မိလျှင် သတ္တမ သိက္ခာပုဒ်ပျက်၏။ ထပ်မံ၍ ခံယူဆောက်တည်ရမည်။

ဒုစရိုက် ၇-ပါး အင်္ဂါပြီး၏။

သိက္ခာပုဒ်ပျက်ခြင်းနှင့် ကမ္မပထမြောက်ခြင်း

အကျိုးမရှိသော စကားမျိုးဆိုသည်ကား ဆန်းကြယ်စွာ လုပ်ကြံ၍ထားသော ထိုးဇာတ်မျိုးတည်း။ ရာမဇာတ်၊ အီနောင်ဇာတ်၊ ငွေတောင်ဇာတ် စသည်တို့တည်း။ ယခုကာလ တို့၌ သမ္ဗုဒ္ဓလာပအင်္ဂါဖြစ်သော ထိုးဇာတ်ဝတ္ထုမျိုးများစွာ ပေါ်ပေါက်လျက် ရှိကြ၏။

မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓလာပတို့၌ ပြဆိုခဲ့သော အင်္ဂါတို့ကား သိက္ခာပုဒ်ပျက်ကြောင်း အင်္ဂါတို့သာတည်း။ ကမ္မပထမြောက်ကြောင်း အင်္ဂါတို့ မဟုတ်ကုန်သေး။

မုသာဝါဒ၌ သူတစ်ပါးတို့၏ အကျိုးစီးပွား ပျက်စီးခြင်း အင်္ဂါ။

ပိသုဏဝါစာ၌ သူတစ်ပါး စိတ်ဝမ်းကွဲပြားခြင်းအင်္ဂါ။
သမ္ဗုဒ္ဓလာပ၌ ထိုးဇာတ်ဝတ္ထုများကို အဟုတ်အမှန်ဟူ၍ သူတစ်ပါး မှတ်ယူခြင်းအင်္ဂါ။

ဤအင်္ဂါတို့ကိုထည့်မှ ကမ္မပထမြောက်ကြောင်း အင်္ဂါဖြစ် သည်။ ပါဏာတိပါတစသော ကြွင်းလေးပါးတို့၌မူကား ပြဆို ခဲ့ပြီးသော အင်္ဂါတို့သည်ပင်လျှင် သိက္ခာပုဒ်ပျက်ကြောင်း ကမ္မပထမြောက်ကြောင်း ၂-ချက်ရကြကုန်၏။ ဤကား အာဇီ-

ဓဋ္ဌမကသီလကို နိစ္စပြု၍ ခံယူစောင့်ထိန်းကြကုန်သော သူတို့သည် သိသင့် သိထိုက်သော ဒုစရိုက် ၇-ပါးတို့၏ အင်္ဂါတို့တည်း။ ဤကား သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၃-ပါးထူထောင်ပုံ အမြဲတမ်းတည်း။

သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ထူထောင်ပုံပြီး၏။

သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်ထူထောင်ပုံ

ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်တည်ထောင်ရန်

သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးကို ခံယူထူထောင်၍ လုံခြုံစွာစောင့်ထိန်းသဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိတုံ့၌ ကောင်းစွာတည်သောသူအား သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ အစီးအပွားဖြစ်ကုန်သော မိစ္ဆာဇီဝနှင့်တကွ ကုန်သော ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါး၊ ဤဒုစရိုက် ၇-ပါးတို့သည် ကင်းရှင်းကုန်၏။ ဒိဋ္ဌိ၏တတိယဘုံကြီးသည် ထကြွသောင်းကျန်းခြင်းမရှိ ငြိမ်ဝပ်လေ၏။ ထိုအခါ၌ ဒိဋ္ဌိ၏ ဒုတိယဘုံဟု ဆိုအပ်သော မနောဒုစရိုက် ၃-ပါးတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းအကျိုးငှာ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးတို့ကို ထူထောင်ရမည်။ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါး ထူထောင်မှုဆိုသည်ကား ကသိုဏ်း၁၀-ပါးအစရှိသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်တို့တွင် တစ်ခုခုသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို တည်ထောင်မှုပေတည်း။

အာနာပါနအားထုတ်ပုံ

ဤအရာ၌ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို အနည်းငယ် ပြဆိုပေအံ့။ ဘရာဝါသ သမ္မာဓ၌ နေကြရကုန်သော လူတို့ သည် နေ့အဖို့၌ အခွင့်မရကြ ကုန်သည်ရှိသော် ည၌အဖို့၌ မအိပ်မီ ၁-နာရီခန့် ၂-နာရီခန့် နံနက်၌ မထမီ တစ်နာရီမျှ သော်လည်း အာနာပါနအလုပ်ကို အားထုတ်စွဲမြဲကြရကုန်၏။ အားထုတ်ပုံကား “သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ” ဟူသော ပါဠိတော်မြတ်နှင့်အညီ ပိုင်းခြားသော နာရီအတွင်း၌ မိမိစိတ်ကို ထွက်သက်ဝင်သက်အာရုံမှ တစ်ပါး အခြားသို့ မထွက်စေမူ၍ ထိုနာရီအတွင်းမှာ ထွက်သက် ဝင်သက်အာရုံ၌သာ မိမိစိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာ နေအောင် ကာယိကဝီရိယ စေတသိကဝီရိယ ၂-ပါးနှင့် အားထုတ်၍ ရှုကြရမည်။

ဝီရိယ ၂-ပါး

“ကာယိက ဝီရိယ” ဆိုသည်ကား ပိုင်းခြားသော နာရီမှ တစ်နေ့တစ်ရက်မျှ မပျက်မကွက်စေရအောင် ထကြွလုံ့လ ဝီရိယကို ပြုမူတည်း။

“စေတသိကဝီရိယ” ဆိုသည်ကား ထွက်သက် ဝင်သက် တည်းဟူသော အာရုံမှတစ်ခြား တစ်ပါးသောအာရုံသို့ စိတ်ကိုမထွက်စေရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်ခြင်းငိုက်မျဉ်း မှ မိုင်ငေးမှ မေ့မောမှ မရှိစေရအောင် မိမိစိတ်ကို ထွက် သက် ဝင်သက်တည်းဟူသော အာရုံ၌ အတွင်စေ့ဆော် ခြင်းကို ဆိုသတည်း။

စိတ်အမှတ်ပြုမှု မြဲစေ

နာခေါင်းဝ၌ မိမိစိတ်ကို အခိုင်အမြဲစိုက်ထား၍ ထိုအရပ်၌ ထွက်သက်လေ ခတ်လာသောအခါ ထွက်သက်ဟူ၍၊ ဝင်သက်လေခတ်လာသောအခါ ဝင်သက်ဟူ၍ စိတ်အမှတ်ပြုမှု မြဲစေရမည်။ ထိုသို့အားထုတ်သော ကာယိကဝီရိယ၊ စေတသိကဝီရိယ ၂-ပါးသည် သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင် မည်၏။ ထိုသို့အားထုတ်၍ လခွဲ ၁-လ ၂-လ စသည်ရှိလတ်သော် ထွက်သက်ဝင်သက်၌ သတိတရားသည် ခိုင်စွာတည်၏။ ထိုသတိတရားသည် သမ္မာသတိမဂ္ဂင်မည်၏။ ထွက်သက်ဝင်သက်အာရုံ၌ စိတ်၏ တည်ငြိမ်ခြင်း သမာဓိတရားသည် တိုးပွား၍လာ၏။ ထိုသမာဓိတရားသည် သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင် မည်၏။ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါး ထူတောင်မိ၏။ စိတ်ရှူးစိတ်နောက်သည် တစ်နေ့တခြား ပျောက်ကင်း၍ သွား၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် မိမိတို့စိတ်ကို အစိုးမရမှုသည် လူတိုင်းမှာပင် သိမြင်ထင်ရှားလျက် ရှိကြ၏။ လောက၌ စိတ်ကို အစိုးမရကြသော သူရူးသူနှမ်းများသည် လောကအရေးအရာတို့၌ အသုံးမကျဖြစ်၏။ ထို့ အတူလောက၌ လူကောင်းသူကောင်း ဆိုရသောသူတို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းမှု၌ ကား စိတ်ကို အစိုးမရကြသော သူရူးသူနှမ်းအရာ၌ပင် တည်ကြကုန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှုနှင့်ပင် တွေ့ကြုံလျှင် အသုံးမကျရှိနေကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်ရှူးစိတ်နောက်တို့ကိုပျောက်ကင်းကြစေခြင်းငှါ ဤသမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးကို အားထုတ်ကြရကုန်သတည်း။

[ဤသမာဓိမဂ္ဂင်အရာ၌ ကြွင်းကျန်သော ပြောဆိုဖွယ် အရပ်ရပ်တို့ကို ငါတို့ စီရင်သော ဗောဓိပက္ခိယဒီပနီ၊ အာနာပါနဒီပနီစာအုပ်တို့မှာ ယူကြလေ။]

စိတ်ရူးပျောက်နိုင်ပုံ

ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာများသို့မပေါက်မရောက် ကြကုန်သော်လည်းတစ်နေ့တစ်နေ့လျှင်၁-နာရီအတွင်း၂ နာရီအတွင်းမှာ အာနာပါနအာရုံ၌ မိမိစိတ်ကို တည်ငြိမ်စွာနေအောင်ထားနိုင်ကြလျှင်ပင် အလိုရှိရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှု၌ စိတ်ကို ထားခြင်းငှါလွယ်ကြကုန်တော့သည်။ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါး ထူထောင်၍ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတုံ၌ တည်သောသူအားသက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ အစီးအပျိုးဖြစ်ကုန်သော အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော မနောဒုစရိုက်သုံးပါးတို့သည် ကင်းကွာကုန်၏။ ဒိဋ္ဌိ၏ မနောကံဟူသော ဒုတိယဘုံကြီးသည် ထကြွလှုပ်ရှားခြင်းမရှိ၊ ငြိမ်ဝပ်လေ၏။ နိဝရဏတရားတို့ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ်ရူးစိတ်နောက်သည် ပျောက်ငြိမ်းလေ၏။ ဤကား သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးထူထောင်ပုံတည်း။

ပညာက္ခန္ဓထူထောင်ရာကာလ

သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးတို့သည် ခံယူဆောက်တည်မိလျှင်ပင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်ကုန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုခဏမှစ၍ ကျေးလွန်သမျှကာလပတ်လုံး သီလဝိသုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံသောသူ မည်၏။ ခံယူဆောက်တည်သော နေ့၌ပင်လျှင် သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်အလုပ်ကို အားထုတ်ထိုက်၏။ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးတို့သည်လည်း လုံ့လဝီရိယကောင်းလှသောသူတို့မှာ ၅-ရက်၊ ၁၀-

ရက်မျှနှင့်ပင် စိတ်ရှူးစိတ်နောက်ပျောက်၍ လွှက်သက်ဝင် သက်အာရုံ၍ စိတ်၏တည်ကြည်ခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်သဖြင့် ၅-ရက်, ၁၀-ရက်ပင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်ကုန်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအခါမှစ၍ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတစ်စိတ်နှင့် ပြည့်စုံသောသူ မည်၏။ ထိုအခါမှစ၍ပင်လျှင် ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်အလုပ်ကို အားထုတ်ထိုက်၏။

သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ထူထောင်ပုံပြီး၏။

ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်ထူထောင်ပုံ

ပညာဝိသုဒ္ဓိ ၅-ပါးတည်ထောင်ပုံ

ဤသို့လျှင် သီလဝိသုဒ္ဓိ, စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတို့၌ ကောင်းစွာတည်သောသူသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ပထမဘုံကြီးကို တူးဖွယ်ဖျက်ဆီးခြင်းငှါ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်တရား ၂-ပါးကို ထူထောင်ရာ၏။ ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်တရား ၂-ပါး ထူထောင်မှုဆိုသည်ကား- ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, လောကုတ္တရာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်သော ပညာဝိသုဒ္ဓိ ၅-ပါးတို့ကို အစမှစ၍ တည်ထောင်မှုတည်း။

တည်ထောင်ပုံကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုအံ့။ မိမိတို့၏ကိုယ်ခန္ဓာတစ်ခုလုံး၌ ခက်မာမှု, နူးညံ့မှု ၂-ပါးသည် ပထဝီဓာတ်မည်၏။ ဖွဲ့စေးမှု, ယိုစီးမှု ၂-ပါးသည် အာပေါဓာတ် မည်၏။ ပူနွေးမှု, ချမ်းအေးမှု ၂-ပါးသည် တေဇောဓာတ် မည်၏။ ထောက်ကန်မှု, လှုပ်ရှားမှု ၂-ပါးသည် ဝါယောဓာတ် မည်၏။

ဦးခေါင်းအင်္ဂါတစ်ခုလုံးသည် ဓာတ်လေးပါး အစုအခဲ
သာ ဖြစ်၏။ အလုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါ၊ အလုံးစုံသော ခြေ
အင်္ဂါ၊ လက်အင်္ဂါ ဟူသမျှသည် ဓာတ်လေးပါး အစုအခဲသာ
ဖြစ်၏။ အလုံးစုံသော ဆံပင်၊ အလုံးစုံသော မွေးညင်း၊ အလုံး
စုံသော ခြေသည်း လက်သည်း၊ အလုံးစုံသော သွား၊ အလုံး
စုံသော အရေ၊ အလုံးစုံသော အသားစိုင် အသားခဲ၊ အလုံးစုံ
သော အကြော၊ အလုံးစုံသော အရိုး၊ အလုံးစုံသော ရိုးတွင်း
ခြင်ဆီ၊ အလုံးစုံသော အညှို့ခဲ၊ နှလုံးခဲ၊ အသည်းခဲ၊ အမြှေး၊
အဖျဉ်း၊ အဆုတ်၊ အူမ၊ အူသိမ်၊ အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊
ဦးနှောက်ဟူသမျှသည် ဓာတ်လေးပါး အစုအခဲချည်းဖြစ်၏။

“ခက်မာ-ဖွဲ့စေး ပူအေး ထောက်ကန်”

ဓာတ်လေးပါးအစဉ်

ခက်မာ၌ ခက်မာ၊ နူးညံ့ ၂-ပါးကို ယူ။ ဖွဲ့စေး၌ ဖွဲ့စေး၊ ယိုးစီး
၂-ပါးကို ယူ။ ပူအေး၌ ထက်သော တေဇော၊ နှံ့သော
တေဇော ၂-ပါးကို ယူ။ ထောက်ကန်၌ ထောက်ကန်၊ လှုပ်ရှား
၂-ပါးကို ယူ။

၁။ ခက်မာမှုကား ထက်သန်သော ပထဝီတည်း။ နူးညံ့
မှုကား နှံ့သော ပထဝီတည်း။

၂။ ဖွဲ့စေးမှုကား နှံ့သော အာပေါတည်း။ ယိုးစီးမှုကား
ထက်သော အာပေါတည်း။

၃။ ပူနွေးမှုကား ထက်သော တေဇောတည်း။ အေးချမ်း
မှုကား နှံ့သော တေဇောတည်း။

၄။ ထောက်ကန်မှုကား နံ့သော ဝါယောတည်း၊ လှုပ်ရှားမှုကား ထက်သော ဝါယောတည်း။

ခက်မာနူးညံ့ဖြစ်ပုံ

ပကတိသော ချိပ်ခဲ၌ ထက်သော ပထဝီမျိုး တည်ရှိ၏။ ခက်မာမှု ထင်ရှား၏။ မီးထိသောအခါ၌ ခက်မာသော ပထဝီမျိုးသည် အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ နူးညံ့သော ပထဝီမျိုးသည် အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ်ဖန် မီးနှင့်ကင်းကွာပြန်သောအခါ နူးညံ့သောပထဝီ အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ ခက်မာသော ပထဝီမျိုး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။

ဖွဲ့စေး၊ ယိုစီးဖြစ်ပုံ

ထိုပကတိသော ချိပ်ခဲ၌ နံ့သော အာပေါမျိုး တည်ရှိ၏။ ဖွဲ့စေးမှု ထင်ရှား၏။ မီးထိသောအခါ ဖွဲ့စေးသော အာပေါမျိုး အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ ယိုစီးသော အာပေါမျိုး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ်ဖန် မီးနှင့်ကင်းကွာပြန်သောအခါ ယိုစီးသောအာပေါမျိုး အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ ဖွဲ့စေးသော အာပေါမျိုး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။

အေးချမ်း၊ ပူနွေးဖြစ်ပုံ

ထိုပကတိသော ချိပ်ခဲ၌ နံ့သော တေဇောမျိုး တည်ရှိ၏။ အေးချမ်းမှု ထင်ရှား၏။ မီးထိသောအခါ အေးချမ်းသော တေဇောမျိုး အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ နွေးသော ပူသောတေဇောမျိုး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ်ဖန် မီးနှင့်

ကင်းကွာပြန်သောအခါ နွေးသော ပူသော တေဇောမျိုး
အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ အေးချမ်းသော တေဇောမျိုး
အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။

ထောက်ကန်, လှုပ်ရှားဖြစ်ပုံ

ထိုပကတိသော ချိပ်ခဲ၌ နံ့ သော ဝါယောမျိုး တည်ရှိ၏။
ထောက်ကန်မှု ထင်ရှား၏။ မီးထိသောအခါ ထောက်ကန်သော
ဝါယောမျိုး အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်၏။ လှုပ်ရှားသော
ဝါယောမျိုး ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ်ဖန်မီးနှင့်ကင်းကွာပြန်သောအခါ
လှုပ်ရှားသော ဝါယောမျိုး ချုပ်ပျောက်၏။ ထောက်ကန်သော
ဝါယောမျိုး ဖြစ်ပေါ်၏။

ဖြစ်ပေါ်မှုစုသည် “ဥဒယ” မည်၏။ ချုပ်ပျောက်မှု
စုသည် “ဝယ” မည်၏။ ဥဒယဗ္ဗယဖြစ်၏။

ဤကား ဝိပဿနာအရာ၌ ဖြစ်မှု, ချုပ်မှုခေါ်သော
ဥဒယဗ္ဗယသဘောကို ကြံဖန်နိုင်ကြစေခြင်းငှာ ချိပ်ခဲ၌
ထင်ရှားလှစွာသော ဓာတ်တို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို စံပြုရန် ဖော်ပြ
သော စကားရပ်တည်း။

တိုး-ဥဒယ, ဆုတ်-ဝယ

ဦးခေါင်းအင်္ဂါစု, ကိုယ်အင်္ဂါစု, ခြေအင်္ဂါစု, လက်အင်္ဂါစု
သည် ထိုချိပ်ခဲနှင့်တူ၏။ တစ်ကိုယ်လုံးအေးမှုဟူသော ဥတု
ဓာတ်မီး ၂-ပါးသည် အမြဲလျှင်ဆုတ်ချည်တက်ချည် နေကြ၏။
နေထွက်သည်မှစ၍ မှန်းတိမ် ၂-နာရီတိုင်အောင် တစ်ကိုယ်
လုံး၌ ပူသောဥတုအဆင့်ဆင့် တိုးတက်၏။ အေးသောဥတု

အဆင့်ဆင့် ဆုတ်ယုတ်၏။ ထိုမှနောက်၌ အေးသောဥတု
တိုးတက်၏။ ပူသောဥတု ဆုတ်ယုတ်၏။ ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌိမှု
ဖြစ်ကြသည်။ အနည်းငယ်မျှအချက်ကို ဖော်ပြလျှင် အချက်
များစွာကို မြင်နိုင်ကြကုန်ရာ၏။

အပူဥတုတိုးတက်သောအခါ ဦးခေါင်းအင်္ဂါအစရှိသော
ကိုယ်ခန္ဓာစုသည် ချိပ်ခဲကို မီးထိသောအခါနှင့် တူ၏။ အအေး
ဥတု တိုးတက်သောအခါ ကိုယ်ခန္ဓာစုသည် ချိပ်ခဲမှာ မီးနှင့်
ကင်းကွာသောအခါနှင့် တူ၏။ အေးမှုပူမှု ဥတု ၂-ပါးသည်
နာရီအစဉ်အတိုင်း တက်တုံဆုတ်တုံ နေကြကုန်၏။ အေးမှု
တိုးတက်လျှင် ပူမှုဆုတ်လျော့၏။ ပူမှုတိုးတက်လျှင် အေးမှု
ဆုတ်လျော့၏။ တိုးတက်သည်ကို “ဥဒယ” ဆို၏။ ဆုတ်လျော့
သည်ကို “ဝယ” ဆို၏။

ပူမှု၊ အေးမှု ၂-ခုတို့တွင် တစ်ခုတိုးတက်မှုနှင့် တစ်ခုဆုတ်
လျော့မှု ၂-ပါးသည် ပြိုင်မြဲတည်း။

တက်မှု၊ ကျမှု၊ ဓာတ် ၄-ခု

ဤအေးမှု ပူမှု ဥတု ၂-ပါးတို့၏ တက်မှုဆုတ်မှုကို အစွဲ
ပြု၍ ခက်မာမှု၊ နူးညံ့မှုဟူသော ပထဝီ ၂-မျိုးတို့သည်လည်း
အမြဲလျှင် တက်တုံကျတုံ နေကြကုန်၏။ ထို့အတူ ဖွဲ့စေးမှု
ယိုစီးမှုဟူသော အာပေါ ၂-မျိုး၊ ထောက်ကန်မှု လှုပ်ရှားမှု
ဟူသော ဝါယော ၂-မျိုးတို့သည်လည်း အမြဲလျှင် တက်တုံ
ကျတုံ နေကြကုန်၏။ ဦးခေါင်းအင်္ဂါအစရှိသော ကိုယ်ခန္ဓာ
အစုတို့၌ ဓာတ်လေးပါးတို့သည် ပွက်ပွက်ဆူသောအိုးကြီး၏

အတွင်း၌ တဆူဆူ တရွှေ့ ရွှေ့ကာ ပျက်ကာ နေကြကုန်သော ရေပွက်ငယ်၌နှင့် အသားတူကုန်၏။ ကိုယ်ခန္ဓာကြီး တစ်ခုလုံးသည် ရေမြုပ်တုံးကြီး ရေမြုပ်ခဲကြီးနှင့်တူလှ၏။ ရေပွက်ငယ်တို့၌ အခိုးရိပ် အငွေ့ရိပ်တို့သည် ၎င်းကုန်၏။ ရေပွက်ငယ်တို့ ချုပ်ပျက်တိုင်း ချုပ်ပျက်တိုင်း ရေပွက်ငယ်တို့၌ မှီသော အရိပ်တို့သည် ချုပ်ပျက်လေကုန်၏။

အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တထင်ရန်

ထို့အတူ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၌ မှီကြကုန်သော မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ နံမှု၊ လျက်မှု၊ တွေ့ဆုံမှု၊ သိမှုဟူသော နာမ်တရားတို့သည်လည်း ထိုသို့ဓာတ်လေးပါး ချုပ်ပျက်ရာသို့ ပါကြလေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဏ်ခြောက်ပါးတို့နှင့် တကွသော ဓာတ်လေးပါးတို့သည် ခိုင်မြဲသောသဘော မရှိကြကုန်သောကြောင့် အနိစ္စတို့သာတည်း။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဘေးနှင့် အမြဲယှဉ်သောကြောင့် ဒုက္ခတို့သာတည်း။ အနှစ်သာရမျိုး မဟုတ်ကြကုန်သောကြောင့် အနတ္တတို့သာတည်း။

ဤကား ဦးခေါင်းအင်္ဂါမှစ၍ ကိုယ်အင်္ဂါ အရပ်ရပ်တို့၌ ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၂-ပါး ထူထောင်ပုံတည်း။

ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ထူထောင်ပုံ ပြီး၏။

ဦးခေါင်း၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ

ဦးခေါင်းအင်္ဂါ ဓာတ် ၄-ဖြာ

ဦးခေါင်းအင်္ဂါရှိ ဓာတ်လေးပါးတို့၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံကို ပြဆိုပေအံ့။ ဦးခေါင်းမှာ ဆံပင်အင်္ဂါ၊

မွေးညင်းအင်္ဂါ၊ အရိုးအင်္ဂါတို့၌ ခက်မာမှု အပြည့်ရှိ၏။ အရေအင်္ဂါ၊ အသားအင်္ဂါ၊ အသွေးအင်္ဂါ၊ ဦးနှောက်အင်္ဂါတို့၌ နူးညံ့မှု အပြည့်ရှိ၏။ ၎င်းခက်မာမှု၊ နူးညံ့မှု ၂-ပါးသည် ပထဝီဓာတ်မည်၏။ ဦးခေါင်းအင်္ဂါ တစ်ခုလုံးသည် ထိုပထဝီ ၂-မျိုး ပြည့်လျက်ရှိ၏။ အာပေါလည်း ပြည့်လျက်ရှိ၏။ တေဇောလည်း ပြည့်လျက်ရှိ၏။ ဝါယောလည်း ပြည့်လျက်ရှိ၏။ ပထဝီသည် ဦးခေါင်းမဟုတ်။ အာပေါ တေဇော ဝါယောသည် ဦးခေါင်းမဟုတ်။ ဓာတ်လေးပါးမှအလွတ် ဦးခေါင်းဟူ၍ အသီးအခြားလည်းမရှိ။

မှားသော သိမှတ်ထင်မြင်မှု

အကြင်သူတို့သည် ဓာတ်လေးပါးကို ပိုင်းငိုင်းခြားခြား မသိကြကုန်။ ထိုသူတို့သည် ခက်မာမှုသည်တို့ကို ထိုထိုဓာတ်ဟူ၍ မသိကြကုန်။ ဦးခေါင်းဟူ၍သာ သိကြကုန်၏။ ဦးခေါင်းဟူ၍သာ မှတ်ကြကုန်၏။ ဦးခေါင်းဟူ၍သာ ထင်ကြကုန်၏။ ဦးခေါင်းဟူ၍သာ မြင်ကြကုန်၏။ ဦးခေါင်းဟူ၍သာ သိမှုသည်ကား စိတ်၏ဖောက်ပြန်မှုတည်း။

ဦးခေါင်းဟူ၍ မှတ်မှုသည်ကား သညာ၏ ဖောက်ပြန်မှုတည်း။ ဦးခေါင်းဟူ၍ ထင်မှုသည်ကား မာန၏အထင်ကြီးမှုတည်း။ ဦးခေါင်းဟူ၍ မြင်မှုကား ဒိဋ္ဌိ၏ ဖောက်ပြန်မှုတည်း။

ဓာတ်လေးပါးတို့ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ သိမှု၊ မှတ်မှု၊ ထင်မှု၊ မြင်မှုသည် ဓာတ်လေးပါးတို့ကို နှံ့ဟူ၍ အတ္တဟူ၍ သိမှု၊ မှတ်မှု၊ ထင်မှု၊ မြင်မှုပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအမှုစုသည်

အနိစ္စ၊ အနတ္တ ဖြစ်သော ဓာတ်လေးပါးကို နိစ္စ၊ အတ္တဟူ၍ ဖောက်ပြန်သော သိမှတ် ထင်မြင်မှုဖြစ်လေသတည်း။

ဓာတ်လေးပါးသည် တစ်နာရီအတွင်းမှာပင် အခါတစ်ရာ မက ချုပ်ပျက်ခြင်းရှိသော တရားမျိုးဖြစ်သောကြောင့် “ဃဋ္ဌေန အနိစ္စံ၊ အသာရကဋ္ဌေန အနတ္တာ” ဟူသည်နှင့် အညီ အနိစ္စတရားမျိုး၊ အနတ္တတရားမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းမည်သည် လူသေ၍မှ မပျက်သေး၊ သင်္ချိုင်း သုသာန်သို့ ရောက်အောင် ဦးခေါင်းအတိုင်း တည်ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် နိစ္စမျိုး၊ အတ္တမျိုးမည်၏။

ထို့ကြောင့် ဓာတ်လေးပါးကို ဦးခေါင်းဟူ၍ သိမှတ် ထင်မြင်မှုသည် အနိစ္စကို နိစ္စဟူ၍၊ အနတ္တကို အတ္တဟူ၍ ဖောက်ပြန် မှောက်မှားမှု ဖြစ်လေသတည်း။

ဦးခေါင်းအင်္ဂါအစိတ် တို့မှာလည်း ဓာတ်လေးပါးတို့ကို ဆံပင်ဟူ၍ သိမှတ်ထင်မြင်မှု၊ ဓာတ်လေးပါးတို့ကို မွေးညင်း ဟူ၍၊ သွားဟူ၍၊ အရေဟူ၍၊ အသားဟူ၍၊ အကြောဟူ၍၊ အရိုးဟူ၍၊ ဦးနှောက်ဟူ၍ သိမှတ်ထင်မြင်မှုသည် အနိစ္စဖြစ် သော ဓာတ်လေးပါးတို့ကို နိစ္စဟူ၍၊ အနတ္တဖြစ်သော ဓာတ် လေးပါးတို့ကို အတ္တဟူ၍ ဖောက်ပြန် မှောက်မှားသော အမှု တို့သာတည်း။ ခက်မာမှု အစရှိသော ဓာတ်လေးပါးတို့ကို ဓာတ်ဟူ၍ မသိကြကုန်သည့်အတွက် ခက်မာမှု အစရှိသည် တို့ကိုပင်လျှင် ဦးခေါင်းဟူ၍၊ ဆံပင်ဟူ၍၊ မွေးညင်းဟူ၍၊ သွားဟူ၍၊ အရေဟူ၍၊ အသားဟူ၍၊ အကြောဟူ၍၊ အရိုးဟူ၍၊

ဦးနှောက်ဟူ၍ စိတ်၌ ကြောင်ကြောင်ကြီး ထင်မြင်၍နေမှု
သည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။

ကောင်းစွာ ထင်မြင်မှု

ခက်မာမှုသည် ပထဝီဓာတ်ပေတည်း။ ဦးခေါင်းမဟုတ်၊
ဆံပင်မဟုတ်၊ မွေးညင်းမဟုတ်၊ သွားမဟုတ်၊ အရေမဟုတ်၊
အသားမဟုတ်၊ အကြောမဟုတ်၊ အရိုးမဟုတ်၊ ဦးနှောက်
မဟုတ်။

ဖွဲ့စေးမှုသည် အာပေါဓာတ်ပေတည်း။ ပူမှု၊ အေးမှုသည်
တေဇောဓာတ်ပေတည်း။ ထောက်ကန်မှု လှုပ်ရှားမှုသည်
ဓါယောဓာတ်ပေတည်း။

ဦးခေါင်းမဟုတ်၊ ဆံပင်မဟုတ်၊ မွေးညင်းမဟုတ်၊ သွား
မဟုတ်၊ အရေမဟုတ်၊ အသားမဟုတ်၊ အကြောမဟုတ်၊ အရိုး
မဟုတ်၊ ဦးနှောက်မဟုတ် သဘောအားဖြင့် ဦးခေါင်းဟူ၍
မရှိ၊ ဆံပင်ဟူ၍မရှိ၊ မွေးညင်းဟူ၍မရှိ၊ သွားဟူ၍မရှိ၊ အရေ
ဟူ၍မရှိ၊ အသားဟူ၍မရှိ၊ အကြောဟူ၍မရှိ၊ အရိုးဟူ၍
မရှိ၊ ဦးနှောက်ဟူ၍ မရှိဟု စိတ်၌ ကောင်းစွာထင်မြင်မှု
သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

ကြွင်းသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌လည်း ဦးခေါင်းအင်္ဂါ၌ကဲ့သို့
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံကို အကုန်သိမြင်လေ။

မြား၊ မြားနှင့်ချိန်သောလက် ဥပမာ

ဓာတ်လေးပါးတို့ကို မြားနားစွာ ထင်မြင်ခြင်းငှာ ယုတ္တိ
နည်းလမ်းတို့ကို ကြံဖန်မှုသည် သမ္မာသင်္ကပ္ပ မည်၏။ သမ္မာ-

ဒိဋ္ဌိသည် မြားနှင့်တူ၏။ သမ္မာသင်္ကပ္ပသည် မြားကို စက်ကွင်း
၌ ဖြောင့်မတ်စွာဝင်စေခြင်းငှာ ချိန်ရှယ်သော လက်နှင့်တူ၏။
ဤကား အကျဉ်းအားဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော
ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၂-ပါးတို့ကို ထူထောင်ပုံတည်း။

[အကျယ်ကိုမူကား ငါတို့ဖီရင်သော ဝိဇ္ဇာမဂ္ဂဒီပနီ၊ ဘာ-
ဝနာဒီပနီ စသည်တို့မှာယူလေ။]

နှစ်မျိုးအားထုတ်ကြရမည်

ဤသို့လျှင် ဦးခေါင်းအင်္ဂါမှစ၍ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ဓာတ်ကြီး
လေးပါးနှင့် မြင်မှု ကြားမှု အစရှိသော ဝိညာဏ်ဓာတ်တို့၏
ပွက်ပွက်ဆူသောအိုးတွင်း၌ ရေပွက်ငယ်ဘို့ကဲ့သို့ ခဏမစဲဖြစ်
ပေါ်မှု၊ ပျက်ဆုံးမှု၊ ဥဒယဗ္ဗယအချက် အနိစ္စလက္ခဏာ
အနတ္တလက္ခဏာ ၂-ပါးကို ရှုမှု၊ ကြံဖန်မှုဟူသော ပညာက္ခန္ဓ-
မဂ္ဂင် ၂-ပါး ထူထောင်မိသည်ရှိသော် အဆင့်ဆင့် အထင်
အမြင် တိုးပွား၍ သွားစေခြင်းငှါ အသက်ထက်ဆုံး စွဲမြဲကြရ
မည်။ တောင်သူလယ်ယာလုပ်သောသူတို့မှာ တောင်သူလယ်
ယာ လုပ်ကိုင်မှုဘက်ဘက် ဦးခေါင်းစသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌
ဓာတ်သဘာဝတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို ရှုမှုတစ်ဘက် ဤသို့ အလုပ်
၂-ခု ဖက်တဲ၍ အားထုတ်ကြရမည်။

ဘုံစဉ်စံအရိယာဖြစ်ပုံ

စွဲမြဲဖန်များလတ်သော် ဓာတ်အစုတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို
အလင်းမြင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်သည် တစ်ကိုယ်လုံး
အလင်းပေါက်၏။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ပထမဘုံကြီး
သည် ကွယ်ပျောက်၏။ အနုမတဂ္ဂသံသရာက အစဉ်အမြဲတည်

ထောင်၍လာခဲ့သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိပထမဘုံကြီးသည် ချုပ်ငြိမ်း
၏။ တစ်ကိုယ်လုံးသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိနိုင်ငံကြီးဖြစ်၏။ ဒုစရိုက်ဆယ်
ပါးတို့သည် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ သုစရိုက်ဆယ်ပါးတို့
သည် အစဉ်အမြဲ တည်ကုန်၏။ အပါယ်သံသရာကြီးသည်
အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်း၏။ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝဟူသော
သုဂတိ သံသရာသည်သာလျှင် ကျန်ရှိ၏။ ဘုံစဉ်စံအရိယာ
အဖြစ်သို့ရောက်၏။

ဤတွင်ရှုကား သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် သုံးပါး၊ သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင်
သုံးပါး ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် နှစ်ပါးဟူသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအလုပ်ကို
အကျယ်ပြဆိုပုံတည်း။

ဦးခေါင်း၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

မဂ္ဂင် ရှစ်ပါး ထူထောင်ပုံအကျဉ်း

အကျဉ်းပြဆိုမှုကား အာဇီဝဌမက သီလကို လုံခြုံစွာ
စောင့်ထိန်းမှုသည် သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ
ဟူသော သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် အလုပ်တည်း။

အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်မှုသည် သမ္မာဝါယာမ၊
သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိဟူသော သမာဓိက္ခန္ဓမဂ္ဂင် အလုပ်
တည်း။

ဦးခေါင်းအင်္ဂါမှ စ၍ ဓာတ်ကြီး လေးပါး ဝိညာဏ်
ခြောက်ပါးတို့၏ အဖြစ်အပျက် အထင်အမြင်ပေါက်အောင်
ရှုမှုသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၂-ပါး
အလုပ်တည်း။

သုက္ခဝိပဿကနည်းလမ်း

သုက္ခဝိပဿက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နည်းလမ်းအားဖြင့် မူကား အာနာပါန အစရှိသော သမထအလုပ်ကို အသီးအခြား မလုပ်ပြီ၊ သီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင် သုံးပါးကို ဆောက်တည်ပြီးလျှင် ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်အလုပ်ကို ထူထောင်၍ အားထုတ်၏။ သမာဓိ- က္ခန္ဓမဂ္ဂင် သုံးပါးသည် ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင် ၂-ပါးနှင့် ဖက်တွဲ၍ ပါလေ၏။ ပဉ္စဂါကမဂ်ဟူ၍ခေါ်၏။ မဂ္ဂင်ငါးပါးတစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်ပွား၍သွား၏။ ရှေးသီလက္ခန္ဓမဂ္ဂင်သုံးပါးနှင့် ပေါင်းသော် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးဖြစ်၏။ စိတ်ရှူးစိတ်နောက် ပျောက်ကင်း၏။ ဉာဏ် စွမ်း၊ ဝီရိယစွမ်း ကောင်းလှမှ တော်သည်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင် ဆင်ခြင်တိုင်းပေါက်ပုံ

ယခုဘဝ၌သော်လည်းကောင်း နောက်ဘဝ၌သော်လည်း ကောင်း အကြင်အခါ၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်သည် တစ်ကိုယ် လုံး၌ အလင်းပေါက်၏။ ထိုအခါ၌ ဉာဏ်နှင့် ဆင်ခြင်တိုင်း ဆင်ခြင်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍မရှိဟု ဉာဏ်၏ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် ထင်ရှားပေါ်လာ၏။ သတ္တဝါဟူ၍မရှိ၊ မိန်းမ ယောက်ျားဟူ၍ မရှိ၊ ငါဟူ၍မရှိ၊ မည်သူဟူ၍ မရှိ၊ ဦးခေါင်း ခြေ လက်စသည် မရှိ၊ ဆံပင်မွေးညင်း စသည်မရှိဟူ၍ ဉာဏ်၏ ပြဋ္ဌာန်း ခြင်းသည် ထင်ရှားပေါ်လာ၏။ ထိုသို့ ပေါ်လာသောအခါ၌ ဦးခေါင်းအင်္ဂါ၌ရှိသော ခက်မာမှုစသည်ကို ဦးခေါင်းဟူ၍ အရိုးအစဉ် ကြောင်ကြောင်မြင်၍နေသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ သည် ကွယ်ပျောက်၏။ ဦးခေါင်းဟူ၍မရှိ၊ ဓာတ်အစုသာ ရှိသည်ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်သည် ဆင်ခြင်တိုင်း ပေါက်၏။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ထိုနည်းတူသိလေ။

ချမ်းသာသုံးပါးခံစားသေးပုံ

ဤသို့လျှင် တစ်ကိုယ်လုံး၌သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ပညာက္ခန္ဓမဂ္ဂင်ကြီး ၂-ပါးစ ည်ရှိသောအခါ အပယ်သံသရာကြီး၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါးသည် အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်း၏။ ထိုသူသည် ထိုဓမ္မမှစ၍ အပါယ်သံသရာ၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော ဝဋ်ဒုက္ခ အပြီးကျွတ်လွှတ်၏။ သဉ္စပ ဒိသေသ ပထမ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်လေ၏။ ပထမနိဗ္ဗာန်ဘုံသားအဖြစ်၌ တည်၏။ ဒုက္ခလက္ခဏာဉာဏ်အမြင် ကျန်ရှိသေးသောကြောင့် လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့ကို သာယာသော တဏှာမာနတို့လည်း ကျန်ရှိကုန်သေး၏။ ဘုံစဉ်စံအဖြစ်၌ တည်၍ ထိုချမ်းသာသုံးပါးတို့ကို ခံစားစံစားလျက် ရှိသေး၏။ ဤကား အကျဉ်းပြဆိုနည်းတည်း။

ဤတွင်ရှေ့ မဂ္ဂင်ဂ-ပါး ထူထောင်ပုံ ပြီး၏။

မဂ္ဂင်ဒီပနီကျမ်းပြီးပြီ။

သာသနာရေးဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသည့်
 ကမ္မဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ
 မြန်မာပြန် ကျမ်းစာအုပ်များ

၁။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်	မြန်မာပြန်
၂။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ်	မြန်မာပြန် (ပ-ဒု-တ)
၃။	လယ်တီ ဒီပနီပေါင်းချုပ်	(ပ-ဒု တ)
၄။	ပရမတ္ထ သရူပဘောဒနီ	(ဒုတိယတွဲ)
၅။	ဋီကာကျော်	မြန်မာမြန် (ပ-ဒု-တ)
၆။	ဝိပဿနာဒီပနီ	
၇။	ဘာဝနာဒီပနီ	
၈။	ဝိဇ္ဇာမဂ္ဂဒီပနီ	

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်
 ပ-ဝဂ် အတွဲ (၁၃)
 ထွက်ပြီ။